

130327

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

januar 1974

številka 1

slovenija

Naročajte pri Slovenski izseljenski matici

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Lojze Slak	GLAS HARMONIKE POD GORJANCI JE OTOČEK VISOKO NAD OBLAKI TITANIC
Miha Dovžan	DIMNIKAR, KI NOSI SREČO ZALJUBLJEN PAR MOJ OČE
Tone Kmetec	ZVON NAŠ STARI PTUJ TEBI DRAGA STARA DOMAČIJA 3 × 3 = 9
bratov Avsenik	ODMEV S TRIGLAVA OTOČEK SREDI JEZERA
Borisa Kovačiča Stanka Kovačič	MOJ FANT LJUBI DRUGO
Zadovoljni Kranjci	MI SE 'MAMO RADI
Maks Kumer	NA VRHE POMLAD V GOZDU
Štirje kovači	NA GOLTEH PESEM DOLINE
Rudi Bardorfer	RODNI KRAJ
Richie Vadnal	TA GLAŽEK JE PRAZEN V SOBOTO ZVEČER
Borisa Kovačiča Stanka Kovačič Rafko Irgolič	DOBER DAN SONCE
Franca Korbarja	DOMOVINA
Slovenski oktet	KATRCA SEDEM ROŽ
Moški pevski zbor Slave Klavora Maribor	ŽE ČRIČEK PREPEVA
Partizanski invalidski pevski zbor	PESEM O SVOBODI
Instrumentalni kvartet Tonče Maroltove	IZ SLOVENSKE GLASBENE ZAKLADNICE
Komorni moški zbor Celje	SLOVEN'C SLOVENCA VABI

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Mihe Dovžana	ZALJUBLJEN SPREVODNIK
Burnik, Kraševce, Dovžan	ZA ROJSTNI DAN
Burnik Jože	ZADNJA POLKA
Kovačič Stanka	MATI KITARA
Ansambel Avsenik	KORAČNICA JULIJSKIH ALP JAZ SEM PA EN FRANC KOŠIR
Ropret Janko	LEPA KOT SEN
Ansambel Toneta Kmetca	ROŽA NEŽJA — Vajda Marija

Kobler Jože

DAN, KI GA JE ZAMENJALA NOČ
SKRIL V SRCE SEM SOLZE SVOJE
SPOMIN NA MARJANO

Falk Marjetka

MOŽ NAJ BO DOMA

Irgolič Rafko

LETIJO PTICE

Mancini Stane

SPOMINČICA

Leskovar-Flisar

ŠE EN GVAŽEK

Ljupka Dimitrovska
Arsen Dedič

LJUBLJANSKI ZVON

New swing quartet

NAJ, NAJ, NAJ...

Srce

GVENDOLINA

Vesela jesen 71

Alfi NIPIČ — Oto PESTNER

Erazem in potepuh

MRAVLJICA

Srečno Kekec

Pesem iz filma Bratovščina sinjega
galeba

MAGNETOFONSKE KASETE

Ansambel Lojzeta Slaka

NAJ VRISK POVE
VESELO NA RAJŽO
KADAR SREČAM TE

bratov Avsenik

ODMEV S TRIGLAVA

Mihe Dovžana

LOVCI
PRETESNI ČEVELJČKI

Toneta Kmetca

LJUBICA LAHKO NOČ
TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA

Zadovoljni Kranjci

VRNITE SE PTICE

The Vadrals

TA GLAŽEK JE PRAZEN

Ansambel

ŠTIRJE KOVAČI 033/2
ŠTIRJE KOVAČI 133/2

Stanka Kovačič

ZA TVOJ GOD MATI

Ansambel Borisa Kovačiča

LEŽI VASICA ZA GORO

Ansambel

FANTJE TREH DOLIN

SLOVENSKI OKTET

DOBRI ZNANCI in sestre Potočnik

OD VASI DO VASI I

OD VASI DO VASI II

ČEZ POLJA IN LIVADE

PROTI VASI

JAZ BI RAD RDEČIH ROŽ

OPERA GORENJSKI SLAVČEK dve stereo plošči

BARVNI DIA, ki prikazujejo lepote in zanimivosti Slovenije in Jugoslavije. Vsaka serija obsega približno 30 posnetkov in ima posebno knjižico s pojasnili k besedilu.

Naročila naslovite na:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA,
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II,
Slovenija, Jugoslavija

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
»Prosvete« ni več?	8
»Zastava 101« šampion »Tour d'Europe«	9
Nezaposlenih in kmetov ni	11
Za Kumrovec in Kozjansko	12
Grad pri Gradu	13
Oaze, ki so blizu in daleč	14
Bled v tekmi za zimskega turista	16
Otroci se radi in lahko uče	18
ZAČASNO NA TUJEM (I)	19
ENGLISH SECTION (II)	19
Naši po svetu	27
Izseljenska srečanja	29
Naši pomenki	30
Revolucija v moji kuhinji	31
Janko Rogelj: Micka naj bo	32
Marija Jelen: V Skoblovm malnu	33
Otroci berite	34
Filatelija	38
Ansambel Maksa Kumra	39
Križanka	40
Zemljevid slovenstva dopolnjujejo	41
Stisnjene slovenske vasi	43

Ljubljana — slikovito obrežje
Ljubljanice pozimi. Ta košček
Ljubljane je kljub vsemu razvoju
mesta ostal neokrnjen v dolgih
stoletjih. Še danes je ta stari del
mesta z gradom nad njim eden
izmed najlepših predelov slovenske
prestonice.

Foto: Janez Klemenčič

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

Izdaja — Published by
Slovenska izseljenska matica

Naslov — Address:
61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon:

23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

Ureja uredniški odbor

Glavni urednik:

Drago Seliger

Odgovorni urednik:

Jože Prešeren

Urednica:

Ina Slokan

Upravnica publikacij:

Vera Valenci

Tehnični urednik:

Jože Boncelj

Prevajalca:

Milena Milojevič-Sheppard / angleščina

Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8.
številka izideta skupno

Letna naročnina:

Jugoslavija 50.— din, cena posameznega
izvoda 5.— din; Argentina 5.— am.
dolarjev, Avstralija 4,5 avstr. dol. ali
2,2 Lstg., Avstrija 115.— Asch, Belgija
220.— Bfr, Brazilija 5.— am. dol., Danska
35.— Dkr, Finska 20.— Fm, Francija
25.— FF, Holandija 16.— Hfl, Italija
2.900 Lit, Nemčija 16.— DM, Norveška
33.— Nkr, Švedska 24.— Skr, Švica
19.— Sfr, Velika Britanija 2,2 Lstg,
U.S.A. 5.— dolarjev

Plačila naročnine:

Za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356

Devizni račun: 501-620-7-32002-10-575

pri Ljubljanski banki

Plačilo je možno tudi po mednarodni
poštni nakaznici ali s čekom v priporoče-
nem pismu

Payment from Abroad

Assignment to our account no. 501-620-7-

32002-10-575 at Ljubljanska banka or by

international money order or by check in

registered letter

Tisk — Printed by

Kočevski tisk, Kočevje

Oproščeno prometnega davka po pristoj-
nem sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Jože Prešeren
odgovorni urednik

»Povsod je lepo, doma je najlepše. Tu, kjer živimo, je prav prijetno, vendar naša Slovenija in predvsem slovenska pesem zdaleč prekaša vse, kar je lepega na svetu«, tako nam je napisala rojakinja V. M. s Švedske po obisku ansambla Mihe Dovžana v tej deželi. V zadnjem času smo od tam prejeli na uredništvo veliko pisem, v katerih se nam predvsem zahvaljuje, da vas je obiskal slovenski ansambel. Upamo, da bomo večino teh pisem vsaj v izvlečkih lahko objavili, saj je med njimi veliko takih, ki so jih napisali novi naročniki. Sploh pa je značilnost vseh vaših pisem, da jih preveva izrazito domotožje, pa naj ta pisma pridejo iz evropskih dežel ali iz Avstralije. Ali je domotožje res ena izmed temeljnih značilnosti slovenskega značaja?

Nekoliko spremenjena, upamo, da polepšana, je naša revija vstopila v enaindvajseto leto izhajanja. Tudi med letom bomo še kaj spremenili, predvsem pa računamo, da bomo sproti revijo tudi vsebinsko bogatili. Ne morete si predstavljati, koliko nam pri tem pomagajo vaša pisma in tudi osebni pogovori z vami tako med obiskom na našem uredništvu kakor ob slučajnih srečanjih v tujini. Strinjati smo se morali s priponko nekega našega rojaka iz Čila, ki nas je pred nedavnim obiskal, in vprašal, zakaj ne objavljamo v reviji tudi več gradiva iz vse Jugoslavije, predvsem o izrednih turističnih privlačnostih naše države. Ko hoče tujcem pokazati, od kod je doma, je premalo, če jim pove samo, da je iz Slovenije. Številni tujci hočejo videti, kako tudi na sliki izgleda Jugoslavija, dežela, ki si je v svetu pridobila resničen ugled in ki ima tudi v turističnem gospodarstvu vedno večji pomen. Zato smo uvrstili v naš delovni program za letos tudi serijo reportaž o jugoslovanskih prestolnicah. Upamo, da bo zanimivo branje.

Tako prihajamo do novih idej, tako se oblikuje vsebina naše revije. Veliko ste nam že pomagali, svetovali in resnično želimo, da boste naši dobri sodelavci, ne le zgolj bralci in naročniki, tudi v prihodnje.

iz vaših pisem

Zahvala Slovincem v Vancouvru

Preteklo poletje, v avgustu, sem izgubila svojega dobrega moža, ki je umrl v lepi starosti 86 let. Naša družina je bila med prvimi Slovenci, ki smo prišli v Kanado iskat lepšega življenja. Sem smo prišli v marcu leta 1912. Težki in resni so bili ti časi in o tem bi lahko napisala celo knjigo. Danes se mi zdi skoraj neverjetno, kaj vse smo z voljo in potrpljenjem prenesli.

Sredi oktobra lani so naši mladi Slovenci v Vancouvru praznovali 15-letnico obstoja slovenskega društva in prvo obletnico Slovenskega doma. Povabili so tudi mene in mojo družino. Res jim moram dati za njihov trud vse priznanje in želim jim, da bi take obletnice praznovali še dolgo, da bi širili kulturo, bili veseli in še dolgo uživali ob naših lepih pesmih in plesih. Želim jim tudi, da bi bili složni, vztrajni in močni, ker le z združenimi močmi bodo uspeli. Vsem še enkrat iskreno čestitam!

Ob tej priložnosti bi se rada tudi zahvalila odboru in članom Slovenskega doma za njihovo plemenito dejanje, ko so počastili spomin na mojega pokojnega moža Janeza Žitka. Poklonjena knjižnica in spominska plošča z njegovo sliko visi v Slovenskem domu. V mojem imenu in v imenu moje družine se zahvaljujem tudi vsem tistim, ki so namesto cvetja na grob mojega moža poklonili prispevke za Slovenski dom.

Zelo sem ponosna na vas, mladi Slovenci in Slovenke v Vancouvru. Čeprav sem že stara, sem zadovoljna, da sem bila med vami. Složnost, razumevanje in ljubezen med vami bo najlepše plačilo, ki se ga ne da kupiti z zlatom. Zlato tatovi lahko ukradejo, dobra volja in ljubezen pa ostaneta. Ob koncu še enkrat iskrena hvala za vse.

Ana Žitko z družino
Vancouver, B. C., Kanada

Osamljenost je najhujša

Že večkrat sem hotela napisati nekaj vrstic v Rodno grudo, vendar pa se je vedno težko pripraviti k pisanju. Končno sem se le odločila. Rojena sem bila v Ljubljani, ker sem končala tudi osemletko. Že pred končanim šolanjem so se moji starši ločili, zato šolanja tudi nisem nadaljevala. Šla sem v tovarno, z enaindvajsetimi leti pa sem odšla v Švico.

Prva leta so bila težka. Nisem znala jezika, zato sem morala prijeti za najslabše plačana in težka dela. Potem sem obvladala nemščino in italijanščino, uspešno pa sem naredila tudi strojepisni in šoferski tečaj. Dobila sem lepo službo v pisarni, kjer sem še danes. Imam majhno opremljeno stanovanje in veliko stvari, o katerih doma še sanjala nisem. In vendar nisem srečna.

Ko sem še živela v Ljubljani, nisem vedela, kaj je samota. Tam so živeli moji sorodniki in moji prijatelji. Potem sem prišla v drugo okolje med tuje ljudi, kjer le redko najdeš kakega rojaka, ker smo raztreseni povsod. Ali je zato čudno, če se toliko naših deklet poroči s tujci? Sama se za to ne morem odločiti, ker me vse bolj vleče domov.

Dina Jaklič
Dammweg 2, 9240 Uzwil, Schweiz

Rojaki, ki ste prav tako osamljeni na tujem, oglasite se Slovenki v Švici. Morda boste tako lažje preboleli marsikatero težko uro.

Med prvimi v Kanadi

Družina Intihar iz Hamiltona je bila prav gotovo med prvimi slovenskimi rojaki, ki so prišli v Kanado. To je bila tudi prva slovenska družina, ki sem jo spoznala, ko sem prišla sem. Toplo so me sprejeli, dali kos domačega kruha in poleg mene še marsikoga drugega. Sinova Joe in Johny sta bila rojena tukaj in oba sta se naučila naših lepih slovenskih melodij. Oba tudi lepo govorita slovensko, čeprav nista hodila v slovenske šole. To je bil le trud in zasluga zavednih staršev.

Slovenci, ki živimo po svetu, smo bolj resni kakor doma. To je morda zato, ker je tu več možnosti za uveljavljanje lastnih sposobnosti. Mi jih znamo res dobro izkoristiti. Pogosto pa se nam zgodi, da se ne znamo sprostiti, da ne damo priznanja ali pohvale našim ljudem, ki bi to zaslužili. To je marsikoga od naših ljudi odvrča od svojega človeka.

Želela bi, da bi Slovenec, kjerkoli na svetu živi, našel košček Slovenije. Splača se potruditi zanjo.

Družini Intihar iz Hamiltona pa v spomin na naša prva leta v Kanadi poklanjam revijo Rodna gruda.

Lojzka Saje
Stoney Creek, Ont. Kanada

Nepozaben sprejem

Prisrčno pozdravljam vse osebje Slovenske izseljenske matice in vse, ki so poskrbeli za tako tople in prisrčen sprejem na letališču Brnik. Nikoli ne bom pozabil tega prizora, ko sva po dolgih letih s hčerko stopila na slovenska tla, pa tudi če bom živel še drugih 92 let.

B. J. Hribar, c/o »Hribar Conway«
Euclid, O., ZDA

Prisrčno se zahvaljujemo za darilo in želimo, da bi se še kdaj srečali!

Vesele praznike!

Vsem rojakom doma in po svetu od srca želim vesele božične praznike, veliko zdravja in zadovoljstva. Vsem želim bogato letino in mir na svetu. Podpirajmo revne, lačne in pogubljene, ker bomo s tem pokazali bratovsko srce.

Uredništvu Rodne grude in Slovenskega koledarja želim, da bi še naprej skrbeli za tako bogato razvedrilo. Želimo pa tudi, da bi revija prihajala k nam v Kanado bolj točno, saj jo težko pričakujemo.

Stanislav Čemas
Toronto, Ont., Kanada

Vinko Babnik (v sredini) se pozdravlja s črnim »prijateljem«

Mengeš pri Kamniku

Ko z možem dobiva Rodno grudo, se skoraj skregava, kdo jo bo prej prebral. Revija nama je zelo všeč in želiva, da ostane taka tudi v prihodnje. Moja želja je, da ob priliki objavite sliko mojega rojstnega kraja Mengša pri Kamniku. Želim vam veliko uspeha v novem letu 1974!

Pavla in Janez Lukanec
Effretikon, Švica

Zima na Srednjem vrhu nad Gozd-Martuljkom

Foto: A. Tomšič

Z gora Aljaske

Spet se vam oglašam z gora Aljaske in se vam lepo zahvaljujem za redno pošiljanje Rodne grude. Zame je vedno zanimiva, posebno pa me navdušujejo slike lepih krajev.

V tem gorskem predelu nas je precej Slovencev, jaz pa sem med njimi najstarejši po letih. Moj predvideni načrt, da bi praznoval mojo 60-letnico na vrhu Triglava, mi ni uspel, upam pa, da mi bo prihodnje leto bolj naklonjeno. Prav rad bi povečal število mojih vzponov na Triglav na 25. Torej, prijatelji planin, na svidenje na Triglavu v letu 1974!

Vinko Babnik — šmarnogorski
Granduc mine, Stewart, B. C. Kanada

Športna stran?

Lepo pozdravljam vse v uredništvu in naročnike Rodne grude doma in po svetu, hkrati pa želim, da bi Rodna gruda kot lastovka poletela še v več krajev in strani sveta, ter obujala, oživiljala in dvigala zavest slovenstva, slovenskega izročila in besede.

Glavni namen mojega pisma pa je predlog, s katerim se obračam na uredništvo. O vsebini revije se lahko izrazim le pohvalno in je pestrejša od številke do številke. Vendar pa predlagam še nekaj. Tu v tujini nas je tudi precej športnikov in športnih delavcev, posebno pa tudi mislim na mlade slovenske športnike, ki jih zelo zanima, kaj se na tem področju dogaja tudi doma. S tem ne mislim samo na športne panoge, kot je npr. nogomet. Želeli bi izvedeti kaj več novic o atletskih dosežkih slovenskih športnikov, o košarki, odbojki in drugem.

Upam, da bi športna stran popestrila revijo in s tem pritegnila še nove bralce. Hkrati pa bi nekatere izseljenke opomnila, da ni vse samo denar in delo tisto, kar nas ohranja in drži pokonci. »Zdrav duh v zdravem telesu«, kot pravi stari izrek, je boljši kot vse drugo bogastvo na svetu.

Slavko Pavlič
(A. K. Slovenija) Willoudale, Kanada

Vaš predlog bo prav gotovo uresničen!

Proslave 30-letnice Avnoja

V bosanskem mestu Jajce so bile 29. novembra preteklo leto velike proslave v počastitev 30-letnice II. zasedanja AVNOJ. Slovesnosti so se udeležili vsi najvidnejši predstavniki družbenopolitičnega življenja Jugoslavije in predstavniki vseh jugoslovanskih republik. V slavnostnem govoru na proslavi je predsednik Josip Broz Tito med drugim poudaril, da so ljudske množice ob začetku vstaje jugoslovanskih narodov vedele, da se boj ne bo omejil samo na osvoboditev države izpod okupatorja. Vedele so, da bo ta boj prinesel globoko socialno preobrazbo, ki ne bo dovolila vrnitve na staro, pri ljudstvu osovraženo stanje, in da boj poteka za pravico vsakega naroda za samoodločbo, nacionalno svobodo in enakopravnost.

Odmevi po prazniku

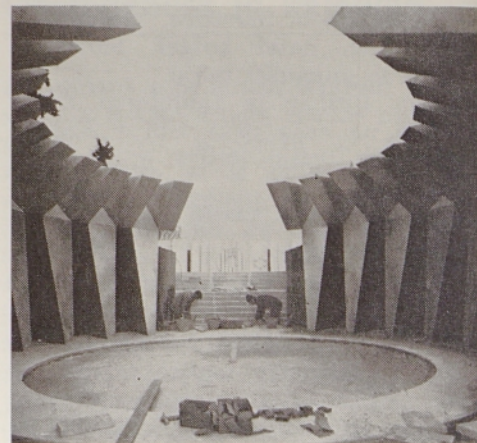
Po lanskem dnevu republike so prihajala v Jugoslavijo številna poročila o sprejemih in proslavah tega našega

največjega praznika v tujini. Slovesno so ga počastila številna jugoslovanska društva in klubi, sprejeme so prirejela jugoslovanska predstavništva. Vseh teh prireditev so se udeležili tudi številni tuji gostje. Tuja informacijska sredstva, časopisi, revije in televizija so ob našem prazniku posvetila Jugoslaviji izredno veliko pozornost.

Nova amnestija

Konec novembra preteklega leta je zvezna skupščina sprejela zakon o amnestiji. Zadnja splošna amnestija je bila v Jugoslaviji pred enajstimi leti in je v glavnem zajela storilce kaznivih dejanj proti narodu in državi med vojno in v povojnem obdobju. Delovanje zdaj sprejetega zakona je predvideno za obdobje po 30. marcu 1962. Sedanja amnestija se nanaša predvsem na nekatere oblike tako imenovanega političnega kriminala in na kaznivo dejanje izmikanja vojaški obveznosti, če ne gre za dezertarje. Gospodarskih in krvnih deliktov amnestija ne zajema.

Po tej amnestiji bodo fantje, ki pred odhodom v tujino niso uredili svojih vojaških obveznosti, lahko to zdaj popravili. Našim konzularnim in diplomatskim zastopništvom lahko dajo izjavo, da bodo odslužili vojaški rok. Amnestija velja tudi za nekatere naše ljudi, ki so ilegalno zapustili našo državo, zunaj pa so prišli pod vpliv emigrantskih krogov ter se s prisilo in grožnjami vključili v delovanje zoper SFRJ. Ti ljudje sicer niso zagre-

V Gonarsu, Italija, kjer je bilo med zadnjo vojno znano koncentracijsko taborišče, so v preteklem decembru odkrili kostnico in spomenik jugoslovanskim žrtvam

šili hujših kaznivih dejanj, ampak so samo člani raznih združenj in organizacij. Namen amnestije je, da se bodo laže iztrgali iz emigrantskih ekstremističnih rok.

Westinghouse gradi v Krškem

Delavska sveta slovenske in hrvaške elektroindustrije sta konec novembra odločila, da zaupata gradnjo in opremljanje nuklearne elektrarne v Krškem ameriški firmi Westinghouse. Gradnja in opremljanje tega jugoslovanskega nuklearnega prvorojenca z močjo 600 megawatov bo po kalkulacijah ameriškega partnerja veljala 134 milijonov dolarjev, nekaj več kot 134 milijonov dolarjev pa bo veljalo gorivo prvega polnjenja.

Tvrdki Westinghouse so zaupali tudi postavitev dveh plinskih elektrarn na Hrvaškem in v Sloveniji ter tudi otvoritev rudnika urana na Žirovskem vrhu. Odločujoč element pri izbiri ponudnika je bil kriterij zanesljivosti. Ameriška tvrdka bo vso pomembnejšo opremo dobavila iz ZDA, sprejela pa je tudi pogoje investorjev, da pri delih vključi tudi domačo industrijo. Za gradnjo naše prve atomske centrale so se zanimali še General Electric iz ZDA, zahodnonemški Kraftwerkunion in švedska družba Asea.

Dopisnik Tanjuga izgnan iz Čila

Čilska vojaška hunta je izgnala iz Santiaga stalnega dopisnika Tanjuga Momčila Pudarja, ki se je moral zateči v Argentino. Omenjeni dopisnik je bil 26. novembra aretiran in štirinajst ur zasliševan, na številne proteste pa so ga pozneje izpustili. Kot razlog za aretacijo in izgon so navajali, da je Pudar pisal »članke proti državi«. Pudarjeve članke o vojaškem udaru v Čilu je pozorno spremljala vsa jugoslovanska in svetovna javnost.

Črni vrh nad Idrijo

Foto: Janez Klemenčič

Spominska kostnica v Gonarsu

V decembru so v Gonarsu v Italiji odkrili spominsko kostnico, kamor so prenesli posmrtni ostanke 453 jugoslovanskih državljanov, ki so podlegli fašističnemu nasilju v koncentracijskih taboriščih Gonars, Visco, Padova in Kluže. Na kostnici so vklesana tudi imena 1400 naših ljudi, ki so umrli v političnih zaporih ali padli na bojiščih severovzhodne Italije in Beneške Slovenije.

Spominska kostnica ima obliko velikankega cveta z listi iz nerjavečega jekla in švedskega granita.

Nagrade AVNOJ

Pred Dnevom republike je posebna komisija objavila seznam lanskim nagradencev AVNOJ; te nagrade podeljujejo za ustvarjalnost in delo, ki je splošnega pomena za razvoj Socialistične federativne republike Jugoslavije. Med drugimi so jih za leto 1973 prejeli tudi:

Ivan Atelšek, generalni direktor Združenega podjetja »Gorenje«, ki je danes največja jugoslovanska tovarna gospodinjskih strojev. Velike zasluge za uspešen razvoj tega podjetja ima tudi Ivan Atelšek.

Matej Bor je od vsega začetka svojega literarnega delovanja v prvih vrstah slovenske revolucionarne inteligence. V vseh svojih delih zastopa idejo napredka in revolucionarnega socialističnega humanizma.

Dr. Janez Milčinski je redni profesor Ljubljanske medicinske fakultete za predmet sodna medicina. Doslej je objavil 104 strokovne in znanstvene publikacije v naših in tujih revijah. Poleg tega je ustanovitelj sodnomedicinskega inštituta v Ljubljani, septembra lani pa so ga v Rimu izvolili za častnega predsednika mednarodne akademije za sodno in socialno medicino. Dr. Janez Milčinski je bil lani izvoljen tudi za rektorja ljubljanske univerze.

Manjše zaposlovanje v tujini

V dokumentu, ki ga je sprejela republiška skupščina, je rečeno, da morata biti zaposlovanje naših delavcev v tujini in njihovo vračanje domov sestavni del naše politike zaposlovanja. Nenehna rast zaposlenosti pri nas mora biti eden od temeljnih ciljev naše ekonomske politike.

Krško — tu v okolici, ob Savi, bo zgrajena prva jugoslovanska nuklearna elektrarna

Za Slovenijo je značilno, da zaposlovanje naših delavcev na tujem nenehno upada. Pred petimi leti je npr. odšlo na tuje 11.800 naših delavcev, lani pa še kakih 6.000. Zdaj je v evropskih deželah skupno zaposlenih kakih 70.000 slovenskih delavcev.

Knjiga o Sloveniji

V prvih dneh prihodnjega leta bo izšla knjiga, ki smo jo Slovenci doslej žal pogrešali. To je bogato ilustrirana knjiga o Sloveniji, ki jo pripravlja beograjska založba »Revija« v svoji znani ediciji, v kateri sta doslej izšli že knjiga o Jugoslaviji in o SR Makedoniji, za Slovenijo pa bodo sledile knjige še o ostalih jugoslovanskih republikah. Prav gotovo ni treba posebej poudarjati, da bo knjiga o Sloveniji natisnjena v tujih jezikih, angleščini, italijanščini in nemščini, založnik pa bo poskrbel tudi za slovensko izdajo.

Založba »Revija«, ki je postala znana med prijatelji Jugoslavije po vsem svetu prav zaradi ilustrirane informativne jugoslovanske »Revije« v tujih jezikih, se zadnje čase vse bolj uveljavlja tudi kot založnik bogatih monografskih izdaj v tujih jezikih. K sodelovanju pri knjigi o Sloveniji je založbi uspelo pritegniti uglednega slovenskega dramatika Primoža Koza-

ka. V preteklem letu je opozoril nase z izjemno pronicljivo napisanim popotnim esejem »Peter Klepec v Ameriki«. Primož Kozak je tako napisal tudi esej o Sloveniji včeraj in danes. Likovni del knjige o Sloveniji je založnik zaupal znanemu mojstru umetniške fotografije iz Sarajeva Ilijasu Bešiću, ki bo poskušal posredovati

Naslovna stran nove monografije o Sloveniji

vizijo današnje Slovenije, kakor se mu je razkrila skozi objektiv njegove kamere. Tudi ta okoliščina, da bo slikovna oprema knjige delo enega samega avtorja, kar pri tovrstnih publikacijah do sedaj ni bil pogost primer, bo vsekakor prispevala k izvirnosti celotnega založniškega projekta.

Novo ob prazniku republike

Poleg proslav v vseh občinah smo trideseto obletnico rojstva nove Jugoslavije praznovali z mnogimi delovnimi uspehi: z otvoritvami novih šol, obratov, cest itd., s podelitvijo priznanj in nagrad zaslužnim delavcem itd. Nekaj vesti o tem objavljamo spodaj.

V Vinici, v Beli krajini, so odprli nov obrat za konfekcijo novomeške tovarne Novoteks, kjer bodo zaposlili 230 delavcev.

V Metliki so v Novoteksovi predilnici nagradili za 15-letno delo v podjetju 37 delavcev.

V Cerknem so odprli 8 km nove asfaltirane ceste Cerkno — Novaki, ki vodi mimo znane partizanske bolnišnice Franje. Prebivalci Novakov in okoliških vasi so za to cesto s samopriskom zbrali 250.000 dinarjev. Ostalo so prispevale delovne organizacije in idrijska občina.

V Železnikih so dobili prvi otroški vrtec, ki bo v veliko pomoč zaposlenim materam.

V Skofji Loki so na Trati odprli novo samopostrežno restavracijo, ki pomeni precejšnjo pridobitev za zaposlene občane.

V Dolu pri Hrastniku so tudi odprli nov otroški vrtec, ki bo sprejel 80 varstva potrebnih otrok.

Na Logu so izročili namenu dvanajst novih učilnic s kabineti ter obnovljene učilnice za posebno osnovno šolo. Za gradnjo so prispevali sredstva tudi občani.

V Trbovljah so v delavskem domu odprli likovno razstavo del domačih slikarjev amaterjev.

V Sentjurju pri Celju so šolarji dobili novo šolsko telovadnico.

Na Pragerskem so izročili namenu nov otroški vrtec, katerega so pomagali graditi tudi občani.

V Ormožu so v tovarni Jože Kerenčič odprli nove tovarniške prostore, ki jih je marljivi kolektiv zgradil z lastnimi sredstvi.

V Šentilju v Slovenskih goricah je tovarna lesovine in papirja Ceršak ob 85-letnici obstoja odprla nove tovarniške objekte opremljene z novimi stroji, ki bodo omogočili povečano proizvodnjo.

Na Teznem pri Mariboru so pri Marlesu odprli nov otroški vrtec za 120 otrok.

Na cesti Miklavž—Kidričevo so izročili prometu zadnje asfaltirane odseke.

V Rušah so proslavili 25. obletnico šole za kemike, ki je dala našemu gospodarstvu že nad tisoč mladih strokovnjakov kemikov.

V vinogradih pri Ormožu

V Ljubljani so v naselju Vižmarje-Brod odprli otroški vrtec za 250 otrok, imenovan po pisateljici Manici Komanovi, ki so jo otroci poznali tudi kot »Botro s cekarjem« iz ljubljanske radijske oddaje.

V Potoški vasi pri Zagorju je tovarna Lisca iz Sevnice odprla nov tovarniški obrat, kjer bodo uvedli delo na tekočem traku. Dosedanji prostori obrata Lisce v Zagorju so bili že zelo zastareli.

V Slovenj Gradcu je tovarna usnja odprla nov obrat v katerem bodo izdelovali gumirano žimo za avtomobilске sedeže.

V Laškem je znana pivovarna praznovala 35-letnico obstoja. Tovarna in njen delovni kolektiv so dosegli prav

Laško

lepe gospodarske uspehe in tudi kvaliteto svojega piva, ki zaslužen slovi doma in tudi v svetu.

V Slovenskih goricah se že veliko krajev lahko pohvali s svojimi vodovodi. Tako so že leta 1972 zgradili vaški vodovod v Očeslavcih, lani pa so se

Dobrovnik, značilna prekmurska vas

Zamostec, vasica med Sodražico in Novo Štifti

lotili takšnih gradenj tudi v Starešincih in Grabonošu. Večino sredstev za gradnjo vodovodov so prispevali občani, ki so koristniki teh vodovodov. V Očeslavih želijo zdaj urediti tudi slatinski vrelec, saj prihajajo zlasti poleti v ta kraj po slatino številni obiskovalci od blizu in daleč.

V Starešincih so se odločili za gradnjo dveh novih transformatorjev, ker je dosedanji preobremenjen. V zadnjih letih je v teh krajih čutiti nenehen napredek. Kmetije se opremljajo z najsodobnejšo kmetijsko mehanizacijo kakor tudi z gospodinjskimi stroji,

zato je gradnja novih transformatorjev nujno potrebna. Večino sredstev za gradnjo bodo prispevali vaščani sami. Izračunali so, da bo vsako gospodinjstvo prispevalo v ta namen 2 do 3 tisoč dinarjev.

V Dobrovniku imajo svoje kulturno prosvetno društvo Šandor Petöfi, ki bo letos pripravilo in igralo dve dramski deli: eno v madžarskem drugo pa v slovenskem jeziku. Nastopili bodo v prenovljeni vaški dvorani. Povabili so tudi igralce iz Subotice, ki bodo v Dobrovniku nastopili z gledališko igro v madžarščini, ter člane mariborskega gledališča, ki bodo igrali slovensko igro. Ponosni so tudi na svoj vaški pevski zbor, ki ima 30 članov, samih kmečkih mož in žena. Zbor pridno vadi in nastopa na vseh prireditvah in proslavah v Dobrovniku. Vodi ga Rozika Feherjeva.

V Genterovcih bodo dobili nov vaški dom v katerem bodo imeli dvorano z odrom za prireditve in sobo za knjižnico. V ta namen preurejajo staro šolsko stavbo.

V Gorišnici ob cesti Ptuj-Ormož, je znana gostilna Horvatove Lizike, kjer se gostje radi ustavljajo. Marsikdo pa ne ve, da je ta gostilna ena najstarej-

ših na Slovenskem, saj obratuje že dvesto let.

V Bučevcih je kmetijska zadruga Mursko polje dogradila moderno perutninarsko farmo za 30 tisoč kokoši nesnic, od katerih bodo dobili štiri do pet milijonov valilnih jajc. Gradnja farme je veljala blizu sedem milijonov dinarjev.

V Lenartu je podjetje Žaga in mizarstvo Brest po nedavni pripojitvi k mariborski tovarni Marles, znova razmahnilo. Zdaj grade novo tovarno, kjer bodo izdelovali pohištvo. Računajo, da bo ta tovarna začela poskusno obratovati že v nekaj mesecih. V njej bo dobilo delo sto novih delavcev.

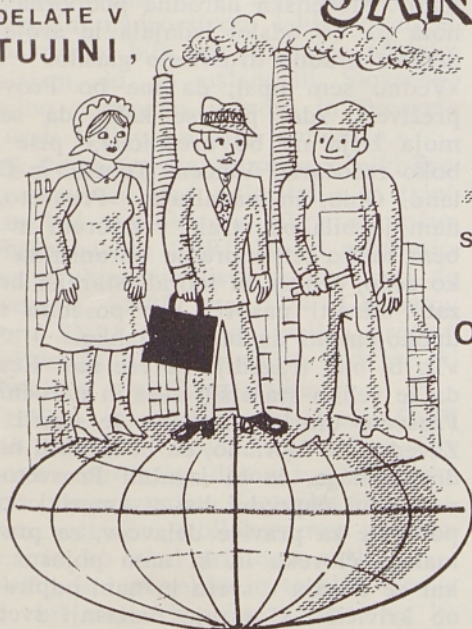
Na Kozjanskem se je zlasti v zadnjem času močno razvila lesna industrija. Lesno industrijsko podjetje Bohor v Šentjurju je lani zgradilo novo tovarno furnirjev ter obnovilo obstoječi obrat. Novo tovarno lesne industrije so zgradili tudi v Mestinju.

V Križevcih je kmetovalec Kološa iz Prosenjakovcev prejel nagrado za svojo kravo molznico, ki mu daje po 20.000 l mleka letno.

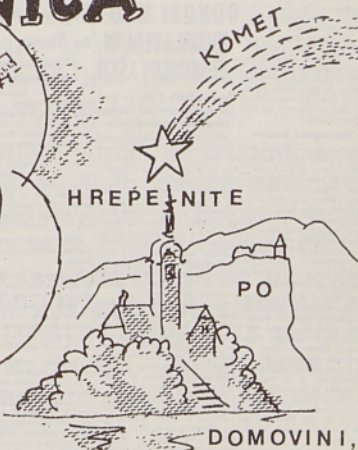
V Šaleku pri Velenju so odprli nov smučarski center.

JANUARSKA RAZGLEDNICA VSEM, KI...

DELATE V
TUJINI,

SLAVITE
OH CET,
GOJITE
DOMAČO
PESEM
V SRCU IN

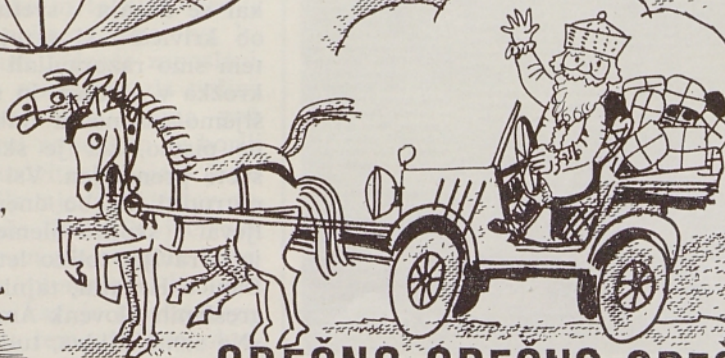

HREPE NITE

DOMOVINI,

KI PLANIRATE
OBISK,

VOZITE
AVTO,

Melita VOVK
1974

SREČNO, SREČNO, SREČNO!

rodna gruda

jih v zadnjih mesecih objavlja uredništvo »Prosvete«. Večina se sprašuje, ali »Prosveti« res ni moč podaljšati življenja, iz teh pisem pa lahko tudi razberemo, da bi ukinitve »Prosvete« tudi sami Slovenci narodni podporni jednoti napravila nepopravljivo škodo. Na dan je prišlo tudi veliko predlogov, kako naj vsaj začasno rešili »Prosveto«, kako bi zmanjšali stroške izdajanja in tudi sami naročniki so pripravljeni primakniti kak dolar več. Pričakovati je, da bo po vseh teh predlogih glavni odbor SNPJ ponovno pretehtal svojo odločitev.

Značilnost »Prosvete« so brez dvoma prispevki, ki jih vanjo pišejo sami bralci. To so predvsem poročila o delu posameznih krožkov SNPJ, o delu kulturnih skupin, ki so pod pokroviteljstvom SNPJ, pa o drobnih vsakdanjih stvareh posameznih članov, kamor sodijo med drugim tudi izredno zanimiva poročila o obiskih »starega kraja«. Nič manj niso zanimivi tudi obrobni komentarji kakor tudi zunanjepolitična poročila na prvi strani lista, ki so bila vedno odsev napredne usmeritve celotne organizacije. Kako hudo je bralce in naročnike prizadela odločitev glavnega odbora SNPJ, je razvidno predvsem iz pisem bralcev, ki

V SNPJ predstavljajo večino članstva še vedno Slovenci in njihovi potomci in v zadnjem času je dajala tej organizaciji le še »Prosveta« izrazito narodnostni značaj. Očitno še obstaja tudi želja, da bi se ta značaj še ohranil.

Izbavi vsak dan raven mirot, sedaj in prihodov Uredništvo in prevajalstvo: prof. dr. 2637 South Lawdale Ave.		PROSVETA GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE		Issued daily except Saturdays, 2637 South Lawdale Ave. Sundays and Holidays Office Of Publications: Telephone: RObkowsk 3-4904	
YEAR—LXIV Cena lista je \$17.00	Second-Class Postage Paid at Chicago, Illinois	CHICAGO, ILL. 60613 TOREK, 30. OKTOBRA 1973	Subscriptions \$17.00 Yearly	STEV.—NUMBER 211	

Pred. Nixon je obljubil novega izrednega tožilca, toda mnogi člani kongresa niso zadovoljni.

Pred. Nixon je pod pritiskom objubil, da bo imenoval novega izrednega tožilca, za afero Watergate, toda mnogi članje kongresa menijo, da takien tožilec ne bi bil neodvisen; sen. Ervin je rekel, da kongres želi neodvisnega tožilca, ki ne bi bil pod kontrolo vlade in bi vodil preiskavo prav tako odločno, kot jo je bivši tožilec Cox; nekateri senatorji so medtem zdaj za kompromis, čeprav javno menenje je vedno zahteva Nixonovo resignacijo ali pa njegovo odstranitev iz urada z impeachmentom; Nixon je izgubil podporo mnogih republikancev.

WASHINGTON — Pred. Nixon je naznačil, da bo jutrišnji odsek vlade imenoval novega izrednega togovnika, ki bo nadziral preiskavo afera Watergate. Tako je bil član kongresa ni zadovolja z njegovim naznanilom.

DEMOKRATSKI senator Sam Ervin, ki je predsednik odbora, ki preiskuje afero Watergate, je rekel, da kongres hoče neodvisnega izrednega togovnika, ki ne bi bil pod kontrolo vlade ali predsednika, ki bi imel proste roke, da bi lahko priklone vse, kar je v zvezi z Watergateom in drugimi kršitvami zakone v volilni kampanji leta 1972.

njegovo preiskavo. Nixonovi pa so precej pomaga, ker senatorji sami ne vedo, kako naj se izbere izrednega togovnika. Demokratski senator Edmund Muskie hoče, da kongres imenuje izrednega togovnika, toda je rekel, da se bo predsednik na vse moč upiral takemu

Tudi mnogi republikanci se ne strinjajo z Nixonovim naznanilom. Njihovo mnenje je, da bi morali biti tožilec, ki ga bi imenovala vlada, ne more biti neodvisen od vlade in da ga bi predstavljal nekakšen "prijatelj", kot je odstranil Arhibalda Coxa, ali bi skušali preiskavati za predsednika in njegove prijatelje neuprjetne zadeve.

Moje mnenje je, da bo novo nisovar pridobil, ako bo predsednik imenoval novca izrednega tožnika, ki ne bi bil niti v zvezi s tožbo. Predsednik Ervin. Senator je pristavljal, da pravosodni odsek ne plaže v preteklosti in ni pokazal nobene vne pri preloženju. Senator je bil v neto, da se po Nixonovi vladi imenoval tožnik.

Pogajanja za Hanoi-Hilton

[illegible]

strom po deželi in zanteve po njegovi resignaciji ali pa odstranitvi iz predsedniškega urada z impeachmentom.

Mnogi senatorji želijo neodvisnega izrednega tožilca, ki bi bil prav tako odločen, kot je bil Cox, toda tudi tožilca, ki ga predsednik ne bi

nalto svoj mir,
o belih poljanah,
oprednih budi:
v širnih livadah
življenj budi.

Saigon, Južni Vietnam — Nekoli mlad budističnih menih se je začel od smrti v neki pagodi v obalnem mestu Nha Trang, za, pustil je pismo, v katerem izražal željo, naj Severni Vietnam razkusi vojno.

...praznujejo Dan svetih Landan-
narlov, kot denek, hoda moli pobirajo
groz milij in dragi v gomili tiste spi
pobuje, jih olazuje s praznozgodami
vzre tiste se urate, selajo lučk kar
na veji, ki se poglavlja s svetom.
...prej spomin na tiste, ki so se vse

izhaja že 57 let!
Kakor pravi uradno obvestilo v Prosveti, so se za to odločili zaradi raznih podražitev (papirja, tiskarskih stroškov, pošt-nin, plač itd.) in zaradi umiranja naroč-nikov. Slovenska narodna podporna jed-nota pa bo odslej izdajala le svoje te-densko uradno društveno glasilo.
»Vedno sem upal, da me bo Prosveta preživela, zdaj pa vse kaže, da se ta moja želja ne bo uresničila.« piše glo-

boko razocarano Vincent Tomšič iz Cortland, Ohio, in nadaljuje: »Prosveto, ki nam je bila ob strani v dobrem in slabem toliko let, moramo ohraniti za vsako ceno, čeprav bi morali starejši bralci

zato stisniti pasove, kar posebno nam upokojevcem ne bi bilo lahko.«

»To bi bila tragedija za vse nas. Res je, da je veliko starejših zvestih naročnikov Prosvete umrlo, a nismo še umrli vsi! Zavedati se moramo, da bi izgubili nekaj dragocenega, če bi izgubili Prosveto, ta

naš edini napredni list v Ameriki, ki se

poteguje za pravice delavcev, za pravice malega človeka in ki nam pojasni vse, kar se dogaja v svetu in nam odpira oči ob krivicah, ki tarejo današnji svet. O tem smo razpravljali tudi na seji našega krožka v oktobru in sklenili smo, da pošljemo glavnemu odboru SNPJ protestno pismo, ker je sklep o ukinitvi Prosvete prenaplajen. Vsi skupaj se moramo

svete predlagati. Vsi skupaj se moramo potruditi, da bo dnevnik Prosveta nadaljeval s svojim plemenitim delom, ki ga je opravljal toliko let.« Tako je napisala Danica Hrvatinić, tajnica krožka št. 3 Progresivnih Slovencev Amerike iz Clevelanda. »Ne samo midva, tudi ostali bralci težko verjamejo, da bo naša ljuba Prosveta z

[illegible][illegible]

Prilazak, 19. 12. 1945. godine. Upravo čitajući naša jezikovna sredstva, došlo mi je na pamet da se, u slučaju razgovora o socijalizmu, ne treba ograničavati na pojmove koje je preporučilo to središte. Upravo, kako je rekao, treba se oslanjati na ono što je u svijetu, a ne samo na ono što je u našoj zemlji. Upravo, kako je rekao, treba se oslanjati na ono što je u svijetu, a ne samo na ono što je u našoj zemlji. Upravo, kako je rekao, treba se oslanjati na ono što je u svijetu, a ne samo na ono što je u našoj zemlji.

[illegible]

je izšla v Trstu knjižica o lipici-
ci; knjižica je izšla v italijan-
ščini. V prvem delu avtor opi-
šuje nastanek konjunične v Lipi-
ci v davni dobi leta 1850, ko
je tudi po močnim vzplvemu

sper med Kitajsko in Sovjetsko
zvezo tudi v zvezi s svojo vojno
v Vietnamu.

Bivši potjed-
narja.

Tho je zavrnil

na Dunaju skenali, na
nase potrošili. U ta namen
priopili iz Italije in Spanje
i domaćini krajnjim kobilim,
ko potvrdjuje izjava izah
reka! le nastalo penje
cenine. Knjiga je opremljena
i krevilim ilustracijam.

Na razgleda dnevnika Prosvete Mary Zupen je obvela in po-
govorala narodnost za dnevniki,
Prosveto de kuncas leta. Obtem je
prišla nekaj prijaznih vsem,
ki jih bomo objavili med
glasovi in naselbin. — Lepa
hvala za zaupanje in odkritost
vrtice.

Grobni se vrste

Vredilski splošno bolninskih grobov, ki so stari več kot sto let, je James A. Sepic. Vlečno se je vodil grobov in zafelino na grobov, ki so stari več kot sto let, je biseri in ostalo grobov. Vredilski splošno bolninskih grobov, ki so stari več kot sto let, je biseri in ostalo grobov. Vredilski splošno bolninskih grobov, ki so stari več kot sto let, je biseri in ostalo grobov.

Čiščenje Sueskega prekopa

Kairo, 26. okt. Predstavnik uprave Sueskega kanala je rekel, da bodo v roku šestih mesecev pričeli s čiščenjem Sueskega kanala. Nadalje je izjavil, da se bo dobil za 100 milijard dolarjev za čiščenje 100 milj dolge vodnjaki, kar so nakopile razne vrste odpadkov, ki so se nabirali na dnu kanala. Sredstva za čiščenje kanala so bila namenjena za leto 1987. Na koncu je ugotovil, da je treba za čiščenje kanala dodatno 100 milijard dolarjev. Vredilski splošno bolninskih grobov, ki so stari več kot sto let, je biseri in ostalo grobov.

Varnost pred požari

Washington — Kongresni Joint Committee za varnost in zdravje republikance je Washington, je izjavil, da bodo obiskovali v državi, da bi se ugotovilo, ali je v državi v opasnosti požar. Vredilski splošno bolninskih grobov, ki so stari več kot sto let, je biseri in ostalo grobov.

8

bomo vsi, saj je pisala resnico nepristransko in v naprednem duhu, kar v drugih listih ne zasledimo,« sta napisala Frank Sabotin in žena, člana društva št. 34 SNPJ iz Indianolisa, Ind. Težko jima bo brez Prosvete. Želita in upata, da bi se našla rešitev, ki bi Prosveti odprla nadaljnjo pot.

Pod naslovom »Odmevi o ukinitvi Prosvete« piše Frank Česen, znani publicist in kulturni delavec iz Clevelanda med drugim: »Kakor blisk se je med nami raznesla novica, da je glavni odbor SNPJ na svoji polletni seji sklenil ukiniti 57 let star slovenski napredni dnevnik Prosveto, ki je tudi glasilo Progresivnih Slovencev Amerike. Ta sklep je bil storjen, ne da bi prej obvestili naročnike in člane Slovenske narodne podporne jednote. Podrobnosti o ukinitvi smo zvedeli šele tedne kasneje. To je za nas prišlo tako nenadoma kakor bomba na bojnem polju. Da so naši časopisi v finančnih težavah, ni nič novega in jih je zaradi tega že mnogo prenehalo izhajati. Ampak Prosveti zaenkrat tega ne bi bilo treba, ker je del finančno močne Slovenske narodne podporne jednote, katere člani so jo ustanovili na pitsburški konvenciji leta 1915. Res se je število naročnikov zaradi smrti znatno skrčilo, ampak jih je še vedno dovolj tri tisoč, da list ostane pri življenju še najmanj pet let. (Tri tisoč naročnikov je imela Prosveta tudi ob izidu prve številke! Op. uredn.).

Finančno breme, ki bi se z varčevanjem in strogim nadzorstvom lahko zmanjšalo, pa naj bi bilo kot priznanje pridnim pionirjem, ki so ustanovili Slovensko narodno podporno jednoto in Prosveto ter orali ledino na njivi napredka.«

Frank Česen še piše, da so naročniki Prosvete ogorčeni nad odločitvijo o ukinitvi in leti marsikatera pikra na račun glavnega odbora SNPJ. Mnogi zahtevajo, da se z ukinitvijo lista počaka vsaj do konvencije SNPJ leta 1974. Glavnemu odboru SNPJ pošiljajo številna protestna pisma in to tudi društva Jednote, ki poslujejo v angleškem jeziku.

Na zahtevo naročnikov in članov SNPJ so 10. oktobra sklicali sestanek v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu, kjer so razpravljali o dnevniku Prosveta. Na tem sestanku je bil imenovan poseben odbor, ki bo iskal primerne rešitve.

Udeležba je bila velika in to kljub temu, da je bil sestanek sklican popoldne, ko so mnogi mlajši člani Jednote zaposleni. Na seji so ponovno poudarili, da večina današnjih odbornikov SNPJ nima pojma o tem, s kakšnimi naporami so se borili naši rojaki za ustanovitev svojega lista Prosvete, zato bi bila njena ukinitve velika tragedija za naše ljudi. Svoj članek zaključuje Frank Česen z besedami: »Dajmo našim delovnim pionirjem, ki so s trdom zgradili vse, kar je slovenskega, skromno priznanje s tem, da jim ohranimo priljubljeni dnevnik še teh nekaj let njihovega jesenskega življenja.« IS.

»Zastava 101« – šampion 17. relija »Tour d'Europe«

V doslej najtežjem reliju »Tour d'Europe« je v razredu do 1300 ccm avtomobil »zastava 101« z voznikom Palikovićem in Nadjem zmagal, drugo vozilo »zastava 101« pa je bilo deveto v istem razredu.

Po prevoženih 14.000 kilometrih utrudljive vožnje po evropskih avtomobilskih cestah, po makadamu, po snegu in ledu, po vožnji po severnem polarnem območju sta prispeli dve zastavi 101 na cilj povsem nepoškodovani. Zastava 101 s štartno številko 16, ki sta jo vozila Jovica Paliković in Branko Nađ, je prispela prva na cilj 17. mednarodnega relija »Tour d'Europe«, v generalnem plasmaju pa sta zasedla odlično četrto mesto. Posadka Branimir Perić in Miljenko Carević je bila deveta v istem razredu in dvajseta v generalnem plasmaju.

Štart tega maratonskega relija je bil v zahodnonemškem mestu Erbach. Na štartu se je prijavilo 63 posadk, po vožnji skozi 12 držav pa jih je na cilj v Travemünde prispelo 46. V štirinajstih dneh naporene vožnje je odstopilo 16 posadk, prevoziti pa je bilo treba ZR Nemčijo, Švedsko, Finsko, Sovjetsko zvezo, Romunijo, Bolgarijo, Turčijo, Grčijo, da bi prispeli v Jugoslavijo. Mejo so prestopili pri Djevdjeliji, prek Kraljeva so vozili do Beograda, nato pa prek Subotice na Madžarsko, Češkoslovaško in ZR Nemčijo do Travemündeja.

Itinerer je bil sestavljen tako, da je pot le redkokdaj vodila po glavnih cestah. Skoraj 5.000 kilometrov je bilo treba prevoziti po skoraj neprevoznih maka-

damskih cestah in poteh, po snegu in ledu. Pogoji za vožnjo so bili surovi ne samo za voznike, temveč še bolj za vozila. Na cilj je prispelo samo devet nepoškodovanih vozil in med njimi obe zastavi 101.

Obe zastavi 101, ki sta premagali vse težave tega maratonskega relija, za te napore nista bili posebej pripravljeni. To sta bili serijski vozili, popolnoma novi, vzeti s tekočega traku. Zmagoslavje je zato še toliko večje, posebno še, ker sta bila to prva povsem jugoslovanska avtomobila, ki sta sodelovala na tako velikem mednarodnem tekmovanju. Kot zanimivost naj navedemo še, katera vozila so bila pred našo zastavo 101 v generalnem plasmaju: 1. opel ascona 1600, 2. BMW 2002, 3. BMW 2002 in 4. zastava 101.

Prvi avtomobil zastava 101 je prišel z montažnih trakov Zavodov »Crvena zastava« 16. novembra leta 1971. Do konca istega leta je prišlo iz tovarne prek 1.000 teh vozil, v letu 1972 pa je bilo izdelanih 16.300 vozil zastava 101. V letu 1973 so izdelali 55.000 vozil zastava 101, za leto 1974 je predvidena proizvodnja 75.000 vozil, za leto 1975 pa 100.000 priljubljenih »stoenk«.

Zastava 101 je vozilo, ki je vzbujalo pozornost na številnih mednarodnih saloni avtomobilov, zato je zadovoljiva tudi prodaja na tujih tržiščih. V letu 1973 so izvozili na tuje tržišče 8.000 avtomobilov »zastava 101« (v tujini jih prodajajo kot »zastava 1100«). V letu 1974 pa bodo predvidoma izvozili okrog 2.000 teh avtomobilov pretežno v zahodnoevropske države.

Naj vam naštejemo še nekaj podatkov iz osnovne karakteristike vozila zastava 101: število cilindrov — 4; maksimalna moč — 55 KS; delovna prostornina — 1.116 ccm; namestitev motorja — spredaj, prečno; prenos moči — pogon na prednja kolesa; največja hitrost — 135 km na uro. Dimenzije: dolžina 3836 mm, širina 1590 mm, višina 1372 mm, razmak med kolesi 2449 mm. Teža vozila, pripravljenega za vožnjo znaša 835 kg, koristna nosilnost je 5 oseb in 50 kg.

Prodajna in servisna mreža za vozila »Crvena zastava« je najbolje razporejena po vsej Jugoslaviji.

Tekmovalno vozilo »Zastava 101«, ki se je nepoškodovano vrnilo v domovino

Vas Retje v Loškem potoku ob lanskih jesenskih poplavih

Na dveh začasnih »jezerih« so imeli največ veselja otroci

Veselo omizje v Loškem potoku

Nezaposlenih in kmetov ni

Sredi nedeljskega popoldneva so se začeli zbirati v bifeju »Na kapli« v vasi Travniki v Loškem potoku. Posamezno so prihajali, od doma, od kosila in počitka po njem, praznično oblečeni, z rokami v žepih. Eden je naročil dva deci rdečega, drugi pivo, tretji pelinkovec. Samo enega in vsak je takoj plačal, sproti. Vsak je naročil samo zase, tudi plačal je vsak le svoje. Kakšen pelinkovec je hitro zdrknil po grlu in že je moral Albin Košmrlj, lastnik bifeja, danes, ker je nedelja, prav tako praznično oblečen, natočiti novega, drugi pa je sedel ob dveh dečkih celo uro.

Vsi so se poznali med seboj, sosedje so, domačini, vsi za vse vedo. Vsak, ki je vstopil, je kaj povedal, kakšno resno ali kakšno okroglo, stal nekaj časa sredi sobe in potem prisedel. Omizje, dve mizi skupaj, se je polnilo, zmanjkovalo je stolov, poznejši prišleki so jih dobili pri sosednjih mizah in potem prisedli k nam. Korel, kot so ga klicali, Ivan Pintar iz Travnika, je bil edini, ki je bil v modri delovni obleki in s čepico na glavi, z delovno kapo s šildom. Brez pokrivala ni bil nihče, nekaj jih je bilo v klobukih, največ pa s kapami, s takimi s šildom, le da so bile to nedeljske kape, prazne, ne take za vsak dan. Mene kot tujca v tem domačem krogu sprva nihče ni naravnost pogledal, šele pozneje, ko smo se malo razgovorili, je vsak tako bolj mimogrede vprašal, kdo sem in od kod. Ko sva se potem s Korelnom pogovarjala in sem ga vprašal po letih, koliko je star, je rekel, da toliko, kot se počuti. Če je dobra družba, je zabelil, jih imam de-

vetnajst, če pa je težko delo, pa devetdeset.

Za njim se je prismejal in prisedel Ludvik Šega, po domače »Ta Zgodnar«, 67-letni možakar, ki je delal v Franciji in Nemčiji deset let, letalske motorje, se je pohvalil, ki je bil v partizanih inten-

Franc Benčina velja za enega od največjih polharjev v Loškem potoku. Za kučmo polhovko je treba najmanj 32 poljških kožic, za ženski plašč pa 550 do 650.

dant, prej pa tri mesece pri beli gardi, mož, ki je zdaj upokojen, a se še ukvarja s kmetijstvom. Eden redkih je, sem zvedel pozneje, ki se v vaseh Loškega potoka še ukvarja s kmetijstvom, ki ima živino, ki kosi travnike, ki vzame celo v najem travnike in košenice za košnjo, če seveda ni predrago in ne predaleč. Ta Ludvik, nasmejan, širokega in dolgega obraza, visoko podstrižen, z obvezno čepico s šildom, z rokami globoko v žepih, je s počasnim, globokim glasom razlagal, da je moral plačati sinu deset starih tisočakov, da je gnal napojit konja v začasno jezero, nastalo zaradi poplav, njegovi ženi da je obljubil plačati osem tisočakov, da bo gnala napojit kravi, ženi pa, da je obljubil dvanajst tisočakov, da mu bo skuhala večerjo. S tem je hotel najbrž povedati, da ima dovolj denarja, pa tudi, da ima živino doma, da ni tak kot drugi za omizjem, ki so kmetovanje že povsem obesili na klin in zdaj, na stara leta, po malem še kaj delajo, sicer pa živijo od pokojnine.

Prišli so še drugi; mlajši so se posedli k drugi mizi, imeli so svoje pogovore.

Naše omizje je menjavalo teme pogovora, ki so se v glavnem vrtele okrog problemov Loškega potoka. Lov na polhe, ki se je pravkar začel in o katerem je vedel največ povedati glavni potoški polhar Franc Benčina, invalidski upokojenec iz Travnika, je bil spričo poplav, ki so v drugi polovici septembra močno ogrozile potoško dolino, najhuje po letu 1933, manj interesanten, čeprav je polhanje sicer v Loškem potoku oz. v gozdovih v njegovi sosesčini precej razvito, včasih

je bilo celo zelo pomembno tudi za prehrano ljudi. Tisti, ki so bili zaposleni, so jeseni pustili delo in šli loviti polhe: delno zato, ker jih je premagala lovska strast, še bolj pa zato, da so preživeli družino. Po več tisoč so jih v dobrih letinah nasolili in posušili, vseh sproti niso mogli pojesti. Ob letošnjih hudih poplavah, ki so skoraj povsem odrezale največjo vas Retje od ostale potoške doline, vas Travniki pa od gozdov na jugozahodu, kjer je največ polhov, letos so torej več govorili o škodi, ki jo je povzročila narasla voda, pa o črpalki in motorjih iz zajetja za vodovod, ki ga je narasla voda, ki privre iz zemlje, prav tako zalila. Črpalko in motor so morali dati sušiti, pipe v hišah so bile prazne, vode torej ni bilo, čeprav jo je bilo — nasprotno — v dnu doline preveč. Može so se prerekali o studencih, ki so bili, pa so jih zasuli, o malomarnosti, o tem, kako so iz kleti reševali pred naraščajočo vodo krompir in iz hlevov živino, o zasilnih splavih, s katerimi se prevažajo čez začasna jezerca...

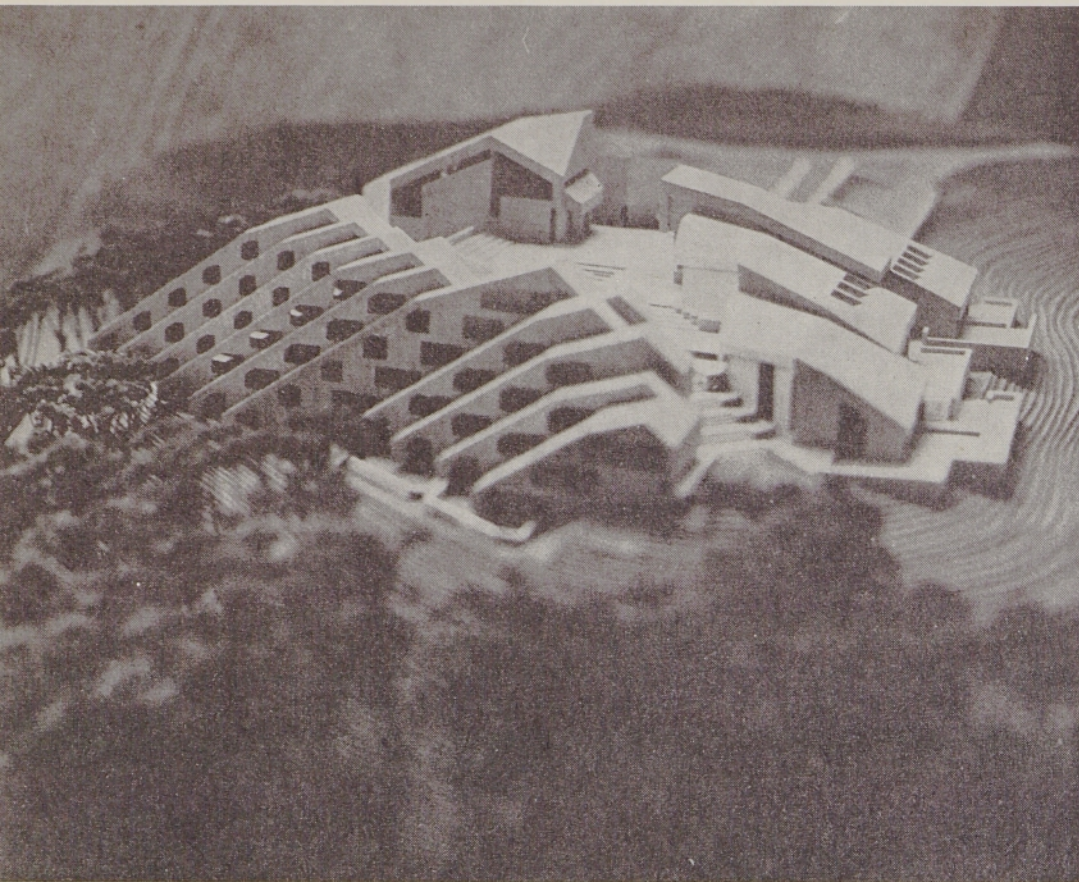
Govorili smo tudi o novi šoli, zgrajeni in slovesno odprti leta 1972, v kateri pa imajo zdaj težave z učnim kadrom. Nihče noče dlje ostati v Loškem potoku, vsak gre drugam, na boljše, v večja mesta, Loški potok mu je le odskočna deska za to. Svoje ljudi, ki so jih štipendirali, so pa zgubili; skoraj nihče se ni hotel zaposliti doma. Zdaj imajo zdravnika, ki je doma z Reke, in zobozdravnika, ki je doma z Ribnice na Pohorju. Pa so zadovoljni z njima. Če bosta le ostala, pravijo. Problema z nezaposlenostjo ni; doma imajo obrat Inlesa Ribnica v Travniku s približno 140 zaposlenimi in manjši šiviljski obrat BPT Tržič na Hribu s približno 60 zaposlenimi, drugi pa se z avtobusi ali s svojimi vozili vozijo na šiht v Ribnico, v Kovinoplastiko v Lož, v Brest v Cerknico, precej jih je pri Gozdnem gospodarstvu Kočevje, na obratih Podpreska in Grčarice, nekaj jih je doma v trgovinah, na pošti, v šoli... Nekateri pa so že odšli, preselili so se v Loško dolino, tam delajo in tam so si postavili hiše ali dobili stanovanja. Loški potok z vasmi Hrib, Travniki, Retje, Šegova vas, Srednja vas in Mali log ter z nekaj zaselki je štel pred vojno okrog 3500 prebivalcev, danes pa jih je skoraj za pol manj, okrog 1800 ali nekaj več. O kakšnem turizmu ni govora, odrezani so od sveta, potisnjeni v stran, cesta do tja je slaba, makadamska in luknjasta, naravnih lepot pa je na pretek, čeprav je, tako kaže, samo to premalo.

Pozno je bilo že, omizje se je počasi razšlo. Zadovoljni, da so si z besedami olajšali duše, nekateri malce opotekajoči, so odšli spat. Jutri ne bo več nedelja, praznji gvant bo treba zamenjati z delovno obleko...

Vas Hrib je upravno in tudi geografsko središče Loškega potoka, čeprav ni največji kraj v dolini. Večji vasi sta še Retje in Travniki. V ospredju je nova šola, ki je bila zgrajena v letu 1972

Andrej Triler

Maketa spominskega doma v Kumrovcu, ki ga že gradi ljubljansko gradbeno podjetje »Gradis«

Za Kumrovec in Kozjansko

V prejšnjem letniku Rodne grude smo že poročali o prizadevanjih za zgraditev doma jugoslovanskih borcev in mladine v rojstnem kraju našega predsednika Tita — v Kumrovcu. Zdaj so dela v Kumrovcu že v polnem teku, pozivom za zbiranje denarja za ta dom pa se je z zadovoljstvom odzvala vsa jugoslovanska javnost.

Prvi koraki v zvezi s preoblikovanjem Kumrovca so se začeli že pred dvajsetimi leti na podlagi prvega urbanističnega načrta, ko so restavrirali rojstno hišo Josipa Broza Tita in ob njej postavili njegov spomenik; staro osnovno šolo pa spremenili v muzej NOB Hrvatskega Zagorja, zgradili so novo šolo maršala Tita ter vrsto novih nujno potrebnih objektov kot pošto, trgovsko hišo itd. Potem je vzknila zamisel, da bi za Kumrovec, ta lepi in slikoviti kraj naredili še kaj več, da bi postal last vseh Jugoslovancev. Vznikla je ideja, da bi rojstno mesto tovariša Tita spremenili v zbirališče mladih vse naše države in Kumrovcu ter okolici poklonili objekte, ki naj bi bili ponos vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. V spominskem domu se

bodo zbirali in srečevali borci NOV in mladina; izkušnje revolucionarjev bodo prehajale na mlado generacijo; zbiralo se bo gradivo o delavskem gibanju vseh narodov in narodnosti Jugoslavije, o njihovi revoluciji; proučevali bodo zgodovino delavskega gibanja in naše mesto v njem. Sprejemali bodo goste in prijatelje iz tujine, borce, delavce in državnike; pripravljali bodo namenske filmske predstave, glasbene prireditve, razne likovne manifestacije, športne prireditve mladih in podobno. Vsekakor pa bodo vse te dejavnosti, ki se bodo odvijale v spominskem domu, izražene v okviru treh osnovnih funkcij tega doma: spomeniške oz. muzejske, študijske in rekreacijsko-hotelske.

Skupina modernih objektov pa očitno ne more zagotoviti pravega življenjskega okolja brez primerno urejene okolice. Tako bo tudi spominski dom v Kumrovcu le del širšega spominskega parka. Zajel bo Titovo rojstno hišo in še kakih 10 stanovanjskih gospodarskih poslopij kot jedro bodočega parka. Od tod se bo širil proti severu in severovzhodu.

V zgodovinski park Kumrovca se bo vključilo tudi širše območje Kozjanskega. To naj bi bil zaključen kompleks (Podčetrtek, Imeno, Golobinjek, Pilštajn, Lesično, Kozje, Podsreda, Trepče, Planina, Bistrica ob Sotli, Bizeljsko in verjetno še drugi kraji), ki bi ga bilo treba razvijati, predvsem pa ga najprej povezati s cestami. Turistični moment bi povezoval bodoče obiskovalce Kumrovca s Kozjanskim. Solidarnostna akcija za zbiranje sredstev za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu ter ureditev širšega območja Kozjanskega je v polnem teku na vsem območju Slovenije. Zelo ugodni so doseženi rezultati v nekaterih občinah; pri tem so veliko pomagale tudi kulturne ter športne in druge prireditve, ki so bile organizirane v korist izgradnje spominskega doma. Iz pregleda vplačanih sredstev je razvidno, da je bilo do 8. novembra leta 1973 zbranih 7.583.101,45 dinarjev ali 50,55 % od predvidene vsote za Slovenijo.

Republiški odbor v SR Sloveniji za izgradnjo doma v Kumrovcu in ureditev Kozjanskega se zlasti zavoljo slovenskega oziroma vsejugoslovanskega pomena te akcije obrača tudi na vse izseljenske organizacije v Evropi, kakor tudi v prekmorskih deželah s prošnjo, da se vključijo vanjo.

Zbiralna akcija bo trajal do konca leta 1974, ko bo spominski dom dokončno dograjen in dan v uporabo borcem NOV in mladini Jugoslavije. Republiški odbor prosi vse darovalce v tujini, ki se odločijo za sodelovanje pri tej plemeniti akciji, da nakažejo prispevek na »devizni račun za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu pri RO ZZB NOV Slovenije — Ljubljana:

50100-620-00112-4082 pri Jugobanki, sedež Ljubljana«

ali pa na žiro račun, št. 50100-678-46402

Odbor za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu pri RO ZZB NOV Slovenije.

Prešernova družba za leto 1974

Prav za decembrske praznike je Prešernova družba v Ljubljani izdala svojo redno letno knjižno zbirko za leto 1974. Lani je ta založba zaključila dvajseto leto svojega delovanja. V teh dveh desetletjih je slovenske domove doma in na tujem obogatila z množico kvalitetnih knjig, ki so jih napisali najbolj znani domači in tuji pripovedniki in razni strokovnjaki. Za majhen denar je vsako leto ta knjižna zbirka prinesla novo obogatitev našim knjižnim policam.

Tudi letošnji izbor je kvaliteten in posrečeno sestavljen, da ga bodo naročniki lahko zares veseli, saj bodo knjige vsakomur nekaj dale, mu nekaj novega povedale, ga razvedrile in obogatile njegovo znanje. Poleg Prešernovega koledarja za leto 1974 so v letošnji zbirki tri pripovedna dela domačih avtorjev: Marjana Kolarja povest *Snežne verige*, Visoška kronika dr. Ivana Tavčarja in knjiga avtobiografskih črtic Jakoba Aleševca »Kako sem se jaz likal«, ki jo je avtor podnaslovlil: *Povest slovenskega trpina*. Četrta knjiga, ki jo je napisal inženir Ivan Ribarič ima naslov »Ikarus leti v vesolje«, peta knjiga pa »Naše stanovanje«. Prešernov koledar za leto 1974 je uredil pisatelj Miško Kranjec. Koledarski del je z barvnimi podobami — motivi iz Slovenije in Koroške — opremil akademski slikar Božidar Jakac. Njegova je tudi naslovna podoba pesnika Franceta Prešerna. Kakšen je bil naš veliki pesnik France Prešeren, smo se že velikokrat vpraševali, saj za njim niso ostale kakšne avtentične fotografije. Naši slikarji in kiparji pa so ga velikokrat slikali in oblikovali. Vsak si je njegov lik malo po svoje predstavljal. Kateri se je njegovi resnični podobi najbolj približal? Prešernova podoba Božidarja Jakca, s katero se boste srečali na naslovni strani Prešernovega koledarja, vas bo prevzela s svojo resnobno lepoto: ko jo je slikar Jakac ustvarjal — je bil ves poglavljen v Prešerna pesnika. Tudi vsebinsko je koledar zares koledar v svoji klasični podobi. Članki v njem so povezani z našo današnjo stvarnostjo doma in pregledom važnejših dogodkov v svetu. Ima tudi koristne in potrebne praktične rubrike, kakor npr. naše poštne predpise in poštne številke vseh pošt v Sloveniji ter v večjih krajih drugih jugoslovanskih republik.

Povest Marjana Kolarja: *Snežne verige* posega v današnji čas. To je doživetje napisana zgodba enega izmed tistih naših ljudi, ki so začasno zaposleni na tujem. Ta se po treh letih dela na tujem, za novoletne praznike, vrne na obisk k domačim. Pričakoval je veselo srečanje, a

je doživel grenko razočaranje. Tudi to se v življenju zgodi. Dogajanja, ki jih pisatelj opisuje, so zajeta iz nekaj dni in razpletena v zanimivo povest, v kateri bo morda tudi kdo izmed bralcev našel košček lastnih doživetij.

Visoška kronika dr. Ivana Tavčarja, zgodovinska povest iz naše lepe poljanske doline, je eno najboljših del našega znanega pisatelja. Čeprav smo jo morda že prebrali, jo radi beremo še in še. In kakor so jo radi brali že naši starši, kakor smo jo radi brali mi, jo bodo z veseljem in zanimanjem prebrali tudi naši otroci. Jakob Aleševc je med današnjimi pisatelji neznano ime. Tudi tisto, kar je nekoč napisal, je zelo malo znano. Ljubljancem, ki imamo danes že šestdeset let, pa smo Jakoba Aleševca poznali iz pripovedovanja staršev in smo včasih radi brskali po knjižnicah za njegovimi deli. Bil je izredno duhovit in nadarjen pisatelj, poln humorja, čeprav je bilo njegovo življenje trdo in bridko. Rodil se je v Kamniku l. 1842 kot čevljarjev sin in umrl v ljubljanski hiralnici skoraj slep l. 1901. Ker je bil izredno nadarjen, so revnemu očetu svetovali naj bi študiral. Kako pa je bilo s tem takrat, vam sam pripoveduje z veselim in grenkim humorjem v petnajstih črticah, ki so zajete v knjigi »Kako sem se jaz likal«. Besedo o avtorju je napisal Miško Kranjec. Ta knjiga bo koristno branje posebej za naše mlade ljudi, da bodo vedeli, v kakšnih okoliščinah so nekoč študirali mladi pri nas.

Današnji čas drznih vesoljskih poletov je posebej razgibal naše zanimanje in domišljijo za vse, kar je s tem v zvezi. V knjigi *Ikarus leti v vesolje*, je inženir Vladimir Ribarič zbral vse od začetkov letalstva do odkrivanja vesolja. Ta knji-

ga ni strokovna razprava. Bere se kot razgibano napisana povest. V živo dopolnilo so tudi številne fotografije. Mladi in starejši jo bodo prav gotovo radi brali. Šesta knjiga v letošnji zbirki ima naslov *Naše stanovanje*. To je knjiga, ki s številnimi ilustracijami in tiskano besedo svetuje, kako sodobno opremiti svoje stanovanje, pa naj bo majhno ali večje, v stari ali novi stavbi. Koristna in potrebna knjiga za vsakogar.

Tako smo vam na kratko spregovorili o letošnjih knjigah Prešernove družbe, ki vas ne bodo razočarale.

IS.

Kuharska knjiga Ivana Ivačiča

Pri založbi Obzorja v Mariboru je lani konec leta izšla Kuharska knjiga slovenskega kuharskega mojstra Ivana Ivačiča. Seveda to ni njegova prva kuharska knjiga. Že nekaj jih je napisal, pa so izšle in bile hitro razprodane. Vsaka izdaja je malo izpopolnjena, čeprav že prej bogata, ji je še to in ono dodano. Na 350 straneh te kuharske knjige so zbrani zapisi in nasveti za sodobno pripravo najrazličnejših jedi domače kuhinje kakor tudi znane jedi, ki so posebnost tujih kuhinj. Recepture so pisane za 6 oseb, kar se po avtorjevem mnenju, da najlažje količinsko prilagoditi posameznim družinam. Količina maščob pri posameznih receptih je po navodilih sodobne zdrave prehrane mnogokje zmanjšana in jo nadomešča dodatek smetane. Veliko gospodinj, posebej začetnic, bo veselih tudi navodil, kako dobro kuhamo posamezna živila, saj je od tega odvisna okusnost in tudi prehrambena vrednost mnogoterih jedi. Nova Ivačičeva Kuharska knjiga bo dober svetovalec in priročnik gospodinjam, tistim, ki so že izkušene in onim, ki so manj izkušene v kuharski umetnosti.

S.

SREČNO NOVO LETO 1974 ŽELI VSEM SLOVENCEM PO SVETU

zavarovalnica SAVA

MARIBOR, Partizanska c. 47, tel. 23-961

s poslovnimi enotami

Ljubljana, Celovška c. 177, tel. (061) 55-333, 56-893

Celje, Prešernova ul. 6, tel. (063) 22-296

Piran, Ul. IX. Korpusa, tel. (066) 73-481, 73-482

Postojna, Jenkova 1, tel. (067) 21-023

ter zastopstva: Ptuj, Prešernova 20; Dravograd, Meža 13; Jesenice, Masarykova 13/I; Kranj, Staneta Rozmana 13; Ljutomer, Glavni trg 1; Koper, Ulica JLA 3

in zastopnikih v vseh večjih krajih

se priporoča in sprejema v zavarovanje vse vrste imovinskih, transportnih in osebnih zavarovanj

DOBRE POLJE
PREDSTRUGE

Oaze, ki so blizu in daleč

Sredi Dobropolja, v vasi Videm, je ob gostilni Brdavs polno ljudi: čakajo na avtobus, ki jih bo popeljal na delo. Nekatere le do dva kilometra oddaljenih Predstruge, druge v Ljubljano, tretje v Grosuplje. Največ se jih bo zdaj, po drugi uri, vrnilo domov. Tu, v bližini gostilne, trgovin, cerkve, pošte, Jakličevega doma, zdravstvene postaje in šole, v središču Vidma torej, ki je gospodarsko in upravno središče Dobropolja (včasih je bil v tem kraju tudi sedež občine, danes imajo le krajevni urad), tu skoraj prav nič ne kaže, da bi bilo Dobropolje nasploh z vsemi številnimi naselji gospodarsko kaj zaostalo, da bi bilo potisnjeno nekam v stran od pomembnejših slovenskih cest in krajev, v stran od industrije, da bi bilo pozabljeno, kot radi rečemo dandanes. Okrog mogočne cerkve (prafara Dobropolje se omenja že v 13. stoletju) so stari gostilniški, obrtniški in trgovski domovi, ki kažejo, kako bi ta kraj potreboval večje, trdnjše urbano središče. V resnici je bilo v Vidmu staro obrtniško in trgovsko središče, ki se je zelo razvilo v času pred železnico (Grosuplje—Ribnica—Kočevje), pozneje pa je nazadovalo prav zaradi odmaknjenosti od nje. Danes bližnja vas Predstruge, kjer je dobropoljska železniška postaja, kaže z novjšim, delavskim delom vasi in z nekaj industrijskimi obrati bolj sodobno, bolj razgibano podobo, ljudje pa se radi imenujejo kar Štacionarji.

»Dobro polje«

Ampak zdaj, sredi dneva, ko ljudje prihajajo z opravkov, ko se nekateri odpravljajo na šiht, drugi spet bodo kmalu doma, je tam okrog gostilne Brdavs živahno, zakaj v Dobropolju ni

malo ljudi. Na področju krajevnega urada Dobropolje jih je bilo leta 1966 celo nekaj več kot pred skoraj sto leti, in sicer 2853, leta 1869 pa 2834. Ni veliko vasi, ki bi po številu prebivalcev v teh sto letih bistveno nazadovale, precej pa jih je, v katerih se je število ljudi povečalo. Melik je leta 1959 zapisal (Posavska Slovenija, izdala Slovenska Matica), da so »Dobropolje zelo dobro obdelane in gosto poseljene, predstavljajoč v kulturnogeografskem pogledu silno poudarjeno nasprotje hriboviti kraški okolici. Melik tudi poudarja, da »pošteno zaslužijo svoje ime, zakaj to je suho kraško polje, ki predstavlja s svojim velikim sušnim, ravnim zemljiščem, lepo obdelanim in dobro poseljenim, takorekoč oazo sredi razgibane, pretežno kraške in malo produktivne pokrajine«. Dobropolja kot kraja ni, čeprav je ime dobilo očitno od »dobro polje«; na tablah, ki označujejo imena krajev v tem 14 kilometrov dolgem in največ 3 kilometre širokem suhem kraškem polju, preberemo danes na primer »Dobre polje — Predstruge« ali »Videm—Dobre polje«. Nižje doli, na spodnjem, južnem delu polja to skupno ime na tablah za označitev kraja ne nastopa več, pač pa je tam pod skupnim imenom Struge združenih več vasi oziroma zaselkov.

Kmetijska zadruga pa se, samo za primer, kljub temu imenuje Dobropolje, torej KZ Dobropolje, pošta Videm—Dobropolje. Njen razglas, datiran s 26. oktobrom 1973, torej že malce star, ampak zato prav nič manj aktualen, sem prebral na zunanjšični gostilni Brdavs, ob avtobusni postaji v Vidmu, tam torej, kjer se zbira največ ljudi. Takole piše:

Skupina učencev pred osnovno šolo v Strugah. Ponosno so nam povedali, da so spomenik, ki se vidi na sliki — posvečen je 500-letnici slovenskih kmečkih uporov — izdelali sami

Detajl spomenika padlim v I. svetovni vojni v Vidmu Struga — vas Lipa: osnovna šola

Domovina zobotrebcev

»Kmetijska zadruga obvešča izdelovalce zobotrebcev, da bo v prihodnji sezoni odkupovala predvsem zobotrebce, izdelane iz leske in hudolesa. Cena kvalitetnih, gladko obdelanih zobotrebcev je 0,20 din za zvez (butarico), če bo vsebovala najmanj 18 komadov. Zvezi (butarice) z manj kot 18 komadi zobotrebcev bodo cenejše; praviloma zobotrebec 1 stari din, če bo odgovarjal kvaliteti (mišljena je predvsem lepa obdelava in belina). Zobotrebcev, izdelanih iz lipe ali breze in topole, ne bomo odkupovali oz. jih bomo plačevali po nižji ceni. Kdor želi nabaviti lesko za izdelavo zobotrebcev, se lahko posluži našega kamiona za prevoz lešče...«

Izdelovanje zobotrebcev — to je kruh ljudi v vseh krajih Dobrepolja: dodatni zaslužek kmetov pozimi, ko drugo delo počiva, dodatni zaslužek ob delu v tovarni in edini, a ne majhen zaslužek otrok, šolarjev. Skupino fantičev, ki so na igrišču pri osnovni šoli v Strugah (pravzaprav v Lipi, ki z naseljem Pri cerkvi in še z nekaterimi drugimi predstavlja Struge), sem vprašal, kaj počno, kadar niso v šoli in kadar se ne učijo, kadar ne igrajo nogometa, pa mi je najstarejši, Boris Hegler, ki hodi v 8. razred, z rokama pokazal, kot da nekaj reže, šili ali nekaj podobnega. Zobotrebce, ja, je rekel, ko sem ga vprašujoče pogledal. Vsi jih delamo doma, vsak dan, še ob nedeljah in praznikih, če je treba. Koliko na dan? sem bil radoveden. 250 butaric, mi je rekel. 250? Res toliko? Ja, seveda, je rekel in se zasmel, veste, saj to sploh ni veliko, to gre hitro. Pojasnil mi je, da to seveda potem, ko je les pripravljen. V butarici je 18 ali 19 zobotrebcev (v glavnem jih delamo iz leske, je rekel Boris, največ, dovolj je leske, tu okrog po grmovju, je pokazal z roko v hrib, saj je sama leska!), butarica je po 20 starih din, to pride na dan, sem računal, pet starih tisočakov, to je na mesec, če odštejemo 5 dni za nedelje in praznike, torej 125 jurjev. To niti ni malo, sem pomislil, ampak to je moreče, dolgočasno delo, prav nič lahko, Boris mi je pokazal žulje, ki jih ima od tega.

Boris in Slavko in razen njiju še Stane Oberstar iz Lipe, ki hodi v 6. razred, pa Nadka Pugelj iz 4. razreda, ki se je s temi tremi fanti tistega dne tudi podila za žogo, so mi rekli, naj napišem, da so prav te dni imeli pri nas v Strugah proslavo 100-letnice šolstva (to je bilo proti koncu novembra lani). Ne, so rekli, ta šola je stara 40 let, leta 1933 so jo zgradili, prva šola pa je bila pri nas že pred sto leti. (Zanimivo je, da je v teh krajih šolstvo že zelo staro: v Vidmu je v stari mežnariji delovala zasilna šola že leta 1793, vendar so jo v letih 1835 do 1857 podrli in na istem mestu zgradili novo šolsko poslopje, sedanja stavba, v kateri je še zdaj osemletka, pa je iz leta 1908.) V osemletko v Struge hodi okrog sto učencev iz desetih vasi: Rapljevo, Podtabor, Pri cerkvi, Lipa, Paka, Tržič, Kolenča vas, Potiskavec, Tisovec in Četež.

Tisto, kar me je v Strugah ustavilo ob šoli, pa so štirje visoki kipi, visoki tri metre ali še več, ki na prvi pogled spominjajo na Formo vivo v Kostanjevici ali na kipe kakšnega Jovanoviča. Kdo je to naredil? sem vprašal. Mi, so rekli, se pravi lanski sedmi oz. letošnji osmi razred. Sami smo jih izklesali, iz lipovega lesa, delali smo v lanskem šolskem letu pri likovnem pouku, postavili smo jih pa letos, je pojasnjeval najstarejši Boris Hegler. Spomenik kmečkim uporom je to, predstavlja kmete s tedanjim orožjem, s koso, vilami, cepcem in sekuro. Vse sem jaz prefarbal, je dodal nagajivi Boris, a niso v redu, a? So, res so, moram priznati, za otroke, šolarje, zanje so naravnost odlični, ideja pa je sploh vredna pohvale!

Že sem nameraval zapustiti rodovitno oazo sredi kraških goličav, že sem hotel iz Dobrepolja po makadamski cesti (iz Rašice pa skozi Dobrepolje in potem skozi Žvirče in Ambrus do Zagradca oz. Fužin, kjer se pride na cesto od Ivančne gorice proti Žužemberku, je pot makadamska, le skozi naselji Videm in Struge je asfalt) v Suho krajino, proti Ambrusu, ko so mi fantje rekli, da naj si ogledam še srne, ki so jih pripeljali lovci. Prav, sem rekel. Kaj pa medvedi pa divji prašiči? sem vprašal, ali je tega tudi kaj pri vas? Uh, so

Spomenik žrtvam narodnoosvobodilne vojne v Vidmu

Videm — središče Dobrepolja

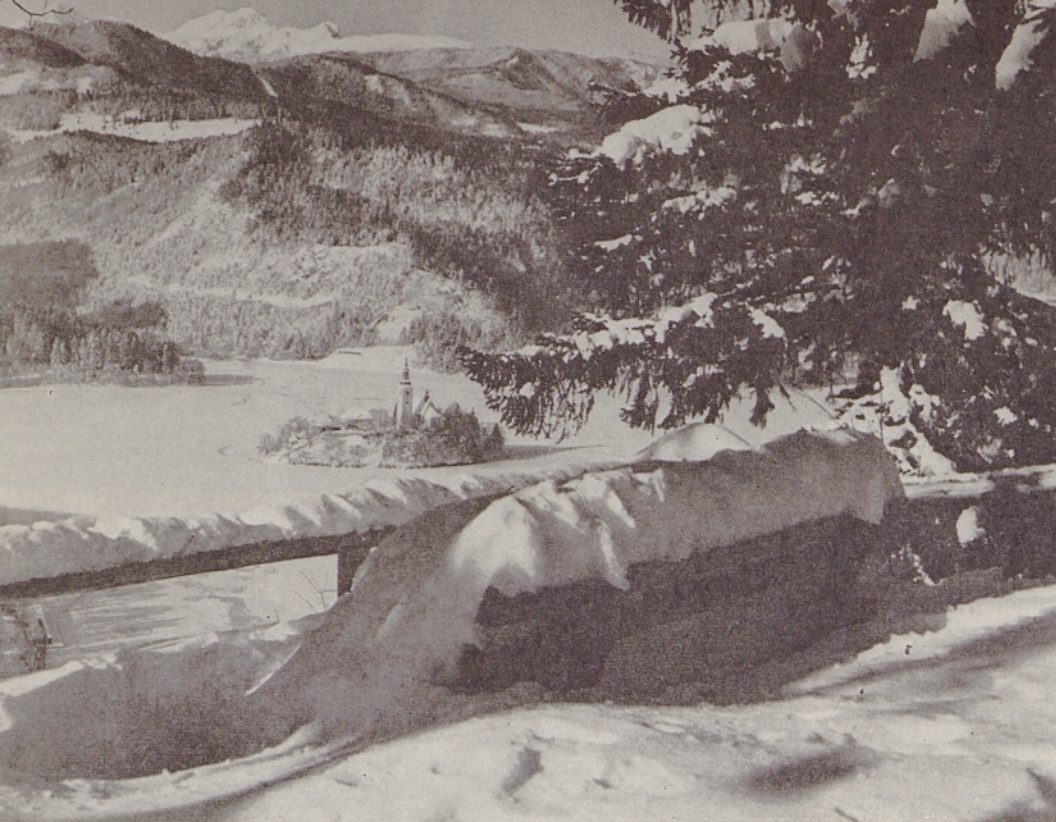

Struge: del vasi in cerkev z vaškim pokopališčem

rekli, kolikor hočete. Ste že videli medveda? sem silil vanje. U, seveda, ne samo enkrat. Pa se jih ne bojite? Ah, kaj še, zakaj pa...

V Ambrus, sredi slabo rodovitne, res suhe Suhe krajine, sem prišel že pozno, pod noč že, predolgo sem se zadržal v lepih, prijaznih vasicah Dobrepolja. Med hribi, v kotanji kot v kakšni večji vrtači z izrazito kraško, kamnito okolico je Ambrus tudi kot kakšna slabo rodovitna oaza sredi nerodovitne okolice.

Andrej Triler

Že v prejšnji številki smo vam na naslovni strani predstavili podobo zimskega Bleda z Zatrnika. Tokrat še nekoliko drugačen razgled

Bled v tekmi za zimskega turista

Del parkirišča pri smučarskem središču Zatrnik

Bled se mora kljub svojemu dolgoletnemu dobremu imenu še vedno boriti za goste. V zadnjem času se je podal predvsem v »veliko tekmo« za evropskega in ameriškega zimskega turista! To je pravzaprav obenem tudi poskus Bleda, da bi se povzpел še više na slovenski turistični lestevici, prehitel Ljubljano in se približal Portorožu, ki je s svojo novo arhitektonsko podobo že močno podoben znamenitim mediteranskim turističnim centrom v Italiji, Franciji in Španiji. Bled je močnejše posegel na to tržišče s svojim zimskim smučarskim centrom na Zatrniku.

O tem je pisal tudi hamburški tednik »Welt am Sonntag«, ki je navedel zanimiv podatek, da se je za zimski šport v »deželi sončnega Jadrana« lani odločilo manj kot pet odstotkov zahodnonemških smučarjev, medtem ko je vzrok za to: nevednost! »Strehe planšarskih koč pod debelo snežno odejo, razen tega pa na smučarskih terenih okrog njih popolnoma ravne in steptane strmine, to je vseč zimskim športnikom in prispeva k temu, da so Julijske Alpe med smučarji zelo cenjen cilj. Vse to ni na jugoslovanski strani teh gora prav nič drugače kot na strminah, ki padajo proti Italiji,« je zapisal znani hamburški tednik »Welt am Sonntag« in nadaljeval: »Tudi drugo mejno gorovje v tem kotičku Slovenije, Karavanke, ki delijo Avstrijo od Jugoslavije, so po dolgem in počez njim enake.« Zahodnonemški tednik je zatem komentiral, da v zadnjem času prispevajo k zanimivosti Jugoslavije v zimskem turizmu tudi čisto nove ponudbe.

»Tako nastaja nedaleč od letovišča Bled, o katerem je avtor bestsellerjev Arthur Miller napisal »Najlepši kraj na svetu«, popolnoma novo zimsko športno središče. Nove gradnje in naprave v snegu se imenujejo Zatrnik. Tam so štiri smučarske vlečnice, sedežnica, 16 označenih prog med 880 in 1260 metri višine, tam imajo smučarsko šolo in velik parkirni prostor. Ta Bled s svojima velikima termalnima bazenoma (temperatura vode do 28 stopinj) je družabno središče jugoslovanskega gorskega sveta. Jezero postane od decembra dalje ledena ploskev, prizorišče »promenadnih koncertov« in teren, na katerem postavijo »ledeni bar«, v katerem točijo kuhano vino tudi v majhnih kozarcih ter žganja za vsakogar, pa naj bi imeli svoj okus naravnan vzhodnjaško ali zahodnjaško.«

K razvedrilom spadajo »pisani večeri« in plesna glasba od tedaj, ko se pije čaj ob petih. V igralnici se vrti kroglica ter vabi tiste, ki verjamejo v srečo, iz Corti-

ne d'Ampezzo, iz okolice Trsta in iz okolja Vrbskega jezera.«

Kakšen je pravzaprav Zatrnik, novi slovenski smučarski center, kjer je 19 kilometrov smučarskih stez, sistem petih žičnic, sedežnic in vlečnic, ki omogočajo, da se smučar vseh 19 kilometrov vozi, ne da bi napravil koraka navkreber? To je za komercialno gostinstvo na Bledu, ki ima v hotelih približno 1.700 postelj, skupaj s počitniškimi domovi in sobami pri zasebnikih pa skupno 6.000 postelj, izhodišče za predvideno podaljšanje zimske sezone od tistih štirinajstih dni v zimskih šolskih praznikih na dolge tri mesece. Investitor celotnega projekta Zatrnik je »Zavod za razvoj in pospeševanje turizma« na Bledu, posojila je odobrila »Ljubljanska banka«, medtem ko so poroki za posojilo hotelsko-prometno podjetje »Viator« iz Ljubljane, »Združeni hoteli Bled« in »Gozdno gospodarstvo Bled«.

Zatrnik je pravzaprav smučarski center za vsakogar. Najdaljša med progami, ki se skupno raztezajo 19 kilometrov naokoli po goratem svetu Gorenjske, je »družinska proga«, s katero se z 1264 metrov visoke Berjance prepeljete 3200 metrov z višinsko razliko 363 metrov. Prvi del steze je nekoliko bolj strm, tako da je imel na tej progi precej neprijetnosti med svojim kratkim obiskom tudi ameriški astronaut David Scott, ki je sicer pokazal največ smučarskega znanja med astronautsko trojico »Apolla 15«. Ameriški vesoljci so obiskali Slovenijo, Ljubljano, Bled in Zatrnik, nekaj mesecev pred znano afero, ko je NASA suspendirala Davida Scotta, Jamesa Irwinga in Williama Wordena zaradi tihotapljenja znamk. Drugi del »družinske proge« z Berjance je položen, vsepovsod pa dovolj širok. Najožje mesto proge je okrog 60 metrov. To je seveda zagotovilo, da vsak smučar srečno prispe na spodnjo postajo sedežnice, ki v eni uri pripelje na vrh Berjance 900 smučarjev.

Tisti, ki so profesionalni smučarji ali uživajo v vožnji po zahtevnejših progah, imajo idealno progo za veleslalom, mladinski ali ženski smuk, na nasprotni strani »družinske proge«. Ta steza, ki je dolga 2400 metrov s 360 metri višinske razlike, ima zanimivo in različno konfiguracijo po planinskih pašnikih in gozdnih odsekih.

Zanimiv kompleks so tudi proge s Hotunjskega vrha. Najprej se je treba z vlečnico dvigniti na vrh, od koder se raztezajo šitri proge, daljše in položnejše, krajše in bolj strme. S Hotunjskega

Smučišča na Zatrniku spadajo med najlepša v Sloveniji

vrha peljeta dve slalom progi s približno dolžino enega kilometra in z višinsko razliko več kot 200 metrov. Progi »Plana I« in »Plana II« z vlečnico pa sta idealni za otroke in nedeljske smučarje skromnejših zahtev.

Bele opojnosti je na Zatrniku na 19 kilometrih smučarskih prog torej dovolj za vsakogar. Blejska sezona je v letu 1971 trajala natanko 172 dni, turistični programerji v blejskih hotelih pa upajo, da bodo s smučarskim centrom na Zatrniku

podaljšali zimsko sezono za 60 dni in torej blejsko sezono na 232 dni. To je vsekakor dosegljiv cilj. In s temi 60 dnevi podaljšane sezone bo Bled na slovenski turistični lestvici že prehitel Ljubljano in se nevarno približal Portorožu, ki je zaslovel s svojo čudovito plažo in sodobnimi arhitektonskimi linijami, obenem pa tudi s prekrasno panoramo slovenskega primorja.

Aco Pasternjak

Otroci se radi in lahko uče

Vsak zdrav otrok je zvedav in ukaželjen; vse vidi in vse sliši, vse hoče zvedeti in vse spoznati. Če znamo to njegovo vedoželjnost prav izrabiti in voditi, se bo že v zgodnjem otroštvu naučil marsikaj, kar mu bo pozneje v življenju še kako v korist. Vzemimo na primer učenje tujih jezikov.

V Ljubljanskem Pionirskem domu že skoro dvajset let poučujejo angleščino in nemščino otroke od šestega leta dalje. Njihove izkušnje kažejo, da otroci radi obiskujejo te tečaje in dosežejo tudi lepe uspehe. Pouk poteka od vsega začetka v tujem jeziku, da se ga otroci privadijo in zelo so ponosni, da znajo tudi sami že takoj od začetka »govoriti« v njem. Ker znajo izredno dobro posnemati, hitro ujamejo učiteljevo izgovorjavo, ritem in naglašanje, in da jim je učenje prijetno, je povezano z igro, s petjem, tekmovanjem. Šele v osmem letu starosti, ko otroci v šoli že dobro pišejo in berejo v materinščini, začno tudi pri učenju tujega jezika s pisanjem in domačim delom. Čeprav to nekaterim otrokom ne diši preveč, jim veselje ob uspehih pomaga, da vztrajajo vseh deset let, kolikor traja učenje.

Pred leti so se otroci, oziroma njihovi starši odločali predvsem za učenje angleščine. V zadnjih letih pa je vse več tistih, ki se uče nemščine. Med njimi so tudi otroci, katerih starši so se namenili na delo v tujino, ali pa takih, ki so se že vrnili v domovino, pa žele, da bi otroci nadaljevali z učenjem nemščine, da ne bi tistega, kar so se naučili, spet pozabili.

Otrok, ki se uči nemščine, ker se starši odpravljajo na delo v tujino, je zlasti veliko na tečajih v Prekmurju, v Ljutomeru, Ormožu in Mariboru. Sicer pa se v okviru Delavske univerze vršijo tečaji tujih jezikov za otroke v vseh večjih krajih Slovenije. Ljubljanski Pionirski dom, ki ima v tem največ izkušenj, pa prireja za pedagoge, ki vodijo te tečaje, vsako leto seminar, da izmenjajo svoje izkušnje in izboljšujejo in izpopolnjujejo način pouka.

Zanimivo je, da imajo otroci, ki se uče tujega jezika, boljši uspeh tudi pri pouku materinščine, ker se pri tujem jeziku nauče sistema učenja, ki ga s pridom uporabljajo tudi pri domačem jeziku.

Vse dolgoletne izkušnje, pa tudi raziskave psihologov kažejo, da se otroci radi in lahko uče in da brez večjih težav govore v dveh (pa tudi v več) jezikih. Zmeda nastane le, če se otroci učijo dva jezika od iste osebe, oziroma če morajo z isto osebo govoriti nekaj časa v enem, nekaj

časa pa v drugem jeziku. To so dognali tudi v Pionirskem domu. Če je otroke, ki so jih starši dali učiti oba jezika — angleščino in nemščino — zaradi pomanjkanja pedagogov učila ista učiteljica, so se otroci zmedli in pomešali oba jezika med seboj.

Otrok določen jezik avtomatično poveže z določeno osebo, s šolo, z okoljem. Če živi s starši v tujini, se bo z njimi pogovarjal v materinščini, v šoli, na dvorišču, na ulici pa v tujem jeziku. Morda se bodo morali starši v tem primeru več ukvarjati z otrokom, se veliko pogovarjati z njim, da ga ne bo preplavila tuja govorica, ki jo sliši povsod, razen doma. Toda če bo čutil zavednost staršev, njihovo ljubezen do materinščine, bo domača beseda tudi njemu najlepše in sladko zvenela.

Kaj pa, če sta starša različnih narodnosti? Tudi tu otrok z dvema jezikoma ne bo imel težav, če bo mati z njim dosledno govorila v svojem, oče pa v svojem

jeziku. Verjetno bo tu treba vložiti več truda, predvsem pa vztrajnosti, ki pa bo prej ali slej obrodila sadove.

Prepričani smo, da je med našimi ljudmi, ki žive v tujini, le malo takih, ki bi se jim ne zdelo vredno potruditi, da bi otroka naučili domače govorice in še manj takih, kot je naš sosed, ki vsako leto, ko pride na obisk v domovino, težje najde domače besede.

»Kako?« ga vprašam ob zadnjem srečanju. »Ali ti slovenski jezik tako malo pomeni, da ga boš zdaj zdaj pozabil?«

»Slovenski jezik!?« me omalovažujoče zavrne; »kdo pa, razen Slovencev v svetu sploh ve zanj?«

Res, da nas je malo, ki ga govorimo in razumemo, a ker je naš, ker so se v njem pogovarjali naši starši in stari starši, ga imamo radi in ga želimo ohraniti za naše otroke in naših otrok otroke. Zato raje pomislim na Roberta, ki živi v Avstriji in govori z očetom po nemško, z mamo Slovenko pa lepo po naše kot vsak naš otrok. Mama pravi, da zaradi dvojezičnosti Robert ni imel nikoli nobenih težav. Celo pohvali se, da mu je bilo, ko je bil majhen, v veliko zabavo, ko sta se z mamo lahko pogovarjala, ne da bi ju oče razumel. Hočeš, nočeš se je sčasoma tudi oče naučil toliko slovenščine, da ju vsaj razume in tako vpricho njega ne moreta več razpravljati o svojih skrivnostih.

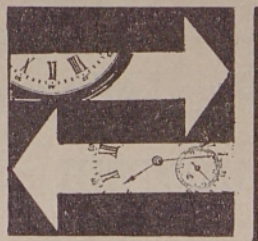
Še bolj pa mi je všeč družina, ki že dolga leta prihaja k nam na počitnice. Oče Italijan, mati Čehinja in tri hčerke, ki z očetom in materjo govorijo z vsakim v njegovem jeziku. Ko so začeli prihajati k nam, so bile deklice še čisto majhne. Spoprijateljile so se z otroki iz vse sosese; spčetka so se sporazumevale z rokami, počasi pa so začele pobirati slovenske besede in danes vse tri govore lepo po naše, ne sicer v knjižni slovenščini, pač pa v domačem narečju, tako da jih po govorici komajda ločiš od domačinov. Zdaj so vse tri že poročene, vsaka z možem druge narodnosti, vsaka živi v drugem koncu Evrope, snidejo se le na počitnicah pri nas. Zdaj prihaja k nam že tretji rod — triletna punčka, ki govori z dedkom po italijansko, z mamo in babico po češko, z očetom srbsko, s tetami in našimi otroki pa lepo po slovensko. In tako je ta deklica lahko v živ dokaz, da je zgodnje otroštvo najboljše obdobje za učenje jezikov, pa tudi dokaz, da je slovenščina blizu tudi drugim in ne samo nam, ki smo se v njej učili izgovarjati prve besede, poslušali prve pesmi in pravljice, brali knjige, ki so jih napisali naši pesniki in pisatelji.

Malica v počitniški koloniji naših mladih rojakov iz Nemčije

Jana Milčinski

začasno
na
tujem

Plačati na meji

Če se bo potnik strinjal, bo podpisal obračun in bo dolžan obračunane dajatve plačati takoj. Če se s katerikoli izmed navedenih podatkov ne bo strinjal, bo blago prijavil in izročil carinarnici, da bo sprožila redni postopek, med katerim bodo v njegovi navzočnosti ugotovili podatke, potrebne za carinjenje blaga.

Če bo potnik imel pri sebi blago za potrebe svojega gospodinjstva, katerega skupna vrednost bo presegala znesek 500 din, ali če bo hotel uvoziti drugo blago (ki ne spada med gospodinjske predmete), bo dolžan izročiti to blago obmejni carinarni, da ga bo ocarinila. To pomeni, da lahko potnik tudi to blago, katerega vrednost presega omenjeni znesek, da ocariniti na mejni carinarni. Zaradi takega postopka mora potnik izstopiti iz vlaka, avtobusa ipd., da lahko prijavi blago z obrazcem za uvoz in prevoz blaga in predloži uvozno carinsko deklaracijo za carinjenje. Potnik lahko takšno blago prevzame po končanem carinskem postopku in po vplačilu carinskih dajatev.

Če potnik blaga ne bo izročil mejni carinarni, da bi ga ocarinila, temveč bo zahteval, naj ga ocarini katera od carin v notranjosti, bo dolžan to blago pod carinskim nadzorstvom v treh dneh izročiti pooblaščenemu prevozniku zaradi prevoza ali ga vrniti v tujino. Če ne bo tako storil, mu bodo blago odvzeli.

Carina lahko tudi v devizah

Blago, ki je namenjeno preprodaji, in blago, katerega uvoz je po predpisih prepovedan, bo potnik dolžan vrniti v tujino v treh dneh. Če tega ne bo storil, mu bodo blago odvzeli.

3. Uvozne dajatve je mogoče vplačati z dinarji, ki jih potnik lahko ima pri sebi ob odhodu iz Jugoslavije oziroma ob vrnitvi, ali s sredstvi, deponiranimi pri pristojnih organih, če jih morda nima na obmejni carinarnici. Uvozne dajatve pa lahko na mejnih prehodih plača tudi s tujimi plačilnimi sredstvi.

4. Jugoslovanski državljani, ki so v tujini začasno — na delu, šolanju, specializaciji itd. — lahko začasno prinesejo s seboj predmete za osebno uporabo, omenjene v 1. točki te informacije, vendar le tedaj, če prihajajo samo začasno v Jugoslavijo. Te predmete so potniki dolžni vpisati v seznam, ki ga lahko dobijo pri cariniku. Potnik izpolni seznam v dveh izvodih in ga izroči cariniku, da ga potrdi. Carinik en izvod potrjenega seznama vrne potniku, da lahko potnik pozneje dokaže, da je začasno uvožene predmete vzel nazaj s seboj v tujino.

5. Potnik, ki se začasno pripelje v Jugoslavijo z osebnim avtomobilom tuje registracije, lahko ta avtomobil uporablja do svoje vrnitve, vendar najdlje 6 mesecev, ne da bi mu bilo treba plačati uvoz-

Novi carinski zakon v očeh carinikov

Carinski predpisi, ki so začeli veljati po novem letu, ne poostrujejo carinske politike, temveč samo urejajo postopek na mejah v skladu z vse večjim potniškim in blagovnim prometom. Nekateri ukrepi, ki jih predvideva novi zakon, naj bi tudi olajšali prestop meje tistim, ki niso pogosto gostje mejnih prehodov.

Namestnik direktorja zvezne uprave carin Dimitar Aleksijevski je v pogovoru z novinarji dejal, da so novosti predpisi, po katerih bodo po novem letu na kraju samem carinili predmete za gospodinjstvo v vrednosti do 5000 dinarjev, medtem ko je bila doslej zgornja meja 1000 dinarjev. Jugoslovanskim državljanom, ki živijo na tujem nepretrgoma več kot dve leti ali pa v triletnem obdobju 2 leti, je omogočen uvoz gospodinjskih predmetov brez plačila dajatev v vrednosti do 10.000 dinarjev ali pa delovnega orodja, ki ga pri nas ne proizvajamo, prav tako v vrednosti do 10.000 dinarjev.

Jugoslovanska meja je ena najbolj odprtih na svetu in jo vsako leto prestopi nad 100 milijonov ljudi. V takem položaju se mora carina prilagoditi s predpisi in carinskimi postopki drugim državljanom.

Po drugi strani pa po besedah Aleksijevskega naši državljani zdaj dolgujejo carini več kot 30 milijonov dinarjev, gošpodarstvo pa 11 milijonov.

Tudi to anomalijo je mogoče odpraviti samo s posebnim izvajanjem carinske službe, da bi lahko opravljala naloge za zaščito družbe pred ustvarjanjem socialnih razlik, neupravičenega bogatenja, nedovoljene trgovine in podobnih nepravilnosti.

ne dajatve oziroma varščino na račun teh dajatev. Med bivanjem v Jugoslaviji vozila ne sme prepustiti drugim osebam v uporabo in ga tudi ne sme prodati, če še ni bilo ocarinjeno (vozilo lahko ob uvozu ocarinijo, če državljan izpolnjuje predpisane pogoje za uvoz).

Če mora potnik zapustiti državo brez osebnega avtomobila ali če ostane v domovini dlje od omenjenega roka, se je dolžan obrniti na carinarno, da ta odloči, kaj bo z avtomobilom.

Največ 500 dinarjev v bankovcih po 50 din

6. Če potnik carini ne prijavi blaga, ki ga ima pri sebi, stori carinski prekršek. Za storjeni prekršek je lahko kaznovan z denarno kaznijo do desetkratnega zneska carine ali do štirikratnega zneska vrednosti blaga, če za to blago ni treba plačati carine. Blago, ki ga ni prijavil, mu odvzamejo.

Opozorilo: Jugoslovani lahko odnašajo iz Jugoslavije in prinašajo v Jugoslavijo učinkovite dinarje do 500 din, in to v bankovcih po 50 din ali v manjših bankovcih, kakor tudi tuja plačilna sredstva, ki jih vzamejo s svojega deviznega računa.

Nov postopek na carini Kaj lahko nesemo čez mejo

Od 1. januarja 1974 morajo potniki carinske dajatve za blago, ki ga imajo pri sebi, plačevati na meji.

1. Potnik je na meji dolžan prijaviti cariniku vse stvari, ki jih ima pri sebi, všteti osebno prtljago (obleko in obutev, hrano itd.).

Potnik, ki ima ob odhodu iz Jugoslavije pri sebi predmete, kakršni so: osebni nakit, fotoaparati, filmska kamera, daljnogled, prenosni glasbeni inštrument, gramofon, magnetofon, radio ali transistorski sprejemnik, prenosni televizor, opremo za taborjenje, športne rekvizite in opremo, dragoceno krzno in nakit, za te predmete ne plača carine pri vrnitvi v domovino, če jih vpiše na poseben seznam, ki ga na svojo željo lahko dobi od carinika. Izpolnjen seznam da potnik cariniku, da ga potrdi. Pri vrnitvi v domovino lahko s tem seznamom v rokah dokaže, katere predmete je imel pri sebi, ko je odšel iz Jugoslavije.

Do vrednosti 300 dinarjev brez carine

Pri odhodu v tujino potnik ne sme imeti pri sebi blaga v količinah, ki bi bile namenjene prodaji.

2. Pri vrnitvi iz tujine ima potnik pravico prinesiti v domovino poleg predmetov, ki jih je imel pri sebi ob odhodu iz Jugoslavije, tudi predmete, namenjene za osebne potrebe ali potrebe svojega gospodinjstva, in to v vrednosti do 300 din, s pogojem, da vrednost posameznega predmeta ne presega zneska 50 din. Do tega zneska na vrednost teh stvari ni treba plačati carinskih dajatev.

Če ima potnik pri sebi tudi drugo blago za potrebe svojega gospodinjstva, katerega skupna vrednost presega znesek 300 din, je dolžan za to blago plačati obračunani znesek carinskih dajatev. Če vrednost takšnega blaga ne bo presegala 5000 din, bo carino in druge dajatve obračunal in pobiral carinik na meji po skrajšanem postopku. Potnik bo moral povedati, ali se strinja z ugotovitvami carinika glede količin, kakovosti, vrste in vrednosti blaga, in ali se strinja z višino obračunanih dajatev.

Predstavniki slovenskih društev iz skoraj vse Evrope, ki so se dogovarjali v Stuttgartu

Srečanje predstavnikov evropskih slovenskih društev v Stuttgartu

Na pobudo Slovenskega kulturno-umetniškega društva »Triglav« iz Stuttgarta so se v nedeljo, 18. novembra v Stuttgartu sešli predstavniki slovenskih društev iz Zahodne Evrope, da bi se pogovorili o delu društev in skupnih prireditvah v prihodnjem letu. Neposreden povod za to srečanje pa je bil pogovor o III. srečanju slovenskih društev, ki bo v Stuttgartu v letošnjem septembru v okviru »Tedna jugoslovanske kulture«.

To srečanje se je na dosedanjih dveh tovrstnih prireditvah že utrdilo kot najpomembnejša revija kulturnega ustvarjanja med Slovenci, ki žive v deželah zahodne Evrope. Zanimanje, ki sta ga vzbudili prvi srečanja — I. 1972 v Aumetzu in 1973 v Merlebachu, obkraj v Franciji — je opogumilo društva, da bodo za letos pripravila še bolj pester program in pokazala najboljše dosežke svojega dela: nastope folklornih skupin, pevskih zborov, dramskih skupin ter otroških skupin. Pričakujejo, da bo tudi odziv gledalcev na tej prireditvi še številnejši kot prejšnja leta. Zato bodo organizatorji poskrbeli tudi za čim boljše obveščenost prek časopisov doma in na tujem ter prek

radijskih oddaj, ki so namenjene Slovencem po svetu.

Slovensko planinsko društvo »Triglav« iz Švice je na tem sestanku povabilo predstavnike vseh slovenskih društev iz Evrope, da se udeleže tradicionalnega »Slovenskega izseljenskega veleslaloma«, ki bo v Švici 3. marca. Tudi to tekmovanje ima že dveletno tradicijo in se uspešno uveljavlja med slovenskimi in jugoslovanskimi smučarji kot največja športna prireditev te vrste.

Tudi Slovensko društvo »Triglav« v Münchnu pripravlja veliko prireditev 18. maja, na kateri bo predvidoma nastopil ansambel bratov Avenik. Prepričani so, da bo ta prireditev privabila tudi rojake iz drugih krajev ZR Nemčije.

Vsi prisotni so se strinjali, da tako živahna kulturna dejavnost zahteva tudi večjo usklajenost programov. Zato so se obvezali, da bodo do srede januarja izmenjali celoletne programe dela, kar naj bi postala stalna vsakoletna praksa med slovenskimi društvi. Pri tako usklajenih programih lahko pričakujejo tudi večjo pomoč tamkajšnjih sindikalnih in drugih organizacij pa tudi iz domovine.

F. Ž.

Privlačen delovni program

Slovensko planinsko društvo »Triglav« v Švici, ki ima svoj sedež v Meilenu ob Züriskem jezeru, je imelo svoj tretji letni občni zbor v soboto, 24. novembra v hotelu Löwen v Meilenu. Udeležilo se ga je okrog sto članov, ki so z zanimanjem sledili poročilom predsednika, podpredsednika in tajnika ter blagajnika. Vsa poročila so bila brez pripomb sprejeta, kar kaže na to, da člani povsem zaupajo izvoljenemu vodstvu kluba.

O delu SPD »Triglav« smo v naši reviji redno poročali, zato ne bomo ponavljali podatkov o posameznih društvenih akcijah. Poudarimo pa naj, da se »Triglav« ponaša predvsem z dvema akcijama, na kateri so vsi člani lahko resnično ponosni. V začetku marca preteklega leta so uspešno organizirali drugi slovenski izseljenski veleslalom, ki je uspel tako, kot skoraj nismo pričakovali. Organizacija tekmovanja je bila brezhibna, nad pričakovanji pa je bila tudi udeležba. Društvo zato še z večjim veseljem pripravlja letošnje podobno tekmovanje, ki bo po vsej verjetnosti pritegnilo še več tekmovalcev. Druga pomembna akcija, ki je za nekaj časa povsem zaposlila člane odbora, pa je začetek slovenskega dopolnilnega pouka v Zürichu in Thunu. Ta slovenski pouk se odvija pod pokroviteljstvom društva »Triglav«, ki trenutno s pomočjo staršev še skrbi tudi za finančno plat, izredna društvena zasluga pa je predvsem, da je ideja o slovenski šoli praktično izvedel. Pri zagotovitvi učilnice v Zürichu jim je pomagal tudi generalni konzulat SFRJ. Društvo »Triglav« tudi za v prihodnje sprejema nase nalogo, da bo pomagalo pri organizaciji nadaljnjih oddelkov slovenskega pouka, kjerkoli se bo to izkazalo za potrebno.

Družabne prireditve je društvo »Triglav« večkrat organiziralo v finančnem tveganju, zato so se odločili, da bodo v pri-

Delovno predsedstvo na občnem zboru v Meilenu

Novoizvoljeni odbor SPD »Triglav« v Švici. V sredini predsednik Avgust Teropšič

Omizje gostov na občnem zboru v Meilenu. Prvi z leve je predstavnik Izobraževalne skupnosti Slovenije Roman Ogrin, drugi svetnik ambasade SFRJ iz Berna

hodnje obdržali le eno tako, tradicionalno prireditev — planinski ples (v juniju). Tudi v prihodnje pa bodo redno organizirali izlete v domače in švicarske gore. Pomembna točka v njihovem delovnem programu je tudi sodelovanje z drugimi slovenskimi in jugoslovanskimi društvi v Evropi.

Za novega predsednika je občni zbor ponovno izvolil Avgusta Teropšiča, za podpredsednika Jožeta Jelovčana, člani odbora pa so še: Ivan Korent, Viktor Strašek, Mojca Breznik in Lojze Ovčar. Odbor je zapustil dosednji tajnik društva Janez Peternel, ki mu je občni zbor dal vse priznanje za njegovo požrtvovalno delo; v letošnjem letu se namerava za stalno vrniti v domovino.

Jože Prešeren

Občni zbor »Triglava« na Bavarskem

Kulturno-prosvetni klub »Triglav« je imel 17. novembra v Bürgerbräukeller v Münchnu redni letni občni zbor, ki se ga je udeležilo izredno veliko število članov. Sredi zbora je bilo v dvorani okrog 1.100 ljudi.

V izčrpnem poročilu je predsednik kluba Franc Gerjovič poudaril, da je glavna naloga društva ohranjanje slovenske besede med našimi ljudmi na tujem in spodbujanje narodnostnih tradicij. Seveda je med delavci, ki so v tujini le začasno, najprimernejša oblika za to v družabnih in zabavnih prireditvah, po možnostih pa tudi v raznih kulturno-umetniških skupinah.

Po sprejetju poročil je bil na predlog kandidacijske komisije z veliko večino izvoljen novi odbor. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Franc Gerjovič, za tajnika Jože Novak, za blagajnika pa Lado Kovač. V predsedstvu so še: Mira Hotko, Miha Kocjan, Davorin Odlag, v odboru pa: Zdravko Cindrič, Jože Korošec, Frida Hajdinek, Marija Grabener, Marinka Strnad, Rezika Iljavec, Marko Verlak, Anica Blažič, Mihaela Lopan in Janez Molk. Nadzorni odbor: Ivan Kajzer, Silvester Aupič in Lizika Širec. Občni zbor je imenoval za častna člana ing. Boruta Župančiča in prof. Mileno Grata.

Občnega zbora se je udeležil tudi konzul za šolstvo generalnega konzulata SFRJ v Münchnu tov. Petrovič, direktor-producent Bayerische Rundfunk g. Walt-schek, predstavniki podjetja Gorenje in predstavniki Dnevnika iz Ljubljane. Po občnem zboru je poskrbel za razvedrilo ansambel Staneta Drenovca.

F. G.

»Dobri znanci« v Münchnu

»Triglav«, kulturno-prosvetni klub Slovencev v Münchnu je 20. oktobra pripravil slovensko zabavno prireditev, ki se je udeležilo prek 1.200 rojakov. Za ples in razvedrilo je igral ansambel »Dobri znanci« s sestrama Potočnik, program pa je povezoval ter poskrbel za veselo razpoloženje humorist Marjan Roblek. Z domačim ansamblom so bili poslušalci in gledalci zelo zadovoljni in številni so trdili, da je to doslej najboljši ansambel, ki je nastopal za Slovence v Münchnu.

Številne gledalce je prijetno presenetil tudi nastop društvene folklorne skupine, ki je od zadnjega nastopa zelo napredovala. Nasmejani obrazi Mire, Mihaele, Ančke, Rezike, Lizike in Marinke so gledalce resnično spravili v dobro voljo, zato so si prislužile viharo ploskanje gledalcev v dvorani. Želimo jim, da bi imele v prihodnje še več uspeha.

Dan po prireditvi je celoten ansambel »Dobri znanci« v spremstvu predsednika društva Franca Gerjoviča obiskal znano koncentracijsko taborišče Dachau, kjer je k spomeniku položil šopek nageljnov, darilo »Triglava« iz Münchna.

Slovence v Münchnu in okolici že zdaj vabimo, da se udeležijo tudi naših prihodnjih prireditev ter drugih akcij društva »Triglav«.

Občni zbor v Amriswilu

V petek, 23. novembra je bil v hotelu Schwert v Amriswilu redni letni občni zbor Jugoslovanskega kluba Oberthurgau, ki zbira naše rojake iz Amriswila, Arbona, Romanshorna, Kreuzlingena, Weinfelda, Bischofszela in nekaterih drugih krajev v tem delu Švice. Po reorgani-

Delovno predsedstvo občnega zbora v Amriswilu

zaciji osrednjega Jugoslovanskega kluba s sedežem v Zürichu deluje ta klub povsem samostojno.

Aktivnost kluba je bila v preteklem letu še vedno zadovoljiva, pozna pa se jim, da v zadnjem času ni več priliva novih delavcev iz Jugoslavije. Rojaki, ki so v Švici že po nekaj let, pa so po besedah dosedanjega predsednika Darija Košoroka, zašli v nekakšno mrtvilo, iz katerega vidijo izhod predvsem v čim tesnejših stikih z domovino. Ti stiki bodo še toliko bolj potrebni, ko se bo pokazalo, da so tudi na tem področju dozoreli pogoji za ustanovitev slovenske ali jugoslovanske šole. Prej ko slej ostaja tudi v prihodnje osnovna naloga kluba skrb za družabno življenje svojih članov, saj za organizacijo kulturnih skupin skoraj ni več pogojev.

Občni zbor je dal vse priznanje dosedanjemu predsedniku kluba, ki ga je uspešno vodil preteklih šest let, Dariju Košoroku, ki je odbor kluba zapustil na lastno željo zaradi zaposlenosti na delovnem mestu. Skromna darila v znak priznanja za požrtvovalno delo pa so na občnem zboru podelili tudi odbornikom Kristini Kušar, Miri Gajšek in Jožetu Frelihu. Za novega predsednika je bil izvoljen Bogomir Flegar, za podpredsednika pa Peter Kozjak.

J. P.

Na občnem zboru v Münchnu

Nastop folklorne skupine društva »Triglav« iz Münchna

Slovenski ansambel prvič med rojaki na Švedskem in v Z. Berlinu

Ko smo se lani v maju dogovarjali z našimi rojaki na Švedskem in v Zahodnem Berlinu o uresničenju njihove želje, da bi slovenski narodno zabavni ansambel obiskal tudi Slovence na daljnem severu Evrope, na Švedskem in nato še rojake v Zahodnem Berlinu, niti slutili nismo, da pripravljamo rojakom tako zadovoljstvo in veselje, kot so ga pokazali s svojim odobravanjem na koncertih ob poslušanju znanih domačih melodij in tudi v osebnih pomenkih, saj smo neštetokrat kramljali dolgo v noč. Slovenski izseljenski matici, ki prireja vsako leto ob največjem jugoslovanskem prazniku — 29. novembru take turneje po evropskih državah, je v veliko zadoščenje, da je tokrat zadovoljila naše rojake na Švedskem in v Berlinu z domačo pesmijo in besedo in jih tako še tesneje povezala z domovino ter da je tudi spodbudila njihovo lastno kulturno in društveno dejavnost.

Slovenskim središčem v Stockholmu, Köpingu, Göteborgu in v Landskroni bodo skoraj sledila še nova — v Malmöju in v Olofströmu in tudi drugod, saj so nam rojaki zatrjevali, da so se prav pri organizaciji koncertov ansambla »Mihe Dovžana« Slovinci začeli medsebojno iskati, obveščati in si izmenjavati naslove. To pa je tudi pomemben prispevek turneje k združevanju in samoorganiziranju naših ljudi na Švedskem, ki živijo precej razkropljeni med seboj. Po dosedanjem pregledu razprostranjenosti slovenskih naselbin na Švedskem obstoječa središča v Stockholmu, Köpingu, Göteborgu in v Landskroni dokaj dobro združujejo Slovence v bližnji in daljni okolici, stanje pa bi se izboljšalo z novimi središči v Malmöju in v Olofströmu, kjer še obstajajo iniciativni odbori za ustanovitev novih društev. Nepovezani in oddaljeni od teh središč so ostali edino še rojaki v Motali, Linköpingu in v Norrköpingu ter v okoliških krajih vzhodno od jezera Vättern, ki pa so nam že tudi sporočili, da se bodo povezali za prihodnje gostovanje.

Prireditelji koncertov so ugotavljali, da so bili med obiskovalci številni Slovenci, za katere doslej sploh še niso vedeli in ki so obljubili, da bodo odslej redni obiskovalci slovenskih prireditev. Živeli so osamljeni in zaprti, kot je na splošno zaprta švedska družba. Obisk koncerta pa je bil zanje prava poživitev.

Na splošno lahko trdimo, da je društveno in kulturno življenje Slovencev na Švedskem zaživelo šele v zadnjih letih, kar pa je opravičljivo, saj vživljanje v novo okolje terja svoj čas in najprej so morali naši rojaki rešiti svoje osnovne

probleme, materialne in socialne, kar pa je bilo vse prej kot lahko. Naši delavci na Švedskem so mladi priseljenci, večina jih živi tu od pet do osem let, bolj redki pa tudi že deset let. V prvih letih v boju in premagovanju težav za življenjski obstoj niso imeli domotožja, so nam pripovedovali, tlelo pa je skrito na dnu njihovih src, močnejše pa se jim je oglasilo sedaj, ko imajo že stalna delovna mesta in urejene življenjske razmere. Zato tudi ni čudno, da je tako spontano privrela na dan želja po slovenski pesmi in besedi, po zbližanju z rojaki ter misel na domovino in vse, kar so zapustili v njej. Gostovanje ansambla »Mihe Dovžana«, ki je bil tudi prvi slovenski ansambel na Švedskem, je bilo tako med našimi rojaki še toliko bolj dobrodošlo. Z veseljem smo sprejeli ponudbo odbornikov Slovenskega kulturnega društva »France Prešeren« iz Göteborga, da prevzamejo pokroviteljstvo nad vsemi koncerti, kar so nadvse požrtvovalno in izredno uspešno tudi opravili.

Štiri koncerte — v Örebroju, Norrahammarju, Gislavedu in Borasu pa je pomagala organizirati Zveza združenj in klubov jugoslovanskih delavcev na Švedskem, ki za organizacijo koncertov zaslužijo tudi vse priznanje. Tudi ti koncerti, ki so se jih udeležili naši delavci skoraj vseh jugoslovanskih narodnosti, so bili zelo dobro obiskani. Odborniki klubov in Združenj so izkazali ansamblu vso možno pozornost in vsi smo bili deležni iskrenega bratskega gostoljubja, ki ga ni mogoče pozabiti. Ansambel pa je v teh krajih prilagodil svoj program glede na občinstvo, ki ga je z odobravanjem tudi sprejemalo. Klub jugoslovanskih delavcev v Norrahammaru je pri svojih delodajalcih uredil ansamblu tudi ogled tovarne »Parca«, kjer izdelujejo peči za centralno gretje, klub v Gislavedu pa ogled tovarne gum. Nadvse zanimiv je bil tudi ogled tovarne »Volvo« v Köpingu, ki smo si jo lahko ogledali na priporočilo Ivana Detička, predsednika Slovenske skupnosti iz Köpinga. Odborniki slovenskega društva v Stockholmu pa so ansamblu z avtobusno vožnjo skozi mesto razkazali znamenitosti Stockholma.

V Orebroju pa je rojak Leopold Maher spremil člane ansambla v bližnje naselje Vadköping, kjer so restavrirali stare švedske hiše, v njih pa živijo in delajo slikarji, keramiki in umetni kovači ter drugi oblikovalci švedske domače obrti. V Landskroni, kjer smo se prav težko ločili od prijaznih in nadvse gostoljubnih rojakov, pa so nas le-ti za slovo popeljali še v grad v bližnjem Glumslövu, ki rabi danes občini in sindikatom za prirejanje raznih sestankov in seminarjev.

Ko pa smo po napornem celodnevem potovanju iz Švedske prispeli v Zahodni Berlin, so nas odborniki in člani Sloven-

ske katoliške skupnosti in socialna delavka ga. Angela Kotnikova tako pristrčno sprejeli in pogostili, da smo na mah pozabili vse tegobe dolge poti. Vhod v Berlin so nam olajšali tamkajšnji jugoslovanski konzul Franc Primožič, gen. direktor »Rudisa« Albin Brenčič in predsednik Slovenske katoliške skupnosti Peter Rot, ki so nas pričakali na meji in pospremili do Kolpinghausa. Tako kot koncert v veliki dvorani Urania je bila izredno dobro obiskana zabavna prireditev slovenske skupnosti, na kateri so nastopili pevci in recitatorji skupnosti, konzul Franc Primožič pa je govoril o pomenu praznika 29. november. Šef vojne misije SFRJ D. Rožman pa je priredil sprejem za ansambel »Mihe Dovžana«.

Tudi naša diplomatsko-konzularna predstavništva na Švedskem so posvetila pozornost ansamblu. Veleposlanik SFRJ Risto Djunov in osebje veleposlaništva so se udeležili koncerta v Stockholmu in sprejema v prostorih Saveza na Drottninggatan. V Göteborgu je generalni konzul Mate Matevski priredil sprejem za ansambel ter odbornike Slovenskega kulturnega društva »France Prešeren«, na katerem so bili tudi odborniki Združenja Jugoslovancev na Švedskem. Vsi so se tudi udeležili koncerta v »Gorsasskola Kortedali«, kjer je bil obisk izredno številen. Konzul Ivo Veočić iz Malmöja s predstavniki je obiskal tudi koncert v Landskroni, zastopniki konzulata pa tudi koncert v Malmöju.

Na turneji, ki je trajala od 7. do 25. novembra, je ansambel Mihe Dovžana nastopil na Švedskem v desetih krajih s koncerti, v treh krajih — v Köpingu, Landskroni in Malmöju pa je po koncertih igral še za ples in zabavo. Ansambel so sestavljali: instrumentalni trio z Mihom Dovžanom, Vinkom Mrakom in Jožetom Hribarjem, solistka je bila Ivanka Kraševac, v »Gorenjskem kvintetu« so peli: Mirko in Janko Poličar, Janez Šter, Valentin Zelnik, Stane Novak in humorist Rado Ferlan.

V Zahodnem Berlinu so »Dovžani« nastopili na koncertu, nato pa s krajšim programom na prireditvi Slovenske katoliške skupnosti, kjer so igrali tudi za ples in zabavo. Skupno je imel ansambel na turneji kar 15 nastopov — povsod v zadovoljstvo naših rojakov, ki so z navdušenjem na koncertih to tudi dokazovali. Vsem prirediteljem koncertov izrekamo ponovno zahvalo za veliko delo, ki so ga opravili med Slovenci na Švedskem in v Zahodnem Berlinu — z željo, da bi se še trdneje povezovali med seboj ter v sedanjih in novih slovenskih središčih gojili slovensko besedo in pesem, ohranjali narodno zavest ter iskrene vezi z domovino Slovenijo in Jugoslavijo. Slovenska izseljenska matica bo vsem po svojih močeh rada pomagala.

M. Šenk

O Slovencih v Köpingu

Nekaj let po drugi svetovni vojni, okrog leta 1950, ko je Švedska odprla vrata tujim delavcem, so prišli v to deželo tudi prvi slovenski priseljenci. Sčasoma jih je prihajalo vse več, njihova glavna želja pa je bila boljši zaslužek in uresničenje skritih načrtov. V začetku so se naši rojaki selili iz kraja v kraj, iskali vedno boljše delovne pogoje in zaslužek, potem pa so se ustalili v krajih, kjer jim je najbolj odgovarjalo. Precej si jih je izbralo za svoj cilj tudi mesto Köping, ki leži ob jezeru Mälaren. Mesto danes šteje okrog 30.000 prebivalcev.

Slovenci, ki živijo v Köpingu že približno eno desetletje, so bili v začetku prave izgubljene ovce, brez domačih kulturnih programov in brez vsake slovenske družabne prireditve. Edino, kar so imeli, je bila slovenska maša dvakrat ali trikrat na leto. Sanjali so o otvoritvi slo-

venskega kluba, zaradi majhnega števila ljudi pa je bilo nemogoče uresničiti to željo.

Od časa do časa so se posamezne slovenske družine obiskovale med seboj, se skupaj udeleževale raznih zabav, lepega dne pa jim je končno padla v glavo zamisel, da so se poskusili združiti. Rezervirali so si dvorano NTO in se zbrali skoraj vsi rojaki, ki živijo v mestu. Vse večer je uspel nad vsemi pričakovanji. Vrteli so si plošče slovenske domače zabavne glasbe, skupaj so zapeli... Poskusili so še drugič in tudi tokrat je uspelo. Sčasoma so začeli pritegovati tudi rojake v drugih okoliških mestih. V tovarni Volvo so natiskali vabila in jih razposlali na različne naslove. Na določen dan se je zbralo v Köpingu okrog 80 Slovencev, ki so jim naši otroci pripravili zanimiv kulturni program.

Na teh prireditvah je vznikla tudi zamisel, da bi ustanovili slovensko društvo tudi v Köpingu. Glavna pobudnika sta bila Ivan Detiček, metalni tehnik, ki je prišel na Švedsko kot izučen strojni ključavničar, in slovenska učiteljica Tereza Hlep, ki je zaposlena v tovarni Volvo, nekar ur na teden pa uči slovenske otroke naš jezik. Slovence v okoliških mestih je pomagal zbirati tudi rojak Albert Zuppin, ki je prav tako zaposlen v tovarni Volvo, v prostem času pa se ukvarja s slikanjem, risanjem in grafiko. Od dosedanjih slovenskih prireditev v Köpingu je bilo najbolj obiskano slovensko pustovanje, ki se ga je udeležilo okrog 120 ljudi, najbolj zanimivo pa je bilo na »Dnevu matere« oziroma zaključku šolskega leta. Na ta dan je ves program predstavljal nastop slovenskih šolarjev, prvič pa je nastopil tudi moški pevski zbor, ki je zapel dve narodni.

To je bil splošen oris delovanja Slovencev v Köpingu in okolici, ki zajema Kumlo, Eskilstuno, Västeras, Arbogo in Surahammar.

Odmevi

»Mater so zatajili«

V oktobrski številki Rodne grude sem bral članek »Mater so zatajili«, ki je bil povzet iz Dnevnika z dne 9. 8. 1973.

V tem članku piše novinar Dnevnika, da se receptorji portoroških hotelov srečujejo z nevsakdanjim pojavom in ta pojav naj bi bili naši tako imenovani zdomci — turisti, ki z njimi nočejo govoriti slovensko.

V inozemstvu živim že 20 let in prihajam tudi vsako leto na dopust v Portorož. Zadnja leta stanujem izključno v hotelu Slovenija, kajti ta je edina izjema, kjer ljubeznivo sprejmejo pod svojo streho tudi takšnega gosta, ki govori slovensko. Receptorji — vratarji ostalih portoroških hotelov te že od daleč nonšalantno gledajo, tako da se človek počuti kakor berač, ki prosi za prenočišče. Večkrat nisem utegnil niti dokončati mojega vprašanja: »Oprostite, prosim...«, ko mi je ta sama s seboj zadovoljna in primitivna receptorka vse prej kot vljudno dala razumeti, da ni nič. Ta mi je vsaj odgovorila na svoj način, najdejo pa se tudi takšni, ki ti samo prezirljivo odkimajo. Zgodilo se mi je tudi, da sem v hotelu Riviera vprašal za sobo. Jasno, da je niso imeli. »Kaj pa v hotelu Slovenija?« sem še vprašal. Hladno mi je receptorka lagala, da je tudi tam nimajo. Ker iz lastnih izkušenj ne verjamem receptorjem portoroških hotelov, posebno ne revierskim, sem se podal v hotel Slovenija in na moje začudenje takoj dobil sobo. Že vrsto let me žena, znanci in prijatelji nagovarjajo, naj se tam receptorjem predstavim kot tujec, pa bom takoj dobil sobo. Pred leti sem se jim čudil, zdaj pa se jim ne več, kajti dobro vem, kako je to tragično-komična resnica. Do sedaj se takšnega nastopa še nisem poslužil, v bodoče bom pa še premislil. Nikomur pa se ni treba bati, da bom zaradi takšnega hinavskega receptorja zatajil svojo mater. V vseh 20 letih življenja v tujini še nisem dobil kompleksa manjvrednosti. Doma pa včasih začutim, da se me ta kompleks počasi prijemla. Največkrat v hotelskih recepcijah!

Cilj tega mojega pisma nikakor ni, da bi zagovarjal takšne ljudi, ki jih opisuje novinar Dnevnika, temveč samo osvetliti velik problem, ki ga ima z menoj vred še večina ostalih domačih gostov v hotelih turističnega področja širom po naši deželi.

Novinarju Dnevnika bi svetoval, naj malo globlje pogleda v dušo receptorjev in vratarjev, posebno pa onim, ki čisto iz važnosti in »biznisa« zatajujejo svojo mater.

Frank Turk — Slovenec s Švedske
Linköping

Kring varasång, grota och natur i det vackra Slovenien för sig. Micha Dovzans ensemble framträdande. Här en effektfull scen med färgglanna folkdräkter och paraplyer.

Medryckande slovenska toner i Scheeleskolan

Scheeleskolans matsal var fylld till sista plats på söndagen då en slovensk sång- och folkdånstrupp gästade Köping.

Micha Dovzans ensemble. Gruppens framträdanden bygger på folklig tradition. Publikens bestod till största delen av slovenska familjer från bl a Köping, Västerås och Surahammar.

I vackra folkdräkter framträdde Obisku slovenskega ansambla so posvetili veliko pozornost tudi švedski listi

A. E.

Jugoslovanski delavci v Avstriji

Med armado 10 do 12 milijonov tujih delavcev, kolikor jih je po podatkih mednarodne organizacije dela zaposlenih v industrijsko razviti Zahodni Evropi, je tudi dober milijon Jugoslovancev. V tujino so odšli iz različnih motivov: zaradi tega, ker glede na svojo kvalifikacijo oziroma pomanjkanje kvalifikacije v domovini niso našli ustrezne zaposlitve, zaradi nesporazumov in slabega počutja v delovni organizaciji, kjer so delali; zaradi pomanjkanja stanovanja; iz družinskih razlogov; v želji, da bi čim hitreje ustvarili sredstva za uresničitev nekaterih svojih načrtov kot so hiša, avto, kmetijski stroji in podobne dobrine, nekateri pa so odšli tudi iz radovednosti in nagnjenosti k pustolovščinam.

Paleta motivov za zaposlitev v tujini je gotovo še širša, vendar namen tega sestavka ni v tem, da bi se podrobneje ukvarjali s tem vprašanjem.

Skoraj polovica vseh jugoslovanskih delavcev na evropskem Zahodu je zaposlena v ZR Nemčiji. Tu imamo na delu skoraj pol milijona naših ljudi obeh spolov in v najproduktivnejši starostni dobi. Drugi največji kontingent naših delavcev in sicer trenutno blizu 220.000 pa dela v sosedni Avstriji. Ostali tuji delavci v tej državi, ki niso Jugoslovani, so Turki in zahodni Nemci.

Število tujih delavcev v Avstriji se je v minulih desetih letih povzpelo za več kot dvajsetkrat. Medtem, ko je leta 1972 znašalo 9.700 ali 0,4 odstotka vseh zaposlenih, znaša v letošnjem letu že 237.000 ali 8,8 odstotka vseh zaposlenih, po posameznih zveznih deželah pa: na Gradiščanskem 1,9 odstotka, na Koroškem 3,3 odstotka, na Spodnjeavstrijskem 5,9 odstotka, v Zg. Avstriji 5,8 odstotka, na Solnograškem 11,6 odstotka, na Štajerskem 3,5 odstotka, na Tirolskem 8,2 odstotka, na Predarlskem 22,9 odstotka in na Dunaju 10,9 odstotka.

Res je, da ima Jugoslavija tako z ZR Nemčijo kot z Avstrijo sklenjeno socialno konvencijo in meddržavni sporazum o zaposlovanju jugoslovanskih delavcev v teh državah, kljub temu pa so naši rojaki na delu v Avstriji v bistveno drugačnem, slabšem položaju kot tisti v ZR Nemčiji. Ne samo zato, ker sicer za enako umazano delo kot v ZR Nemčiji zaslužijo občutno manj, ampak tudi zato, ker Avstrijcem primanjkuje značilne nemške korektnosti in skušajo tujega delavca izkoristiti pri stanovanjski najemnin, ga priškrniti pri že tako nižjih plačah in v mnogih primerih izigrati tudi pri raznih socialnih dajatvah. Razen tega je Avstrija tudi država, ki ne spoštuje meddržavnega sporazuma o zaposlovanju, ampak je največ Jugoslovancev zapo-

slila mimo jugoslovanske službe za zaposlovanje, »na črno«, kot turiste in to samo še bolj zaostruje in slabša že tako nič ugoden delovnopravni in socialnopravni položaj.

To bi mnogi naši ljudje morda vzeli še v zakup, zlasti tisti, ki jim zaposlitev v Avstriji kljub slabšim pogojem in nižjim plačam ustreza predvsem iz družinskih razlogov, zaradi bližine doma, ne morejo pa se sprijazniti z vedno hujšo gonjo, ki jo določene avstrijske strukture organizirajo proti njim z vzdevki kot so »čušč«, »sodrga«, »kriminalci«, »cigani« in podobnimi. V Avstriji so se v zadnjih dveh do treh letih izoblikovala nekatera stališča, zahteve in predlogi, ki ne zadevajo samo koroških Slovencev in odnosa do navzočnosti tujih delavcev, predvsem jugoslovanskih delavcev sploh, ampak v večji ali manjši meri opredeljujejo tudi kompleksen odnos Avstrije kot države do Jugoslavije.

Je ta gonja proti tujim delavcem posledica nekakšnega prebujenega avstrijskega nacionalizma ali česa drugega? In ali ni ta gonja naperjena predvsem proti delavcem iz Jugoslavije, pa jo je zato v določenem smislu mogoče povezati tudi z vedno nestrpnejšo nacionalistično histerijo proti Slovincem na Koroškem? Celo avstrijski zvezni kancler dr. Bruno Kreisky je ob nedavni otvoritvi mednarodne konference na temo »Razvojna strategija« moral priznati, da »zaposlovanje tujih delavcev povzroča probleme z domačim delavstvom, da je prišlo do odklanjanja teh ljudi in kar je posebno nevarno, da so se ravno v krogih, ki niso predstirani za to, pojavile določene fašistoidne tendence, ne da bi se tega zavedali.«

Značilno je, da se oživljanje tega nacionalizma in nekatere »fašistoidne tendence«, ki jih omenja kancler Kreisky, nikakor ne pojavljajo v razdobju ekonomskih depresij ali zastojev, ampak nasprotno, v razdobju nenehne rasti blaginje; v razdobju, v katerem ravno ekonomske sile prihajajo z vedno večjimi problemi, ki terjajo rešitev v najrazličnejših oblikah in integracijah celo zunaj nacionalno-državnega okvira.

Od kod potem to navidezno protislovje? Ali izvira potemtakem ta odpor proti tujim delavcem in državljanom drugih narodnosti v Avstriji iz izrazito avstrijskega provincializma, ali iz občutka ogroženosti in strahu pred potujčenjem, ali pa iz drugih, doslej neugotovljenih in neresenih družbenopolitičnih problemov?

Ne moremo si lastiti zadostnega poznavanja avstrijskih razmer, da bi na to vprašanje lahko dali zanesljiv odgovor. Nanj ni odgovorilo niti Društvo za eko-

nomske in sociološke študije, ki so ga leta 1971 ustanovili Avstrijska sindikalna zveza, delavska zbornica, združenje industrialcev in zvezna gospodarska zbornica z nalogo, da znanstveno raziskuje problem tujih delavcev. Ta ustanova doslej ni veliko naredila in na zastavljeno vprašanje ni odgovoril niti sociolog Ernst Gemacher v svoji nedavno izšli knjigi »Gastarbeiter«. To delo je v bistvu faktografski posnetek stanja brez globlje analize razmer in tokov v sodobni avstrijski družbi.

Če bo ta družba hotela v prihodnje ustrežneje rešiti in dojeti problem zaposlovanja tujih delavcev, se bo vsekakor morala intenzivneje kot doslej ozreti v samo sebe in tam poiskati ugotovitve, pa tudi rešitve za mnoge neprijetnosti, za katere meni, da jo bremenijo ravno zaradi navzočnosti tujih delavcev, v resnici pa so zaradi mnogih neresenih problemov prizadeti ravno ti ljudje, ki niso ničesar krivi in s poštenim delom pomagajo Avstrijcem povečevati njihovo blaginjo. Tako so Avstrijci vendarle izračunali, da če se bodo odpovedali tujim delavcem, se jim bo zmanjšala gospodarska rast za najmanj 10 odstotkov. Za letos na primer cenijo prispevek tujih delavcev k družbenemu bruto proizvodu dežele, ki bo znašal ca. 450 milijard šilingov, na okroglih 20 milijard šilingov ali na 9 odstotkov. Ta podatek je še posebej zgovoren, če vemo, da delež tujih delavcev pri vseh zaposlenih znaša samo 8,8 odstotka in če se spomnimo trditev nekaterih avstrijskih »izvedencev« za vprašanja tujih delavcev, da so Jugoslovani in Turki »primitivni« in da »intelektualno niso sposobni za razvoj«. Določeni ljudje in celo krogi v Avstriji definirajo tuje delavce po klasičnem modelu in pri tem očitno pozabljajo, da je že tudi Platon uporabljal skoraj iste kategorije, ko je v antiki opisoval — sužnje.

Avstrijska sindikalna zveza, ki se je po daljšem oklevanju vendarle prebila do sicer ne dovolj jasnega in določenega stališča, a vendarle do neke opredelitve glede tujih delavcev, terja za prihodnje leto zmanjšanje števila tujih delavcev za 20 odstotkov. Čeprav si lahko zamislimo, kako bo na to zahtevo reagiralo avstrijsko gospodarstvo, nam prihaja ta zahteva vendarle prav. Prav zato, ker je v skladu z našimi prizadevanji, da bi čim več naših ljudi vrnil v domovino in domovini, to pa bo hkrati pomenilo tudi neposreden pritisk na vse pristojne jugoslovanske dejavnike, da bodo v prihodnje intenzivneje mislili na ustanavljanje in odpiranje novih delovnih mest in tako ustvarjali večje možnosti, da bodo naši ljudje v prihodnje ostajali doma.

-dF-

Če ostanete brez dela ...

Energetska kriza in z njo povezana gospodarska recesija povzroča tudi zmanjšanje zaposlovanja tujih delavcev v nekaterih državah. Določeno število jugoslovanskih delavcev bo prav gotovo ostalo brez dela. Zato nam je republiški sekretariat za informacije poslal sestavek o tem, kaj naj storijo naši delavci, ki ostanejo brez dela, da bi uveljavili dajatve za primer brezposelnosti. Sporazum med SFRJ in ZR Nemčijo o zavarovanju za primer brezposelnosti (Ur. list, št. 9/69) zagotavlja naslednje pravice:

1. Za določitev pravice do dajatev, višine dajatev in njenega trajanja ter glede postopka veljajo pravni predpisi tiste države, na katere območju se to pravico uveljavlja. Če se uveljavlja to pravico v ZR Nemčiji, veljajo pravni predpisi ZR Nemčije, če pa se uveljavlja to pravico v SFRJ, potem, ko se je pod določenimi pogoji delavec vrnil, veljajo pravni predpisi SFRJ ob upoštevanju ustreznih določb citiranega Sporazuma.

2. Če delavec, državljani SFRJ, vložijo zahtevo v ZR Nemčiji, upošteva pristojni nemški organ (Urad za delo) čas zavarovanja v ZR Nemčiji dopolnjen s časom zavarovanja v SFRJ v zadnjih dveh letih pred vložitvijo zahtevka. To pa velja le tedaj, če je bil delavec po zadnjem prihodu na delo v ZR Nemčijo, kjer je ostal nezaposlen, zaposlen najmanj štiri tedne.

3. Če delavec, državljani SFRJ, vložijo zahtevo pri pristojnem Zavodu za zaposlovanje v SFRJ, upošteva Zavod za zaposlovanje v čas zavarovanja v ZR Nemčiji, dopolnjen s časom zavarovanja v SFRJ v zadnjih dveh letih pred vložitvijo zahtevka. Vendar bo odobritev za dajatev v SFRJ dobil samo:

- a) če je zgubil zaposlitev brez svoje krivde,
 - b) če je pristojni nemški organ (Urad za delo) dovolil delavcu, državljanu SFRJ, vrnitev v Jugoslavijo, in
 - c) če je delavec, državljani SFRJ, v šestih tednih, šteto od dneva prenehanja delovnega razmerja ali od dneva, ko je predal dajatev za primer brezposelnosti v ZRN, zahteval dajatev v Jugoslaviji.
- Pomembno je, da delavec zahteva odobritev za vrnitev v Jugoslavijo pred vrnitvijo. V nujnih izjemnih primerih lahko vložijo prošnjo tudi po vrnitvi v šestih tednih po prenehanju delovnega razmerja ZR Nemčiji ali po prejemu dajatev za primer brezposelnosti.

Odobritev dobi nezaposleni samo:

- a) če je prejel od začetka brezposelnosti brez presledka najmanj štiri tedne dajatev za polno brezposelnost po pravnih predpisih ZR Nemčije, ali
- b) če je bil pred začetkom brezposelnosti najmanj tri leta zaposlen na območju ZR Nemčije in so zanj veljali njeni pravni predpisi.

V primeru pod a) se odobritev lahko izda tudi pred potekom roka, če je glede na potrebe po delovni sili mogoče pričakovati, da bo delavec ostal brez dela do poteka roka. V primeru pod b) se soglasje lahko odreče, če ni osebnih in drugih razlogov, ki bi opravičevali vrnitev.

Če nosilec druge države pogodbenice delavcu ne prizna pravice do dajatev zato, ker je delavec odklonil delo ali ga je zapustil brez opravičenega vzroka, ali zato, ker je bil po svoji krivdi odpuščen, se mu čas zavarovanja, preden mu je bila zavrnjena pravica, v smislu prvega in drugega odstavka, ne upošteva.

Delavci iz SR Slovenije, ki potrebujejo dodatna pojasnila o teh in podobnih vprašanjih, naj se obračajo pismeno ali osebno na diplomatska in konzularna predstavništva ter republiške in komunalne zavode za zaposlovanje.

Namesto navadne vode – Radenska – tri srca

Radensko in druge brezalkoholne in alkoholne pijače lahko kupite tudi v Baden-Württembergu pri:

- Anton Kranjc, prodaja pijač Sindelfingen, tel.: 07031/8 18 09 in v skladišču Holzgerlingen, Schlossstrasse 46, tel.: 07031/46 90,
- Frau Emma Binder, Ruit a.d. Filder bei Esslingen, Brühlstr. 4,
- Herrn Karl Vogrinec, Mittelstadt-Reutlingen, Reutlingerstr. 1,
- Herrn Milič Čedo, Reicheneck-Reutlingen, Weingartenstr. 8,
- Fa. Bernhard Dettinger, 722 Schwenningen, Pestalozzistr. 36,
- Fa. Manfred Peter, 722 Schwenningen, Wilhelmstr. 47,
- Fa. Steffan, 722 Schwenningen,
- Fa. Mauch, Villingen, Schimelweg 8,
- Fa. Hähn, Unteraichen 7022, Schulstr. 52,
- Fa. Josef Vidervol, Jockrin-Wörthb-Karlsruhe, Trüfelsstr. 6,
- Gaststätte Maria Smej, 708 Aalen, Langestr. 45,
- Fa. Novak, 7 Stuttgart, Olgastr. 71
- Mini-Markt Kunz
7 Stuttgart — 1 Augustenstr. 69
Podružnice: Rotenwald str. 1
Reinsburgerstr. 136
Forst str. 167

Radensko ste pili doma, pijte jo tudi v tujini!

Narava daje najboljše!

Obvestila

Smučarji pozor!

Slovensko planinsko društvo »Triglav« prireja 3. marca letos smučarsko tekmovanje III. slovenski veleslalom. Tekmovanje bo v Oberibergu (kakih 70 km od Züricha), lahko pa se ga udeleže posamezni tekmovalci ali ekipe vseh slovenskih ali jugoslovanskih društev v Zah. Evropi. Zunaj konkurence bodo sodelovali tudi tekmovalci iz Slovenije in tekmovalci smučarskega kluba iz Oberiberga. Pokrovitelj tekmovanja bo tudi tokrat znana tovarna športnega orodja Elan iz Begunj.

Vabimo vse posamezne tekmovalce in ekipe, da svojo udeležbo prijavijo vsaj dva tedna pred tekmovanjem na naslov:

Slovensko planinsko društvo »Triglav«
8706 Meilen Seestr. 358, Schweiz
tel.: 01 — 73 48 28

Kdo ima veselje do glasbe?

»Triglav«, kulturno-prosvetni klub v Münchnu, vabi vse rojake in rojakinje, ki imajo veselje, posluš in željo, da bi sodelovali v kaki glasbeni ali pevski skupini, naj se javijo referentu za glasbeno in pevsko dejavnost rojaku Davorinu Odlagu. Naslov: gostilna »Klenzenhof«, 8 München 5, Klenze Strasse 17. Prostorji za vaje so na voljo v tej gostilni.

Les lointains

Ci-après nous vous présentons quelques extraits du roman «**Les lointains**» de **Matej Bor**. Au sujet de ce roman Herbert Grün écrivait: «C'est une oeuvre originale, qui a éveillé parmi les amateurs un véritable choc de surprise; c'est le premier roman du „poète de cour de la révolution”. Matej Bor a maintenant joint à l'essai, à la poésie et à l'art dramatique encore une prose épico-méditative dans un récit de conception panoramique.» Et le critique Mitja Mejak ajoutait: «Les distinctions du roman sont: l'esprit de Bor, la profondeur de sa pensée, la vigueur des aphorismes de certaines méditations, le luxe de sa fantaisie, le caractère authentique du milieu partisan, etc.»

«Dieu existe-t-il ou non?» demanda Kraševac, qui me tenait pour un déséquilibré, mais qui pensait quand même qu'il pourrait de mon déséquilibre tirer quelque chose qui serait d'un certain usage.

Je ne savais que lui répondre. S'il croit en Dieu et si je lui dis qu'il n'existe pas, je peux lui ôter une partie de son assente; par contre, s'il ne croit pas et si je lui dis qu'il existe, je puis ajouter à son essence quelque chose qui pourrait lui ôter de sa force. Dieu n'est pas un compagnon de route agréable de l'homme. Il vous blâme à chaque pas, mais il ne pardonne pas facilement si vous blâmez ce qu'il fait lui-même. En sa compagnie l'homme se repose seulement quand il le quitte en cachette, mais cela n'est pas facile, parce que ce compagnon a l'oreille si fine qu'il l'entend toujours, quand son désir coupable essaie de sa dérober à son voisinage pour une plus agréable compagne. Même s'il marchait sur le bout de ses doigts impatients et reposés, son oreille l'entendrait. Et quand il revient avec un air innocent, bien que chargé du péché de volupté, son premier regard dit déjà qu'il sait tout.

Non, Dieu n'est pas un compagnon de route agréable.

Etre ou ne pas être. Qu'est-ce qu'à vrai dire Hamlet a pensé? Hamlet a pesé la valeur de l'existence, il n'a pas pensé seulement à la volonté de vivre. Le vie a un visage qui se transforme d'un instant à l'autre, alors que la vérité sur le fait de savoir ce qui est derrière ces visages, reste toujours cachée. Ce que

nous apprenons d'elle est comme la plaisanterie qui passe sous silence la partie essentielle, pour ne pas causer de scandale. Sans les hommes vivants et morts, le monde serait aride. Les morts nourrissent les vivants de leurs restes qu'ils leur ont légué sous forme de pensées sur le monde, tandis que les vivants l'embellissent avec les représentations qu'ils en ont. La culpabilité que nous en ressentons, est pour nous un châtiment pour cet embellissement de quelque chose qui en essence est aride et vide. La culpabilité, dont momentanément personne ne veut rien savoir, parce que le monde mérite qu'on se batte pour lui seulement s'il est beau.

«L'espace où se rencontrent l'infini et le fini, c'est la vie, et le maître de cet espace est le temps.»

«Une figure quelque peu poétique, trop peu exacte, dirais-je. Ne vous semble-t-il pas?»

«Sans figures, la vérité serait trop simple, pour que quelqu'un se passionne pour elle.»

«Par conséquent, il faut embellir la vérité par le mensonge?»

«Oui, par le mensonge,» confirma le monsieur en redingote, «si vous tenez pour un mensonge aussi la vie elle-même. La vie aussi n'est rien d'autre qu'une figure. Avec cette figure aussi on embellit peut-être quelque chose qui est en essence beaucoup plus aride et sans intérêt. Je dirais qu'il en va probablement ainsi. Le pommier qui fleurit en bas dans la cour, est également la figure de quelque chose qui peut-être en essence lui ressemble bien moins à lui qu'à autre chose. Mettons à la fluctuation de l'énergie, soumise aux lois de la gravitation. Est-ce que vous ne vous ennuierez pas si je vous disais: là-bas l'énergie ondule sous forme de matière organique? N'est-ce pas plus beau si je dis: là-bas le pommier fleurit? Et à la fin, ai-je dit moins par là? J'ai peut-être dit plus, bien plus, parce que j'ai éveillé en vous la représentation de quelque chose de beau.»

«Croyez-vous que la mort soit pour la vie une impulsion ou un obstacle?»

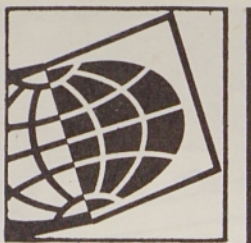
«Je ne sais pas,» répondit Blaž au monsieur en redingote.

«Mon opinion est que la mort est pour la vie une impulsion. S'il n'y avait pas de mort, la vie ne saurait pas comment mesurer sa valeur... Est-ce que la fin de la souffrance que la mort apporte, est vraiment si amère? Non mais amère est la pensée de ce que la vie pourrait encore nous donner s'il n'y avait

pas la souffrance. D'où vient l'attachement à la vie, même quand elle ne nous donne pas ce que nous en attendons? Peut-être de sa propriété qui consiste à nous attirer à elle non seulement par ce qu'elle nous donne, mais peut-être davantage encore par ce qu'elle nous refuse. Mais comme elle nous refuse plus qu'elle ne nous donne, notre attachement à elle est d'autant plus grand qu'elle nous refuse davantage. Ce n'est que lorsque l'espoir meurt que la mort devient séduisante... La vie ne peut nous donner tout ce que nous désirons d'elle et de ce fait elle nous semble impitoyable. Tant de possibilités et si peu de réalisations! Et pourtant chaque jour elle nous enchante de nouveau. Non par la réalisation, mais par la promesse de la réalisation. Ce que chaque jour elle nous promet de nouveau a une telle valeur que cela compense ce que chaque jour elle nous reprend. Et chaque jour à nouveau elle nous enlève plus de possibilités que ce qu'elle nous promet puisse se réaliser, car nous sommes chaque jour plus indigents d'un jour et chaque jour pour un jour plus loin de la conception de notre espoir et plus près de sa fin... Et pourtant il nous faut nous familiariser avec l'idée que nous sommes mortels et aussi que nous restons mortels. Tout le reste ne ferait que nous rendre la vie plus amère que ne le fait l'idée de la mort. Si toutefois elle la rend amère. Dans l'idée de la mort se cache en effet aussi l'idée de la vie et de sa beauté. Avec quoi mesurerait-on cette beauté si la mort n'existait pas. Avec rien, car la beauté est la plus grande valeur de la vie, et les valeurs de la vie se mesurent en présence de la mort.»

Jamais. Oui, dans ce mot il y a quelque chose d'étrange. Jamais est tout et rien à la fois. Rien, parce que jamais ne se manifeste jamais, et tout, parce qu'il est pourtant présent à chaque instant, qui fut et qui sera encore. Jamais se soustrait au temps, et pourtant il est dans le temps comme toujours, qui n'est pas seulement le contraire, mais encore la négation de ce que jamais contient. Et que contient-il? Rien. Jamais est rien, changé dans le temps, ou le temps, changé en rien.

Traduit par V. Jesenik

Nemčija

Moram vam povedati

Moram vam povedati, da sem zelo srečna, ker imamo v Nemčiji tudi slovensko šolo, še bolj pa, ker je slovenska učiteljica Dragica Nunčič tako prijazna, dobra in požrtvovalna do naših otrok. Naš Borut se uči komaj dobro leto in prej ni znal skoraj nič slovensko pisati, zdaj pa kar dobro piše, kar ste lahko videli že po njegovih dopisih na otroški strani. Ne razumem pa tistih slovenskih staršev, ki svojih otrok še ne pošiljajo v slovensko šolo. Tu smo našli 33 otrok slovenskih staršev, v šolo jih pa še polovica ne gre. Učiteljica lahko pride iz Stuttgarta v Ravensburg vsak torek, za nekatere naše otroke je pa preveč tista pot od doma do šole, čeprav je dolga le nekaj kilometrov. Ne vem, kako naj tem staršem dopovem, kako zelo smo si prizadevali za to našo slovensko šolo, ki jo plača naša država. Ali res ne žele, da bi slovenski jezik, ki je njihov materin jezik in tako lep, znali tudi njihovi otroci?

Anica Kokalj
Ravensburg

Francija

Smrt v rudniškem rovu

V rudniku La Combelle Bayard v Charbonnier-les-Mines se je 20. septembra smrtno ponesrečil slovenski rojak Karel Zajko. Nesreča se je zgodila, ko je kopal s tremi drugimi rudarji premog tristo metrov globoko pod zemljo, kamor je nenadoma vdrla voda. Ostali rudarji so se rešili, Karla Zajka pa je deroča voda odnesla in je bila rešitev prepozna. Zapustil je ženo in dva otroka.

Vinska trgatev v Aumetzu

Dne 29. septembra je Slovensko delavsko društvo pripravilo vinsko trgatev, ki je spet zares lepo uspela. Na trgatev so povabili ansambel Veseli bratci iz Charleroi v Belgiji, ki je neumorno skrbel, da plesalcem in tudi vsem ostalim ni bilo dolgčas. Na programu je bila »prava« trgatev, žal pa je grozdja kar hitro zmanjkalo. Tudi loterija je bila privlačna, saj

je bil glavni dobitnik sodček vina. Dobila ga je rojakinja Urbančičeva iz Mont Bonvillers, ki ga prav gotovo ni sama izpraznila.

Počastitev ostarelih

Župan v Tucquegnieux-Marine je 28. oktobra pripravil pogostitev za vse nad 65 let stare župljane. Bilo je imenitno. Zbralo se nas je okrog 300. Po narodnosti pa smo bili poleg Francozov še Italijani, Poljaki in Slovenci. Seveda smo se Slovenci vsedli skupaj in pokramljali. Bilo je prijetno srečanje in hvala zanj.

M. L.

Belgija

»Slovenski dan« v Eisdenu

Slovenski dan, trinajsti po vrsti, je bil v soboto 13. oktobra v Eisdenu. V dvorani Casino je bila prireditev z bogatim programom. V uvodu je zbrane pozdravil Stanko Revinšek, predsednik društva Slomšek. V programu so nastopili Mladinski zbor, recitatorji, mešani pevski zbor »Zvon«, študentovski ansambel itd. Društvo Slomšek je ob zaključku podelilo nekaj diplom častnega članstva. Preljeli so jih: Vili Rogelj, Angela Globokar, Lojzka Novak-Dimec in Marija Cesarjeva.

ZDA

Dva jubileja

Federacija društev Ameriške bratske zveze v Ohio se je letos ob svoji letni proslavi spomnila dveh pomembnih obletnic: 40-letnice Federacije društev ABZ v Ohio in 75-letnice ustanovitve Ameriške bratske zveze. Jubilejno prireditev, ki je lepo uspela, so imeli v soboto 3. novembra v Slovenskem društvenem domu v Euclidu. V programu so nastopili: folklorna skupina Kres, duet Zarje, nekaj znanih harmonikarjev, za ples pa je igral Maršičev orkester »Veseli Slovenci«.

Slovenski narodni festival v Clevelandu

Slovenska kulturna društva, ki se redno zbirajo v slovenskem društvenem domu v Euclidu, Ohio, so v nedeljo 14. oktobra imela v tem domu skupni nastop, ki so ga imenovali Slovenski narodni festival. Namen prireditve je bil v programu podati poslušalcem izbor najlepših slovenskih narodnih pesmi, ki so jih peli znani in priljubljeni pevci. Med drugim so v programu sodelovali: moški pevski zbor Slovan, ženski pevski zbor Slovenske ženske zveze »Dawn Choral«, mladinski

Mary Bostian, nova glavna predsednica Slovenske ženske zveze

pevski zbor krožka št. 2 SNPJ, mešani pevski zbor Zarja, Barbershop zbor iz Euclida in še nekateri. Kot gost je na koncertu sodelovala slovenska folklorna skupina Kres. Po koncertnem programu je bila družabna zabava s plesom.

Slike iz Slovenije

V Prosveti smo prebrali, da je euclidski mestni odbornik Jay W. Collins oktobra na seji Kluba slovenskih upokojencev prikazoval slike iz Jugoslavije, predvsem pa iz Ljubljane in drugih slovenskih krajev. Slike je posnel poleti, ko je obiskal s soprogo in hčerko Slovenijo kot poslanec dobre volje, da bi posredoval povezavo med euclidskimi Slovenci in domovino. Poročali smo že, da je takrat g. Collins organiziral v ljubljanskem hotelu Turist srečanje s sorodniki euclidskih Slovencev, katerim je prikazoval slike iz življenja naših rojakov v Euclidu. Njegova misija je vsekakor uspela.

Po 47 letih na rodni grudi

V Prosveti rojaki precej pišejo o svojih obiskih domače slovenske dežele. Med temi zanimivimi dopisi se danes bežno ustavimo ob obširnem članku 86-letnega rojaka Louisa Praprotnika iz St. Louisa v Montani. Na ponovno povabilo sorodnikov je prišel letos na obisk po dolgih 47 letih. Spremljala sta ga sin in snaha. Prispeli so s prvo skupino maja, ki se je udeležila prireditve Kmečke ohceti. Rojak Praprotnik zelo zanimivo opisuje, kako ga je kar 45 sorodnikov, ki so se pripeljali v 14 avtomobilih, prišlo čakati na letališče Brnik. Ta procesija avtomobilov ga je potem spremila vse do njegovega rojstnega kraja Šmartnega ob Paki. Pospremili so ga prav na dvorišče

domače hiše, kjer so ga sprejeli ožji sorodniki, vaški moški pevski zbor pa mu je za dobrodošlico zapel lepo pesem »Moj rodni dom«. Rojak Louis Praprotnik je z zadovoljstvom ugotovil, da je v domači izbi še vse tako, kakor je bilo nekoč: da v kotu še stoji tista velika miza, v drugem kotu pa stara krušna peč.

Najlepši dan na Slovenskem je rojak Praprotnik doživel, ko je 27. maja praznoval svoj 86. rojstni dan. Domači so mu pripravili veliko slovesnost, na kateri se je zbralo in slavljenču čestitalo kar 163 sorodnikov — odraslih in otrok.

Rojak Praprotnik je eden od ustanoviteljev slovenskega podpornega društva v St. Louisu v Montani, ki je bilo ustanovljeno leta 1908. Celih 65 let je zvest odbornik tega društva, kjer je opravljal že razne funkcije od reditelja do predsednika, zdaj pa je predsednik nadzornega odbora. Pa še nekaj zanimivosti iz njegovega življenja: le enkrat v življenju je bil pijan, le enkrat je imel cigareto v ustih in puško v roki. Veliko je delal, se gibal in zmerno živel. Trikrat je bil na smrt bolan. Sedem let ni mogel hoditi, a volja do življenja je zmagala. Sam si je izdelal po svojem načrtu preprosto telovadno napravo, s katero redno telovadi, včasih celo ponoči, če ga začne trgati po udih.

Zelo zanimiva in obširna članka o vtisih z obiska v domovini, ki sta izhajala v Prosveti v več nadaljevanjih, sta napisala tudi naša znana ameriška kulturna delavca Frank L. Tekautz in Louis Kaferle. V članku »254 in devet na poti v Slovenijo« pripoveduje Frank L. Tekautz o lepih in manj lepih vtisih z obiska Minnesotčanov v domači deželi, ki so lani prvokrat v lastni skupini prišli obiskat Slovenijo. Pobudnik in organizator tega izleta pa je bil prav rojak Frank L. Tekautz. »Odmevi z gostovanja pevskega zbora Jadran v Sloveniji« pa je naslov obširnega zanimivega članka rojaka Louisa Kaferla, v katerem opisuje uspešno in zanimivo pevsko popotovanje in gostovanje pevcev našega odličnega pevskega zbora Jadran iz Clevelanda v domači deželi. Jadranovi pevci so prvokrat prepevali na slovenskih tleh in je bilo za večino pevcev to tudi prvo srečanje z deželo njihovih staršev.

Kulturni praznik v Chicagu

Slovenska naselbina v Chicagu je 11. novembra doživela pomemben kulturni dogodek: jubilejni koncert pevskega zbora France Prešeren, ki prepeva že petinštirideset let. Pestra in živahno razgibana je bila zgodovina zbora skozi ta leta. Mnogo mož in fantov, ki so nekoč prepevali v njegovih vrstah, danes žal ni več. Povedali smo že v Rodni grudi, da se je pevski zbor Prešeren iz moškega

pred dvema leti preosnoval v mešani pevski zbor. Takšen se je predstavil na jubilejnim slavlju, za katerega je zbor izdal posebno programsko knjižico. Program za jubilejni koncert je bil zelo razgiban in bogat. Predstavili so se v raznih zasedbah: kot zbor, duet, trio, kvartet. Slavje je zelo poživil mladinski pevski zbor krožka št. 265 SNPJ, ki je nastopil v slovenskih narodnih nošah. Sodeloval je tudi pevski zbor sv. Štefana iz Chicago. Po koncertu je bila družabna zabava s plesom. Igral je orkester Franka Gradiška.

Avstralija

Slovenski center v Melbournu

Slovensko društvo Melbourn je nedavno izdalo posebno publikacijo, v kateri predstavlja članom in prijateljem načrte, kakšen bo Slovenski kulturni in razvedrilni center v Melbournu. Iz uvodne besede povzemamo na kratko: »Več kot dve desetletji sta pretekli odkar smo se Slovenci v večjem številu pričeli naseljevati v Avstraliji. Ni bilo lahko tista prva leta, ko smo taval po ulicah Melbournu sami! In če smo po sreči zaslišali slovensko besedo, nam je bilo, kot da je sedi noči nenadoma zasijalo sonce. Spoznali smo se in počasi so se ustvarili stalni stiki. V drugi polovici leta 1954 je skupina rojakov pripravila prvo slovensko plesno zabavo, ki je tako dobro uspela, da so njeni organizatorji uvideli potrebo po ustanovitvi društva. Dvainpetdeset rojakov se je zbralo v St. Albanu in z navdušenjem prisostvovalo rojstvu prve slovenske organizacije v Melbournu. Vedno več rojakov se je pridružilo društvu. Začelo se je redno delo: plesne zabave, veseli večeri, gledališke igre, pikniki. Udejstvovanje Slovenskega društva Melbourn je vse bolj raslo. Leta 1956 smo začeli izdajati društveni »Vestnik«. S povečanjem članstva je vse bolj rasla potreba po stalnem društvenem središču. Leta 1960 smo prevzeli ključne prve slovenske društvene

Dragica Groznikova pripravlja doma pecivo za tekmovanje. Veliko vaje je bilo treba za — zmago

posesti v Avstraliji na Princess Hillu in ga imenovali Slovenski dom.

Kakor pred 18 leti, ko smo na prvi zabavi uvideli, da je nastopil čas za ustanovitev društva, tako smo zdaj spoznali, da moramo narediti velik korak naprej. Zopet se je spontano zbrala skupina ljudi: stari naseljenci, kakor tudi tukaj rojena in vzgojena naša mladina. Pred nekaj meseci smo začeli z resnim raziskovanjem možnosti in prišli končno do načrta, s katerim danes stopamo pred vas.«

Leta 1972 je Slovensko društvo Melbourn kupilo v tem mestu hrib, na katerem zdaj nameravajo urediti svoj Slovenski kulturni in razvedrilni center. Tam bo stal društveni dom z vaškim trgom, podobnim kakor po slovenskih vaseh. V bližini bodo zgradili »Mladinski center«, kjer bo mladina imela možnost, da se poleg razvedrila udejstvuje tudi v raznih športnih zvrsteh. Nedaleč stran bodo uredili Dom za upokojece, da bodo tako rojaki, ki se jim je življenje prevesilo v večer, v domačem okolju preživljali svoje jesenske dneve. To so lepi in veliki načrti in želimo jim, da bi jih naši rojaki v Melbournu tudi uresničili.

Člani odbora Slovenskega društva »Bled« v Hobartu na Tasmaniji. Z leve proti desni: Peter Slana, Jože Haložar, Jože Mavrič in Jože Ladič

Štiri desetletja v istem kraju

Letos poleti nas je v uradu Matice spet obiskala tudi rojakinja Katy Bernikova iz Clarendon Hillsa, Ill. Dobri znanci smo že iz prejšnjih let, saj na vsakih nekaj let prav rada prihaja pogledat svoje domače kraje in nas nikoli ne pozabi obiskati v našem uradu. Letošnjega obiska smo bili pa posebej veseli še zato, ker smo videli kako je spet pri dobrem zdravju, čvrsta in živahna. Ob zadnjem obisku pred dvema leti se je namreč tako slabo počutila, da je morala v Ljubljani iskati pomoči na kliniki, kjer so se naši zdravniki z vso skrbjo zavzeli zanjo. Veseli smo bili, ko smo takrat po njenem povratku v ZDA prejeli njeno pismo v katerem pravi med drugim: »Dobre zdravnike imate pri vas. Zares se potrudijo, da pomagajo bolniku. V novi kliniki je lepo. Tudi medicinske sestre so prijazne in ustrežljive. Opazila sem tudi, da v laboratorijih delajo le ženske in tudi zdravnic imate dosti.«

Med našimi ameriškimi društvenimi in kulturnimi delavci iz preteklih deset letih sta imeni Petra in Katy Bernikove dobro znana. Letos marca bo minilo že deset let odkar je Katy ovdovela. Hitro beži čas. V beležnici imam nekaj skromnih zapiskov iz nekega razgovora s Katy.

Med drugim je povedala, da že štiri desetletja živi v Clarendon Hillsu, Ill. Ko sta se s Petrom tja priselila, je bil to majhen kraj. Imel je devetsto prebivalcev, šolo in eno samo (presbiterijansko) cerkev. Danes ima že nad sedem tisoč prebivalcev, ki večji del delajo v Chicagu, več šol in štiri cerkve. Njen rojstni kraj je bil Žužemberk, nanj je še danes navezana s posebej toplimi vezmi, Peter Bernik pa se je iz Stare Loke pri Škofji Loki leta 1913 priselil v Ameriko. Doma je obiskoval gimnazijo in trgovsko šolo, v Ameriko pa je šel, ker sta se sprla z očetom. Katy se je srečala s Petrom v Clevelandu, kjer je bil takrat zaposlen pri slovenskem zlatarju Černetu. Zatem je moral k vojakom, Katy pa se je odpravila v Chicago, kjer se je pri prijateljici Minki Aleshevi naučila slavninarske obrti.

Vzela sta se po prvi svetovni vojni leta 1919. Imata dva sinova. Do leta 1934 so živeli v Chicagu, zatem so se preselili v Clarendon Hills. Peter je bil trideset let zaposlen v glavnem uradu Slovenske narodne podporne jednote. Do leta 1921 je bil pomožni urednik Prosvete, zatem je delal v tajništvu te organizacije. Katy je skromna, ne govori o sebi, pripovedovala je le o svojem soprogu Petru, s katerim jo je vezala skupna življenjska pot štiri in pol

desetletja. Pomenek se je bežno dotaknil nastopov pri mešanem pevskem zboru Sava, ki ga že dolgo ni več in pa živo razgibanega dela pri dramskem odseku Jugoslovanske socialistične zveze.

Leta 1956 je Peter Bernik prišel pogledat svoj stari kraj, Katy pa tri leta kasneje. Petra potem ni bilo več, umrl je leta 1964. Katy pa prihaja na vsakih nekaj let pogledat kaj je kaj novega pri nas in obiskat domače. Navdušena je nad vsem novim, naprednim. Če ji pa kaj ni všeč, pa to tudi odkrito pove. Rada popotuje. Posebej všeč so ji naši obmorski kraji in dalmatinski otoki. Od tam potem odnaša v srcu toplo sonce prek morja v deželo, ki je njena druga domovina.

IS.

Kaplova mama, njena štiri dekleta in ...

Ko sem brskala v beležnici po zapiskih o srečanjih v zadnjem poletju, mi je kakor živa stopila nasproti naša dolgoletna naročnica in dobra znanka vedno živahna Jennie Kaplova iz Euclida Ohio. Ob lanskem obisku se je smehljala na nek poseben način, rekla bi, da malo skrivnostno. To svojo srečno skrivnost pa nam je kmalu tudi razkrila: povedala je, da bo svoj 75. rojstni dan praznovala na domačih tleh in da bodo letos z njo tudi njene štiri hčerke, ki so to pot prvokrat obiskale Slovenijo. Seveda so vse štiri že gospe in imajo svoje družine. Sophie Matuchevo, Betty Rottarjevo in Vido Zakovo sem kasneje tudi osebno spoznala, ko sem kos poti spremljala clevelandski pevski zbor Jadran na njegovi pevski turneji po Sloveniji. Hčerka Marion je pa soproga glasbenika Stanleya Slejka, člana orkestra Romana Possedija iz Chicaga, ki nas je tudi lani obiskal. Pred povratkom v Ameriko se je tudi Stanley Slejko oglasil v našem uredništvu. Mudilo se mu je, zato je bil naš pomenek kratek, a res zelo zanimiv. Slejkovi kakor Kaplovi so zelo znani v naših ameriških društvenih in kulturnih krogih. Izhajajo iz Primorske: oče, Frank Slejko, je doma iz Bukovja pri Postojni. Jennie Kaplova je iz Dolnje Košani pri Pivki, njen mož Ivan pa iz Skala pri Pivki. Bratje Slejko: Frank, Stanley in Eddie so znani glasbeniki, ki občasno tudi skupaj nastopajo. Frank igra violino, Stanley bas, Eddie pa saksofon klarinet. Oče Frank je kot samouk sam izdelal violino, čeprav ne igra nanjo. Pač pa igra njegov sin — že sedemintrideset let. Prav toliko let je Stanley tudi član clevelandskega Filharmoničnega orkestra. Zvedeli smo tudi, da je Dejan sin Stanleya in Marion Slejko, vnuk Jennie Kaplove in Avguste Slejko, nekdanje dolgoletne predsednice Progressivnih Slovenk glasbeno zelo nadarjen. Že štirinajstleten je kot študent igral solistične vloške z znanim Hermit orkestrom in drugod. Lani je prejel štipendijo v vrednosti 1.100 dolarjev za dvomesečno izpopolnjevanje glasbenega študija na odlični glasbeni šoli Interlochen v Michiganu.

Seveda nam je tudi babica Jennie Kaplova s ponosom veliko povedala o svojih vnukih, ki jih je za »cel kup«. Nekateri med njimi so že odrasli, deset pa jih še prepeva pri jednotinem mladinskem zboru. Joj, kakšen živ-zav je bil predlani, ko sta z možem Ivanom slavila zlato poroko. Od ponosa in sreče so se ob tem spomnili mladostni babici Jennie kar zasolžile oči. Posebej je pripovedovala o vnuku Dejanu, ki je tako zavzet za glasbo, pa še o Marku, sinu hčerke Betty Rottarjeve, ki že tretje leto obiskuje v Bowling Green državno univerzo, kjer je član univerzitetnega pevskega zbora.

Ivan in Ivanka Kaplova iz Euclida leta 1971 ob zlati poroki v krogu vnučkov. Koliko jih je, kajne, pa še trije manjkajo

Lani poleti je ta zbor priredil veliko koncertno turnejo, na kateri so v mesecu in pol obiskali triindvajset ameriških dežel in dve kanadski provinci.

Pevski zbor Jadran je nastopil v Tržiču, v Ribnici in Ilirski Bistrici. Med pevkami so bila Jeannina dekleta: Sophie, Betty in Vida. Med poslušalci pa je bila njihova mama, ki se je s sorodnikom iz Ljubljane pripeljala na koncert. V Ribnici je po koncertu pohitela k hčerkam. Objele so se in v njihovih očeh je bilo samo iskrico sonce, čeprav je bila vsenaokrog temna noč. Jennie mi je zaupala: »Danes imam rojstni dan.«

Srečno, Kaplova dekleta! Veselilo nas bo, če bomo ob prihodnjem srečanju spoznali tudi katere od številnih vnučkov nasmejane babice Jennie.

IS.

Frank Rupert pri 91. letih fant in pol

To smo ugotovili pri srečanju v zadnjem poletju. Res, pravi kerlc je. Kako tudi ne bi bil, pravi sam, ko pa je bil vedno dobre volje, to pa kljub temu, da življenje ni bilo vselej dobro z njim. Iz Vevč je doma, to se danes pravi, da je takorekoč Ljubljančan. Prav od mladih nog je bil za našo lepo pesem vnet in je še danes. V Ameriki je prepeval pri številnih pevskih zbora. Pri Slovane v Euclidu pa prepeva od ustanovitve leta 1936.

Frank Rupert, 93 let, še vedno aktiven pevec pri pevskem zboru »Slovan« in njegova hčerka Mary Dolšak, pevka pri zboru »Jadran«

Ameriška rojakinja Kati Bernik in društveni delavec Lojze Medle iz Durmersheima v ZR Nemčiji med obiskom na našem uredništvu

Moj otrok – krade

Oh, ti naši otroci! Kolikokrat nam delajo sive lase, kolikokrat nas s svojimi dejanji spravljajo v nejevoljo in zaskrbljenost! Včasih se jih celo sramujemo.

Čustvo sramu nas preplavlja takrat, ko ob pospravljanju otroških oblačil ali šolskih stvari ugotovimo, da ima naš otrok neko stvar ali predmet, katerega izvora ne poznamo. Vemo pa, da otroku nismo dali denarja, da bi si takšne reči kupil. Takrat se navadno hitrejšemu utripu srca in zaskrbljenosti (»Kaj pa, če je komu ukradel te reči?«) pridruži pogosto še prehiter sklep: »To mi bo že plačal, ko pride domov!« Starši, ki znajo obvladovati svoja čustva in ki ob takšnih ugotovitvah razumsko ravnaajo, navadno otroka počakajo in povsem mirno vprašajo, odkod ima reč, ki so jo našli in za katero trdno vedo, da si je otrok ni mogel kupiti. Preden otroka obsodimo, da si je prilastil nekaj, kar ni njegovo, ali preden izrečemo besedo »kraj«, moramo skrbno in natančno preveriti izvor predmeta. Neredkoma prav s prehitrim sklepanjem ranimo otrokova čustva; in kar je še bolj nevarno: z izkazanim nezaupanjem v otrokovo poštenje ga naravnost pahneemo v krajo, laži in druge oblike neprimerne vedenja.

Tako kot velja pogovor, da je bolje preprečiti kot pa zdraviti — v zdravstvu, velja še bolj v vzgojnih prizadevanjih. S pravilnimi vzgojnimi ukrepi bomo preprečili razvoj in pojavljanje negativnih psihičnih znakov, ki prav tako rušijo duševno zdravje našega otroka.

Včasih pa se zgodi, da si je otrok resnično prisvojil tujo lastnino. Kako bomo reagirali in ali sploh bomo reagirali, je odvisno od nas, staršev; od naših moralnih norm, ki smo si jih oblikovali z dosedanjimi izkušnjami in med osebnim razvojem. Zakaj pravim, ali bomo sploh reagirali na otroško krajo? Zato, ker so tudi starši, ki na krajo svojega otroka sploh ne reagirajo. Nasprotno, marsikdaj zaradi svojih osebnih razočaranj ali moralne izkrivljenosti otroka še bolj vzpodbujajo h kraji. Namesto obsodbe storjenega dejanja od takšnih staršev otrok

lahko sliši: »Saj so nam tudi že kaj ukradli!«

Res je, da so takšni starši redki, toda obstajajo; še več pa jih je, ki ob ugotovitvi, da otrok krade, doživljajo čustvo sramu in zadrege ter povsem upravičeno dolžijo tudi sebe, da so za otrokovo dejanje sokrivi. Morda preostro, toda res je, da so starši tisti, ki že od rojstva otrokom privzgajajo občutek lastnine, ko otroka učijo pojme »moje«, »tvoje«, »naše«, »njihovo« itd.

Otrok, star dve leti, še ne ve, kaj je njegova ali tuja lastnina; star tri, štiri ali več let pa že dobro ve, katera »punčka« ali »medo« je njegov in kateri ne. Popuščanje otroku v predšolski dobi, ko zaradi nezrelosti ne zna ločiti svoje in tuje lastnine, pa se staršem in samemu otroku maščuje pozneje. Otrok star devet, deset ali več let ne zna ceniti svoje in ne tuje lastnine, ker mu vzgoja ni dala priložnosti, da bi se naučil.

Toda prepovedi in same prepovedi »to smeš, to je tvoje in to ne, ker ni tvoje« malo zaležejo, če pozabimo na otrokovo osebnost, njegove želje, interese in ne naposled — na njegove potrebe. Otrok mora imeti svojo lastnino, dovoliti mu moramo v mejah možnosti, da zadovolji svojo željo, da ima svojo igračo. Starejšemu otroku moramo omogočiti, da zbira različne sličice, znamke ali druge predmete. Ob takšni interesni dejavnosti si otrok širi življenjska obzorja in hkrati pridobiva odnos do svoje in tuje lastnine.

Ni pomembna le zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb (po hrani, oblačilih in obutvi), ampak tudi uresničitev želja in interesov otroka. Tako bodo skušnjave ob pogledu na tisto, kar imajo drugi otroci precej manjše.

Pri obravnavanju otroških kraj presojamo tako radi samo dejanje po škodi, ki jo je otrok naredil družbi. Redko kdaj ali celo nikoli pa ne presojamo kraje tako, da bi se skušali vživeti v otroka. Otroka, ki je kaj ukradel, ne smemo prehitro obsoditi in ga za vedno zaznamovati za »tatu«. Ločiti moramo tatvine od tistih dejanj (odrasli so jih tudi doživljali, ko so na primer »rabutali« sosedova jabolka), katerih cilj je preizkusiti svoje moči in sposobnosti. Časi se spreminjajo in ker ni več »sosedovih jabolk«, so otrokom pogosto sredstvo preizkušanja »moči in sposobnosti« samopostrežne trgovine. Prav to so situacije, v katerih morajo odrasli zelo previdno ravnati in otroka z občutkom poučiti o neprimerenem dejanju in neprijetnih posledicah.

V obdobju zorenja — pubertete, zaradi stisk, iskanja samega sebe, se pogosto zgodi, da mladostnik poseže tudi po tujih rečeh. Vprašan, zakaj je na primer brskal po žepih sošolcev v garderobi telovadnice, nam bo največkrat odgovoril, da ne ve. Lahko mu verjamemo, ker resnično ne bo znal razložiti svojega dejanja, katerega se navadno tudi sramuje.

Toda spoznanje, da se pubertetnik lahko zateče h tatvini in da ga moramo razumeti, še nikakor ne pomeni, da vzgojni ukrep ni potreben. Razumevanje nam omogoča le to, da pubertetnika za storjeno dejanje primerno opomnimo, kaznujemo, če je treba in ga tako pripravljamo za življenje v skupnosti. Zavedati se moramo, da skupnost do tistih, ki kradejo, ni tako prizanesljiva; zato je še toliko bolj pomembno pravočasno in ustrezno ukrepanje staršev ali vzgojiteljev, ko prvič opazijo pri otroku težnjo ali nagib h kraji.

Kolikokrat si me poljubila, mama?

Zgodila se je avtomobilska nesreča, ena od takih.

Njegov lepi rdeči avtomobil je bil samo še kup stolčene pločevine, on sam pa je umiral v bolnišnici. Mati, vsa strta od bolečine in obupa, se je sklanjala nadenj. Očeta ni bilo. Bil je spet nekje zunaj, v tujini, na službenem potovanju. Zdravnik ji je povedal, da so sinove poškodbe tako hude, da ne bo preživel. Tega sploh ni mogla zapopasti, saj je bil še zjutraj tako prekipelavoč živ, tako vesel teh svojih enaindvajsetih let. Ko je gledala pred seboj sinov negibni razbiti obraz, je bilo v njej vse ena sama razbolela rana, da ni zmogla več. Pa se je sklonila in ga začela poljubljati. In glej — njenčeve veke so se razprle. Njegove zenice so se v začudenju zazrle

v mater in tiho, raztrgano je zašepetal: »Mama, kolikokrat v življenju si me poljubila?«

Obnemela je čakala, da reče še kaj. A to so bile njegove zadnje besede, s katerimi se je poslovil od matere in življenja.

In te besede, ta grenki poslednji očitek, zdaj nenehno odmeva v njej. Sprva se ji je zdel krivičen, saj sta imela z možem svojega Marka tako rada. Skušala sta mu nuditi vse, česar nekoč v njegovih letih sama ni imela. Tako sta se trudila, tako prizadevala... A zdaj je sprevidela, da je pri vseh svojih prizadevanjih na nekaj pozabila.

Vsega mu je dajala, le na drobne dokaze svoje materinske ljubezni je pozabila.

Ina

Revolucija v moji kuhinji

Pred nekaj leti so me vztrajne bolečine v hrbtu prisilile, da sem se namenila h kiropraktiku. Dvakrat tedenko me je s krepkimi sunki uravnaval. Nekega dne pa je zahteval, da mu napišem na listek, kako izgleda moja prehrana.

Ob naslednjem obisku sem mu izročila listek, on pa je vzel v roko rdeč svinčnik in s krepkimi zamahi prečrtal vse, kar je bilo proti njegovim načelom o zdravi hrani.

»Jejte veliko surove zelenjave, opustite pa mesne jedi! Korenje, peso, zelje, kolerabice in špinačo ne kuhajte več. Naribajte si iz tega surove solate! Jejte Bircherjevo sadno jed!«

Nekdanja učiteljica se je tisti trenutek počutila kot majhen šolarček, ki je napravil v nalogi kopico napak. Ali sem res sebe in mojo družino doslej napak hranila? Kljub vsakdanjem uživanju solate in sadja sem postala negotova. V reform trgovini sem si kupila nekaj knjig in se začela resno zanimati za zdravo prehrano.

V moji kuhinji so se kmalu pokazale posledice. Zgodila se je prava revolucija. Za vedno je izginila bela moka, izginil je bel sladkor, izginile so bele testenine, vse konzerve in neprimerna posoda. Zdaj kuham v težki, emajlirani posodi. Na kuhinjski mizi je pritrjen in za takojšnjo rabo pripravljen ročni mlin za žito. Vsak dan sproti pričaram iz njega dišečo, črno domačo moko, polno dragocenih vitalnih snovi. V omari so pšenični, ovseni, proseni kosmiči, testenine iz polnovrednega žita, nopoliran riž, prava morska sol, rjavi sladkor in melasa, med in črn kruh, kot ga jedo švicarski kmetje v Wallisu. V hladilniku je vedno sveže mleko, skuta, jajca, jogurt, sir vseh vrst in biološko, se pravi z naravnimi gnojili vzgojena zelenjava. Vedno so doma sveža jabolka, limone, banane, pomaranče ali mandarine ter drugo sezonsko sadje, mandeljni, lešniki, fige in rozine. Skratka: sama naravna hrana, ki ni denaturirana.

Ko sem pred dnevi dobila v izpolnitev anketne liste nekega zavoda za zdravo prehrano, sem ob odgovorih napravila pregled rezultatov, ki so se v tem času pokazali. Bila sem prijetno presenečena nad tako pozitivno bilanco. Tule na kratko nekaj ugotovitev.

Vsi štirje družinski člani smo takorekoč neumorni, manj se utrudimo, kot smo se pred leti. Tudi bolj produktivni smo. Gripe, ki so se prej vsako zimo po večkrat pojavljale v našem domu, so skoraj povsem izostale. Nih-

če ni v zadnjih treh letih čuval bolniške postelje. Moji nekdanji nahodi, ki so trajali kar v enem od oktobra pa tja do aprila, so popolnoma izginili. Saj res, tega še opazila nisem! In medtem, ko imajo vsi otroci iz hiše operirane mandeljne, naša dva fanta niti ne vesta zanje, ves čas ni bilo niti ene angine. Nekdanje zaprtje je pri vseh izginilo brez sledu; danes imamo vsi odlično prebavo in nobenih prebavnih motenj.

Zdravniki in zobozdravniki bi bili v zadnjih letih brez kruha, če bi jih ljudje tako malo potrebovali kot naša družina. Zobje ne gnijejo več, zobnega kamna tudi ni. Kje je še fant, ki ima pri 18 letih eno samo plombirano luknjico na zobovju? In kje so danes še 9-letni fantiči s popolnoma zdravimi, nepopravljenimi zobmi? Znan ljubljanski specialist mi je pred 20 leti prerokoval, da bom zaradi paradontoze v nekaj letih ob vse zobe. Zdravnik je umrl, moji zobje pa še žive in grizejo, paradontoza se je v zadnjih letih skoraj povsem ustavila. Anketa o rezultatih zdrave prehrane v naši družini pa me je opozorila še na nekaj. Na duševno razpoloženje. Naš mlajši sin me je že nekajkrat resno vprašal, če morda jaz vem, zakaj je on vedno tako dobre volje. Sam si ni znal razlagati tega pojava. Jaz pa

sem le ugotavljala, da postaja vedno bolj podoben Piki Nogavički, kakršno smo videli v filmih. Poskakuje po stanovanju, glasno prepeva, neprestano ga nekaj zanima in njegova aktivnost je v šoli pritegnila učiteljevo pozornost. A barometer dobre volje se je dvignil pri nas vseh. Družinsko življenje je postalo bolj živahno, veselo, dejavno.

Revolucija v kuhinji se je zgodila namenoma počasi, skoraj neopazno, a temeljito. Nihče ni bil nejevoljen nad pojavu neke nove jedi, nasprotno! Sveže solate, lepo okrašene z redkvicami, drobnjakom, paradižnikovimi in jajčnimi rezinami, polite z okusno solatno omako so vedno našle dobre in zadovoljne odjemalce. Kaj šele skute in jogurtove jedi, pa dišeče sadne in rozinove pogače, pripravljene iz domače črne moke, medu, mleka in jajc, polite s skutino kremo! Pa kranjska potica, kako slastna, dišeča in polnovredna je iz sveže mlete pšenice!

Ali nam ni dolgčas po mesnih jedeh, klobasah in konzervah, bo zdaj kdo vprašal.

Ne, nikomur in prav nič. Za nobeno ceno ne bi sedaj zamenjali te polnovredne, bogate hrane za tisto, kakršno jedo danes tisoči okrog nas. Takoimenovano dobro, meščansko hrano. Nobenega poželenja ni po tovrstnih jedeh in običajnih sladkarijah, ker organizem dobi vse, kar potrebuje. Prepričani smo, da nam je ta hrana izboljšala telesno zdravje in odpornost, zvišala telesno in duševno razpoloženje, pregnala bolezni in nagnjenost k nekaterim boleznim. Skratka, danes se počutimo vsi tako dobro kot nikoli prej. Prišla sem do spoznanja, da je zdravje ljudi odvisno predvsem od tega, koliko ve o pravilni prehrani gospodinja in kako skrbi za vsakodnevne obroke.

Šele ob takem temeljitom obračunu o spremembah opazi človek, da so kronične bolečine v hrbtu izginile, da ni v družini več nobene migrene in glavobolov, kadar pride nad švico topli föhn, da sta počasi izginila dva dolgoletna ekcema, ki ju zdravniki niso mogli ugnati, da se revmatične bolečine v levi nogi nič več ne pojavljajo, da se lahko pri delu bolje in dlje koncentriramo, da nas nikdar več ne zebe v roke in noge...

Kako dobro, da pridemo do takih odkritij, dokler smo še dokaj zdravi in naši organi še niso utrpeli škode zaradi kroničnega pomanjkanja vitalnih snovi v hrani!

Domači kruh. Foto: Janez Zrnc

Na Limbarski gori

Foto: Janez Klemenčič

Janko N. Rogelj

Micka naj bo

Pred mnogimi leti, vzemimo že pred petdesetimi, je bilo življenje v Clevelandu na moč družabno in veselo, še posebej pa po slovenskih gostilnah na aveniji St. Clair. Naši ljudje so imeli dnevna shajališča, sobotna zabavišča, društvene seje in važne konference večidel v javnih lokalih. In naši gostilničarji so bili vselej svetovalci, prvi posojevalci, društveni predsedniki in domači sodniki. Bili so, z eno besedo povedano: višja inštanca. V njihov resor, če lahko tako rečem, so spadala tudi mlada dekleta, ki so prihajala iz domovine onkraj morja in so toliko obetala mladim, življenja lačnim slovenskim fantom v Ameriki.

Tiste dni je stopil v Jožetovo gostilno mlad in spoštovan mož, ki je naznanil svojim prijateljem, da se mu je rodilo dete in je potemtakem zdaj tudi on — oče. Gostilna je bila polna veselih in razigranih obrazov, bil je namreč sveti večer. Ponosni oče se je kar prerinil k točilni mizi ter zaklical gostilničarju: »Vsem daj piti!« Pa so pili in kadili cigare v pričakovanju, kaj se bo še zgodilo.

»Jože,« pravi tedaj mladi oče, »za botra te prosim.«

»Kristus se še ni rodil, po polnoči vprašaj!«

»Nežka, ti boš pa za botro, če te vprašam,« pristavi srečni oče Ivan.

Vtem so ga obstopili prijatelji in znanci ter mu segli v roko.

Jože in Nežka sta spoznala, da je zadeva s krstom resna. Obljubila sta, da gresta že drugi dan z novorojenčkom pred krstni kamen.

Na božični dan dopoldne se pred Ivanovo hišo ustavi kočija. Boter in botra stopita v hišo, kjer se je nabralo že precej sosed in sorodstva. Vsevprek so govorili o srečnem dogodku. Veseli pomenek je šele pretrgala babica, ki je prinesla novorojenčka in ga izročila botri.

Voznik je pomagal botru in botri, da sta se udobno namestila v čisti, zlikani kočiji.

In že je svetla kočija drčala po cesti St. Clair skozi Ribnico in Žužemberk proti hrvatski cerkvi. Tu in tam se je ustavila kakšna ženska in radovedno gledala potnike, saj so takrat, v tistih časih ženitovanjski in krstni sprevodi še vzbujali pozornost. In sploh je bilo življenje med nami Slovenci v Clevelandu še vse mladostno. Vsi smo si prizadevali, kako bi med seboj postali prijatelji. Danes pa smo siti drug drugega, vsakega skrbi samo še njegova pokojnina.

Na pol pota se Nežka spomni, da se pelje h krstu. Začne premišljati, kako naj se vede pred gospodom fajmoštrom, a tudi Jože pomisli na to, da bo treba delati v cerkvi drugačen obraz kot v gostilni.

Pa reče Jože: »Nežka ...«

In tisti hip spregovori tudi Nežka: »Jože ...«

Nato pa oba hkrati rečeta vozniku: »Francelj, obrni, gremo nazaj!«

»Zakaj pa?« se začudi voznik.

»Zakaj?« skoraj zajeclja Nežka. »Midva niti ne veva, ali je otrok fant ali punčka. Nisva vprašala ...«

Voznik se nasmehne. »To sta mi botra. Srednjega spola

je, ko še ni krščeno. Sicer pa, Nežka, kar potiplji ali pa poglej!»

Jožeta je sram in Nežko zaliva rdečica. Francelj se pa reži.

Preiskave, kakršno naj bi opravila Nežka, so precej nerodne, polne zadrege, kadar so poleg moški. Gostilničarjeva žena jih tudi ni vajena tako, kot na primer babica, ki pozna otroka že po nosu, ali je moškega ali ženskega spola. In zdaj je bila tako raztresena in malovernna, da še svojim prstom ni zaupala. Res, ni jim verjela, dokler ni pogledala in pokazala deteta Jožetu. Bila je punčka. »Se mi je zdelo, da je punčka,« je zdaj modro zatrjeval voznik. »Če bi bil poba, bi se gotovo branil ali vsaj zajokal.«

Botra sta molčala. Jože se je samo kislo nasmehnil, vtem ko je botra osramočena vnovič zavila dete v plenice.

»No, kaj, peljem torej zdaj nazaj, ali naprej?« ju je še zbodel Francelj.

»Kar potegni,« je rekla botra, ki pa jo je še nekaj motilo.

»Ne vem, kakšno ime bi ji dala,« se je obrnila k možu.

»Mary naj bo, saj je tudi mati Mary,« se je odločil Jože.

»Kajpada, Micka, saj je vsaka Kranjica Micka,« je pribil voznik in pognal.

Vrnili so se domov, na dom mladega očeta, kjer so že nestrpno čakali znanci in prijatelji. Na botrinjah se je takrat pilo in pelo.

Na pragu jih je sprejel mladi oče z radovednim obrazom in vprašujočimi očmi.

»Tak, ste nazaj... Punčka je in Mary naj bi ji bilo ime. Nobeden vama ni tega povedal.«

»Je že prav. Za Mary smo jo krstili, kar v krstne bukve pojdi pogledat, če ne verjameš,« je povedal Jože. Nežka je pokimala in sramežljivo povsila oči. Voznik pa je posmehljivo zmajal z glavo. Takšnih botrov še ni vozil. Mladi oče še danes premišljuje, kako je sveti duh razsvetlil botra in botro, da sta uganila spol in ime otroka, ki se mu je rodil tisti božič.

Res je bilo pritejtno v tistih starih časih na aveniji St. Clair, v Ribnici in Žužemberku, in tudi v Kurji vasi tam ob jezeru.

(Iz knjige Janko N. Rogelj: Svoji k svojim. Izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani 1973)

V Skoblovem malnu

France je nosil naše žito h Kovtru. Zmleto moko, belo pšenično in črno, zadnjo moko ter otrobe je prinašal domov.

Ko sem že malo zrastle in sva z Žagarjevo Rezko hodili skupaj v šolo, sem se okorajžila in peljala s kripico vrečo turščice k Žagarju.

»Ne smeš napolniti vreče, ker se pri mletju precej namelje, da ne gre vse v vrečo!« so dejali Žagarjev oče. To sem si zapomnila, in drugič pripeljala le dobre pol vreče.

Daleč je bilo k Žagarju, a sem rada hodila tja, ker sem se nazaj grede peljala s kripico navzdol po Kovtrovem Logu. Pri Žagarju so imeli malen in žago. Svetili so z električno. Tudi pri Kovtru so imeli malen in žago in domačo električno. Vse drugače svetlo je bilo tam, kot po drugih hišah.

Rada sem gledala kolo, ki se je počasi sukalo pod vodnim slapom. Žagarjev malen, Zakanjski, Skoblov in Kovtrov malen niso daleč narazen. Vse žene Podlipščica, ki je napeljana v posebno strugo, ki žene te malne in se pod Kovtrovim malnom združi z glavno strugo.

Včasih smo se šele zvečer spomnili, da nimamo moke za jutraj, da bi skuhal sok. Takrat ni bila štacuna odprta do te in te ure. Kadar sem prišla, so mi postregli. S petrolejko sem jim posvetila, da so mi nasuli moke z velnico. Kadar so mi mama dali, sem kupila še kakšen sladkorček, še rajši pa nekaj rozin. Skoblova mati so se radi malo porazgovorili in mi dostikrat še navrgli pest rozin. Rekli so, da sladkor kvari zobe, rozine, ki smo jim rekli cvebe, pa ne.

Skoblove dekleta so klekljale v hiši na peči. Znale so dobro klekljati in so delale velike vzorce s čudovito zapletenimi rožami. Te vzorce so všili v zavese in so se mestne gospe ponašale z njimi.

Ko sem bila zadnjikrat doma, sem šla mimo Skoblovega malna. Tam ni več štacune in ni več deklet, ki bi ob dolgih večerih klekljale. Voda pa še teče in žene mlinsko kolo in skozi odprta vrata sem videla dva paha, ki sta se enakomerno dvigala in padala, ter phala proso ali ječmen, ne vem, kaj.

Vesela sem bila tega, z živo zelenim vodnim mahom obloženega žleba in kolesa. Zmeraj manj žita sejejo pri nas in voda zastoj teče mimo sprhnelih mlinskih koles, ki so včasih pela tako veselo in živahno pesem o kruhu. Pesem o sejalcu, žanjicah in mlatičih, pesem o delu in življenju na kmetih.

Če sedi v malnu v hiši, kar koj veš, da se bliža hiši človek, čeprav ni pri hiši psa, ki bi srdito lajal.

Nad Kovtrovo hišo je širok jez. Tam teče voda skoraj neslišno. Plitvina duši šum drobnih valčkov. Ko se valčki zlijejo v zidano, z deskami pokrito strugo nad mlinskim kolesom, šumi voda na glas. Ta glas se spremeni, kakor hitro stopi noga na deske in ljudje v hiši vedo, da je nekdo pred hišo ali pod oknom. Vedo, da je pred hišo človek — vedo bolj za gotovo, kakor če bi zalajal pes.

»Kruhek je božji dar! Pri miru sédi, kadar ješ!« so dejali naša mama. Vse drugače diši kruh, ki je pečen v domači peči. Kruhek, ki je zrastle na domači zemlji in smo se od setve do žetve bali za njegovo rast in rodovitno moč, težkali zrelo klasje, pometali po skednju vsako zrno in ga s spoštljivo hvaležnostjo nosili v malen! Ni slaščice na svetu, ki bi odtehtala kos dobrega domačega črnega kruha!

Marija Jelen Brenčič

Mlin ob Krki. Foto: Ančka Tomšič

Oton Župančič

UGANKI

Poleti smo revčki,
brez glasa smo pevčki;
čez zimo, čez zimo
na konjih sedimo,
pojemo, zvonimo.

(kraguljčki na saneh)

Josip Stritar

Mrzlo je, pa vendar greje,
kar jeseni kmet poseje.

(bœus)

Jana Milčinski

Srečno, srečno, srečno!

Vsi si želimo sreče. Tudi Katarinca si je želi. Veliko sreče zase in za očka in mamo, za babico in dedka in za bratca Gregca. Polno, zvrhano naročje sreče.

Toda kakšna je sreča? Ali je bela in lesketajoča se kot sneg? Ali rumena in sladka kot pomaranča? Ali mehka kot mamino lice ali topla kot babičino naročje? Ali velika in močna kot očka ali prijazna in modra kot dedek? Ali pa vesela in glasna kot bratec Gregec?

Katarinca tega ne ve, a si misli: 'Nič zato, če ne vem. Kar šla bom in jo bom poiskala.'

Oblekla si je toplo jopico, si obula nove škornje in se odpravila v beli zimski dan sreče iskat.

Gre, gre in beli kristali se ji usipajo izpod korakov. Dimniki na hišah imajo bele kučme in grmiči ob poti so ogrnjeni v belo pregrinjalo. Katarinca jih gleda in misli: »Ej! Kako je lepo! To je gotovo sreča! Ta bo za mamo!«

In naredi iz snega veliko, trdo kepo in jo spravi v žep.

Potem pride do otroškega igrišča. Sredi poti stoji velikanski sneženi mož, s črnim loncem namesto klobuka, z rdečim korenčkom namesto nosu in z dvema lesketajočima se gumboma namesto oči. Katarinca ga lepo pozdravi in ga pohvali: »Zdravo! Ti si najlepši sneženi mož, kar sem jih kdaj videla. Zelo sem vesela, da sem te srečala.«

Sneženi mož se napihne od ponosa. Veselo se mu zalesketajo oči in Katarinca vidi, kako ji je pomežiknil. Pri tem pa — hop! — odskoči svetli gumb in se zakotli v sneg. Katarinca ga pobere in spravi v žep.

»Zelo si prijazen, dobri sneženi mož! Tvoj gumb bom odnesla domov in ga dala očku za srečo.« Spet gre naprej in pride do ptičje hišice. Jata ptičkov zoblje zrnje in glasno žgoli.

»Glej jih, kako so srečni!« pomisli Katarinca in si zaželi, da bi katerega od ptičkov ujela in ga nesla domov. Toda ptički nočejo živeti v ujetništvu. Da pa ne bi ostala praznih rok,

pobere peresce, ki ga je izgubila sinica in spravi v žep. Ta bo za srečo za dedka. Šla je naprej in hodila in hodila in novi škorenjci so risali novo pot v novi beli sneg. Želela si je, da bi našla še srečo za babico. Toda začelo jo je zebsti, prsti na rokah so ji otrdeli, v obraz jo je ščipal mraz. Že ji je šlo na jok. Tedaj pa je skozi meglo posijal sončni žarek in ji ogrel najprej nos, potem roke in noge in potem še vso Katarinco. Spet je postala dobre volje in si je rekla:

»Tudi sonce je sreča. Ta sreča bo za babico.« Nastavila je roke in naložila polne dlani toplega sonca. Stisnila jih je v pest in spravila v žep, da se ji sončna toplota ne bi izgubila. Potem je prišla še do stojnice, ki je bila do vrha naložena z rumenimi pomarančami. Prodajalec jih je prijazno ponujal:

»Kupite, kupite najboljše pomaranče. Zlate so kot sonce in sladke kot bonbon. Kdor jih kupi cel kilogram, mu dam eno po vrhu.«

Katarinca bi jih rada kupila, a kaj ko nima denarja. Zato je zaprosila: »Ali bi lahko, prosim, dobila samo tisto pomarančo za povrhu?«

Prodajalec se je nasmejal in rekel: »Naj bo! Dam ti jo za srečo in ker si mi všeč!«

Tudi Katarinci je bil prijazen prodajalec všeč. Najrajši bi še njega vzela s sabo. A kdo bi potem prodajal pomaranče? Zato se je lepo zahvalila, spravila pomarančo v žep in odšla domov.

Doma je potem razdelila srečo:

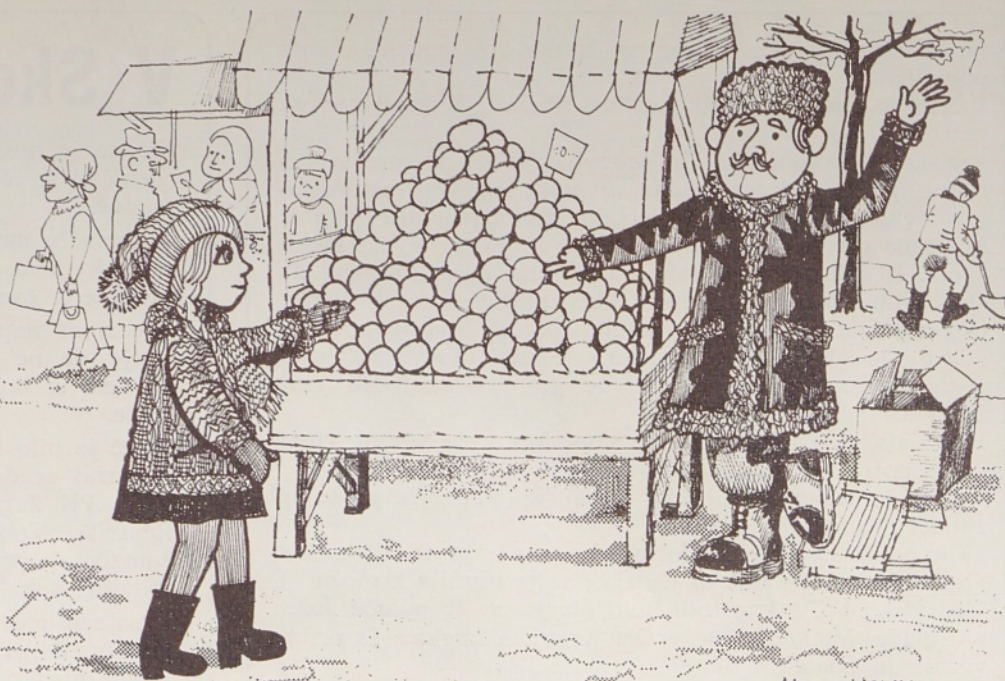
babici sončno toploto iz svojih dlani,
očku gumb,

dedku ptičje pero,
bratcu Gregcu pomarančo.

Le za mamo ni imela ničesar. Kajti ob toplih dlaneh se je kepa snega, ki jo je hotela podariti mami, stopila.

»Nič zato,« je rekla mama, »saj si ti moja sreča!«

In tako so bili vsi srečni in zadovoljni, najbolj pa Katarinca.

MELITA VOVK
1973.

Lili Novy

NA SANEH

Naj zimski veter veje!
Pripravimo sani!
Kdor zdaj se v sobi greje,
ta ni iz te vasi.

Mi vsi,

mi vsi,

mi vsi pa na sani!

Naj zimski veter veje,
se žene in podi!

Nam tečejo hitreje
po snegu dol sani.

Naprej,

Andrej!

Na klanček se mudi!

Kaj je skrivnost

Skrivnost je, če pravimo, da dedek Mraz vse sliši, pa ga ni ne v sobi in ne pred vrati.

Skrivnost je tudi, če pravimo, da je dedek Mraz prinesel piškote, pa so čisto takšni, kakor jih je napekla babica, pri Andreju pa so čisto takšni, kakor jih je napekla Andrejeva mama.

Skrivnost je tudi, ker govorimo le o enem dedku Mrazu, potem pa jih je veliko. Eden je v dvorani, drugi je v sprevodu na cesti in tretji je doma. Tisti tretji je najbolj skrivnosten, ker ga nikoli ne vidimo. Samo soba je zaklenjena skoraj vse dopoldne, potem pa pride oče in nas vpraša:

— Ali niste videli dedka Mraza?

Nismo ga videli.

Meni se pa zdi, da je v sobi, nam reče oče.

In soba je čudno razsvetljena, ker gorijo samo sveče na novoletni jelki, dedka Mraza pa le ni. Niti v sobi niti pred hišo ga ni in ga nihče tudi ne išče več. Samo darila izbiramo, kaj je meni in kaj je tebi namenjeno. In vse to je prinesel dedek Mraz. Vriskamo od veselja in pozno gremo spat, na dedka Mraza pa pozabimo. Sanjamo o bonbonih na novoletni jelki.

Anka je prvi del te skrivnosti razvozla: govorimo o enem dedku Mrazu, jih je pa več. Narisala je dva dedka Mraza in nič več ne bo verjela, da je samo eden, tisti, ki pride izpod Triglava. Kdo ve, od kod so prišli?

Tone Pavček

MAČJA USPAVANKA

Sonce dremuca,
dan je zaspal,
muca dremuca,
muca mijav.
Spanec, zaspanec
zvil brk je do tal,
v sanjah jem miške,
tolste meniške,
pijem kakav,
mijav, mijav.
Najsi sem skromna,
ko lev sem ogromna,
pravi babbav,
v snu vsaj, mijav.
In zato muca,
sleherna muca,
rada dremuca,
mijav, mijav!

Krožek mladih dopisnikov

Moj bratec in jaz

Jaz držim svinčnik, mami pa mojo roko s svinčnikom. Ko še nisem bil star štiri leta, sem mamico in atija prosil za bratca. Vsako jutro, ko sem vstal, sem hotel med otroke. Dolgčas mi je, ko sem sam, sem rekel mamici, ko me je ob deževju hotela zadržati doma. Še velikokrat smo morali iti spat in potem mi je mami povedala, da bomo dobili dojenčka. Bil sem zelo vesel. Ati je naredil zibko. Potem sva z mamico štela na prste, kolikokrat bo še treba iti spat, da bomo dobili dojenčka. Ko je bilo 27. junija mi je rekla: Duši, nocoj boš drugje spal, zjutraj ti bo pa ati povedal, če imaš bratca ali sestro.

Ati mi je zjutraj rekel: Veš, sinko, jaz sem pa že pestoval tvojega bratca Ronija.

Mamici sem nesel šopek rožic in ji rekel: Hvala za bratca!

Zdaj me moj 19-mesečni bratec vsako jutro pospremi do vrat, ko grem v vrtec, da mi poljubčka potem pa joka za menoj.

Govorim lepo slovensko z Ronijem in mu tudi pojem. Ko zapojem ringa raja, takrat se Roni že vrti in pleše. Imava veliko knjig iz Ljubljane, povestice in pesmice. Na Štajerskem imam staro mamo in starega ata, v Ljubljani pa tri koše bratrancev. Naš ati je bil v torek naš kuhar. Za kosilo je potolkel kar 26 jajc.

Vse najine vrstnike po svetu in uredništvo Rodne grude pozdravljata

Roni in Dušan Urbas
Winterthur, Švica

Dušan in Roni Urbas iz Winterthura v Švici

Moje počitnice v Jugoslaviji

Ko smo šli v Jugoslavijo je ati tam zidal hišo. Spali in jedli smo pri stari mami. Moje muce so že kar velike. Ena je šekasta, ena pa je tigrasta. Jaz sem malo pomagal atiju, ampak še raje sem se igral z otroci v gozdu. Šli smo se kavboje in Indijance. Iz vej smo si delali hiše, se lovili, skrivali, vozili s kolesi, in koruzo pekli. Enkrat sem šel s staro mamo v Laško, večkrat pa v Luče kopat. Z mamico sem šel pa v Sevnico k mojemu bratrancu. Neko nedeljo smo bili tudi v Murski Soboti. Šel sem tudi v Ljubljano na torto. V domovini imam več prijateljev kakor pa v Nemčiji.

Borut Kokalj,
Rawensburg

Prižgala sem svečko

Midve z mamico sva bili na dan mrtvih v Jugoslaviji. Na ta veliki praznik se spomnimo vseh rajnih domačih. Prižgala sem svečice, kjer je pokopan moj opa in stric. Obenem smo se vsi skupaj spomnili naših padlih borcev in njim v čast in za njihovo hrabrost sem prižgala tudi svečko. Lepo je bilo v Jugoslaviji na dan mrtvih.

Erika Planko,
Sindelfingen

Svečka na tujem grobu

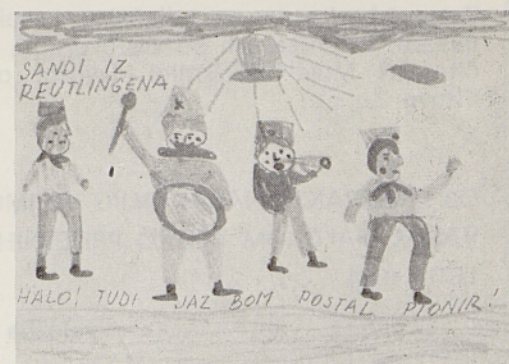
Ob dnevu mrtvih sem bila na pokopališču. Z menoj sta bila mamica in bratec. Radi bi šli v domovino, pa ni bilo mogoče, ker je bil očka še vedno v bolnišnici. Prižgala sem svečko kar na tujem grobu in mislila na svoje stare starše. Tudi mamica je prižgala eno svečko, svoji mami v spomin.

Erika Šprajcer
5. raz. slov. dopolnilne šole
Sindelfingen

Prevelika sem

Deževen dan je in po prvem snegu diši. V šoli pri slovenskem pouku pa nam je toplo. Bliža se rojstni dan domovine, zato smo bili v razgovoru z njo. Na zemljevidu smo zarisali pot do mesteca Jajca v Bosni, tja, kjer je rojstni kraj naše domovine. Ob njenem prazniku bodo vsi moji sošolci in sošolke postali pionirji. Ponosni so na to in z veseljem pričakujejo ta dogodek v tujini. Jaz sem pa stara že 15 let. Prevelika sem za pionirko. Ko se vrnemo v domovino, bom članica mladinske organizacije. S svojima bratcema in sestro pa se bom udeležila sprejema slovenskih otrok v pionirsko organizacijo na jugoslovanskem konzulatu v Stuttgartu.

Marija Knavs
8. razred slov. pouka v Calwu

založba *mladinska knjiga*

mikavno branje za najmlajše

Kakor vsa leta doslej, je pripravila založba Mladinska knjiga tudi letos vrsto novitet za mlade bralce. S knjižnim darilom, ki ga lahko izberete iz tega seznama, boste brez dvoma uresničili vsaj eno izmed velikih želja svojih malčkov!

Če boste izbirali med slikanicami:

NEVSAKDANJE POTOVANJE, Ada Škerl, risbe Melita Vovk-Štih, 12 din

KRALJIČNA NA ZRNU GRAHA, H. C. Andersen, risbe Marija Lucija Stupica, 12 din

ALENČICA, SESTRICA GREGČEVA, ljudska, risbe Milan Bizovičar, 14 din

STARA HIŠA ŠT. 3, Ela Peroci, risbe Lidija Osterc, 12 din

JURI MURI V AFRIKI, Tone Pavček, risbe Melita Vovk-Štih, 18 din

RDEČA KAPICA, brata Grimm, risbe Marlenka Stupica, 12 din

HIŠICA IZ KOCK, Ela Peroci, risbe Lidija Osterc, 12 din

...ali med drugimi knjižicami za otroke:

KAJ JE NA KONCU SVETA, Niko Grafenauer, risbe Lidija Osterc, 25 din

KAMNITI MOST, Lojze Zupanc, risbe Gvidon Birola, 42 din

ROŽ, PODJUNA, ZILA, France Bevk, risbe Nikolaj Omersa

ZA LAHKO NOČ, Ela Peroci, risbe Ančka Gošnik-Godec
KEKČEVE ZGODBE, Josip Vandot, risbe Marička Koren, 28 din

ZVERINICE IZ REZIJE, ljudske, izbral Milko Matičetov, risbe Ančka Gošnik-Godec

KDO JE NAPRAVIL VIDKU SRAJČICO, Fran Levstik, risbe Roža Piščanec, 12 din

...boste gotovo storili najbolj prav!

Zato: izberite in ne odlašajte z nakupom! Kajti vse naštetje in poleg teh še vrsto drugih knjig, lahko naročite pri Mladinski knjigi, izvozni oddelek, Ljubljana Titova 3.

OB PREBIRANJU NAŠIH KNJIG ŽELIMO VAM IN VAŠIM MALČKOM VELIKO PRIJETNIH URIC V NOVEM LETU 1974

založba Mladinska knjiga

Ko pridete v domovino, obiščite

Veleblagovnico Centromerkur

v Ljubljani, na Trubarjevi 3 (pri Tromostovju)

CENTROMERKUR

zadovoljni boste z izbiro moške, ženske in otroške konfekcije, igrač, gospodinjskih izdelkov, muzikalij in proizvodov za šport, lov, camp in rekreacijo.

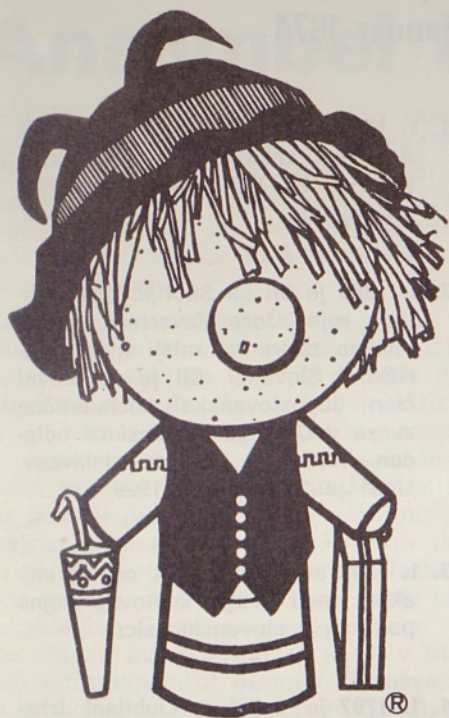
Vsem našim ljudem na tujem želimo **SREČNO 1974!**

hotel turist

LJUBLJANA • JUGOSLAVIJA

se priporoča cenjenim gostom za obisk v sodobno urejenih hotelskih sobah in restavraciji s priznano mednarodno kuhinjo in domačimi specialitetami.

Obiščite tudi naše obrate ZLATOROG, japonsko restavracijo NIPPON in MOTEL TURIST v Grosupljem, oddaljen od Ljubljane 18 km v smeri proti Zagrebu: 65 ležišč, gostom so na voljo restavracija, taverna, notranji in zunanji bazen z ogrevano vodo, kampiranje in parkirišče.

KOMPAS
YUGOSLAVIA

NAJ VAM KOMPAS JANEZ PRINESE SREČNO 1974 IN POTOVANJE PO VAŠI STARI DOMOVINI.

MAY KOMPAS JANEZ MASCOT BRING YOU A HAPPY 1974 AND TRAVEL WITH KOMPAS THROUGH YOUR OLD COUNTRY.

LJUBLJANA, DVORŽAKOVA 11 A

AVTOMOBILE

VOLKSWAGEN

ZA DEVIZE

DOBITE TAKOJ IZ KONSIGNACIJSKEGA SKLADIŠČA

VOLAN

LJUBLJANA — PREDSTAVNIŠTVO MARIBOR
SVETOZAREVSKA UL. 2, TEL. (062) 23-277

Jugoslovanski narodni heroji II.

Lani smo slavili 30-letnico II. zasedanja AVNOJ in v njeno počastitev je 28. novembra izšlo 8 spominskih znamk z našimi narodnimi heroji, in sicer skupaj na eni poli. Takih pol je bilo izdanih 300.000. Vseh osem znamk na poli ali cela pola je veljala 11,20 din. Znamke v zgornji vrsti so po 80 par, znamke v spodnji vrsti pa po 2 din.

Na prvi znamki zgoraj je Dragojlo Dudić, rojen leta 1887 v Klincih pri Valjevu v Srbiji. Bil je kmet. V narodno-osvobodilno vojno je stopil leta 1941 in padel konec novembra 1941 v bojih pri Mačkatu na Zlatiboru v Srbiji.

Na drugi znamki zgoraj je Strahil Pindžur, rojen leta 1915 v vasi Vataša pri Kavadarcih v Makedoniji. Bil je študent prava. V boj proti okupatorju je stopil leta 1941 in bil ujet ter ustreljen januarja 1943 v Skopju.

Na tretji znamki zgoraj je Boris Kidrič, rojen 10. aprila 1912 na Dunaju. Bil je družbenopolitični delavec, državnik in gospodarstvenik. Po aprilskem zlomu

1941 organizator in voditelj Osvobodilne fronte slovenskega naroda. 5. maja 1945 postal prvi predsednik slovenske vlade. Umrl 11. aprila 1953 v Beogradu.

Na četrti znamki zgoraj je Radoje Dakić, rojen 27. novembra 1911 v vasi Crna gora pri Žablaku v Črni gori. Bil je kovinar. V narodnoosvobodilno vojno se je vključil leta 1941. Umrl je 13. januarja 1946 v Moskvi.

Na prvi znamki spodaj je Josip Mažar-Šoša, rojen 18. septembra 1912 v Derventi v Bosni. Končal je trgovsko pomorsko akademijo. Narodnoosvobodilnim vrstam se je priključil leta 1941 in padel 20. oktobra 1944 v Travniku v Bosni.

Na drugi znamki spodaj je Žarko Zrenjanin, rojen leta 1902 v Izbištu pri Vršču v Banatu. Bil je učitelj. V narodnoosvobodilno vojno je stopil leta 1941 in padel 6. novembra 1942 v Pavlišu blizu Vršca.

Na tretji znamki spodaj je Duraku Emin, rojen leta 1917 v Djakovici na Kosovem. Leta 1941 se je takoj priključil narodnoosvobodilnim vrstam. Ubit je bil 23. decembra 1942 na Kosovu.

Na zadnji spodnji znamki je Ivo-Lola Ribar, rojen 23. aprila 1916 v Zagrebu. Študent. V narodnoosvobodilno vojno je stopil leta 1941 in padel 27. novembra 1943 na Glamočkem polju v zahodni Bosni.

Znamke je tiskal beograjski zavod za izdelavo bankovcev v dvobarvnem črtnem tisku. Znamke so pokončne in velike 30 x 37 mm in grebenasto zobčane 12 1/2. Prav gotovo so pole z vsemi osmimi heroji skupaj nekaj posebnega in izrednega za filateliste.

Spominski koledar januar 1974

1. 1. 1863 je ameriški predsednik Abraham Lincoln izdal proglas, s katerim so bili črnici osvobojeni suženjstva.
2. 1. 1869 je bil na Škofljici pri Ljubljani rojen Jože Zavertnik, razširjevalec napredne misli med ameriškimi Slovenci. Bil je ustanovni član Jugoslovanske socialistične zveze v Chicagu in vseskozi odločen borec za pravice delavcev. Umrl je 28. avgusta 1929.
3. 1. 1943 so v Begunjah na Gorenjskem med drugo svetovno vojno padli prvi slovenski talci.
4. 1. 1797 je začel v Ljubljani izhajati prvi slovenski časopis »Lub-lanske Novize«, ki ga je urejal slovenski pesnik Valentin Vodnik.
7. 1. 1925 je v New Yorku začel izhajati slovenski tednik Nova doba — New Era. Prvi urednik je bil znani humorist in satirik Anton J. Terbovec, ki je list urejal do 15. januarja 1957.
9. 1. 1573 je bila poražena kmečka vojska, njihov voditelj Matija Gubec pa ujet.
10. 1. 1945 je bilo ustanovljeno Združenje Jugoslovanov v severni Franciji.
12. 1. 1876 se je v San Franciscu rodil znameniti ameriški pisatelj Jack London; umrl je 22. novembra 1916 v Glen Ellenu v Kaliforniji.
23. 1. 1878 je bil na Vinici v Beli krajini rojen veliki slovenski pesnik Oton Župančič. Umrl je 11. junija 1949 v Ljubljani.
29. 1. 1929 je bil v Chicagu ustanovljen znani slovenski pevski zbor »France Prešeren«.

Ansambel Maksa Kumra

Spet je pred vami nov zapis o slovenskem narodno-zabavnem ansamblu. Prepričan sem, da vam že samo ime ni neznano, še manj pa so vam neznane njihove skladbe, saj jih med drugim vrtijo tudi v Clevelandu v ZDA na tamkajšnji radijski postaji.

Maks Kumer, ustanovitelj in vodja ansambla mi je povedal o ansamblu nekaj podatkov, nekaj pa sem jih dobil iz drugih virov, med drugim iz dnevnega tiska, saj je bilo o njem že precej napisanega. Po končani srednji glasbeni šoli se je Maks zaposlil pri godbi ljudske milice. Tu je tudi prišel na misel o ustanovitvi svojega lastnega ansambla. K temu sklepu ga je pripeljala ljubezen do glasbe, v prvi vrsti pa želja, da bi igral svoje lastne skladbe. Snovi oziroma motivov zanje mu ne manjka, saj si je že v otroških letih zapisoval pesmi in napeve, ki so jih ljudje prepevali ali požvižgavali pri vsakdanjih opravkih.

Prvič se je predstavil svoji publiki 1965. Sprva je skupina nastopala kot instrumentalni kvartet, kasneje pa se je njihovo število povečalo za dve pevki, ki sta močno popestrili repertoar ansambla. Pri prehodu iz obdobja v obdobje je bilo nekaj menjav članov ansambla, tako da zdaj nastopajo v zasedbi: Jože Zupan — bas, Drago Brezovački — kitara, Lejko Milosavljevič — klaviolina, Maks Kumer

— harmonika, Majda Hergost in Anica Resnik pa sta pevki.

Kmalu po prvem nastopu so jih povabili na poskusno radijsko snemanje in tako je bil pri poslušalcih prebit led, kot temu včasih pravimo. Za radio so posneli prek 50 skladb in radijski delavci jih sorazmerno pogostokrat uvrščajo v svoj program. Posneli so tudi že nekaj samostojnih oddaj za televizijo. Prav tako so že posneli kar lepo število plošč — 4 velike in 3 male. Kupiti pa je mogoče tudi kasete z njihovimi skladbami, prav zdaj pa je v pripravi snemanje druge glasbene kasete.

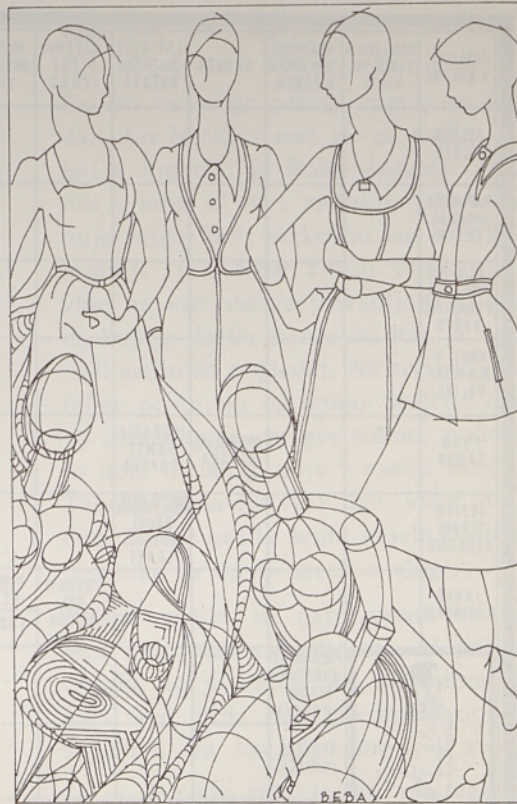
Nastopajo kar precej, na Ptujskem festivalu so že večkrat zaigrali nekaj skladb. Njihov največji uspeh pa je bil na tekmovanju z naslovom Ansambli tekmujejo iz leta 1967. V zelo močni konkurenci so zasedli prvo mesto. Po mnenju vodje so njihove najboljše in najbolj poskočne skladbe: Na kožuharju, Na valovih Krke, Male srnice — starejše skladbe, med novjšimi Odhajam na vrhe, Lep spomin, Paški Kozjak (zelo dobra, hkrati tudi najboljša instrumentalna skladba).

Kot posebnost tega ansambla pa naj navedem instrument klaviolina. To je star instrument, nekak predhodnik orgel, ima več registrov in se da z njim doseči boljše improvizacijo tonov drugih instrumentov.

Z imenom Maksa Kumra pa je tesno povezano ime Vaška godba. To je druga Maksova skupina in je njegova ljubljenska. Maks ima, tako pravi, že od nekdaj rad godbo, zato je tudi ustanovil to skupino. Sestavljena je iz 11 instrumentov: 3 klarineti, 2 trobenti, 2 horni — rogovi, tenor in bariton, tuba in bobni. Z njo je posnel že nekaj uspešnih skladb, dve izmed njih pa sta vrezani tudi v zadnjo veliko ploščo ansambla Maksa Kumra. To sta Na robovih Alp in Veselje na vasi. S tem sem izčrpal podatke o Maksu Kumeru in njegovem ansamblu. Maksu Kumeru lahko zaželimo le še v mojem in vašem imenu še veliko glasbenih uspehov.

Silvo Pust

DOPISUJTE
V RODNO
GRUDO!

Kako se oblačijo Slovenke

Za letošnjo jesensko-zimsko modno sezono je bila značilna predvsem ženstvenost. Spomladi se bo mehka in elegantna oblika oblačil še obdržala. Poudarjena bo s pasovi in šivi. Krila bodo še naprej pokrivala kolena, kroji pa bodo zanimivejši z najrazličnejšimi izrezi in ovratniki.

Modeli na skici naj bodo iz mehkega enobarvnega blaga ali iz blaga z drobnim vzorcem.

1. Obleka s pravokotnim izrezom je v pasu rezana in rahlo nabrana. Rokavi so ozki, na ramenih prav tako rahlo nabrani. Život je rezan v šest pol. Dodatek obleki je tanek pas, usnjen ali iz istega blaga.

2. Značilnost drugega modela so dvojni šivi, ki poživijo obleko tam, kjer je rezana. Krilo je sestavljeno iz štirih pol, s šivi pa je poudarjena srednja navpičnica spredaj in zadaj. Život se spredaj zapenja z gumbi, od prs se dvojni šivi ovalno ožijo proti pasu. Rokavi so na ramenih rahlo nabrani.

3. Ovalno sedlo z ovratnikom zaključuje dvojni šiv. Obleka je rezana v šest pol. Prek prs in cele dolžine krila so prav tako poudarjeni dvojni šivi. Rokavi so ozki, usnjen širok pas pa poudarja vitek žvota.

4. Spomladanski kostim ima daljšo jopo, katere ovratnik ima ob boku dvojen šiv. Jopica se zapenja z dvema vidnima gum-boma pod vratom in na pasu, ostali so skriti. V stranskih šivih sta skrita žepa. Jopa in krilo sta zvonasto krojena.

**vaš
kotíček**

Ali vas mučijo duševni problemi in ne veste, kam in kako? Včasih delno pomaga že to, da se nekomu zaupate in se z njim pogovorite. Še bolje je, če se z vašimi problemi obrnete na strokovnjaka – grafologa, ki vam na podlagi znanstvene analize vašega rokopisa lahko pove, kaj delate napak in kaj morate storiti, da se boste izognili nadaljnjim problemom.

Pišite mi z navedbo vaše starosti in poklica. Odgovoril vam bom v najkrajšem času.

Dipl. grafolog Franc Udovič
807 Ingolstadt, Postfach 2901
Deutschland

Rojaki v Braziliji pozor!

Iščem družino svojega brata v Sao Paulo v Braziliji, s katerimi sem že pred leti izgubila stike ob smrti sina in preselitvi. Njihov zadnji naslov je bil: Anton in Kristina Vidic, Road Manifesto, No 62 Ispiranga, S. Paulo, Brazil. Poleg imenovanih so v družini še dve odrasli hčeri in sin. Vidičevi so bili tudi člani Slovenskega primorskega društva v Sao Paulu. Kdorkoli bi kaj vedel o tej slovenski družini, ga naprošam, da jih opozori na mojo poizvedbo, oziroma mi sporoči njihov sedanjí naslov. Imam že 89 let in si zelo želim ponovnih stikov s sorodniki, za katere ne vem že vrsto let.

Mary Baloh
480 NV 124th St.
N. Miami, Florida 33168

Hiša v Celju

V bližini centra CELJA prodam solidno grajeno, nadstropno, takoj vseljivo enodružinsko hišo, primer-
no tudi za lažjo obrt.

Informacije:

Fani Zagoroda
Starihova 2
63000 Celje

Vodoravno: 1. škorenjci, 9. podest, 15. krmar, 16. avla, 18. vohunka, 19. Atena, 20. leopard, 22. beat, 23. ring, 24. ten, 25. Avar, 26. lit, 27. tn, 28. tank, 29. šent-

vid, 31. april, 34. VI, 35. ornat, 37. le-
nivci, 40. prst, 42. KO, 44. mag, 45. Slak,
46. lat, 47. upad, 48. seme, 50. maraton,
52. Olint, 53. učenjak, 55. rusa, 56. sanje,
57. kanton, 58. škričanček.

**Zemljevid slovenstva
dopolnjujejo**

**Slovinci v provinci Santa Fe,
Argentina**

V provinci Santa Fe v Argentini zdaj živi v primerjavi z drugimi argentinskimi provincami le malo ljudi. V mestu Rosario, ki ima okrog 800.000 prebivalcev, smo našli kakih 100 rojakov, predvsem v južnem delu mesta, vključno z obmejnimi mestom Villa Gob, Galvez, kjer so si skoraj vsi postavili lične domove z lepo urejenimi vrtovi in »primorskimi brajdami«. Skoraj tri četrtine izmed njih so že upokojenci velike firme »Frigorifika Swift« (ena od največjih predelovalnic mesa v Južni Ameriki, ki je s pičlimi plačami izkoriščala tisoče priseljencev). Od 800 Jugoslovanov, ki so bili zaposleni pri tej tvrdki, je bila kaka četrtnina Slovencev, od katerih jih je po tolikih letih ostala stotina. Mnogi so zgodaj pomrli zaradi raznih bolezni, ki so si jih nakopali pri težkem delu v ledenicah. Samo na pokopališču v Villa Gob, Galvez je število grobov večje kot število tistih, ki smo jih še našli žive.

Ko bi analizirali vsa dejstva, bi ugotovili, kolikšen je bil prispevek priseljencev pri razvoju njihove nove domovine. Prišli bi tudi do dveh dramatičnih rezultatov: izseljenci, ki so bili izučeni za kako obrt, so imeli več sreče. Zaposlili so se v različnih delavnicah ali pri železnici, pošti, telefonskem podjetju, pri tramvaju kot ključavničarji, mehaniki, kovači, mizarji, električarji idr., kjer so služili stalno mesečno plačo z vso socialno oskrbo. Tisti pri »Swiftu« so služili izključno dnevnicke ali urnine. Prirojena gospodarnost jim je kljub skromnim zaslužkom zagotovila relativno blagostanje in dostojno vzgojo otrok. Velik del teh rojakov je danes včlanjen v »Centro Jugoslavo«, med njimi pa je tudi še nekaj utemeljiteljev nekdanjega Delavskega društva »Triglav«.

V glavnem mestu istoimenske province Santa Fe (240.000 prebivalcev) se je pred 30 leti naselilo okoli 20 družin, od katerih jih je ostalo še kakih deset. Zaposleni so bili v pivovarni Santa Fe in pri tramvajskem podjetju. Tam je tudi nekaj obrtnikov. Le v začetku so imeli majhno društveno organizacijo.

Parana (glavno mesto province Entre Rios). Našli smo samo trideset rojakov, ki so ostanek skupine kakih 50 do 60 ljudi, ki so se naselili tod leta 1935. V notranjosti province (v mestih Diamante, Concepcion de Uruguay, Concordia, Victoria) je raztresenih še nekaj rojakov, ki se ukvarjajo z vrtnarstvom, čebelarstvom in perutninarstvom.

Branko Rubeša, Rosario, ob pomoči Antona Brišarja in Ivana Kreblja

**Naši v San Carlos de
Bariloche, Argentina**

Že več mesecev sem se pripravljaj, da vam napišem pismo, ki naj bi morda pomagalo pri izpopolnitvi zemljevida slovenstva v Argentini. Po poklicu sem mizar in delam na svoje ves dan, zvečer pa je roka težka. Jaz sem tu obiskal najstarejšega Slovenca. Rekel mi je, da je on prišel sem leta 1932, za njim pa jih je prišlo še več. Le malo jih je ostalo. Tu na obali stoji katedrala, katere zunanje stene so vse iz klesanega kamna. Tri četrtine je sklesala slovenska roka. Res je bil trd ta kruh. Poleg hiše je stala gostilna »Le veneta«. Vsak Slovenec, ki je tu živel, je tam prebil prve dni. Ko sem prišel jaz, me je ustavil gospodar in me vprašal, od kod sem. Rekel mi je, da je njegova hiša tudi moj dom in da je on moj oče.

Po drugi vojni je prišlo sem še več naših ljudi, ki pa so drugačnega mnenja kot jaz. Še vedno verjamejo v kralja Matjaža in v njegovo vojsko. Mislim, da domovina ni veliko izgubila zaradi njihovega odhoda. Mnogi izmed njih so izgubljeni sinovi, njihovi grobovi ostajajo zapuščeni.

Pred kratkim se nas je zbralo na poslovilni večerji kakih 20 rojakov, včasih se jih zbere tudi 50.

N. N., S. C. de Bariloche, Argentina

Ižanka se oglaš

Ko bo to moje pismo zagledalo beli dan, bo božična noč že za nami. Tukaj v Ameriki je Božič največji praznik v letu, ki se v zadnjih letih praznuje veliko bolj razkošno kot kdajkoli poprej. Tu v New Yorku velike trgovine na vse načine privabljajo kupce, da kupijo darila za svojce. Res je lepo, tudi samo za pogledat. Na trgu Rockefeller postavijo ogromno božično drevo in vsakemu, ki gre mimo, ponudi jo note in lahko poje z vsemi skupaj. Tako se ponavlja vsak dan. Vsem bralcem Rodne grude želim vesele božične praznike in da bi živeli v slogi.

Rodna gruda je nam vsem na tujem kot roka naše matere, ki nas je božala, ko je imela čas. Mati ima veliko srce, rada ima vse svoje otroke in misli na vse, ki smo po svetu.

In ko ji solze zalijejo oči, mi tega ne vidimo. Poseben pozdrav tudi naročnici Ivanki Repar.

**Mary Tursich
New York City, ZDA**

Najuspešnejše Helidonove plošče

Založba Obzorja Maribor

Helidon HELDON Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

Long play gramofonske plošče

1. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	FLP 04-021/1-2
2. Ansambel L. Slaka: Glas harmonike	04-027
3. Slovenski oktet: S pesmijo okrog sveta	09-012
4. Stanka Kovačič: Moj fant pa ljubi drugo	04-028
5. Ansambel Mihe Dovžana: Dimnikar	04-023
6. Ansambel L. Slaka: Pod Gorjanci je otoček	04-020
7. Slovenski oktet: Sedem rož	09-009
8. Ansambel bratov Avsenik: Odmev s Triglava	04-005
9. Štirje kovači: Pesem doline	04-022
10. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	04-024

Single play gramofonske plošče

1. Janko Ropret: Ti si moja	FSP 5-071
2. Urban Koder: Cvetje v jeseni	5-072
3. Lojze Slak: Na vinskem sejmu	4-021
4. Jože Burnik: Rojstni dan	4-025
5. Erazem in potepuh	2-002
6. Alfi Nipič: Povem vam, to ni prav	5-070
7. Janko Ropret: Lepa kot sen	5-063
8. Ansambel Odmev: Slovenija moja	4-026
9. Marjana Deržaj: Vrni se še kdaj v Ljubljano	5-068
10. Stanka Kovačič: Mili dom	4-018

Pogled na slovensko vas Dolina pri Trstu. Mesto s svojo industrijo že sili v samo vas, vendar pa ljudje še vedno živijo samosvoje življenje

Med državno mejo in industrijsko cono

Stisnjene slovenske vasi

Veliko Slovencev in slovenskih vasi je ostalo zunaj državnih meja Jugoslavije. Ena izmed takšnih izrazito slovenskih vasi je Dolina, vas na obrobju Trsta, potisnjena v breg, čisto blizu državne meje. Na tabli pred vasjo je ime vasi izpisano v dveh jezikih: Dolina — San Dorligo

della Valle. Dvojezični napisi so tudi na križišču sredi vasi: Zupanstvo — Municipio, Gostilna — Trattoria, Orožniki — Carabinieri...

Tako se zdi normalno. Vendar tako še zdaleč ni v vseh slovenskih vaseh na Tržaškem. Se celo v Dolini, ki ima pretežno slovensko prebivalstvo, se je zataknilo. Orožniki so menili, da tako svete besede ne gre napisati na kašipotu tudi v slovenščini. Zadeva je šla pred mešano komisijo: sestanki, uradni dopisi, telefonski pogovori. Končno je tudi ta dvojezični napis dobil vse uradne blagoslove. V sami Dolini živi danes tisoč prebivalcev, dolinska občina pa jih ima pet tisoč petsto. Do leta 1918 bi v vseh teh vaseh lahko Italijana iskali z lučjo. Danes živi v dolinski občini petinosemdeset odstotkov Slovencev in petnajst odstotkov Italijanov. Med dvajsetimi občinskimi svetovalci je en sam italijanske narodnosti.

Se pred pol stoletja je bila Dolina povsem kmečka vas. Pred leti pa so oblasti dolinske njive razlastile. Na njih je zrasla menda največja evropska tovarna za

ladijske motorje, malo proč pa so postavili dolgo vrsto velikih bazenov za nafto. Dolinčanom ni kazalo drugega kot da se zaposle v tržaški industriji, v ladjedelnicah, v pristanišču, v petrolejskih čistilnicah, v trgovini in obrti. Mesto in industrija ter razvijajoča se tehnika sta jim pobrali vso zemljo. Ostala je samo še zemlja v strmih bregeh, kjer naprej goje daleč naokrog znana vina.

Vino prodajajo najraje kar sami na tako imenovanih osmicah. Kadar ima dolinski gospodar osmico, obesi na hišo zeleno vejo. To pomeni, da je hiša za teden dni spremenjena v domačo gostilno. Razen odličnega domačega vina je gostom na razpolago tudi domač pršut in dosti domačega vzdušja.

En sa mDolinčan še živi samo od zemlje. Ta z žalostjo ugotavlja: »Kmetijstvo je bilo moj največji užitek!« Sluti, da bo moral tudi temu užitku slej ko prej dati slovo.

Sama Dolina je stisnjena, hiša zraven hiše. Stare hiše imajo še kraški značaj, z zaprtimi kraškimi dvorišči. Vse je čisto in vzdrževano. Vse te dolinske vasi — Boršt, Ricmanje, Boljunec, Prebenek, Jezero, Draga, Mačkovlje, Gročana, Pesek, Zavljje, Frankovec... — so med seboj tesno povezane in od velikega Trsta nekako ločene. Zato so se tod ohranile stare družabnosti.

Dolinska župnija hrani dragocen arhiv, ki dokazuje, da se je tod uporabljala slovenska beseda že dolga stoletja. Nekateri zgodovinarji celo trdijo, da je dolinska župnija najstarejša na slovenskem ozemlju. Arhiv hrani celo dokumente iz 15. stoletja. Številni dokumenti so dvojezični, trijezični ali celo štirijezični

Mladina ima svoje krožke in sloveče športnike. Prirejajo slovenske večere s petjem, govori, deklamacijami. Nekateri bolj nadarjeni mladi ljudje celo pesni-kujejo in izdajajo pesniške zbirke.

Eden od najbolj znanih dolinskih običajev pa je majenca. Vse leto se pripravljajo nanjo, ko pa pride čas, sodelujejo vsi kot eden.

Majenco prireja »fantovska«. »Fantovska« — to so vsi vaški fantje od petnajstega leta naprej. Novinci morajo za vstop v »fantovsko« plačati likof. Včasih so imeli tudi svojega fantovskega župana. Kdor se je prkršil proti pravilom »fantovske«, je bil nekoč neusmiljeno tepen.

No, pravila so sedaj razrahljana. Običaj pa se še vedno drži, obdržal se je celo pod fašizmom. Na prvo nedeljo v maju postavijo dolinski fantje sredi vasi visok mlaj — lentjeno, ki ga pripeljejo iz Lipice. V Dolini ne rastejo več tako visoka drevesa. Na vrh mlaja posadijo češnjo. Ker je češenj malo, jo morajo vsakokrat ukrasti. Marsikateri dolinski gospodar ta večer in to noč preždi kar na vrtu, v bojazni, da bodo fantje speljali prav njegovo češnjo.

Mlaj, ki mu pravijo »maj«, dvignejo s škripcem, poprej pa ga okrase s pol tone pomaranč in limon. Pod bogato okrašenim »majem« se začne šagra — ples. Slavje traja tri dni in vseskozi ga spremlja slovenska pesem. Po treh dneh mlaj podro, pol tone pomaranč pa razdele med vaško otročad. Majenca je tako imenitna reč, da si jo vsako leto pride ogledat kakih deset tisoč meščanov iz Trsta.

Tako slovenska občina ima seveda tudi slovenskega župana, ki županuje Dolini že od leta 1949. Vprašamo ga, na katero stvar je najbolj ponosen.

Takole pravi: »Vesel sem, da smo ohranili slovensko občino, kolikor smo le

Josip Sancin je zadnji Dolinčan, ki živi samo od kmetijstva. V okolici slovi kot odličen vinar

ogli. To so bila naselja, ki niso imela ničesar, ne vode ne elektrike. Dve vasi sta bili med zadnjo vojno požgani. Sedaj so to v vseh pogledih moderna naselja. Lepa je Dolina, dober in svež je njen zrak. Zadnji stavek bi morali zapisati v preteklem času. Dolinski zdravnik namreč ugotavlja, da imajo njegovi bolniki vse pogostejše prizadete dihalne organe in jetra. Ko so na širnih poljih pred vasjo postavljali velikanske bazene za surovo nafto, ko so napeljevali naftovod in postavljali velikansko tovarno, so zagotavljali, da to v ničemer ne bo škodovalo vasi. Po mnenju zdravnika pa bo že ogromna gmota železja, ki je zraslo na nekdanjih poljih, spremenila mikroklimo. So še druge nevarnosti. Pred časom so atentatorji zažgali prav enega izmed ogromnih bazenov surove nafte. Več dni se je dvigal velikanski steber dima, viden tudi več deset kilometrov daleč. Dim je oblekel v črno tudi Dolino, sušil je dragocene trte. Dolinčani pa so se spraševali, kaj bo, če se kaj takega ponovi tudi v prihodnosti.

J. K.

Dolina je ena izmed redkih slovenskih vasi v Italiji, ki dosledno uveljavlja dvojezične napise

Konferenca o manjšinah

Mednarodna konferenca o manjšinah ni več samo besedičenje, pač pa vsaj deloma tudi že resničnost. 15. novembra se je namreč v hotelu Enalc zbralo na tridnevnem posvetu trinajst članov pripravljalnega odbora, 47 znanstvenikov iz vse Evrope in tudi precej opazovalcev.

S to predkonferenco je torej pobuda tržaške pokrajine in njenega predsednika dr. Michela Zanettija, ki so jo podprle vse stranke ustavnega loka, rodila prvi sad. Sprva pa je kazalo, da bo ta sad za nas kaj trpkega okusa, saj so se že na samem začetku pojavila nekatera povsem nesprejemljiva stališča, kot na primer vprašanje kategorij, se pravi različnega izvora in različnih značilnosti slovenske manjšine v Italiji ter zahteva njene statistične ugotovitve, kar morajo prav ta čas znova poslušati tudi naši koroški rojaki.

Zato je pravilno opozoril dr. Karel Šiško-vič, da smo Slovenci v Furlaniji-Julijski krajini avtohtono prebivalstvo, ne pa priseljenska manjšina, in da smo kot taki tudi ohranili, kljub razlikam v nekaterih zgodovinskih trenutkih, vse temeljne značilnosti slovenskega naroda. Šiško-vič je orisal posledice fašistične raznarodovalne politike in odločno zavrnil poskuse določanja števila pripadnikov slovenske narodne skupnosti, ker bi bil vsak podatek ponarejen prav zaradi tega raznarodovalnega in asimilacijskega procesa v preteklosti, in to vse dotlej, dokler se ne izpolni cela vrsta pogojev za objektivno statistično ugotavljanje. Zato je za Slovence edino sprejemljiv kriterij ozemeljski obseg, ki se v teku stoletij ni spremenil.

Poleg Šiško-viča so v pripravljalnem odboru tudi Lucijan Volk, dr. Aleš Lokar in dr. Drago Štoka. Volk je govoril o odnosu med slovenskim človekom in ozemljem, na katerem živi, Lokar o gospodarsko-socialnih temeljih slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, Štoka pa o kulturnem in šolskem vprašanju.

Izredno pozitiven je bil tudi prispevek jugoslovanskih znanstvenikov Jerija in Jončiča.

Občutek, da konference ne bo mogoče speljati v zgolj načelno in abstraktno razpravljanje, tem bolj absurdno prav zaradi dejstva, da bi do njega prišlo sredi manjšine, ki se mora še zmeraj iz dneva v dan boriti za svoje temeljne pravice, nam vliva upanja, da bo le prišlo tudi do kakih konkretnih rezultatov.

zmagovalec
tour d'europa

... je
lahko
vaš

* 10% popust za devize
* takojšna dobava
* potrošniški kredit !

slovenija
avto

Ljubljana | Maribor | Kranj
Celje-Avtomotor | Krško | Koper

DRAGI BRALCI! Naročila za

Slovenski koledar 1974

Koledar za Slovence po svetu sprejema

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
Cankarjeva 1/II. 61001 LJUBLJANA Jugoslavija

in naši zastopniki po vsem svetu

V ZDA boste koledar najhitreje prejeli od:

PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave.
CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.
6419 St. Clair Ave.
CLEVELAND, Ohio 44103

TONY'S POLKA VILLAGE
591 E. 185 St.
CLEVELAND, Ohio 44119

• • •

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revijo za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,
čistljivo izpolnite
in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.
Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

.....
.....
.....

Prosimo, čistljivo izpolnite!

Podpis:

.....

Prispevki za tiskovni sklad

AVSTRALIJA: Ivan Volavšek 115.— din, Jakob Chuk 4.— a\$, Marija in Stefan Žekš 1,92 Lstg, Anton Ivancic 1.— a\$, Marjan Rožanc 0,23 Lstg, Lojze Drvodel 2.— a\$.

ARGENTINA: Slovensko delavsko podporno društvo »LA UNION« iz Cordobe 200.— din.

BELGIJA: Friderik Jošt 15.— Bfr, Rudolf Flere 30.— Bfr.

BRAZILIJA: Sociedade Beneficente e recreativa Bertioga, Sao Paulo 2.— US \$.

FRANCIJA: Ivan Terbizan 4.— FF, Marija Tomšič 10.— FF, Viktor Puklavec 2.— FF, Jean Trstenjak 12.— FF, Marija Kropivšek 17.— FF.

JUGOSLAVIJA: Ivan Novak 4.— DM, Stefan Šajn 10.— din.

KANADA: Albin Blazich 2.— c\$, Francka Zadnik 7,50 c\$, Anton Radovan 2,50 c\$, Canadian South Slov. Association 2.— c\$, Stefan Humar 2.— c\$, Walis Mekinc 1.— c\$, Slavko S. Paulic 3.— c\$, Ignac Tkalec 1.— c\$, Mirko Kolmanič 30.— din, Louis Ožbolt 2.— c\$, Ana Žitko 5.— c\$, Marija

Mesarič-Majcen 4.— c\$, Peter Habjan 2.— c\$, Vinko Babnik 35.— c\$.

NEMCIJA: Jože Seher 4.— DM, Lojzek Stebe 10.— DM, Franc Kosmač 4.— DM, Martin Perc 7.— DM, Vinko Marinko 7.— DM, Alois Starc 10.— din, Alojz Levičar 4.— DM, Alois Ižanc 20.— din, Ivanka Brodej 2.— DM, dipl. ing. Jakob Blazina 4.— DM, Joseph Brinjevec 7.— DM, Michael Jelter 12.— DM, Slavko Rabuza 4.— DM, Ervin Speglic 10.— DM, Ignac Tomažič 3.— DM, Anne Leskovšek 3.— DM, Justina Kramberger 2.— DM, Vinko Korber 22.— DM.

SVEDSKA: Anton Bremetz 12,50 Skr, Vilma Ušaj 6.— Skr, Josef Cernosa 24.— Skr, Josef Kragelj 3.— Skr, Pavla Strgar 7.— Skr, Silvester Berginc 6.— Skr.

ŠVICA: Aleksander Gergar 3.— Sfr, Janez Vrbnjak 20.— Sfr, Marija Kočevar 15.— Sfr.

ZDA-USA: Jakob Gorup 1.— US \$, Albert Hrast 3.— US \$, Anton Kos 2.— US \$, Frank, Izidora Candir 5.— US \$, Franc Grosell 2.— US \$, John Zaubi, 1.— US \$, Rozina Brulotte 1.— US \$, John Lickar

1.— US \$, Frances, Valentin Kurent 3.— US \$, Antonia Ezzo 2,40 US \$, Mary Yoger 2.— US \$, Frank Ladra 2,40 US \$, Mary Ivanush 30.— din, Agnes Mroski 1.— US \$, Mary Tursich 3.— US \$, Rudi Priyately 5.— US \$, Frank F. Boltezar 1.— US \$, John Sustarsic 1.— US \$, Stefan Štefanc 1.— US \$, Frances Peklay 2.— US \$, Mrs. Peter Jungvirt 1.— US \$, Mrs. M. Stebley 1.— US \$, B. J. Hribar v zahvalo za lep sprejem ob njegovem obisku 10.— US \$, Mary Iskra 1.— US \$, Elizabeth Augustine 1.— US \$, Frances Rozman 1.— US \$, Anna Klun 2.— US \$, Helen Kapla 1.— US \$, Agnes Repovž 3.— US \$, Jennie Janežič 4.— US \$, Steve Hiller 7.— US \$, Justin Udovich 2.— US \$, Albina Horvat 5.— US \$.

V jeseni 1972 nas je obiskala naša dolgoletna naročnica Juliana Borlak, vdova Stumpf, iz Belgije ter pustila na Matici 3.000.— Bfr za naslednje namene: 1.000 Bfr je darovala za slepo mladino, 1.000.— Bfr za prekmurske poplavljenice in 1.000.— Bfr v sklad Rodne grude. Še enkrat se ji zahvaljujemo za darilo.

Organizacija združenega dela

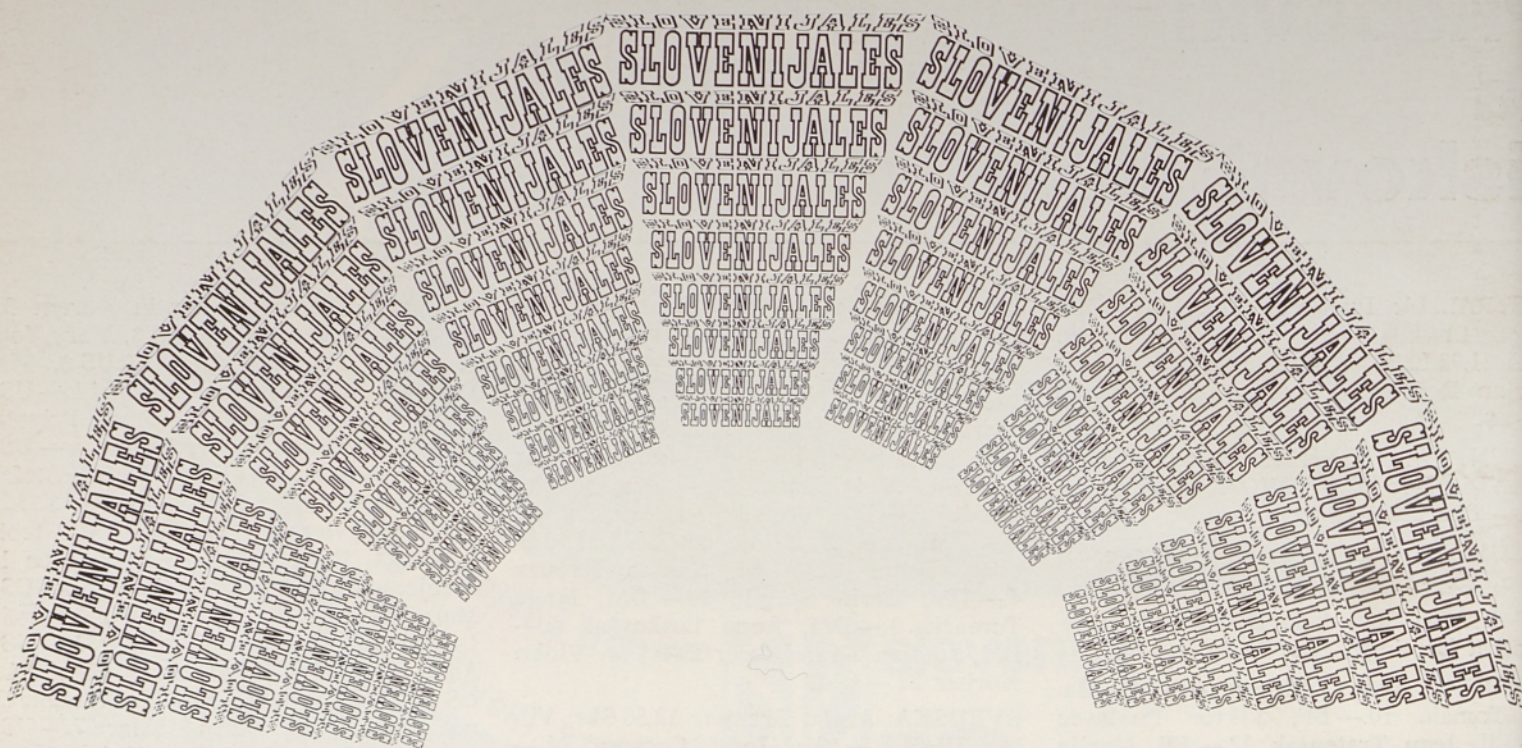
STANDARD - INVEST

61000 LJUBLJANA, Celovška 89

želi vsem izseljencem in zdomcem
srečno in uspešno novo leto 1974!

Ob tej priložnosti želimo seznaniti vse, ki se bodo vrnili v domovino in si želijo zgraditi lasten dom, da pripravljamo v Ljubljani graditev novega naselja z raznimi tipi individualnih hiš.

SLOVENIJALES

**TRGOVSKO IN PROIZVODNO PODJETJE
»SLOVENIJALES«**

61001 Ljubljana, Beethovnova 11

telefon: 23-931, 23-939

telex: 31-314, 31-338

telegram: Slovenijales Ljubljana

poštni predal: 94

Banka: 51000-601-10472 Ljubljana

SLOVENIJALES

Predstavništva v tujini:

Italija
Danska
ZR Nemčija
Anglija
Švica
ZSSR
Madžarska
Libija
Kenija
Saud. Arabija
Slonokoščena obala
ZDA

Kanada

Via della Geppa 9, Trieste, Italia
Vesterbrogade 20 mezz., Denmark, 1620 Copenhagen
Schillerstrasse 7, München 800
Regent Street 233, London W 1, England
Dorflistrasse 73, Zürich, Schweiz
Gruzinski pereulok dom 3, KV, 73, Moscow, CCCP
Apostol utca 14 Jobb, Budapest, Hungary
POB 2967, Tripoli, Libya
Aprimex, Nairobi, POB 973, Kenya
(Radomir Babich) Jeddah, POB 2216, Saudi Arabia
Abidjan
Wood & Furniture Representatives, Inc., Broadway 1775,
New York 10019, N. Y.
SK Furniture Ltd. 1119 Place Bonaventure, Floor E,
Montreal 114, Quebec

Trgovine s pohištvo v Jugoslaviji:

Ljubljana	Titova cesta 50	061	317-658	Split	Obala JNA 2-B	058	44-334
Ljubljana	Kidričeva 3	061	20-152	Zadar	Marka Oreškovića 3	057	35-79
Ljubljana	Vižmarje 168	061	51-570	Beograd	Vuka Karadjića 8	011	623-067
Celje	Zidanškova 10	063	38-41	Beograd	Maršala Birjuzova 24a	011	623-067
Maribor	Partizanska 15	062	21-148	Beograd Novi	Hošiminova b.b.	011	657-533
Kranj	Savski log			Beograd	Karadordeva 75	011	657-253
Zagreb	Savska cesta 58	041	512-281	Novi Sad	Trg svobode 1	024	22-427
Zagreb-Sesvete	Zagrebačka b.b.	041	644-619	Subotica	Autokomanda	091	35-747
Osijek	Blok Centar 38	054	31-666	Skopje	Branimira Čosića 3	071	36-495
				Sarajevo	Braće Ribnikara 14	021	43-765

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

januar 1974

številka 1

slovenija

Naročajte pri Slovenski izseljenski matici

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Lojze Slak	GLAS HARMONIKE POD GORJANCI JE OTOČEK VISOKO NAD OBLAKI TITANIC
Miha Dovžan	DIMNIKAR, KI NOSI SREČO ZALJUBLJEN PAR MOJ OČE
Tone Kmetec	ZVON NAŠ STARI PTUJ TEBI DRAGA STARA DOMAČIJA 3 × 3 = 9
bratov Avsenik	ODMEV S TRIGLAVA OTOČEK SREDI JEZERA
Borisa Kovačiča Stanka Kovačič	MOJ FANT LJUBI DRUGO
Zadovoljni Kranjci	MI SE 'MAMO RADI
Maks Kumer	NA VRHE POMLAD V GOZDU
Štirje kovači	NA GOLTEH PESEM DOLINE
Rudi Bardorfer	RODNI KRAJ
Richie Vadnal	TA GLAŽEK JE PRAZEN V SOBOTO ZVEČER
Borisa Kovačiča Stanka Kovačič Rafko Irgolič	DOBER DAN SONCE
Franca Korbarja	DOMOVINA
Slovenski oktet	KATRCA SEDEM ROŽ
Moški pevski zbor Slave Klavora Maribor	ŽE ČRIČEK PREPEVA
Partizanski invalidski pevski zbor	PESEM O SVOBODI
Instrumentalni kvartet Tonče Maroltove	IZ SLOVENSKE GLASBENE ZAKLADNICE
Komorni moški zbor Celje	SLOVEN'C SLOVENCA VABI

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Mihe Dovžana	ZALJUBLJEN SPREVEDNIK
Burnik, Kraševac, Dovžan	ZA ROJSTNI DAN
Burnik Jože	ZADNJA POLKA
Kovačič Stanka	MATI KITARA
Ansambel Avsenik	KORAČNICA JULIJSKIH ALP JAZ SEM PA EN FRANC KOŠIR
Ropret Janko	LEPA KOT SEN
Ansambel Toneta Kmetca	ROŽA NEŽJA — Vajda Marija

Kobler Jože

Falk Marjetka

Irgolič Rafko

Mancini Stane

Leskovar-Flisar

Ljupka Dimitrovska

Arsen Dedič

New swing quartet

Srce

Vesela jesen 71

Erazem in potepuh

Srečno Kekec

DAN, KI GA JE ZAMENJALA NOČ
SKRIL V SRCE SEM SOLZE SVOJE
SPOMIN NA MARJANO

MOŽ NAJ BO DOMA

LETIJO PTICE

SPOMINČICA

ŠE EN GVAŽEK

LJUBLJANSKI ZVON

NAJ, NAJ, NAJ...

GVENDOLINA

Alfi NIPIČ — Oto PESTNER

MRAVLJICA

Pesem iz filma Bratovščina sinjega
galeba

MAGNETOFONSKE KASETE

Ansambel Lojzeta Slaka

bratov Avsenik

Mihe Dovžana

Toneta Kmetca

Zadovoljni Kranjci

The Vadrals

Ansambel

Stanka Kovačič

Ansambel Borisa Kovačiča

Ansambel

NAJ VRISK POVE
VESELO NA RAJŽO
KADAR SREČAM TE

ODMEV S TRIGLAVA

LOVCI
PRETESNI ČEVELJČKI

LJUBICA LAHKO NOČ
TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA

VRNITE SE PTICE

TA GLAŽEK JE PRAZEN

ŠTIRJE KOVAČI 033/2
ŠTIRJE KOVAČI 133/2

ZA TVOJ GOD MATI

LEŽI VASICA ZA GORO

FANTJE TREH DOLIN

SLOVENSKI OKTET

DOBRI ZNANCI in sestre Potočnik

OD VASI DO VASI I
OD VASI DO VASI II

ČEZ POLJA IN LIVADE

PROTI VASI

JAZ BI RAD RDEČIH ROŽ

OPERA GORENJSKI SLAVČEK dve stereo plošči

BARVNI DIA, ki prikazujejo lepote in zanimivosti Slovenije in Jugoslavije. Vsaka serija obsega približno 30 posnetkov in ima posebno knjižico s pojasnili k besedilu.

Naročila naslovite na:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA,
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II,
Slovenija, Jugoslavija

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
»Prosvete« ni več?	8
»Zastava 101« šampion »Tour d'Europe«	9
Nezaposlenih in kmetov ni	11
Za Kumrovec in Kozjansko	12
Grad pri Gradu	13
Oaze, ki so blizu in daleč	14
Bled v tekmi za zimskega turista	16
Otroci se radi in lahko uče	18
ZAČASNO NA TUJEM (I)	19
ENGLISH SECTION (II)	19
Naši po svetu	27
Izseljenska srečanja	29
Naši pomenki	30
Revolucija v moji kuhinji	31
Janko Rogelj: Micka naj bo	32
Marija Jelen: V Skobloovem malnu	33
Otroci berite	34
Filatelija	38
Ansambel Maksa Kumra	39
Križanka	40
Zemljevid slovenstva dopolnjujejo	41
Stisnjene slovenske vasi	43

Ljubljana — slikovito obrežje
Ljubljance pozimi. Ta košček
Ljubljane je kljub vsemu razvoju
mesta ostal neokrnjen v dolgih
stoletjih. Še danes je ta stari del
mesta z gradom nad njim eden
izmed najlepših predelov slovenske
prestonice.

Foto: Janez Klemenčič

Izdaja — Published by
Slovenska izseljenska matica

Naslov — Address:

61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija

Telefon:

23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

Ureja uredniški odbor

Glavni urednik:

Drago Seliger

Odgovorni urednik:

Jože Prešeren

Urednica:

Ina Slokan

Upravnica publikacij:

Vera Valenci

Tehnični urednik:

Jože Boncelj

Prevajalca:

Milena Milojevič-Sheppard / angleščina

Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8.
številka izideta skupno

Letna naročnina:

Jugoslavija 50.— din, cena posameznega
izvoda 5.— din; Argentina 5.— am.
dolarjev, Avstralija 4,5 avstr. dol. ali
2,2 Lstg., Avstrija 115.— Asch, Belgija
220.— Bfr, Brazilija 5.— am. dol., Danska
35.— Dkr, Finska 20.— Fm, Francija
25.— FF, Holandija 16.— Hfl, Italija
2.900 Lit, Nemčija 16.— DM, Norveška
33.— Nkr, Švedska 24.— Skr, Švica
19.— Sfr, Velika Britanija 2,2 Lstg,
U.S.A. 5.— dolarjev

Plačila naročnine:

Za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356

Devizni račun: 501-620-7-32002-10-575

pri Ljubljanski banki

Plačilo je možno tudi po mednarodni
poštni nakaznici ali s čekom v priporoče-
nem pismu

Payment from Abroad

Assignment to our account no. 501-620-7-
32002-10-575 at Ljubljanska banka or by
international money order or by check in
registered letter

Tisk — Printed by

Kočevski tisk, Kočevje

Oproščeno prometnega davka po pristoj-
nem sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Jože Prešeren
odgovorni urednik

»Povsod je lepo, doma je najlepše. Tu, kjer živimo, je prav prijetno, vendar naša Slovenija in predvsem slovenska pesem zdaleč prekaša vse, kar je lepega na svetu«, tako nam je napisala rojakinja V. M. s Švedske po obisku ansambla Mihe Dovžana v tej deželi. V zadnjem času smo od tam prejeli na uredništvo veliko pisem, v katerih se nam predvsem zahvaljujete, da vas je obiskal slovenski ansambel. Upamo, da bomo večino teh pisem vsaj v izvlečkih lahko objavili, saj je med nami veliko takih, ki so jih napisali novi naročniki. Sploh pa je značilnost vseh vaših pisem, da jih preveva izrazito domotožje, pa naj ta pisma pridejo iz evropskih dežel ali iz Avstralije. Ali je domotožje res ena izmed temeljnih značilnosti slovenskega značaja?

Nekoliko spremenjena, upamo, da polepšana, je naša revija vstopila v enaindvajseto leto izhajanja. Tudi med letom bomo še kaj spremenili, predvsem pa računamo, da bomo sproti revijo tudi vsebinsko bogatili. Ne morete si predstavljati, koliko nam pri tem pomagajo vaša pisma in tudi osebni pogovori z vami tako med obiskom na našem uredništvu kakor ob slučajnih srečanjih v tujini. Strinjati smo se morali s pripombo nekega našega rojaka iz Čila, ki nas je pred nedavnim obiskom, in vprašal, zakaj ne objavljamo v reviji tudi več gradiva iz vse Jugoslavije, predvsem o izrednih turističnih privlačnostih naše države. Ko hoče tujcem pokazati, od kod je doma, je premalo, če jim pove samo, da je iz Slovenije. Številni tujci hočejo videti, kako tudi na sliki izgleda Jugoslavija, dežela, ki si je v svetu pridobila resničen ugled in ki ima tudi v turističnem gospodarstvu vedno večji pomen. Zato smo uvrstili v naš delovni program za letos tudi serijo reportaž o jugoslovanskih prestolnicah. Upamo, da bo zanimivo branje.

Tako prihajamo do novih idej, tako se oblikuje vsebina naše revije. Veliko ste nam že pomagali, svetovali in resnično želimo, da boste naši dobri sodelavci, ne le zgolj bralci in naročniki, tudi v prihodnje.

iz
vaših
pisem

Zahvala Slovincem v Vancouvru

Preteklo poletje, v avgustu, sem izgubila svojega dobrega moža, ki je umrl v lepi starosti 86 let. Naša družina je bila med prvimi Slovenci, ki smo prišli v Kanado iskat lepšega življenja. Sem smo prišli v marcu leta 1912. Težki in resni so bili ti časi in o tem bi lahko napisala celo knjigo. Danes se mi zdi skoraj neverjetno, kaj vse smo z voljo in potrpljenjem prenesli.

Sredi oktobra lani so naši mladi Slovenci v Vancouvru praznovali 15-letnico obstoja slovenskega društva in prvo obletnico Slovenskega doma. Povabili so tudi mene in mojo družino. Res jim moram dati za njihov trud vse priznanje in želim jim, da bi take obletnice praznovali še dolgo, da bi širili kulturo, bili veseli in še dolgo uživali ob naših lepih pesmih in plesih. Želim jim tudi, da bi bili složni, vztrajni in močni, ker le z združenimi močmi bodo uspeli. Vsem še enkrat iskreno čestitam!

Ob tej priložnosti bi se rada tudi zahvalila odboru in članom Slovenskega doma za njihovo plemenito dejanje, ko so počastili spomin na mojega pokojnega moža Janeza Žitka. Poklonjena knjižnica in spominska plošča z njegovo sliko visi v Slovenskem domu. V mojem imenu in v imenu moje družine se zahvaljujem tudi vsem tistim, ki so namesto cvetja na grob mojega moža poklonili prispevke za Slovenski dom.

Zelo sem ponosna na vas, mladi Slovenci in Slovenke v Vancouvru. Čeprav sem že stara, sem zadovoljna, da sem bila med vami. Složnost, razumevanje in ljubezen med vami bo najlepše plačilo, ki se ga ne da kupiti z zlatom. Zlato tatovi lahko ukradejo, dobra volja in ljubezen pa ostaneta. Ob koncu še enkrat iskrena hvala za vse.

Ana Žitko z družino
Vancouver, B. C., Kanada

Osamljenost je najhujša

Že večkrat sem hotela napisati nekaj vrstic v Rodno grudo, vendar pa se je vedno težko pripraviti k pisanju. Končno sem se le odločila. Rojena sem bila v Ljubljani, ker sem končala tudi osemletko. Že pred končanim šolanjem so se moji starši ločili, zato šolanja tudi nisem nadaljevala. Šla sem v tovarno, z enaindvajsetimi leti pa sem odšla v Švico.

Prva leta so bila težka. Nisem znala jezika, zato sem morala prijeti za najslabše plačana in težka dela. Potem sem obvladala nemščino in italijanščino, uspešno pa sem naredila tudi strojepisni in šoferski tečaj. Dobila sem lepo službo v pisarni, kjer sem še danes. Imam majhno opremljeno stanovanje in veliko stvari, o katerih doma še sanjala nisem. In vendar nisem srečna.

Ko sem še živela v Ljubljani, nisem vedela, kaj je samota. Tam so živeli moji sorodniki in moji prijatelji. Potem sem prišla v drugo okolje med tuje ljudi, kjer le redko najdeš kakega rojaka, ker smo raztreseni povsod. Ali je zato čudno, če se toliko naših deklet poroči s tujci? Sama se za to ne morem odločiti, ker me vse bolj vleče domov.

Dina Jaklič
Dammweg 2, 9240 Uzwil, Schweiz

Rojaki, ki ste prav tako osamljeni na tujem, oglasite se Slovenki v Švici. Morda boste tako lažje preboleli marsikatero težko uro.

Med prvimi v Kanadi

Družina Intihar iz Hamiltona je bila prav gotovo med prvimi slovenskimi rojaki, ki so prišli v Kanado. To je bila tudi prva slovenska družina, ki sem jo spoznala, ko sem prišla sem. Toplo so me sprejeli, dali kos domačega kruha in poleg mene še marsikoga drugega. Sinova Joe in Johnny sta bila rojena tukaj in oba sta se naučila naših lepih slovenskih melodij. Oba tudi lepo govorita slovensko, čeprav nista hodila v slovenske šole. To je bil le trud in zasluga zavednih staršev.

Slovenci, ki živimo po svetu, smo bolj resni kakor doma. To je morda zato, ker je tu več možnosti za uveljavljanje lastnih sposobnosti. Mi jih znamo res dobro izkoristiti. Pogosto pa se nam zgodi, da se ne znamo sprostiti, da ne damo priznanja ali pohvale našim ljudem, ki bi to zaslužili. To je marsikoga od naših ljudi odvrča od svojega človeka.

Želela bi, da bi Slovenec, kjerkoli na svetu živi, našel košček Slovenije. Splača se potruditi zanjo. Družini Intihar iz Hamiltona pa v spomin na naša prva leta v Kanadi poklanjam revijo Rodna gruda.

Lojzka Saje
Stoney Creek, Ont. Kanada

Nepozaben sprejem

Prisrčno pozdravljam vse osebe Slovenske izseljenske matice in vse, ki so poskrbeli za tako topel in prisrčen sprejem na letališču Brnik. Nikoli ne bom pozabil tega prizora, ko sva po dolgih letih s hčerko stopila na slovenska tla, pa tudi če bom živel še drugih 92 let.

B. J. Hribar, c/o »Hribar Conway«
Euclid, O., ZDA

Prisrčno se zahvaljujemo za darilo in želimo, da bi se še kdaj srečali!

Vesele praznike!

Vsem rojakom doma in po svetu od srca želim vesele božične praznike, veliko zdravja in zadovoljstva. Vsem želim bogato letino in mir na svetu. Podpirajmo revne, lačne in pogubljene, ker bomo s tem pokazali bratovsko srce.

Uredništvu Rodne grude in Slovenskega koledarja želim, da bi še naprej skrbeli za tako bogato razvedrilo. Želimo pa tudi, da bi revija prihajala k nam v Kanado bolj točno, saj jo težko pričakujemo.

Stanislav Čemas
Toronto, Ont., Kanada

Vinko Babnik (v sredini) se pozdravlja s črnim »prijateljem«

Mengeš pri Kamniku

Ko z možem dobiva Rodno grudo, se skoraj skregava, kdo jo bo prej prebral. Revija nama je zelo všeč in želiva, da ostane taka tudi v prihodnje. Moja želja je, da ob priliki objavite sliko mojega rojstnega kraja Mengša pri Kamniku. Želim vam veliko uspeha v novem letu 1974!

Pavla in Janez Lukanec
Effretikon, Švica

Zima na Srednjem vrhu nad Gozd-Martuljkom

Foto: A. Tomšič

Z gora Aljaske

Spet se vam oglašam z gora Aljaske in se vam lepo zahvaljujem za redno pošiljanje Rodne grude. Zame je vedno zanimiva, posebno pa me navdušujejo slike lepih krajev.

V tem gorskem predelu nas je precej Slovencev, jaz pa sem med njimi najstarejši po letih. Moj predvideni načrt, da bi praznoval mojo 60-letnico na vrhu Triglava, mi ni uspel, upam pa, da mi bo prihodnje leto bolj naklonjeno. Prav rad bi povečal število mojih vzponov na Triglav na 25. Torej, prijatelji planin, na svidenje na Triglavu v letu 1974!

Vinko Babnik — šmarnogorski
Granduc mine, Stewart, B. C. Kanada

Športna stran?

Lepo pozdravljam vse v uredništvu in naročnike Rodne grude doma in po svetu, hkrati pa želim, da bi Rodna gruda kot lastovka poletela še v več krajev in strani sveta, ter obujala, oživiljala in dvigala zavest slovenstva, slovenskega izročila in besede.

Glavni namen mojega pisma pa je predlog, s katerim se obračam na uredništvo. O vsebini revije se lahko izrazim le pohvalno in je pestrejša od številke do številke. Vendar pa predlagam še nekaj. Tu v tujini nas je tudi precej športnikov in športnih delavcev, posebno pa tudi mislim na mlade slovenske športnike, ki jih zelo zanima, kaj se na tem področju dogaja tudi doma. S tem ne mislim samo na športne panoge, kot je npr. nogomet. Želeli bi izvedeti kaj več novic o atletskih dosežkih slovenskih športnikov, o košarki, odbojki in drugem.

Upam, da bi športna stran popestrila revijo in s tem pritegnila še nove bralce. Hkrati pa bi nekatere izseljenke opomnila, da ni vse samo denar in delo tisto, kar nas ohranja in drži pokonci. »Zdrav duh v zdravem telesu«, kot pravi stari izrek, je boljši kot vse drugo bogastvo na svetu.

Slavko Pavlič
(A. K. Slovenija) Willoudale, Kanada

Vaš predlog bo prav gotovo uresničen!

največjega praznika v tujini. Slovesno so ga počastila številna jugoslovanska društva in klubi, sprejeme so prirejala jugoslovanska predstavništva. Vseh teh prireditve so se udeležili tudi številni tuji gostje.

Tuja informacijska sredstva, časopisi, revije in televizija so ob našem prazniku posvetila Jugoslaviji izredno veliko pozornost.

Nova amnestija

Konec novembra preteklega leta je zvezna skupščina sprejela zakon o amnestiji. Zadnja splošna amnestija je bila v Jugoslaviji pred enajstimi leti in je v glavnem zajela storilce kaznivih dejanj proti narodu in državi med vojno in v povojnem obdobju. Delovanje zdaj sprejetega zakona je predvideno za obdobje po 30. marcu 1962. Sedanja amnestija se nanaša predvsem na nekatere oblike tako imenovanega političnega kriminala in na kaznivo dejanje izmikanja vojaški obveznosti, če ne gre za dezertarje. Gospodarskih in krvnih deliktov amnestija ne zajema.

Po tej amnestiji bodo fantje, ki pred odhodom v tujino niso uredili svojih vojaških obveznosti, lahko to zdaj popravili. Našim konzularnim in diplomatskim zastopništvom lahko dajo izjavo, da bodo odslužili vojaški rok. Amnestija velja tudi za nekatere naše ljudi, ki so ilegalno zapustili našo državo, zunaj pa so prišli pod vpliv emigrantskih krogov ter se s prisilo in grožnjami vključili v delovanje zoper SFRJ. Ti ljudje sicer niso zagre-

V Gonarsu, Italija, kjer je bilo med zadnjo vojno znano koncentracijsko taborišče, so v preteklem decembru odkrili kostnico in spomenik jugoslovanskim žrtvam

šili hujših kaznivih dejanj, ampak so samo člani raznih združenj in organizacij. Namen amnestije je, da se bodo lažje iztrgali iz emigrantskih ekstremističnih rok.

Westinghouse gradi v Krškem

Delavska sveta slovenske in hrvaške elektroindustrije sta konec novembra odločila, da zaupata gradnjo in opremljanje nuklearne elektrarne v Krškem ameriški firmi Westinghouse. Gradnja in opremljanje tega jugoslovanskega nuklearnega prvorojenca z močjo 600 megawatov bo po kalkulacijah ameriškega partnerja veljala 134 milijonov dolarjev, nekaj več kot 134 milijonov dolarjev pa bo veljalo gorivo prvega polnjenja.

Tvrdki Westinghouse so zaupali tudi postavitev dveh plinskih elektrarn na Hrvaškem in v Sloveniji ter tudi otvoritev rudnika urana na Žirovskem vrhu. Odločujoč element pri izbiri ponudnika je bil kriterij zanesljivosti. Ameriška tvrdka bo vso pomembnejšo opremo dobavila iz ZDA, sprejela pa je tudi pogoje investitorjev, da pri delih vključi tudi domačo industrijo. Za gradnjo naše prve atomske centrale so se zanimali še General Electric iz ZDA, zahodnonemški Kraftwerkunion in švedska družba Asea.

Dopisnik Tanjuga izgnan iz Čila

Čilska vojaška hunta je izgnala iz Santiaga stalnega dopisnika Tanjuga Momčila Pudarja, ki se je moral zateči v Argentino. Omenjeni dopisnik je bil 26. novembra aretiran in štirinajst ur zasliševan, na številne proteste pa so ga pozneje izpustili. Kot razlog za aretacijo in izgon so navajali, da je Pudar pisal »članke proti državi«. Pudarjeve članke o vojaškem udaru v Čilu je pozorno spremljala vsa jugoslovanska in svetovna javnost.

Proslave 30-letnice Avnoja

V bosanskem mestu Jajce so bile 29. novembra preteklo leto velike proslave v počastitev 30-letnice II. zasedanja AVNOJ. Slovesnosti so se udeležili vsi najvidnejši predstavniki družbeno-političnega življenja Jugoslavije in predstavniki vseh jugoslovanskih republik. V slavnostnem govoru na proslavi je predsednik Josip Broz Tito med drugim poudaril, da so ljudske množice ob začetku vstaje jugoslovanskih narodov vedele, da se boj ne bo omejil samo na osvoboditev države izpod okupatorja. Vedele so, da bo ta boj prinesel globoko socialno preobrazbo, ki ne bo dovolila vrnitve na staro, pri ljudstvu osovraženo stanje, in da boj poteka za pravico vsakega naroda za samoodločbo, nacionalno svobodo in enakopravnost.

Odmevi po prazniku

Po lanskem dnevu republike so prihajala v Jugoslavijo številna poročila o sprejemih in proslavah tega našega

Črni vrh nad Idrijo

Foto: Janez Klemenčič

Spominska kostnica v Gonarsu

V decembru so v Gonarsu v Italiji odkrili spominsko kostnico, kamor so prenesli posmrtno ostanke 453 jugoslovanskih državljanov, ki so podlegli fašističnemu nasilju v koncentracijskih taboriščih Gonars, Visco, Padova in Kluže. Na kostnici so vklesana tudi imena 1400 naših ljudi, ki so umrli v političnih zaporih ali padli na bojiščih severovzhodne Italije in Beneške Slovenije.

Spominska kostnica ima obliko velikanskega cveta z listi iz nerjavečega jekla in švedskega granita.

Nagrade AVNOJ

Pred Dnevom republike je posebna komisija objavila seznam lanskim nagradencev AVNOJ; te nagrade podeljujejo za ustvarjalnost in delo, ki je splošnega pomena za razvoj Socialistične federativne republike Jugoslavije. Med drugimi so jih za leto 1973 prejeli tudi:

Ivan Atelšek, generalni direktor Združenega podjetja »Gorenje«, ki je danes največja jugoslovanska tovarna gospodinjskih strojev. Velike zasluge za uspešen razvoj tega podjetja ima tudi Ivan Atelšek.

Matej Bor je od vsega začetka svojega literarnega delovanja v prvih vrstah slovenske revolucionarne inteligence. V vseh svojih delih zastopa idejo napredka in revolucionarnega socialističnega humanizma.

Dr. Janez Milčinski je redni profesor Ljubljanske medicinske fakultete za predmet sodna medicina. Doslej je objavil 104 strokovne in znanstvene publikacije v naših in tujih revijah. Poleg tega je ustanovitelj sodnomedicinskega inštituta v Ljubljani, septembra lani pa so ga v Rimu izvolili za častnega predsednika mednarodne akademije za sodno in socialno medicino. Dr. Janez Milčinski je bil lani izvoljen tudi za rektorja ljubljanske univerze.

Manjše zaposlovanje v tujini

V dokumentu, ki ga je sprejela republiška skupščina, je rečeno, da morata biti zaposlovanje naših delavcev v tujini in njihovo vračanje domov sestavni del naše politike zaposlovanja. Nenehna rast zaposlenosti pri nas pa mora biti eden od temeljnih ciljev naše ekonomske politike.

Krško — tu v okolici, ob Savi, bo zgrajena prva jugoslovanska nuklearna elektrarna

Za Slovenijo je značilno, da zaposlovanje naših delavcev na tujem nenehno upada. Pred petimi leti je npr. odšlo na tuje 11.800 naših delavcev, lani pa še kakih 6.000. Zdaj je v evropskih deželah skupno zaposlenih kakih 70.000 slovenskih delavcev.

Knjiga o Sloveniji

V prvih dneh prihodnjega leta bo izšla knjiga, ki smo jo Slovenci doslej žal pogrešali. To je bogato ilustrirana knjiga o Sloveniji, ki jo pripravlja beograjska založba »Revija« v svoji znani ediciji, v kateri sta doslej izšli že knjiga o Jugoslaviji in o SR Makedoniji, za Slovenijo pa bodo sledile knjige še o ostalih jugoslovanskih republikah. Prav gotovo ni treba posebej poudarjati, da bo knjiga o Sloveniji natisnjena v tujih jezikih, angleščini, italijanščini in nemščini, založnik pa bo poskrbel tudi za slovensko izdajo.

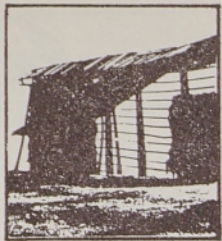
Založba »Revija«, ki je postala znana med prijatelji Jugoslavije po vsem svetu prav zaradi ilustrirane informativne jugoslovanske »Revije« v tujih jezikih, se zadnje čase vse bolj uveljavlja tudi kot založnik bogatih monografskih izdaj v tujih jezikih. K sodelovanju pri knjigi o Sloveniji je založbi uspelo pritegniti uglednega slovenskega dramatika Primoža Koza-

ka. V preteklem letu je opozoril nase z izjemno pronicljivo napisanim popotnim esejem »Peter Klepec v Ameriki«. Primož Kozak je tako napisal tudi esej o Sloveniji včeraj in danes. Likovni del knjige o Sloveniji je založnik zaupal znanemu mojstru umetniške fotografije iz Sarajeva Ilijasu Bešiću, ki bo poskušal posredovati

Naslovna stran nove monografije o Sloveniji

vizijo današnje Slovenije, kakor se mu je razkrila skozi objektiv njegove kamere. Tudi ta okoliščina, da bo slikovna oprema knjige delo enega samega avtorja, kar pri tovrstnih publikacijah do sedaj ni bil pogost primer, bo vsekakor prispevala k izvirnosti celotnega založniškega projekta.

Novo ob prazniku republike

Poleg proslav v vseh občinah smo trideseto obletnico rojstva nove Jugoslavije praznovali z mnogimi delovnimi uspehi: z otvoritvami novih šol, obratov, cest itd., s podelitvijo priznanj in nagrad zaslužnim delavcem itd. Nekaj vesti o tem objavljamo spodaj.

V Vinici, v Beli krajini, so odprli nov obrat za konfekcijo novomeške tovarne Novoteks, kjer bodo zaposlili 230 delavcev.

V Metliki so v Novoteksovi predilnici nagradili za 15-letno delo v podjetju 37 delavcev.

V Cerknem so odprli 8 km nove asfaltirane ceste Cerkno — Novaki, ki vodi mimo znane partizanske bolnišnice Franje. Prebivalci Novakov in okoliških vasi so za to cesto s samoprispevkom zbrali 250.000 dinarjev. Ostalo so prispevale delovne organizacije in idrijska občina.

V Železnikih so dobili prvi otroški vrtec, ki bo v veliko pomoč zaposlenim materam.

V Škofji Loki so na Trati odprli novo samopostrežno restavracijo, ki pomeni precejšnjo pridobitev za zaposlene občane.

V Dolu pri Hrastniku so tudi odprli nov otroški vrtec, ki bo sprejel 80 varstva potrebnih otrok.

Na Logu so izročili namenu dvanajst novih učilnic s kabineti ter obnovljene učilnice za posebno osnovno šolo. Za gradnjo so prispevali sredstva tudi občani.

V Trbovljah so v delavskem domu odprli likovno razstavo del domačih slikarjev amaterjev.

V Šentjurju pri Celju so šolarji dobili novo šolsko telovadnico.

Na Pragerskem so izročili namenu nov otroški vrtec, katerega so pomagali graditi tudi občani.

V Ormožu so v tovarni Jože Kerenčič odprli nove tovarniške prostore, ki jih je marljivi kolektiv zgradil z lastnimi sredstvi.

V Šentilju v Slovenskih goricah je tovarna lesovine in papirja Ceršak ob 85-letnici obstoja odprla nove tovarniške objekte opremljene z novimi stroji, ki bodo omogočili povečano proizvodnjo.

Na Teznem pri Mariboru so pri Marlesu odprli nov otroški vrtec za 120 otrok.

Na cesti Miklavž—Kidričevo so izročili prometu zadnje asfaltirane odseke.

V Rušah so proslavili 25. obletnico šole za kemike, ki je dala našemu gospodarstvu že nad tisoč mladih strokovnjakov kemikov.

V vinogradih pri Ormožu

V Ljubljani so v naselju Vižmarje-Brod odprli otroški vrtec za 250 otrok, imenovan po pisateljici Manici Komarnovi, ki so jo otroci poznali tudi kot »Botro s cekarjem« iz ljubljanske radijske oddaje.

V Potoški vasi pri Zagorju je tovarna Lisca iz Sevnice odprla nov tovarniški obrat, kjer bodo uvedli delo na tekočem traku. Dosedanji prostori obrata Lisce v Zagorju so bili že zelo zastareli.

V Slovenj Gradcu je tovarna usnja odprla nov obrat v katerem bodo izdelovali gumirano žimo za avtomobilске sedeže.

V Laškem je znana pivovarna praznovala 35-letnico obstoja. Tovarna in njen delovni kolektiv so dosegli prav

Laško

lepe gospodarske uspehe in tudi kvaliteto svojega piva, ki zasluženost slovi doma in tudi v svetu.

V Slovenskih goricah se že veliko krajev lahko pohvali s svojimi vodovodi. Tako so že leta 1972 zgradili vaški vodovod v Očeslavih, lani pa so se

Dobrovnik, značilna prekmurska vas

Zamostec, vasica med Sodražico in Novo Štifto

lotili takšnih gradenj tudi v Starešincih in Grabonošu. Večino sredstev za gradnjo vodovodov so prispevali občani, ki so koristniki teh vodovodov. V Očeslavih želijo zdaj urediti tudi slatinski vrelec, saj prihajajo zlasti poleti v ta kraj po slatino številni obiskovalci od blizu in daleč.

V Starešincih so se odločili za gradnjo dveh novih transformatorjev, ker je dosedanji preobremenjen. V zadnjih letih je v teh krajih čutiti nenehen napredek. Kmetije se opremljajo z najsodobnejšo kmetijsko mehanizacijo kakor tudi z gospodinjskimi stroji,

zato je gradnja novih transformatorjev nujno potrebna. Večino sredstev za gradnjo bodo prispevali vaščani sami. Izračunali so, da bo vsako gospodinjstvo prispevalo v ta namen 2 do 3 tisoč dinarjev.

V Dobrovniku imajo svoje kulturno prosvetno društvo šandor Petöfi, ki bo letos pripravilo in igralo dve dramski deli: eno v madžarskem drugo pa v slovenskem jeziku. Nastopili bodo v prenovljeni vaški dvorani. Povabili so tudi igralce iz Subotice, ki bodo v Dobrovniku nastopili z gledališko igro v madžarščini, ter člane mariborskega gledališča, ki bodo igrali slovensko igro. Ponosni so tudi na svoj vaški pevski zbor, ki ima 30 članov, samih kmečkih mož in žena. Zbor pridno vadi in nastopa na vseh prireditvah in proslavah v Dobrovniku. Vodi ga Rozika Feherjeva.

V Genterovcih bodo dobili nov vaški dom v katerem bodo imeli dvorano z odrom za prireditve in sobo za knjižnico. V ta namen preurejajo staro šolsko stavbo.

V Gorišnici ob cesti Ptuj-Ormož, je znana gostilna Horvatove Lizike, kjer se gostje radi ustavljajo. Marsikdo pa ne ve, da je ta gostilna ena najstarej-

ših na Slovenskem, saj obratuje že dvesto let.

V Bučevcih je kmetijska zadruga Mursko polje dogradila moderno perutninarstvo farmo za 30 tisoč kokoši nesnic, od katerih bodo dobili štiri do pet milijonov valilnih jajc. Gradnja farme je veljala blizu sedem milijonov dinarjev.

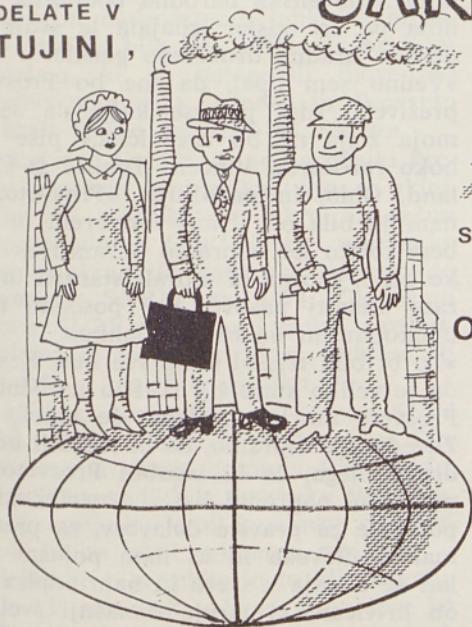
V Lenartu je podjetje Žaga in mizarstvo Brest po nedavni pripojitvi k mariborski tovarni Marles, znova razmahnilo. Zdaj grade novo tovarno, kjer bodo izdelovali pohištvo. Računajo, da bo ta tovarna začela poskusno obratovati že v nekaj mesecih. V njej bo dobilo delo sto novih delavcev.

Na Kozjanskem se je zlasti v zadnjem času močno razvila lesna industrija. Lesno industrijsko podjetje Bohor v Šentjuru je lani zgradilo novo tovarno furnirjev ter obnovilo obstoječi obrat. Novo tovarno lesne industrije so zgradili tudi v Mestinju.

V Križevcih je kmetovalec Kološa iz Prosenjakovcev prejel nagrado za svojo kravo molznico, ki mu daje po 20.000 l mleka letno.

V Šaleku pri Velenju so odprli nov smučarski center.

DELATE V
TUJINI,

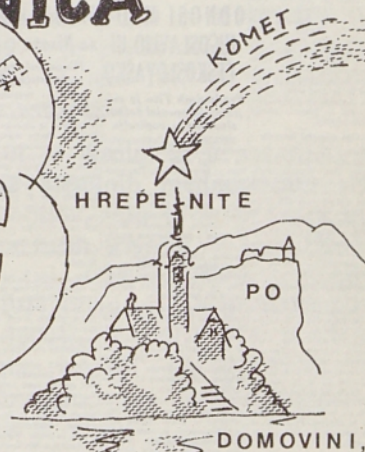
..VOZITE
AVTO,

Melita VOVK
1974

JANUARSKA RAZGLEDNICA VSEM, KI...

GOJITE
DOMAČO
PESEM
SLAVITE
V SRCU IN
OHCET,

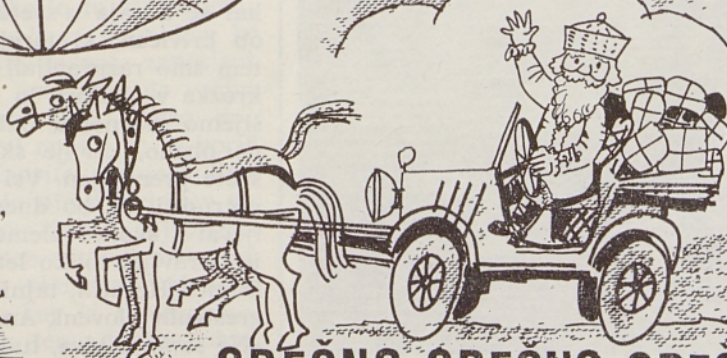

HREPE NITE

PO

DOMOVINI,

KI PLANIRATE
OBISK,

SREČNO, SREČNO, SREČNO!

rodna gruda

bomo vsi, saj je pisala resnico nepri- stransko in v naprednem duhu, kar v drugih listih ne zasledimo,« sta napisala Frank Sabotin in žena, člana društva št. 34 SNPJ iz Indianololisa, Ind. Težko jima bo brez Prosvete. Želita in upata, da bi se našla rešitev, ki bi Prosveti od- prla nadaljnjo pot.

Pod naslovom »Odmevi o ukinitvi Prosvete« piše Frank Česen, znani publicist in kulturni delavec iz Clevelanda med dru- gim: »Kakor blisk se je med nami razne- sla novica, da je glavni odbor SNPJ na svoji polletni seji sklenil ukiniti 57 let star slovenski napredni dnevnik Prosveto, ki je tudi glasilo Progresivnih Slovenk Amerike. Ta sklep je bil storjen, ne da bi prej obvestili naročnike in člane Sloven- ske narodne podporne jednote. Podrob- nosti o ukinitvi smo zvedeli šele tedne kasneje. To je za nas prišlo tako ne- nadoma kakor bomba na bojnem polju. Da so naši časopisi v finančnih težavah, ni nič novega in jih je zaradi tega že mnogo prenehalo izhajati. Ampak Pro- sveti zaenkrat tega ne bi bilo treba, ker je del finančno močne Slovenske narodne podporne jednote, katere člani so jo ustanovili na pitsburški konvenciji leta 1915. Res se je število naročnikov zara- di smrti znatno skrčilo, ampak jih je še vedno dovolj tri tisoč, da list ostane pri življenju še najmanj pet let. (Tri ti- soč naročnikov je imela Prosveta tudi ob izidu prve številke! Op. uredn.).

Finančno breme, ki bi se z varčevanjem in strogim nadzorstvom lahko zmanjša- lo, pa naj bi bilo kot priznanje pridnim pionirjem, ki so ustanovili Slovensko narodno podporno jednoto in Prosveto ter orali ledino na njivi napredka.«

Frank Česen še piše, da so naročniki Pro- svete ogorčeni nad odločitvijo o ukini- tv in leti marsikatera pikra na račun glavnega odbora SNPJ. Mnogi zahtevajo, da se z ukinitvijo lista počaka vsaj do konvencije SNPJ leta 1974. Glavnemu odboru SNPJ pošiljajo številna protest- na pisma in to tudi društva Jednote, ki poslujejo v angleškem jeziku.

Na zahtevo naročnikov in članov SNPJ so 10. oktobra sklicali sestanek v Slo- venskem narodnem domu v Clevelandu, kjer so razpravljali o dnevniku Prosveta. Na tem sestanku je bil imenovan poseben odbor, ki bo iskal primerne rešitve.

Udeležba je bila velika in to kljub temu, da je bil sestanek sklican popoldne, ko so mnogi mlajši člani Jednote zaposleni. Na seji so ponovno poudarili, da večina današnjih odbornikov SNPJ nima poj- ma o tem, s kakšnimi naporji so se borili naši rojaki za ustanovitev svojega lista Prosvete, zato bi bila njena ukinitve ve- lika tragedija za naše ljudi. Svoj članek zaključuje Frank Česen z besedami: »Daj- mo našim delovnim pionirjem, ki so s trudom zgradili vse, kar je slovenskega, skromno priznanje s tem, da jim ohrani- mo priljubljeni dnevnik še teh nekaj let njihovega jesenskega življenja.« IS.

»Zastava 101« – šampion 17. relija »Tour d'Europe«

V doslej najtežjem reliju »Tour d'Euro- pe« je v razredu do 1300 ccm avtomo- bil »zastava 101« z voznikom Palikovi- čem in Nadjem zmagal, drugo vozilo »zastava 101« pa je bilo deveto v istem razredu.

Po prevoženih 14.000 kilometrih utrudlji- ve vožnje po evropskih avtomobilskih cestah, po makadamu, po snegu in ledu, po vožnji po severnem polarnem območ- ju sta prispeli dve zastavi 101 na cilj povsem nepoškodovani. Zastava 101 s štartno številko 16, ki sta jo vozila Jo- vica Paliković in Branko Nađ, je prispela prva na cilj 17. mednarodnega relija »Tour d'Europe«, v generalnem plasmaju pa sta zasedla odlično četrto mesto. Posadka Branimir Perić in Miljenko Ca- rević je bila deveta v istem razredu in dvajseta v generalnem plasmaju.

Štart tega maratonskega relija je bil v zahodnonemškem mestu Erbach. Na štartu se je prijavilo 63 posadk, po vož- nji skoz 12 držav pa jih je na cilj v Travemünde prispelo 46. V štirinajstih dneh naporne vožnje je odstopilo 16 po- sadk, prevoziti pa je bilo treba ZR Nem- čijo, Švedsko, Finsko, Sovjetsko zvezo, Romunijo, Bolgarijo, Turčijo, Grčijo, da bi prispeli v Jugoslavijo. Mejo so presto- pili pri Djevdjeliji, prek Kraljeva so vo- zili do Beograda, nato pa prek Suboti- ce na Madžarsko, Češkoslovaško in ZR Nemčijo do Travemündeja.

Itinerer je bil sestavljen tako, da je pot le redkokdaj vodila po glavnih cestah. Skoraj 5.000 kilometrov je bilo treba prevoziti po skoraj neprevoznih maka-

damskih cestah in poteh, po snegu in ledu. Pogoji za vožnjo so bili surovi ne samo za voznike, temveč še bolj za vozila. Na cilj je prispelo samo devet nepoškodovanih vozil in med njimi obe zastavi 101.

Obe zastavi 101, ki sta premagali vse te- žave tega maratonskega relija, za te na- pore nista bili posebej pripravljeni. To sta bili serijski vozili, popolnoma novi, vzeti s tekočega traku. Zmagoslavje je zato še toliko večje, posebno še, ker sta bila to prva povsem jugoslovanska avto- mobila, ki sta sodelovala na tako veli- kem mednarodnem tekmovanju. Kot za- nimivost naj navedemo še, katera vozila so bila pred našo zastavo 101 v general- nem plasmaju: 1. opel ascona 1600, 2. BMW 2002, 3. BMW 2002 in 4. zastava 101.

Prvi avtomobil zastava 101 je prišel z montažnih trakov Zavodov »Crvena za- stava« 16. novembra leta 1971. Do konca istega leta je prišlo iz tovarne prek 1.000 teh vozil, v letu 1972 pa je bilo izdelanih 16.300 vozil zastava 101. V letu 1973 so izdelali 55.000 vozil zastava 101, za leto 1974 je predvidena proizvodnja 75.000 vozil, za leto 1975 pa 100.000 pri- ljubljenih »stoenk«.

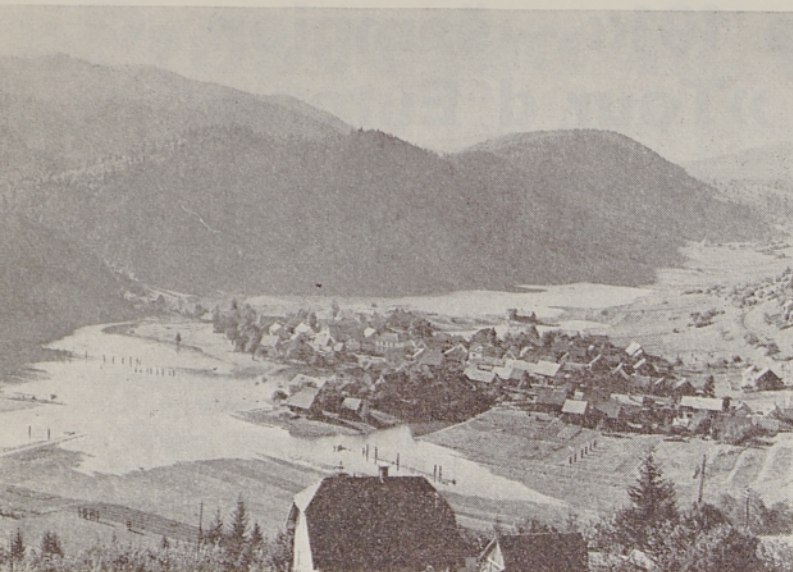
Zastava 101 je vozilo, ki je vzbujalo po- zornost na številnih mednarodnih salo- nih avtomobilov, zato je zadovoljiva tudi prodaja na tujih tržiščih. V letu 1973 so izvozili na tuje tržišče 8.000 avtomobilov »zastava 101« (v tujini jih prodajajo kot »zastava 1100«). V letu 1974 pa bodo predvidoma izvozili okrog 2.000 teh avtomobilov pretežno v zahodnoevrop- ske države.

Naj vam naštejemo še nekaj podatkov iz osnovne karakteristike vozila zasta- va 101: število cilindrov — 4; maksi- malna moč — 55 KS; delovna prostori- na — 1.116 ccm; namestitev motorja — spredaj, prečno; prenos moči — po- gon na prednja kolesa; največja hitrost — 135 km na uro. Dimenzije: dolžina 3836 mm, širina 1590 mm, višina 1372 mm, razmak med kolesi 2449 mm. Teža vozila, pripravljenega za vožnjo znaša 835 kg, koristna nosilnost je 5 oseb in 50 kg.

Prodajna in servisna mreža za vozila »Crvena zastava« je najbolje razpredena po vsej Jugoslaviji.

Tekmovalno vozilo »Zastava 101«, ki se je ne- poškodovano vrnilo v domovino

Vas Retje v Loškem potoku ob lanskim jesenskim poplavi

Na dveh začasnih »jezerih« so imeli največ veselja otroci

Veselo omizje v Loškem potoku

Nezaposlenih in kmetov ni

Sredi nedeljskega popoldneva so se začeli zbirati v bifeju »Na kapli« v vasi Travniki v Loškem potoku. Posamezno so prihajali, od doma, od kosila in počitka po njem, praznično oblečeni, z rokami v žepih. Eden je naročil dva deci rdečega, drugi pivo, tretji pelinkovec. Samo enega in vsak je takoj plačal, sproti. Vsak je naročil samo zase, tudi plačal je vsak le svoje. Kakšen pelinkovec je hitro zdrnil po grlu in že je moral Albin Košmrlj, lastnik bifeja, danes, ker je nedelja, prav tako praznično oblečen, natočiti novega, drugi pa je sedel ob dveh dečkih celo uro.

Vsi so se poznali med seboj, sosedje so, domačini, vsi za vse vedo. Vsak, ki je vstopil, je kaj povedal, kakšno resno ali kakšno okroglo, stal nekaj časa sredi sobe in potem prisedel. Omizje, dve mizi skupaj, se je polnilo, zmanjkovalo je stolov, poznejši prišleki so jih dobili pri sosednjih mizah in potem prisedli k nam. Korel, kot so ga klicali, Ivan Pintar iz Travnika, je bil edini, ki je bil v modri delovni obleki in s čepico na glavi, z delovno kapo s šildom. Brez pokrivala ni bil nihče, nekaj jih je bilo v klobukih, največ pa s kapami, s takimi s šildom, le da so bile to nedeljske kape, prazne, ne take za vsak dan. Mene kot tujca v tem domačem krogu sprva nihče ni naravnost pogledal, šele pozneje, ko smo se malo razgovorili, je vsak tako bolj mimogrede vprašal, kdo sem in od kod. Ko sva se potem s Korelnom pogovarjala in sem ga vprašal po letih, koliko je star, je rekel, da toliko, kot se počuti. Če je dobra družba, je zabelil, jih imam de-

vetnajst, če pa je težko delo, pa devet-deset.

Za njim se je prismejal in prisedel Ludvik Segar, po domače »Ta Zgodnar«, 67-letni možakar, ki je delal v Franciji in Nemčiji deset let, letalske motorje, se je pohvalil, ki je bil v partizanih inten-

Franc Benčina velja za enega od največjih polharjev v Loškem potoku. Za kučmo polhovko je treba najmanj 32 poljških kozic, za ženski plašč pa 550 do 650.

dant, prej pa tri mesece pri beli gardi, mož, ki je zdaj upokojen, a se še ukvarja s kmetijstvom. Eden redkih je, sem zvedel pozneje, ki se v vaseh Loškega potoka še ukvarja s kmetijstvom, ki ima živino, ki kosi travnike, ki vzame celo v najem travnike in košenice za košnjo, če seveda ni predrago in ne predaleč. Ta Ludvik, nasmejan, širokega in dolgega obraza, visoko podstrižen, z obvezno čepico s šildom, z rokami globoko v žepih, je s počasnim, globokim glasom razlagal, da je moral plačati sinu deset starih tisočakov, da je gnil napojiti konja v začasno jezero, nastalo zaradi poplav, njegovi ženi da je obljubil plačati osem tisočakov, da bo gnala napojiti kravi, ženi pa, da je obljubil dvanajst tisočakov, da mu bo skuhala večerjo. S tem je hotel najbrž povedati, da ima dovolj denarja, pa tudi, da ima živino doma, da ni tak kot drugi za omizjem, ki so kmetovanje že povsem obesili na klin in zdaj, na stara leta, po malem še kaj delajo, sicer pa živijo od pokojnine.

Prišli so še drugi; mlajši so se posedli k drugi mizi, imeli so svoje pogovore.

Naše omizje je menjavalo teme pogovora, ki so se v glavnem vrtele okrog problemov Loškega potoka. Lov na polhe, ki se je pravkar začel in o katerem je vedel največ povedati glavni potoški polhar Franc Benčina, invalidski upokojenec iz Travnika, je bil spričo poplav, ki so v drugi polovici septembra močno ogrozile potoško dolino, najhuje po letu 1933, manj interesanten, čeprav je polhanje sicer v Loškem potoku oz. v gozdovih v njegovi sosesčini precej razvito, včasih

je bilo celo zelo pomembno tudi za prehrano ljudi. Tisti, ki so bili zaposleni, so jeseni pustili delo in šli loviti polhe: delno zato, ker jih je premagala lovska strast, še bolj pa zato, da so preživeli družino. Po več tisoč so jih v dobrih letinah nasolili in posušili, vseh sproti niso mogli pojesti. Ob letošnjih hudih poplavih, ki so skoraj povsem odrezale največjo vas Retje od ostale potoške doline, vas Travnik pa od gozdov na jugozahodu, kjer je največ polhov, letos so torej več govorili o škodi, ki jo je povzročila narasla voda, pa o črpalki in motorjih iz zajetja za vodovod, ki ga je narasla voda, ki privre iz zemlje, prav tako zalila. Črpalko in motor so morali dati sušiti, pipe v hišah so bile prazne, vode torej ni bilo, čeprav jo je bilo — nasprotno — v dnu doline preveč. Može so se prerekli o studencih, ki so bili, pa so jih zasuli, o malomarnosti, o tem, kako so iz kleti reševali pred naraščajočo vodo krompir in iz hlevov živino, o zasilnih splavih, s katerimi se prevažajo čez začasna jezerca...

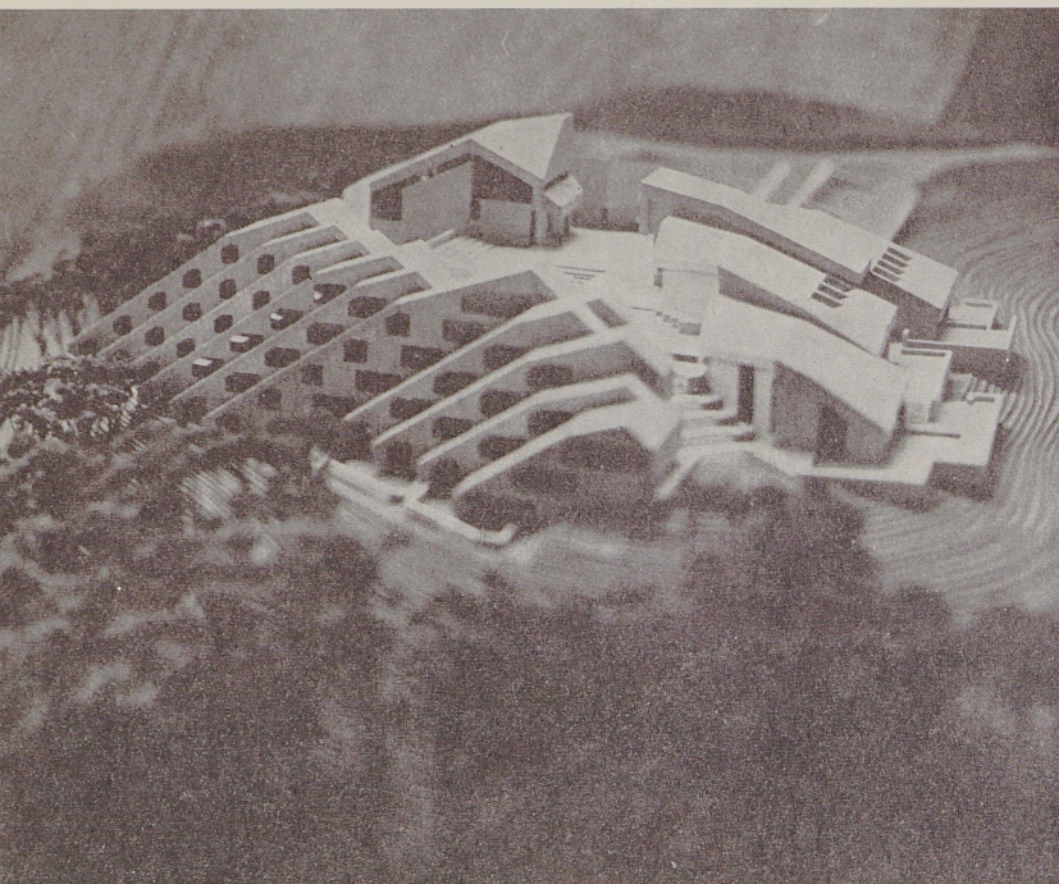
Govorili smo tudi o novi šoli, zgrajeni in slovesno odprti leta 1972, v kateri pa imajo zdaj težave z učnim kadrom. Nihče noče dlje ostati v Loškem potoku, vsak gre drugam, na boljše, v večja mesta, Loški potok mu je le odskočna deska za to. Svoje ljudi, ki so jih štipendirali, so pa zgubili; skoraj nihče se ni hotel zaposliti doma. Zdaj imajo zdravnika, ki je doma z Reke, in zobozdravnika, ki je doma z Ribnice na Pohorju. Pa so zadovoljni z njima. Če bosta le ostala, pravijo. Problema z nezaposlenostjo ni; doma imajo obrat Inlesa Ribnica v Travniku s približno 140 zaposlenimi in manjši šiviljski obrat BPT Tržič na Hribu s približno 60 zaposlenimi, drugi pa se z avtobusi ali s svojimi vozili vozijo na šiht v Ribnico, v Kovinoplastiko v Lož, v Brest v Cerknico, precej jih je pri Gozdnem gospodarstvu Kočevje, na obratih Podpreska in Grčarice, nekaj jih je doma v trgovinah, na pošti, v šoli... Nekateri pa so že odšli, preselili so se v Loško dolino, tam delajo in tam so si postavili hiše ali dobili stanovanja. Loški potok z vasmí Hrib, Travnik, Retje, Šegova vas, Srednja vas in Mali log ter z nekaj zaselki je štel pred vojno okrog 3500 prebivalcev, danes pa jih je skoraj za pol manj, okrog 1800 ali nekaj več. O kakšnem turizmu ni govora, odrezani so od sveta, potisnjeni v stran, cesta do tja je slaba, makadamska in luknjasta, naravnih lepot pa je na pretek, čeprav je, tako kaže, samo to premalo.

Pozno je bilo že, omizje se je počasi razšlo. Zadovoljni, da so si z besedami olajšali duše, nekateri malce opotekajoči, so odšli spat. Jutri ne bo več nedelja, praznji gvant bo treba zamenjati z delovno obleko...

Vas Hrib je upravno in tudi geografsko središče Loškega potoka, čeprav ni največji kraj v dolini. Večji vasi sta še Retje in Travnik. V ospredju je nova šola, ki je bila zgrajena v letu 1972

Andrej Triler

Maketa spominskega doma v Kumrovcu, ki ga že gradi ljubljansko gradbeno podjetje »Gradis«

Za Kumrovec in Kozjansko

V prejšnjem letniku Rodne grude smo že poročali o prizadevanjih za zgraditev doma jugoslovanskih borcev in mladine v rojstnem kraju našega predsednika Tita — v Kumrovcu. Zdaj so dela v Kumrovcu že v polnem teku, pozivom za zbiranje denarja za ta dom pa se je z zadovoljstvom odzvala vsa jugoslovanska javnost.

Prvi koraki v zvezi s preoblikovanjem Kumrovca so se začeli že pred dvajsetimi leti na podlagi prvega urbanističnega načrta, ko so restavrirali rojstno hišo Josipa Broza Tita in ob njej postavili njegov spomenik; staro osnovno šolo pa spremenili v muzej NOB Hrvatskega Zagorja, zgradili so novo šolo maršala Tita ter vrsto novih nujno potrebnih objektov kot pošto, trgovsko hišo itd. Potem je vzklikla zamisel, da bi za Kumrovec, ta lepi in slikoviti kraj naredili še kaj več, da bi postal last vseh Jugoslovancev. Vznikla je ideja, da bi rojstno mesto tovariša Tita spremenili v zbirališče mladih vse naše države in Kumrovcu ter okolici poklonili objekte, ki naj bi bili ponos vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. V spominskem domu se

bodo zbirali in srečavali borci NOV in mladina; izkušnje revolucionarjev bodo prehajale na mlado generacijo; zbiralo se bo gradivo o delavskem gibanju vseh narodov in narodnosti Jugoslavije, o njihovi revoluciji; proučevali bodo zgodovino delavskega gibanja in naše mesto v njem. Sprejemali bodo goste in prijatelje iz tujine, borce, delavce in državnike; pripravljali bodo namenske filmske predstave, glasbene prireditve, razne likovne manifestacije, športne prireditve mladih in podobno. Vsekakor pa bodo vse te dejavnosti, ki se bodo odvijale v spominskem domu, izražene v okviru treh osnovnih funkcij tega doma: spomeniške oz. muzejske, študijske in rekreacijsko-hotelske.

Skupina modernih objektov pa očitno ne more zagotoviti pravega življenjskega okolja brez primerno urejene okolice. Tako bo tudi spominski dom v Kumrovcu le del širšega spominskega parka. Zajel bo Titovo rojstno hišo in še kakih 10 stanovanjskih gospodarskih poslopij kot jedro bodočega parka. Od tod se bo širil proti severu in severovzhodu.

V zgodovinski park Kumrovca se bo vključilo tudi širše območje Kozjanskega. To naj bi bil zaključen kompleks (Podčetrtek, Imeno, Golobinjek, Pilštajn, Lesično, Kozje, Podsreda, Trepče, Planina, Bistrica ob Sotli, Bizeljsko in verjetno še drugi kraji), ki bi ga bilo treba razvijati, predvsem pa ga najprej povezati s cestami. Turistični moment bi povezoval bodoče obiskovalce Kumrovca s Kozjanskim. Solidarnostna akcija za zbiranje sredstev za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu ter ureditev širšega območja Kozjanskega je v polnem teku na vsem območju Slovenije. Zelo ugodni so doseženi rezultati v nekaterih občinah; pri tem so veliko pomagale tudi kulturne ter športne in druge prireditve, ki so bile organizirane v korist izgradnje spominskega doma. Iz pregleda vplačanih sredstev je razvidno, da je bilo do 8. novembra leta 1973 zbranih 7.583.101,45 dinarjev ali 50,55 % od predvidene vsote za Slovenijo.

Republiški odbor v SR Sloveniji za izgradnjo doma v Kumrovcu in ureditev Kozjanskega se zlasti zavoljo slovenskega oziroma vsejugoslovanskega pomena te akcije obrača tudi na vse izseljenske organizacije v Evropi, kakor tudi v prekmorskih deželah s prošnjo, da se vključijo vanjo.

Zbiralna akcija bo trajal do konca leta 1974, ko bo spominski dom dokončno dograjen in dan v uporabo borcem NOV in mladini Jugoslavije. Republiški odbor prosi vse darovalce v tujini, ki se odločijo za sodelovanje pri tej plemeniti akciji, da nakažejo prispevek na »devizni račun za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu pri RO ZZB NOV Slovenije — Ljubljana:

50100-620-00112-4082 pri Jugobanki, sedež Ljubljana»

ali pa na žiro račun, št. 50100-678-46402

Odbor za izgradnjo spominskega doma v Kumrovcu pri RO ZZB NOV Slovenije.

Prešernova družba za leto 1974

Prav za decembrske praznike je Prešernova družba v Ljubljani izdala svojo redno letno knjižno zbirko za leto 1974. Lani je ta založba zaključila dvajseto leto svojega delovanja. V teh dveh desetletjih je slovenske domove doma in na tujem obogatila z množico kvalitetnih knjig, ki so jih napisali najbolj znani domači in tuji pripovedniki in razni strokovnjaki. Za majhen denar je vsako leto ta knjižna zbirka prinesla novo obogatitev našim knjižnim policam.

Tudi letošnji izbor je kvaliteten in posrečeno sestavljen, da ga bodo naročniki lahko zares veselili, saj bodo knjige vsakomur nekaj dale, mu nekaj novega povedale, ga razvedrile in obogatile njegovo znanje. Poleg Prešernovega koledarja za leto 1974 so v letošnji zbirki tri pripovedna dela domačih avtorjev: Marjana Kolarja povest *Snežne verige*, Visoška kronika dr. Ivana Tavčarja in knjiga avtobiografskih črtic Jakoba Aleševca »Kako sem se jaz likal«, ki jo je avtor podnaslovlil: *Povest slovenskega trpina*. Četrta knjiga, ki jo je napisal inženir Ivan Ribarič ima naslov »Ikarus leti v vesolje«, peta knjiga pa »Naše stanovanje«. Prešernov koledar za leto 1974 je uredil pisatelj Miško Kranjec. Koledarski del je z barvnimi podobami — motivi iz Slovenije in Koroške — opremil akademski slikar Božidar Jakac. Njegova je tudi naslovna podoba pesnika Franceta Prešerna. Kakšen je bil naš veliki pesnik France Prešeren, smo se že velikokrat vpraševali, saj za njim niso ostale kakšne avtentične fotografije. Naši slikarji in kiparji pa so ga velikokrat slikali in oblikovali. Vsak si je njegov lik malo po svoje predstavljal. Kateri se je njegovi resnični podobi najbolj približal? Prešernova podoba Božidarja Jakca, s katero se boste srečali na naslovnih straneh Prešernovega koledarja, vas bo prevzela s svojo resnobno lepoto: ko jo je slikar Jakac ustvarjal — je bil ves poglavljen v Prešerna pesnika. Tudi vsebinsko je koledar zares koledar v svoji klasični podobi. Članki v njem so povezani z našo današnjo stvarnostjo doma in pregledom važnejših dogodkov v svetu. Ima tudi koristne in potrebne praktične rubrike, kakor npr. naše poštne predpise in poštne številke vseh pošt v Sloveniji ter v večjih krajih drugih jugoslovanskih republik.

Povest Marjana Kolarja: *Snežne verige* posega v današnji čas. To je doživeto napisana zgodba enega izmed tistih naših ljudi, ki so začasno zaposleni na tujem. Ta se po treh letih dela na tujem, za novoletne praznike, vrne na obisk k domačim. Pričakoval je veselo srečanje, a

je doživel grenko razočaranje. Tudi to se v življenju zgodi. Dogajanja, ki jih pisatelj opisuje, so zajeta iz nekaj dni in razpletena v zanimivo povest, v kateri bo morda tudi kdo izmed bralcev našel košček lastnih doživetij.

Visoška kronika dr. Ivana Tavčarja, zgodovinska povest iz naše lepe poljanske doline, je eno najboljših del našega znanega pisatelja. Čeprav smo jo morda že prebrali, jo radi beremo še in še. In kakor so jo radi brali že naši starši, kakor smo jo radi brali mi, jo bodo z veseljem in zanimanjem prebrali tudi naši otroci. Jakob Aleševc je med današnjimi pisatelji neznano ime. Tudi tisto, kar je nekoč napisal, je zelo malo znano. Ljubljanci, ki imamo danes že šestdeset let, pa smo Jakoba Aleševca poznali iz pripovedovanja staršev in smo včasih radi brskali po knjižnicah za njegovimi deli. Bil je izredno duhovit in nadarjen pisatelj, poln humorja, čeprav je bilo njegovo življenje trdo in bridko. Rodil se je v Kamniku l. 1842 kot čevljarjev sin in umrl v ljubljanski hiralnici skoraj slep l. 1901. Ker je bil izredno nadarjen, so revnemu očetu svetovali naj bi študiral. Kako pa je bilo s tem takrat, vam sam pripoveduje z veselim in grenkim humorjem v petnajstih črticah, ki so zajete v knjigi »Kako sem se jaz likal«. Besedo o avtorju je napisal Miško Kranjec. Ta knjiga bo koristno branje posebej za naše mlade ljudi, da bodo vedeli, v kakšnih okoliščinah so nekoč študirali mladi pri nas.

Današnji čas drznih vesoljskih poletov je posebej razgibal naše zanimanje in domišljijo za vse, kar je s tem v zvezi. V knjigi *Ikarus leti v vesolje*, je inženir Vladimir Ribarič zbral vse od začetkov letalstva do odkrivanja vesolja. Ta knji-

ga ni strokovna razprava. Bere se kot razgibano napisana povest. V živo dopolnilo so tudi številne fotografije. Mladi in starejši jo bodo prav gotovo radi brali. Šesta knjiga v letošnji zbirki ima naslov *Naše stanovanje*. To je knjiga, ki s številnimi ilustracijami in tiskano besedo svetuje, kako sodobno opremiti svoje stanovanje, pa naj bo majhno ali večje, v stari ali novi stavbi. Koristna in potrebna knjiga za vsakogar.

Tako smo vam na kratko spregovorili o letošnjih knjigah Prešernove družbe, ki vas ne bodo razočarale.

IS.

Kuharska knjiga Ivana Ivačiča

Pri založbi Obzorja v Mariboru je lani konec leta izšla Kuharska knjiga slovenskega kuharskega mojstra Ivana Ivačiča. Seveda to ni njegova prva kuharska knjiga. Že nekaj jih je napisal, pa so izšle in bile hitro razprodane. Vsaka izdaja je malo izpopolnjena, čeprav že prej bogata, ji je še to in ono dodano. Na 350 straneh te kuharske knjige so zbrani zapisi in nasveti za sodobno pripravo najrazličnejših jedi domače kuhinje kakor tudi znane jedi, ki so posebnost tujih kuhinj. Recepture so pisane za 6 oseb, kar se po avtorjevem mnenju, da najlažje količinsko prilagoditi posameznim družinam. Količina maščob pri posameznih receptih je po navodilih sodobne zdrave prehrane mnogokje zmanjšana in jo nadomešča dodatek smetane. Veliko gospodinjam, posebej začetnic, bo veselih tudi navodil, kako dobro kuhamo posamezna živila, saj je od tega odvisna okusnost in tudi prehrabena vrednost mnogoterih jedi. Nova Ivačičeva Kuharska knjiga bo dober svetovalec in priročnik gospodinjam, tistim, ki so že izkušene in onim, ki so manj izkušene v kuharski umetnosti.

S.

SREČNO NOVO LETO 1974 ŽELI VSEM SLOVENCEM PO SVETU

zavarovalnica SAVA

MARIBOR, Partizanska c. 47, tel. 23-961

s poslovnimi enotami

Ljubljana, Celovška c. 177, tel. (061) 55-333, 56-893

Celje, Prešernova ul. 6, tel. (063) 22-296

Piran, Ul. IX. Korpusa, tel. (066) 73-481, 73-482

Postojna, Jenkova 1, tel. (067) 21-023

ter zastopstva: Ptuj, Prešernova 20; Dravograd, Meža 13; Jesenice, Masarykova 13/I; Kranj, Staneta Rozmana 13; Ljutomer, Glavni trg 1; Koper, Ulica JLA 3

in zastopnikih v vseh večjih krajih

se priporoča in sprejema v zavarovanje vse vrste imovinskih, transportnih in osebnih zavarovanj

DOBRE POLJE
PREDSTRUGE

Oaze, ki so blizu in daleč

Sredi Dobropolja, v vasi Videm, je ob gostilni Brdavs polno ljudi: čakajo na avtobus, ki jih bo popeljal na delo. Nekatere le do dva kilometra oddaljenih Predstrug, druge v Ljubljano, tretje v Grosuplje. Največ se jih bo zdaj, po drugi uri, vrnilo domov. Tu, v bližini gostilne, trgovin, cerkve, pošte, Jakličevega doma, zdravstvene postaje in šole, v središču Vidma torej, ki je gospodarsko in upravno središče Dobropolja (včasih je bil v tem kraju tudi sedež občine, danes imajo le krajevni urad), tu skoraj prav nič ne kaže, da bi bilo Dobropolje nasploh z vsemi številnimi naselji gospodarsko kaj zaostalo, da bi bilo potisnjeno nekam v stran od pomembnejših slovenskih cest in krajev, v stran od industrije, da bi bilo pozabljeno, kot radi rečemo dandanes. Okrog mogočne cerkve (prafara Dobropolje se omenja že v 13. stoletju) so stari gostilniški, obrtniški in trgovski domovi, ki kažejo, kako bi ta kraj potreboval večje, trdnjše urbano središče. V resnici je bilo v Vidmu staro obrtniško in trgovsko središče, ki se je zelo razvilo v času pred železnico (Grosuplje—Ribnica—Kočevje), pozneje pa je nazadovalo prav zaradi odmaknjenosti od nje. Danes bližnja vas Predstruge, kjer je dobropoljska železniška postaja, kaže z novjšim, delavskim delom vasi in z nekaj industrijskimi obrati bolj sodobno, bolj razgibano podobo, ljudje pa se radi imenujejo kar Štacionarji.

»Dobro polje«

Ampak zdaj, sredi dneva, ko ljudje prihajajo z opravkov, ko se nekateri odpravljajo na šiht, drugi spet bodo kmalu doma, je tam okrog gostilne Brdavs živahno, zakaj v Dobropolju ni

malo ljudi. Na področju krajevnega urada Dobropolje jih je bilo leta 1966 celo nekaj več kot pred skoraj sto leti, in sicer 2853, leta 1869 pa 2834. Ni veliko vasi, ki bi po številu prebivalcev v teh sto letih bistveno nazadovale, precej pa jih je, v katerih se je število ljudi povečalo. Melik je leta 1959 zapisal (Posavska Slovenija, izdala Slovenska Matica), da so »Dobropolje zelo dobro obdelane in gosto poseljene, predstavljajoč v kulturnogeografskem pogledu silno poudarjeno nasprotje hriboviti kraški okolici. Melik tudi poudarja, da »pošteno zaslužijo svoje ime, zakaj to je suho kraško polje, ki predstavlja s svojim velikim sušnim, ravnim zemljiščem, lepo obdelanim in dobro poseljenim, takorekoč oazo sredi razgibane, pretežno kraške in malo produktivne pokrajine«. Dobropolja kot kraja ni, čeprav je ime dobilo očitno od »dobro polje«; na tablah, ki označujejo imena krajev v tem 14 kilometrov dolgem in največ 3 kilometre širokem suhem kraškem polju, preberemo danes na primer »Dobre polje — Predstruge« ali »Videm—Dobre polje«. Nižje doli, na spodnjem, južnem delu polja to skupno ime na tablah za označitev kraja ne nastopa več, pač pa je tam pod skupnim imenom Struge združenih več vasi oziroma zaselkov.

Kmetijska zadruga pa se, samo za primer, kljub temu imenuje Dobropolje, torej KZ Dobropolje, pošta Videm—Dobropolje. Njen razglas, datiran s 26. oktobrom 1973, torej že malce star, ampak zato prav nič manj aktualen, sem prebral na zunanjši gostilni Brdavs, ob avtobusni postaji v Vidmu, tam torej, kjer se zbira največ ljudi. Takole piše:

Skupina učencev pred osnovno šolo v Strugah. Ponosno so nam povedali, da so spomenik, ki se vidi na sliki — posvečen je 500-letnici slovenskih kmečkih uporov — izdelali sami

Detajl spomenika padlim v I. svetovni vojni v Vidmu

Struga — vas Lipa: osnovna šola

Domovina zobotrebcev

»Kmetijska zadruga obvešča izdelovalce zobotrebcev, da bo v prihodnji sezoni odkupovala predvsem zobotrebce, izdelane iz leske in hudolesa. Cena kvalitetnih, gladko obdelanih zobotrebcev je 0,20 din za zvez (butarico), če bo vsebovala najmanj 18 komadov. Zvezi (butarice) z manj kot 18 komadi zobotrebcev bodo cenejše; praviloma zobotrebec 1 stari din, če bo odgovarjal kvaliteti (mišljena je predvsem lepa obdelava in belina). Zobotrebcev, izdelanih iz lipe ali breze in topole, ne bomo odkupovali oz. jih bomo plačevali po nižji ceni. Kdor želi nabaviti lesko za izdelavo zobotrebcev, se lahko posluži našega kamiona za prevoz lešče...«

Izdelovanje zobotrebcev — to je kruh ljudi v vseh krajih Dobrepolja: dodatni zaslužek kmetov pozimi, ko drugo delo počiva, dodatni zaslužek ob delu v tovarni in edini, a ne majhen zaslužek otrok, šolarjev. Skupino fantičev, ki so na igrišču pri osnovni šoli v Strugah (pravzaprav v Lipi, ki z naseljem Pri cerkvi in še z nekaterimi drugimi predstavlja Struge), sem vprašal, kaj počno, kadar niso v šoli in kadar se ne učijo, kadar ne igrajo nogometa, pa mi je najstarejši, Boris Hegler, ki hodi v 8. razred, z rokama pokazal, kot da nekaj reže, šili ali nekaj podobnega. Zobotrebce, ja, je rekel, ko sem ga vprašujoče pogledal. Vsi jih delamo doma, vsak dan, še ob nedeljah in praznikih, če je treba. Koliko na dan? sem bil radoveden. 250 butaric, mi je rekel. 250? Res toliko? Ja, seveda, je rekel in se zasmel, veste, saj to sploh ni veliko, to gre hitro. Pojasnil mi je, da to seveda potem, ko je les pripravljen. V butarici je 18 ali 19 zobotrebcev (v glavnem jih delamo iz leske, je rekel Boris, največ, dovolj je leske, tu okrog po grmovju, je pokazal z roko v hrib, saj je sama leska!), butarica je po 20 starih din, to pride na dan, sem računal, pet starih tisočakov, to je na mesec, če odštejemo 5 dni za nedelje in praznike, torej 125 jurjev. To niti ni malo, sem pomislil, ampak to je moreče, dolgočasno delo, prav nič lahko, Boris mi je pokazal žulje, ki jih ima od tega.

Boris in Slavko in razen njiju še Stane Oberstar iz Lipe, ki hodi v 6. razred, pa Nadka Pugelj iz 4. razreda, ki se je s temi tremi fanti tistega dne tudi podila za žogo, so mi rekli, naj napišem, da so prav te dni imeli pri nas v Strugah proslavo 100-letnice šolstva (to je bilo proti koncu novembra lani). Ne, so rekli, ta šola je stara 40 let, leta 1933 so jo zgradili, prva šola pa je bila pri nas že pred sto leti. (Zanimivo je, da je v teh krajih šolstvo že zelo staro: v Vidmu je v stari mežnariji delovala zasilna šola že leta 1793, vendar so jo v letih 1835 do 1857 podrli in na istem mestu zgradili novo šolsko poslopje, sedanja stavba, v kateri je še zdaj osemletka, pa je iz leta 1908.) V osemletko v Struge hodi okrog sto učencev iz desetih vasi: Rapljevo, Podtabor, Pri cerkvi, Lipa, Paka, Tržič, Kolenča vas, Potiskavec, Tisovec in Cetež.

Tisto, kar me je v Strugah ustavilo ob šoli, pa so štirje visoki kipi, visoki tri metre ali še več, ki na prvi pogled spominjajo na Formo vivo v Kostanjevici ali na kipe kakšnega Jovanoviča. Kdo je to naredil? sem vprašal. Mi, so rekli, se pravi lanski sedmi oz. letošnji osmi razred. Sami smo jih izklesali, iz lipovega lesa, delali smo v lanskem šolskem letu pri likovnem pouku, postavili smo jih pa letos, je pojasnjeval najstarejši Boris Hegler. Spomenik kmečkim uporom je to, predstavlja kmete s tedanjim orožjem, s koso, vilami, cepcem in sekiro. Vse sem jaz prefarbal, je dodal nagajivi Boris, a niso v redu, a? So, res so, moram priznati, za otroke, šolarje, zanje so naravnost odlični, ideja pa je sploh vredna pohvale!

Že sem nameraval zapustiti rodovitno oazo sredi kraških goličav, že sem hotel iz Dobrepolja po makadamski cesti (iz Rašice pa skozi Dobrepolje in potem skozi Žvirče in Ambrus do Zagradca oz. Fužin, kjer se pride na cesto od Ivančne gorice proti Žužemberku, je pot makadamska, le skozi naselji Videm in Struge je asfalt) v Suho krajino, proti Ambrusu, ko so mi fantje rekli, da naj si ogledam še srne, ki so jih pripeljali lovci. Prav, sem rekel. Kaj pa medvedi pa divji prašiči? sem vprašal, ali je tega tudi kaj pri vas? Uh, so

Spomenik žrtvam narodnoosvobodilne vojne v Vidmu

Videm — središče Dobrepolja

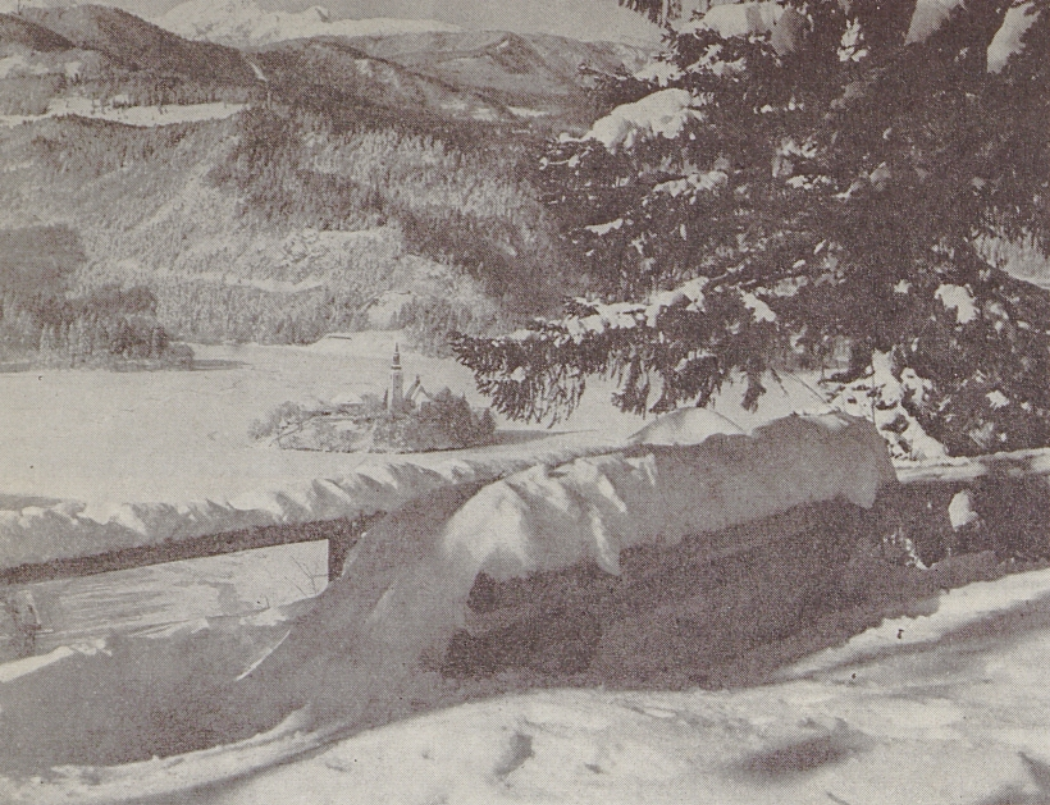

Struge: del vasi in cerkev z vaškim pokopališčem

rekli, kolikor hočete. Ste že videli medveda? sem silil vanje. U, seveda, ne samo enkrat. Pa se jih ne bojite? Ah, kaj še, zakaj pa...

V Ambrus, sredi slabo rodovitne, res suhe Suhe krajine, sem prišel že pozno, pod noč že, predolgo sem se zadržal v lepih, prijaznih vasicah Dobrepolja. Med hribi, v kotanji kot v kakšni večji vrtači z izrazito kraško, kamnito okolico je Ambrus tudi kot kakšna slabo rodovitna oaza sredi nerodovitne okolice.

Andrej Triler

Že v prejšnji številki smo vam na naslovni strani predstavili podobo zimskega Bleda z Zatrnikom. Tokrat še nekoliko drugačen razgled

Bled v tekmi za zimskega turista

Del parkirišča pri smučarskem središču Zatrnik

Bled se mora kljub svojemu dolgoletnemu dobremu imenu še vedno boriti za goste. V zadnjem času se je podal predvsem v »veliko tekmo« za evropskega in ameriškega zimskega turista! To je pravzaprav obenem tudi poskus Bleda, da bi se povzpел še više na slovenski turistični lestevici, prehitel Ljubljano in se približal Portorožu, ki je s svojo novo arhitektonsko podobo že močno podoben znameniti mediteranskim turističnim centrom v Italiji, Franciji in Španiji. Bled je močnejše posegel na to tržišče s svojim zimskim smučarskim centrom na Zatrniku.

O tem je pisal tudi hamburški tednik »Welt am Sonntag«, ki je navedel zanimiv podatek, da se je za zimski šport v »deželi sončnega Jadrana« lani odločilo manj kot pet odstotkov zahodnonemških smučarjev, medtem ko je vzrok za to: nevednost! »Strehe planšarskih koč pod debelo snežno odejo, razen tega pa na smučarskih terenih okrog njih popolnoma ravne in steptane strmine, to je vseč zimskim športnikom in prispeva k temu, da so Julijske Alpe med smučarji zelo cenjen cilj. Vse to ni na jugoslovanski strani teh gora prav nič drugače kot na strminah, ki padajo proti Italiji,« je zapisal znani hamburški tednik »Welt am Sonntag« in nadaljeval: »Tudi drugo mejno gorovje v tem kotičku Slovenije, Karavanke, ki delijo Avstrijo od Jugoslavije, so po dolgem in počez njim enake.« Zahodnonemški tednik je zatem komentiral, da v zadnjem času prispeva jo k zanimivosti Jugoslavije v zimskem turizmu tudi čisto nove ponudbe.

»Tako nastaja nedaleč od letovišča Bled, o katerem je avtor bestsellerjev Arthur Miller napisal »Najlepši kraj na svetu«, popolnoma novo zimsko športno središče. Nove gradnje in naprave v snegu se imenujejo Zatrnik. Tam so štiri smučarske vlečnice, sedežnica, 16 označenih prog med 880 in 1260 metri višine, tam imajo smučarsko šolo in velik parkirni prostor. Ta Bled s svojima velikima termalnima bazenoma (temperatura vode do 28 stopinj) je družabno središče jugoslovanskega gorskega sveta. Jezero postane od decembra dalje ledena ploskev, prizorišče »promenadnih koncertov« in teren, na katerem postavijo »ledeni bar«, v katerem točijo kuhano vino tudi v majhnih kozarcih ter žganja za vsakogar, pa naj bi imeli svoj okus naravnih vzhodnjaško ali zahodnjaško.«

K razvedrilom spadajo »pisani večeri« in plesna glasba od tedaj, ko se pije čaj ob petih. V igralnici se vrtili kroglica ter vabi tiste, ki verjamejo v srečo, iz Corti-

ne d'Ampezzo, iz okolice Trsta in iz okolja Vrbskega jezera.«

Kakšen je pravzaprav Zatrnik, novi slovenski smučarski center, kjer je 19 kilometrov smučarskih stez, sistem petih žičnic, sedežnic in vlečnic, ki omogočajo, da se smučar vseh 19 kilometrov vozi, ne da bi napravil koraka navkreber? To je za komercialno gostinstvo na Bledu, ki ima v hotelih približno 1.700 postelj, skupaj s počitniškimi domovi in sobami pri zasebnikih pa skupno 6.000 postelj, izhodišče za predvideno podaljšanje zimске sezone od tistih štirinajstih dni v zimskih šolskih praznikih na dolge tri mesece. Investitor celotnega projekta Zatrnik je »Zavod za razvoj in pospeševanje turizma« na Bledu, posojila je odobrila »Ljubljanska banka«, medtem ko so poroki za posojilo hotelsko-prometno podjetje »Viator« iz Ljubljane, »Združeni hoteli Bled« in »Gozdno gospodarstvo Bled«.

Zatrnik je pravzaprav smučarski center za vsakogar. Najdaljša med progami, ki se skupno raztezajo 19 kilometrov naokoli po goratem svetu Gorenjske, je »družinska proga«, s katero se z 1264 metrov visoke Berjance prepeljete 3200 metrov z višinsko razliko 363 metrov. Prvi del steze je nekoliko bolj strm, tako da je imel na tej progi precej neprijetnosti med svojim kratkim obiskom tudi ameriški astronaut David Scott, ki je sicer pokazal največ smučarskega znanja med astronautsko trojico »Apolla 15«. Ameriški vesoljci so obiskali Slovenijo, Ljubljano, Bled in Zatrnik, nekaj mesecev pred znano afero, ko je NASA suspendirala Davida Scotta, Jamesa Irwinga in Williama Wordena zaradi tihotapljenja znamk. Drugi del »družinske proge« z Berjance je položen, vsepovsod pa dovolj širok. Najožje mesto proge je okrog 60 metrov. To je seveda zagotovilo, da vsak smučar srečno prispe na spodnjo postajo sedežnice, ki v eni uri pripelje na vrh Berjance 900 smučarjev.

Tisti, ki so profesionalni smučarji ali uživajo v vožnji po zahtevnejših progah, imajo idealno progo za veleslalom, mladinski ali ženski smuk, na nasprotni strani »družinske proge«. Ta steza, ki je dolga 2400 metrov s 360 metri višinske razlike, ima zanimivo in različno konfiguracijo po planinskih pašnikih in gozdnih odsekih.

Zanimiv kompleks so tudi proge s Hotunjskega vrha. Najprej se je treba z vlečnico dvigniti na vrh, od koder se raztezajo šitri proge, daljše in položnejše, krajše in bolj strme. S Hotunjskega

Smučišča na Zatrniku spadajo med najlepša v Sloveniji

vrha peljeta dve slalom progi s približno dolžino enega kilometra in z višinsko razliko več kot 200 metrov. Progi »Plana I« in »Plana II« z vlečnico pa sta idealni za otroke in nedeljske smučarje skromnejših zahtev.

Bele opojnosti je na Zatrniku na 19 kilometrih smučarskih prog torej dovolj za vsakogar. Blejska sezona je v letu 1971 trajala natanko 172 dni, turistični programerji v blejskih hotelih pa upajo, da bodo s smučarskim centrom na Zatrniku

podaljšali zimsko sezono za 60 dni in torej blejsko sezono na 232 dni. To je vsekakor dosegljiv cilj. In s temi 60 dnevi podaljšane sezone bo Bled na slovenski turistični lestvici že prehitel Ljubljano in se nevarno približal Portorožu, ki je zaslovel s svojo čudovito plažo in sodobnimi arhitektonskimi linijami, obenem pa tudi s prekrasno panoramo slovenskega primorja.

Aco Pasternjak

Otroci se radi in lahko uče

Vsak zdrav otrok je zvedav in ukaželjen; vse vidi in vse sliši, vse hoče zvedeti in vse spoznati. Če znamo to njegovo vedoželjnost prav izrabit in voditi, se bo že v zgodnjem otroštvu naučil marsikaj, kar mu bo pozneje v življenju še kako v korist. Vzemimo na primer učenje tujih jezikov.

V Ljubljanskem Pionirskem domu že skoro dvajset let poučujejo angleščino in nemščino otroke od šestega leta dalje. Njihove izkušnje kažejo, da otroci radi obiskujejo te tečaje in dosežejo tudi lepe uspehe. Pouk poteka od vsega začetka v tujem jeziku, da se ga otroci privadijo in zelo so ponosni, da znajo tudi sami že takoj od začetka »govoriti« v njem. Ker znajo izredno dobro posnemati, hitro ujamejo učiteljevo izgovorjavo, ritem in naglašanje, in da jim je učenje prijetno, je povežano z igro, s petjem, tekmovanjem. Šele v osmem letu starosti, ko otroci v šoli že dobro pišejo in berejo v materinščini, začno tudi pri učenju tujega jezika s pisanjem in domačim delom. Čeprav to nekaterim otrokom ne diši preveč, jim veselje ob uspehih pomaga, da vztrajajo vseh deset let, kolikor traja učenje.

Pred leti so se otroci, oziroma njihovi starši odločali predvsem za učenje angleščine. V zadnjih letih pa je vse več tistih, ki se uče nemščine. Med njimi so tudi otroci, katerih starši so se namenili na delo v tujino, ali pa takih, ki so se že vrnili v domovino, pa žele, da bi otroci nadaljevali z učenjem nemščine, da ne bi tistega, kar so se naučili, spet pozabili.

Otrok, ki se uči nemščine, ker se starši odpravljajo na delo v tujino, je zlasti veliko na tečajih v Prekmurju, v Ljutomeru, Ormožu in Mariboru. Sicer pa se v okviru Delavske univerze vršijo tečaji tujih jezikov za otroke v vseh večjih krajih Slovenije. Ljubljanski Pionirski dom, ki ima v tem največ izkušenj, pa prireja za pedagoge, ki vodijo te tečaje, vsako leto seminar, da izmenjajo svoje izkušnje in izboljšujejo in izpopolnjujejo način pouka.

Zanimivo je, da imajo otroci, ki se uče tujega jezika, boljši uspeh tudi pri pouku materinščine, ker se pri tujem jeziku nauče sistema učenja, ki ga s pridom uporabljajo tudi pri domačem jeziku.

Vse dolgoletne izkušnje, pa tudi raziskave psihologov kažejo, da se otroci radi in lahko uče in da brez večjih težav govore v dveh (pa tudi v več) jezikih. Zmeda nastane le, če se otroci učijo dva jezika od iste osebe, oziroma če morajo z isto osebo govoriti nekaj časa v enem, nekaj

časa pa v drugem jeziku. To so dognali tudi v Pionirskem domu. Če je otroke, ki so jih starši dali učiti oba jezika — angleščino in nemščino — zaradi pomanjkanja pedagogov učila ista učiteljica, so se otroci zmedli in pomešali oba jezika med seboj.

Otrok določen jezik avtomatično poveže z določeno osebo, s šolo, z okoljem. Če živi s starši v tujini, se bo z njimi pogovarjal v materinščini, v šoli, na dvorišču, na ulici pa v tujem jeziku. Morda se bodo morali starši v tem primeru več ukvarjati z otrokom, se veliko pogovarjati z njim, da ga ne bo preplavila tuja govorica, ki jo sliši povsod, razen doma. Toda če bo čutil zavednost staršev, njihovo ljubezen do materinščine, bo domača beseda tudi njemu najlepše in sladko zvenela.

Kaj pa, če sta starša različnih narodnosti? Tudi tu otrok z dvema jezikoma ne bo imel težav, če bo mati z njim dosledno govorila v svojem, oče pa v svojem

jeziku. Verjetno bo tu treba vložiti več truda, predvsem pa vztrajnosti, ki pa bo prej ali slej obrodila sadove.

Prepričani smo, da je med našimi ljudmi, ki žive v tujini, le malo takih, ki bi se jim ne zdelo vredno potruditi, da bi otroka naučili domače govorice in še manj takih, kot je naš sosed, ki vsako leto, ko pride na obisk v domovino, težje najde domače besede.

»Kako?« ga vprašam ob zadnjem srečanju. »Ali ti slovenski jezik tako malo pomeni, da ga boš zdaj zdaj pozabil?«

»Slovenski jezik!?« me omalovažujoče zavrne; »kdo pa, razen Slovencev v svetu sploh ve zanj?«

Res, da nas je malo, ki ga govorimo in razumemo, a ker je naš, ker so se v njem pogovarjali naši starši in stari starši, ga imamo radi in ga želimo ohraniti za naše otroke in naših otrok otroke. Zato raje pomislim na Roberta, ki živi v Avstriji in govori z očetom po nemško, z mamo Slovenko pa lepo po naše kot vsak naš otrok. Mama pravi, da zaradi dvojezičnosti Robert ni imel nikoli nobenih težav. Celo pohvali se, da mu je bilo, ko je bil majhen, v veliko zabavo, ko sta se z mamo lahko pogovarjala, ne da bi ju oče razumel. Hočeš, nočeš se je sčasoma tudi oče naučil toliko slovenske, da ju vsaj razume in tako vpričo njega ne moreta več razpravljati o svojih skrivnostih.

Še bolj pa mi je všeč družina, ki že dolga leta prihaja k nam na počitnice. Oče Italijan, mati Čehinja in tri hčerke, ki z očetom in materjo govorijo z vsakim v njegovem jeziku. Ko so začeli prihajati k nam, so bile deklice še čisto majhne. Spoprijateljile so se z otroki iz vse sosseke; spočetka so se sporazumevale z rokami, počasi pa so začele pobirati slovenske besede in danes vse tri govore lepo po naše, ne sicer v knjižni slovensčini, pač pa v domačem narečju, tako da jih po govorici komajda ločiš od domačinov. Zdaj so vse tri že poročene, vsaka z možem druge narodnosti, vsaka živi v drugem koncu Evrope, snidejo se le na počitnicah pri nas. Zdaj prihaja k nam že tretji rod — triletna punčka, ki govori z dedkom po italijansko, z mamo in babico po češko, z očetom srbsko, s tetami in našimi otroki pa lepo po slovensko. In tako je ta deklica lahko v živ dokaz, da je zgodnje otroštvo najboljše obdobje za učenje jezikov, pa tudi dokaz, da je slovenščina blizu tudi drugim in ne samo nam, ki smo se v njej učili izgovarjati prve besede, poslušali prve pesmi in pravljice, brali knjige, ki so jih napisali naši pesniki in pisatelji.

Malica v počitniški koloniji naših mladih rojakov iz Nemčije

Jana Milčinski

Tito Among Emigrants At Stubica

At Stubica, on October 14th, the celebrations to mark the 400th anniversary of the Croat-Slovene Peasants' Revolts were brought to an end by a great people's meeting and by the unveiling of a majestic monument to the rebel peasants and their legendary leader, Matija Gubec.

The guests of the final solemnities were the President of the Republic, Josip Broz Tito, who was the patron of the celebrations to mark the 400-year anniversary of the Peasants' Revolts and many other prominent representatives of our country.

At the meeting, where more than 10,000 people from Slovenia, Croatia and other places were gathered, there were several hundred Yugoslav emigrants from the United States, Canada and other overseas countries, who had come specially to this meeting. A group of Croats from Gradišćansko, and participants of the Spanish Civil War as well as members of the partisan detachments which bore the name of the great peasant leader Matija Gubec were also there.

The grand monument to Matija Gubec, which is the work of the Academic Sculptor Anton Augustinčič, was unveiled by President Tito. In his speech President Tito pointed out: »that the ideals for which Matija Gubec, the leader of the Peasants' Revolt, died so heroically, the ideals for which many of the sons of our nations sacrificed their lives, the ideals of freedom for peasants and for men in general, have been brought ever closer to reality in our country over the last thirty years.«

President Tito then planted a memorial lime-tree on Samci hill. The tree will help future generations to preserve the memory of the legendary Gubec's revolt, which has, up to present times, remained a symbol and an encouragement to working people in the fight for their rights.

After the unveiling of the monument President Tito and the officials accompanying him visited the Museum of the 1573 Peasants' Revolt in the recently renovated Oršič castle. In one of the rooms of the castle he later on met the representatives of the emigrants who

were present at the celebration. John Badovinac, the President of the Croatian Fraternal Union which had organized the trip of its members to this celebration, Bernard Luketich, Treasurer-General, Steve Milošević, the editor of »Narodne novine«, from Canada, and several other prominent representatives of this, the largest organization of Croatian emigrants, took part in a friendly conversation with the first citizen of Yugoslavia, President Tito. Many other representatives of Yugoslav emigrants were also present.

At this meeting President Tito stressed the fact that our emigrants should represent the bridge of friendship between their native country and the countries in which they now live.

In the Eyes of Foreigners

I Was Present At The Birth Of New Yugoslavia

— said William Deakin, head of the first British military mission attached to the Supreme Command and author of the book »The Embattled Mountain«. The book evokes the days spent among Yugoslav partisans —

When the English historian and British army colonel William Deakin was briefly in Belgrade to launch the Serbo-Croat translation of his book »The Embattled Mountain«, he recalled the days he had spent among Yugoslav partisans in the crucial months of the struggle in 1943, which he had described in his book.

The head of the first British military mission to be sent to Marshal Tito and the Supreme Command, William Deakin pointed out that he had written the book to pay tribute to Marshal Tito, the Yugoslav army and the entire Yugoslav people for their extraordinary efforts, sacrifices and successes in the fateful months of their liberation struggle.

This exceptionally significant book on the partisan struggle and the revolution was first published in English by Oxford University Press in 1971. An Italian translation appeared in 1972. The fourth edition of the book in French is now in preparation.

— You experienced the fifth enemy offensive, the Sutjeska and Zelengora, crossed Eastern Bosnia with the Supreme Command and attended the historic second session of AVNOJ in Jajce. What are your impressions and memories of this exceptionally important event in the recent history of the Yugoslav peoples?

— Already at the beginning of October 1943, we members of the British mission were told in the Supreme Command that a meeting was being prepared in Jajce and that columns of delegates from all parts of the country were converging

A small part of the Peasants' Revolt Monument at Stubica

on the Bosnian town. However, we realised only later that this was a political meeting which was to lay the foundations of new Yugoslavia and that Tito wanted the Allies to recognise the new government. In fact, we began realising this during the night of November 29, when as foreign, mute observers we were listening to passionate speeches by delegates and watching the passing of resolutions. It was me in fact who took to Cairo the texts of the decisions of the Second Session of AVNOJ, handed to me by Moša Pijade and these were the only authentic documents on what was going on in Yugoslavia to reach the Allies.

But I was unable to follow the entire course of the historic event in Jajce. I was terribly shocked by the death of Ivo Lola Ribar as I had been with him when he was killed shortly before the AVNOJ session.

— What are your impressions of today's Yugoslavia?

— My answer will be brief. I am an historian and I approach events in a specific way. There must be a lapse of time between events and the point at which assessments and judgements on them are made. This is why I do not consider myself competent enough a person to answer your question. I am qualified to speak about the past.

Nehru Prize To Tito

The President of Yugoslavia, Josip Broz Tito, was given in New Delhi »Nehru Award for International Understanding« in 1971. This high award was given to the President of Yugoslavia for his being one of the most prominent contemporary statesman in the world, who has given a significant contribution to the struggle for peace and equal international relations.

From »Yugoslav Life«

»TAS« and »VW«

On November 10th, in the presence of many guests, a new automobile factory, called »TAS« (i.e. Tovarna Avtomobilov Sarajevo), was opened at Vogošće near Sarajevo by Džemal Bijedić, the President of the Federal Government.

The new automobile factory is the result of a contract signed between the Sarajevo firm »UNIS« and »Volkswagen« of Wolfsburg. First phase investments came to 300 million dinars, of which »UNIS« contributed 51 % and »Volkswagen« 49 %. In the first phase the factory will send off the production line 12,000 »beetles« (1200 and 1300 ccs) annually and will employ 800 workers. When the third phase is completed it is expected that annual production will reach 60,000 vehicles and the number of employees will increase to 6000. The production of cars is not the only kind of co-operation between »TAS« and »Volkswagen«; already in the first phase »TAS« will export to Wolfsburg 12 million Deutsche marks worth of automobile parts. In the third phase export will be increased very considerably. It is interesting to mention that the contract between »TAS« and »VW« includes the possibility of manufacturing any model from the big Volkswagen automobile family. One of the paragraphs of this contract sets up the standards of quality which are based on West German norms. This means that there will be no difference whatsoever between the Volkswagen built in Vogošće and its »brother« from Wolfsburg. Quality control will be supervised by West German engineers working at »TAS«.

The new Yugoslav automobile factory has agreed to organize a highly efficient service network in Yugoslavia.

TANJUG'S 30 Years of Reporting

The Yugoslav press-agency, TANJUG, celebrated thirty years of its activities on November 5th. On this day thirty years ago TANJUG sent out the first item of news from Jajce, Bosnia. This was the first military report issued by the NOV & POJ Supreme Head-Quarters. Soon afterwards lots of other news followed. The main task of TANJUG was to inform the Yugoslav and world's public about the fight of our peoples for their freedom and for a better future and about their endeavours for the foundation of a new state.

Nowadays TANJUG is connected by means of teleprinters with all Yugoslav newspaper offices, radio stations and TV studios, to which it sends, in the

shortest time possible, news, reports, commentaries and stories from all over the world. TANJUG co-operates with forty of the world's commercial and national agencies and receives reports from numerous correspondents spread out all over our country and abroad.

Employment Figures Up

At the end of July a total of 4,281,700 Yugoslavs were employed; this is 28,000 more than in the previous month. During this year the number of employed Yugoslavs has increased by 128,000 (i.e. 3.2 %). According to the Economic Institute in Belgrade, where the long-term plan for the development of our country was made, at least two million more jobs will have to be provided in all Yugoslavia by 1985, in order to give employment to the increase in the population and to at least some of those Yugoslavs who, at present, are working abroad.

Airport At Maribor

Up till now only sports planes and gliders have been able to land at and take off from the airport at Slivnica near Maribor. Recently the Federal Civil Aviation Authority has made plans for the modernization of this airport. Work is to be started in 1974. First of all a 2200 metres long asphalt runway will be laid and then other objects, needed by a modern airport, will be built. Slovenia will thus have, besides Brnik Airport, another international airport at Slivnica near Maribor.

Speed Restrictions On Slovene Roads

Since November 1973 road speeds in Slovenia have been restricted, with a maximum of 100 k.p.h. on main roads and 80 k.p.h. on regional roads. At the same time, all other restrictions on individual roads are unaffected. The new speed restrictions will remain in force until April 1st 1974. No speed limit has been placed on the Vrhnika—Postojna motorway.

Another bill is expected to be passed shortly too: the consumption of alcoholic drinks is to be completely prohibited for all drivers.

Metod Mikuž: »The Most Complicated Period In All Our History«

A short time ago the last three volumes of the work »A Survey of the History of the National Liberation War in Slo-

venia«, written by Professor of History, Dr. Metod Mikuž, were published in Ljubljana. In the introduction the author explains some of the reasons which led him to take up writing the survey of the development of the National Liberation War in Slovenia. He points out that »he realizes that his work is an attempt to present a systematic survey of one of the most complicated periods in all our history.«

Dr. Metod Mikuž himself took part in the National Liberation War, which he joined as a Roman Catholic priest.

Six »Golden Books«

For several years the »Mladinska knjiga« publishing house of Ljubljana has been giving out questionnaires to young readers in order to find out which books are their favourites. During this work with young people »Mladinska knjiga« has come up with the idea of publishing a collection of books, the program of which will be made up by young readers themselves. Recently the first six books of this collection have been published. They are: »Lassie se vrača« (»Lassie Returns«) by Eric Knight, »Ostržek« (»Pinocchio«) by Collodi, »Solzice« by Prežihov Voranc, Harriet Beecher-Stowe's »Koča strica Toma« (»Uncle Tom's Cabin«), »Pika Nogavička« (»Pippi Longstocking«) by Astrid Lindgren, and »Gimnazijka« (»High-School Girl«) by Anton Ingolič.

Twenty-two books by Yugoslav and foreign writers are to be published in the »Golden Book« Collection.

Janko Rogelj: »Svoji k svojim«

The »Državna založba Slovenije« publishing-house in Ljubljana has recently published a new book written by the Slovene emigrant writer Janko N. Rogelj. The Book is entitled »Svoji k svojim« and it is the writer's third book published in Slovenia. It deals with the life of our emigrants. For readers in Slovenia and for our emigrants all over the world »Svoji k svojim« is mainly an informative book; its main characteristics are simplicity and directness.

Gold Medal For Slovene Designer

At the fifteenth International Exhibition of Modern Applied Art, Architecture, and Industrial Design, which was held in Milan between September 20th and November 20th, 1973 Yugoslavia won international recognition for a display show-

ing the planning of new forms of industrially-manufactured dwellings and fittings, designed for the future. The gold medal was awarded for the prototype of the »FUTURA« System, whose designer is Professor Niko Kralj from the Design Institute, part of the Faculty for Architecture, Geodetics and Civil Engineering, University of Ljubljana.

The »FUTURA« System, in which much interest was shown by foreign manufacturers, is designed so as to make automatic computer-guided production possible. All assembly departments become unnecessary, while intermediate and end storage facilities can be reduced by a factor of ten. Big savings in packaging and transport costs can be made. According to present calculations, with well-developed engineering »FUTURA« System products could be made 20 to 30 % cheaper than the articles presently used for man's dwelling-places. The most suitable materials are sprayed polyurethane foam in bright colours, transparent polyester, or matt-finished boards. Most metal profiles and distance-pieces will later be replaced by plastic components of sufficient strength.

Beer — The Slovene National Drink

The consumption of beer in Europe and in the rest of the world is, according to the latest statistical data, increasing every year. One of the main reasons for this is the fact that whereas ordinary workers can afford to pay the price demanded for beer, their pockets can't stretch enough to meet the price for wine.

Quality wine is now considered a luxury on world markets; it's something that an ordinary worker, with his modest pay packet, can afford only once a week. Beer consumption per inhabitant is lower in Yugoslavia than in her neighbouring countries, but it is taking a fast-increasing share of the drinks market.

On average, in 1966 each Yugoslav drank only 20.2 litres of beer; four years later consumption had risen to 30 litres, in 1971 a figure of 40 litres was recorded, whereas last year consumption reached 43.9 litres. That's not a great deal, however, if we compare this figure with that corresponding to some of our European neighbours. In Germany, Belgium and some other countries annual beer consumption has reached over 120 litres. Compared with other Yugoslavs, Slovenes drink the most beer — about 60 litres per inhabitant on average. That is probably because the brewing industry is highly developed in Slovenia, and wine

A Vinter's Day at Brnik Airport

is considerably more expensive here than in the South of Yugoslavia. As a result of this, beer is becoming very much the national drink for Slovenes.

Last year 10 million hectolitres of beer were produced for the market by Yugoslav breweries. Over half a million hectolitres were produced by the Laško Brewery, 650,000 hectolitres by the Union Brewery, and 192,000 by the Talis Brewery.

Foreigners in Yugoslavia

Forty-seven million foreigners visited Yugoslavia from January to August of 1973. Most visitors were from Italy, West Germany and Austria. The number of cars crossing borders was up by 12 % in comparison with last year, whereas the number of passengers increased by 16 %. Minor border-traffic was also greater this year than last year, the number of passengers carried having increased by 14 % in comparison with last year.

News About Slovene Films

A competition for short- and full-length films was announced by the Slovene filming enterprise »Viba-Film« in Summer, 1973. The closing date for film stories and scenery was the end of October. Authors have already sent in a considerable number of films, so the

Program Council will have a hard job in deciding which are the most suitable. Modern social dramas, film comedies and film for young people will be looked on particularly favourably. Documentaries, short acted films, animated and sports films will be considered for the short-length film competition.

Two Slovene Films, »Cvetje v jeseni« (»Blossoms in Autumn«), directed by Matjaž Klopčič, and »Begunec« (»The Fugitive«), directed by Janez Kavčič, were shown at the Autumn Review of new full-length Yugoslav films in Belgrade. Considerable interest was shown in both films. »Cvetje v jeseni« has been sold to Czechoslovakia, Hungary, Poland and East Germany, whereas »Begunec« has been sold to East Germany and Poland, with possible sales to Czechoslovakia and Romania.

Slovene film production was represented at the Annual Festival of Sports Films in Oberhausen, West Germany, by two films directed by Jože Pogačnik. The first was »Sledim soncu« (»I Follow the Sun«), about the 1972 World Championship in Ski-Flying, held at Planica, and the second was »Tri etude za Cathy in Miloša« (»Three studies for Cathy and Miloš«), about the 1970 World Championship in Gymnastics, which was held in Ljubljana. Another film directed by Pogačnik, a documentary about the miners of the Mercury Mine in Idrija, was shown at the International Short-Length Film Festival, 1973, held in Leipzig.

Look-out Tower on top of Učka Gora in Istria

Aid For The Under-Developed Countries

A number of projects important for the Economy of the under-developed countries of the world have been realized by Yugoslavia in recent years. Our science and technology have been two of our most important exports to these countries. Various forms of bilateral and technical co-operation have been realized by Yugoslavia with a total of approximately 80 countries in Africa, Asia and Latin America. Agreements about technical, scientific-technical or economic co-operation have been drawn up between Yugoslavia and 47 countries.

Over the last twenty years about 5,000 Yugoslav experts have worked in the under-developed countries, and 20,000 citizens from those countries have come to Yugoslavia for further education.

Technical aid and co-operation between Yugoslavia and the developing countries, which is realized on the basis of international bilateral agreements, runs on the basis of work by Yugoslav experts in the developing countries, with the granting of scholarships to citizens of the developing countries for study in Yugoslavia, and with the organization of short-length study visits to Yugoslavia for experts from the developing countries. About 400 officials and experts from the developing countries have been so far to Yugoslavia on such study trips.

Success in Copenhagen

The »Köbenhavnshandelsbank« has one of its 300 branches in the very centre of Copenhagen on Stroegget. Apart from a tourist office and a newsagent's stall, this branch is lucky enough to have exhibition rooms, too.

The Slovene designer Oskar Kogoj has prepared an exhibition of his works in these rooms. What is particularly good is that the exhibition is extra to the agreement about cultural co-operation between Denmark and Yugoslavia. The exhibition was opened on October 15th before a number of experts and important figures from public life by the Danish Minister for Culture, Mathiasen. An extensive article under the title »Yugoslav Design« was published in the Saturday edition of the leading Danish daily paper »Politiken«. Here is an extract from the article, which was written by reporter Svend Hansen: »This is a real exhibition triumph. Apart from the luxury armchairs other products, such as tools, cutlery and award-winning children's toys, were to be seen at the exhibition. But it is just when one looks at the armchairs that one sees the whole development which must be known if one is to understand what industrial design really is.«

That's flattering praise for a young designer from a developing country, considering that Denmark is the home of modern design.

Exceptional Recognition For Two Of Our Lady Artists

A very large number of artists responded to this year's competition organized by U.N.I.C.E.F., in which artists and illustrators from all parts of the world were invited to send in their designs for the U.N.I.C.E.F. New Year's greetings cards. In the past the number of greetings cards sold in individual countries was always the primary consideration when final choices were being made at the U.N.I.C.E.F. Head-Quarters in Geneva.

For this reason the greatest number of artists taking part in the competition were usually from the U.S.A. (20 million greetings cards sold) and West Germany (8 million sold). Now, however, the rules are somewhat changed, as a result of efforts made by U.N.I.C.E.F. centres in some smaller countries (including the Ljubljana centre). Thus two of our ar-

tist-illustrators, Marjanca Jemec-Božič and Marlenka Stupica, were able to take part in last year's competition for the design of greetings cards for New Year 1974. They achieved exceptional success.

Marjanca Jemec-Božič's painting, showing a frosty winter night's scene — bare branches sticking out of the snow, three children approaching the viewer, the first one bearing a New-Year Candle — was awarded first prize, and Marlenka Stupica's winter scene, entitled »Morning Walk«, was awarded fourth prize! Because Marjanca's painting was chosen as the best, it will appear in the New-Year Calender as well.

Let's us provide a few figures so that a clearer idea about the great significance of these awards can be obtained. Several thousand artist-illustrators send in one or more entries to the annual competition. 400 of the most suitable pictures are then chosen by a strict jury, composed of painters, art teachers and critics, from the thousands and thousands of entries sent in. This preliminary choice of pictures then passes into the hands of the group of agents, who are going to sell the cards and calendars. These agents decide upon about 80 pictures which they consider will suit all tastes, and even the most demanding customers. About a third of the best-placed contributions come into consideration for the printing of greetings-cards for the whole world; 82 million prints of these cards are made. A smaller number of prints are made of the others which are then sent to the countries from where their authors come. That means that the pictures painted by our two lady artists will go all over the world before New Year, 1974. Success, though not on quite so a high level, has only been reached by three other Yugoslav artists in past years: Ivan Lovrenčić, Jovan Običan and Josip Generalić.

»Kompas« Joins the »Eurocard« System

The »Kompas« travel agency of Ljubljana has signed an exclusive contract about the »Eurocard« agency for Yugoslavia. Our agency has thus joined the world's largest system of credit cards. At the end of last year this system included 15,000 hotels and restaurants, 25,000 shops, 5,400 banks and the majority of world airline companies. »Kompas« now hopes to increase tourist trade considerably.

Slavko Avsenik: »We're Very Glad to Perform For Our Fellow-Countrymen«

In some foreign country it has been suggested that Slavko Avsenik should be named the »World's Polka King« just as Frank Jankovič is known as »America's Polka King«. However, it is not so easy to conquer the world. They say the world is small but the Avseniks have been »conquering« it for twenty years and they say they'd need another twenty years to »finish the job«. Has their »conquering« been successful so far? Obviously it has; sometimes foreigners know even more about them than we do, a lot more of their records have been made abroad than in our country and their popularity stays constantly at the very highest level.

Aren't the Avseniks some kind of emigrants as well, since they make their living mainly abroad? What are their impressions from meetings with Slovenes all over the world like? What is their response to all those who say that have sold themselves to foreigners and that they sing in German? I was ready to ask all these questions when I entered Slavko Avsenik's house which stands on Staničeva Street in Ljubljana.

In the attractive living room, which is nicely decorated by Slavko Avsenik's collection of gold and diamond records, which, however, don't spoil the cosy Gorenjsko atmosphere, Slavko Avsenik and I decided that it'd best to start from the beginning. The Avseniks have been playing together for twenty years so I asked Slavko how they managed it since very few ensembles have been able to stay together, in almost the same composition of players, for such a long time.

»When I think of the past years I realize how much physical effort and hard work was necessary to keep the ensemble together. Each of us has travelled over one million kilometres by car, so I think we're extremely lucky to be still alive considering the traffic nowadays.«

Of course, good luck alone wouldn't have been enough to keep them together. There were many other things. The greatest encouragement for them was a warm welcome by people both in Slovenia and abroad. They'll never forget their first concert for our countrymen in Koroško and their first concert for the Slovene emigrants in France in 1954. In those days they were known as the »Gorenjski kvartet«. Soon afterwards they made recordings for the Slovene program of the Celovec (Klagenfurt) Radio and went on a tour around Koroška

and the whole of Austria. This was the real beginning for them as it was then that their Austrian and German manager heard them for the first time.

»Success certainly didn't come overnight,« says Slavko. »We used to have as many as 180 concerts a year. Can you imagine what a strain it is to have a concert more often than every other day? The ensemble hasn't changed any members for 15 or 16 years. And now, you ask, why did we go abroad, why do we go on performing in foreign countries? The development of our music has demanded this; Slovenia is too small. Even now, after working for twenty years we can say that our music is still developing.«

»Where do you get the ideas for your tunes from? Are they influenced at all by Slovene popular songs?«

»All the tunes we play are our own original ones. However it is very likely that this sort of music as a whole has grown out of national music.«

»Do you ever feel that you've got something in common with those Slovenes who go abroad because they think they'll earn more there than at home?«

»No, we never get that kind of feeling,« said Slavko, almost offended. »Such a comparison is impossible, I don't want to sound big-headed but I must say that my name is one of the best known in the world of music. It fills concert halls; we never need another ensemble to back us up at our concerts. It's true that we've got to have a work permit and a residential permit for Germany, but we have our own management; we ourselves decide where and what we are going to play. We make up programs ourselves and we set the price. That is the main difference between us and Yugoslav workers abroad. Somebody reproached me saying that we had sold ourselves to the foreigners, but that's not the case. Quite the contrary!«

»While on the subject of adverse comments, what do you think of the criticism of your singing mainly in German? How would you answer this?« I asked the question I had prepared beforehand. »Imagine what our audience would get out of a concert if we insisted in singing only in Slovene. People want to understand what we're singing about, don't they? The text is important, too. I shouldn't find it at all strange if we sang in English at our concerts in England, or in Japanese in Japan. I must mention

the fact, which some people don't know, that at all our concerts the announcer always tells the audience where we come from and that we always sing the first song in Slovene. With this song we greet all Yugoslavs present at the concert,« pointed out Slavko, proudly.

»I know that Slovenes in America and Australia would love to see you and to listen to your music. Are you planning to visit these places as well?«

»We are trying to organize tours around Australia and the United States, where we hope to make lots of TV recordings. Of course, we'd be pleased to have concerts for our countrymen there as well, and we are hoping to be able to co-operate with »Slovenska Izselska Matica« more closely than we have done so far. It's worth mentioning the fact that we've been invited to make a tour in Japan. They'd like to have us there for three months but we don't go anywhere for longer than three weeks.«

Slavko Avsenik has a house at Bežigrad in Ljubljana; here the members of the ensemble often get together, practise and talk about their trips around the world. Slavko's wife, and his three children, of whom at least one is going to be a musician like his father, follow the conversation with great interest.

»What do you think of the numerous ensembles at home and abroad who try to imitate your style?«

»We should be pleased that there are so many groups who'd like to follow in our footsteps. This means that our music is good. However, it is a different matter with those groups who steal our tunes or try to become popular by using our name. There's as many as twenty-four Slovene and foreign ensembles performing abroad under the name »Oberkrainer« and nobody does anything about it. We haven't got the time anyway; if we wanted to sue them all we'd have to spend most of our time rushing from one court to another.«

I must mention that the Avseniks have specially dedicated one of their records, called »Zlati zvoki« (»Golden Sounds«) to Slovene emigrants all over the world. This record was made by the »Telefunken« company. In April next year, when the Avseniks get their tenth gold record, they'd like to have it presented to them in Ljubljana, at a concert; all the proceeds would be given to charity. »You must tell your readers,« said Slavko Avsenik at the end of my visit, »that it has always been and always will be a special pleasure to us to perform for our fellow-countrymen all over the world.«

Jože Prešeren

Tourism In Retrospect

Yugoslavia lies on some of the main tourist routes running from the north of Europe to the south, and from Western Europe eastwards. Moreover, in a relatively small area, it offers a wide choice of scenery and types of holiday. In addition to its famous coastline, there are extensive wooded mountains, game reserves, many rivers, attractive lakes and health-giving spas.

From the present-day standpoint, prewar Yugoslavia had little in the way of hotels and restaurants; tourism was still in its infancy. In 1941, there were about 42,000 beds in hotels, and the road network was quite inadequate. Following wartime destruction of even this modest basis, the tourist trade had, in effect, to make a new start.

After the liberation, the emphasis was first laid on developing internal tourism, with the reconstruction and adaption of existing hotels, and somewhat later the building of holiday hostels for the use of working collectives.

The state also encouraged and facilitated holidays away from home by subsidising

low pension prices and special travel rates. These measures made it possible to develop the internal tourist trade quite quickly despite the relatively low living standard of the population.

Gradually, with the growth of the economy and parallel changes in the socio-economic system, the state (the federation, republics and communes) abolished the various concessions for cheaper holidays, and after 1965 home tourism was placed on a purely economic footing. All the same, the volume grew steadily. In 1948 there were 1,617,000 Yugoslav holidaymakers making a total of nearly nine million overnight stays, whereas in 1972 the figure was 7,802,000 with 30,429,000 overnight stays.

In addition to the intensive growth of the domestic tourist trade, there was a steady rise in the number of Yugoslavs travelling abroad. Until 1965 this figure was relatively small but in subsequent years it shows a tremendous leap — from 1.3 million trips abroad in 1965 to 12.5 million in 1972.

The cost of Yugoslav foreign travel likewise rose: in 1960 Yugoslavs spent 7.2 million dollars abroad; in 1965 17.1 million, and 217.5 million dollars in 1971.

The growth in the number of Yugoslavs taking holidays abroad reflects the rising living standard, the increase in the number of private cars, and the very liberal passport and visa regulations. In fact, a Yugoslav citizen has the right to a passport, valid for two years, and can enter 35 countries without obtaining a visa — these being the countries with which Yugoslavia has concluded a reciprocal agreement on the abolition of visas.

Many smaller Yugoslav holiday resorts owe their prosperity primarily to domestic tourism. In the early postwar years, Yugoslavs mostly stayed in private houses and holiday hostels (these accounted for about 55% of overnight stays in 1971), but as time went on, more and more spent their holidays in hotels.

The majority of Yugoslavs go on holiday by rail, though in recent years there has been a marked increase in the use of cars (from 9% in 1965 to 34% in 1969).

Great attention is naturally paid to the development of foreign tourism in Yugoslavia. One of the first important steps in this direction was the change in the dinar rate of exchange in 1952 from 50 to 300 dinars for one US dollar. This made Yugoslav holiday rates highly competitive on the European tourist market. At the same time, tourist information centres and offices were opened up in major cities abroad and more funds

were set aside for advertising. Results were not long in coming. In 1952, there were only 129,000 foreign tourists who made 461,000 overnight stays; by 1972 this figure had risen to 5,139,000 with 25,815,000 overnight stays (excluding transit tourists).

In the 1953—1955 period, the average annual increase in the number of tourist days was 58.8%; between 1962 and 1965, 25.5%; and from 1966 to 1970, 15%. Considering that the average growth rate for international tourist traffic as a whole in that twenty-year period was 8 to 10%, Yugoslavia has clearly made much better than average progress in this field.

As might be expected, the rise in the number of foreign visitors was accompanied by an increase in foreign currency earnings from tourism, which now constitute an important item in Yugoslavia's balance of payments.

The income from foreign tourism rose from 3,542,000 US dollars in 1952 to 535 million in 1972. The balance for this year is expected to exceed 600 million.

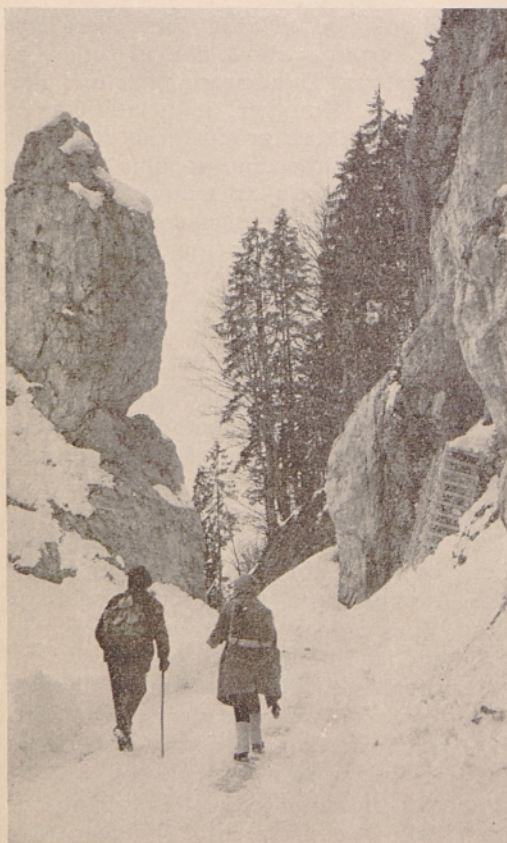
The rate of increase in foreign currency earnings has been faster than the growth in the number of tourist days. The main reason for this is the construction of many new hotels offering a higher level of comfort and service, and therefore able to charge higher rates.

The vast majority of visitors to Yugoslavia go to resorts along the Adriatic Coast, which account for 80% of all overnight stays. Efforts are being made at present to attract more visitors to other regions as well.

Holidaymakers come from many different countries, though Europeans make up 95%, and over 50% come from West Germany and Austria. Much has been done over the past two decades to improve tourist facilities and expand accommodation capacities. The number of beds in hotels and similar establishments rose from 53,330 in 1954 to 220,774 in 1972, while the amount of other holiday accommodation available increased from 28,239 to 411,124 in the same period.

From 1960 to 1965, the annual increase in the number of beds in hotels and motels averaged 5,600, while in the 1966—1971 period, the annual average increase was 12,000 beds. The available accommodation and present road network, greatly expanded in recent years, place Yugoslavia among the more developed tourist countries.

Another factor promoting the expansion of foreign tourism is the lack of formalities when entering the country. As already mentioned, visitors from 35 countries need no visas. In practice, this

The road to Srednji vrh above Gozd Martuljek in the winter

means 90% of all who come to Yugoslavia on holiday. All tourists from countries with which Yugoslavia maintains diplomatic-consular relations can spend up to 30 days in the country. At the time of the proclamation of the International Year of Tourism by the United Nations, Yugoslavia unilaterally abolished visas for all foreign tourists in 1967 and 1968. The Yugoslav "open door" policy in tourism equally applies to travel by Yugoslavs abroad and is fully utilized (over 10 million trips annually in recent years). In this way, Yugoslavia, its socio-economic system and the results of its postwar development are available for all comers to see.

An important factor in the development of foreign tourism is the competitive rates of Yugoslav tourist services, coupled with their variety and steadily improving quality. And, of course, there is the traditional Yugoslav hospitality and friendliness that are much appreciated by foreign visitors.

from »Yugoslav Review«

»Yugoslavia - A Journey through Her Art«

The recently published book »Yugoslavia — A Journey through Her Art«, and edition of the publishing house »Jugoslavi-ja«, informs in a very popular way the reader, lover of arts with cultural monuments, works of art which came into being in the Yugoslav soil.

The author did not intend to treat works of art in an expert or scientific way, but wanted to offer a book which can serve as an itinerary, guide the traveller and acquaint him with many and various civilizations which left valuable works in this soil. To be more handy, the book is divided into three chapters — journeys: From Koper in the northernmost part of the Adriatic coast to Ulcinj on the southern Adriatic; from Ohrid in Macedonia in the country's south to Koper, and from Lake Plitvice, Slovenia in the north to Lake Plav in the Socialist Republic of Montenegro. In that way the author covered all important monuments located round the Adriatic motor road which links the Slovene coastland and Dalmatia, i.e. the Croatian and the Montenegrin coastland, then main roads

Božidar Jakac: In the district of Dolenjska

of Macedonia and Serbia, as well as roads of the inland of Bosnia and Herzegovina and Montenegro.

As the first journey covers the region from Koper to Ulcinj, Istrian and Dalmatian coasts, the Croatian and the Montenegrin coastland, full of monuments of high artistic value, the author acquaints us with historic styles of the antiquity, remains of the Greek and the Roman civilization, from exarches of Ravenna to Venetian doges and from Byzantine emperors to feudal landowners and national kings. Those are monuments of ancient Greek and Roman civilizations, early Christian, mediaeval, Romanesque, Gothic, renaissance, baroque monuments to the latest ones of historic and artistic value.

The second journey, from Ohrid to Koper, is the journey through the Socialist Republics of Macedonia and Serbia, parts of the Socialist Republics of Croatia and Slovenia. The finest monuments are certainly those which bear traces of Byzantine culture on the foundations of which national arts of Macedonia and Serbia, many works of which

(wall-painting, frescos, icons, miniatures and the like) will also become a part of world art, will be created later, in the Middle Ages.

The third journey from Lake Plitvice to Lake Plav is the journey through the inland part of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina and the Socialist Republic of Montenegro. Monuments connected with the art of the East and West can be seen in that region. The author of the book leads us from strong bulwarks and fortifications of towns and castles, through monuments of Islamic art, mosques, towers, Turkish baths and bridges, monasteries and small churches to unique, autochthonous monuments of ancient necropolises with stony sarcophagi, named by people »stećci«.

The book is realized in cooperation with the Yugoslav Commission for UNESCO, with expert advice from excellent connoisseurs of art. This book of about 150 pages has 184 black-and-white and 57 colour illustrations with description. A geographical map with map signs of the mentioned monuments is available in each of the chapters. **From Yugoslav life**

Noticias varias

Ajdovščina. Festival del Canto. Bajo el nombre de «Música y Revolución», en la ciudad de Ajdovščina, histórica meta eslovena, tuvo lugar el Festival del Canto. En esta época del año se celebran justamente en esta región, las celebraciones correspondientes al aniversario de la Primer República Eslovena. Numeroso público asistió a la presentación de famosos coros eslovenos. Quince afiatados y conocidos coros se presentaron en el escenario de esta ciudad de Primorska. Fueron cantadas en total 45 canciones de la época revolucionaria. Todas ellas resumen, ya sea musicalmente o con la letra, la idea que históricamente fijó el comienzo de la Nueva República. Además de las canciones mencionadas, fueron cantadas fuera de concurso otras obras clásicas eslovenas. Las composiciones de mayor valor fueron sin duda aquellas que tuvieron como base los textos de obras literarias famosas. Así escuchamos canciones como ser: Padre Nuestro al peón Jernej (K. Pahor). La viejita detrás del pueblo (R. Simoniti), Melancolía del hambre (V. Ukmar), etc. Todas éstas en base a obras literarias de Ivan Cankar, Srečko Kosovel, Karel Destovnik-Kajuh, etc.

Los coros participantes fueron: France Prešeren de Celje, Partizan de Maribor, Coro Académico de Cámara de Kranj, Vasilio Mirk de Prosek-Kontovel (Italia), Coro Mixto de Izola, Lira de Kamnik, UPZ Emil Adamič, Srečko Kosovel de Ajdovščina (de hombres), Coro de Cámara de hombres de Celje, PPZ de Ljubljana y APZ Tone Tomšič de Ljubljana. Además participaron como huéspedes los siguientes coros: Coro Mixto de Rijeka, «Primorje», de Šabac (66 jóvenes), Pochodnia de la ciudad Katowic (coro de hombres), etc.

El éxito del Festival se transmitió a todos por igual. La emoción de los asistentes fue aumentando con el correr de las horas. Los aplausos no fueron suficientes para demostrar la calidad ofrecida. La Comisión Organizadora decidió que en el futuro, este Festival tuviese una difusión más amplia. Es así, que se determinó que el año entrante tendrán las representaciones un programa más completo. Participarán aparte de los coros, también solistas, música de cámara, sinfónica, óperas, números instrumentales y vocales, etc.

Turismo

Si por si acaso viajase Ud. en esta época del año le informamos:

- Que traiga consigo ropa de invierno. En general ya está haciendo bastante

frío. Estos días hizo ya entre 15 y 20 bajo cero.

- Que elija lugares de veraneo interesantes como ser: Koper, Portorož, Izola, Strunjan, Catežke Toplice, Atomske Toplice, Šmarješke Toplice, Slatina Radenci, Preddvor, Bohinj, Mojstrana, etc. En todos estos centros turísticos hay suficientes piscinas, esparcimiento, pistas de esquí (entre los últimos), bares nocturnos, canchas de tennis, bowling, etc.
- Si viene con su auto trate de tener consigo el equipo de invierno, es decir cadenas, gomas de invierno, pala, etc., pues ya han comenzado las nevadas y las calles están helándose.
- En las zonas montañosas encontrará toda serie de comodidades, en los hoteles de alta montaña hay centros de esquí y otros.
- Si en cambio llegase a decidirse por el mar, también están a su disposición toda clase de recreaciones y baños (de sol, marinos, de agua dulce, etc).

Varios datos turísticos:

En la frontera con Italia, especialmente en el Paso de Casa Rossa-Nova Gorica, pasan semanalmente cerca de 100.000 turistas de ambos lados. Los eslovenos por lo general van a comprar nuevos modelos de la confección actual italiana, los italianos en cambio vienen a comer las sabrosas especialidades eslovenas (aparte de llenar el tanque con bencina o nafta!). Se ha comprobado sin embargo que los italianos vienen en mayor cantidad. Se explica el hecho por tener ventajas con el cambio. Los eslovenos en cambio van cada día menos a comprar artículos a Italia o Austria, pues se les ofrece en el país de todo!

Pohorje: hace ya varios días que nieva en esta zona. En Maribor la temperatura bajó a 12 grados C bajo cero. Las pistas de esquí ya tienen 15 cm. de nieve. Las góndolas han llevado estos días ya más de 1000 esquiadores por día hacia la cima de los montes vecinas a Pohorje. Este centro de Invierno día a día se conoce más.

Krvavec: a pesar de la nieve caída no pudo todavía entrar en función la red de góndolas y alambres carriles por la falta de coordinación con los hoteles. En estos días ya están solucionando este problema. Este centro turístico es el más conocido en las cercanías de Ljubljana.

Aduana: a partir del 1 de enero lo yugoslavos para salir del país deberán ajustarse a las siguientes formalidades aduaneras. Es decir, ahora cuando se vuelve al país con elementos o aparatos, u objetos de valor se pagará ya en la misma aduana de frontera. Podrá cada ciu-

Zasavska sv. Gora

dadano llevar a través de la misma sólo un valor no superior a los 300 dinares. En forma práctica cerca de 500 dinares. Estos objetos serán de uso personal. Todo lo demás se especificará en la frontera. Podrá llevarse el dinero permitido (hasta 500 din.) sólo en papel de a 50 din. Los visitantes o yugoslavos que vienen a visitar a los suyos o de turismo, tienen que informar en la frontera por duplicado cuáles son los objetos que lleva consigo. En caso de no tener dinares puede pagar el susodicho el valor aduanado, con moneda extranjera.

El turista yugoslavo que sale del país si es que tiene consigo aparatos (fotográfico, cámara filmadora, magnetofón, etc.) joyas, radio, pieles, equipos varios (de pesca, de camping, etc.) deberá en una lista especial enumerarlos y darlos al aduanero de frontera.

En caso de entrar un ciudadano yugoslavo con auto registrado en el extranjero, el mismo deberá tener permiso de importación. O en caso contrario salir con el mismo después de un plazo de seis meses. No puede dejar el auto a ningún familiar o conocido. Si en caso de averiarse el auto no puede salir por la frontera, debe informar al centro aduanero más cercano de lo que le ha pasado. Al entrar al país también no se olvide, amigo emigrante, llenar los dos formularios que se exigen en caso de entrar al país con auto registrado en el extranjero.

También puede traer el que está provisoriamente trabajando o viviendo en el extranjero todo tipo de objetos de uso personal, siempre y cuando los mismos vuelvan al exterior.

Nemčija

Moram vam povedati

Moram vam povedati, da sem zelo srečna, ker imamo v Nemčiji tudi slovensko šolo, še bolj pa, ker je slovenska učiteljica Dragica Nunčič tako prijazna, dobra in požrtvovalna do naših otrok. Naš Borut se uči komaj dobro leto in prej ni znal skoraj nič slovensko pisati, zdaj pa kar dobro piše, kar ste lahko videli že po njegovih dopisih na otroški strani. Ne razumem pa tistih slovenskih staršev, ki svojih otrok še ne pošiljajo v slovensko šolo. Tu smo našli 33 otrok slovenskih staršev, v šolo jih pa še polovica ne gre. Učiteljica lahko pride iz Stuttgarta v Ravensburg vsak torek, za nekatere naše otroke je pa preveč tista pot od doma do šole, čeprav je dolga le nekaj kilometrov. Ne vem, kako naj tem staršem dopovem, kako zelo smo si prizadevali za to našo slovensko šolo, ki jo plača naša država. Ali res ne žele, da bi slovenski jezik, ki je njihov materin jezik in tako lep, znali tudi njihovi otroci?

Anica Kokalj
Ravensburg

Francija

Smrt v rudniškem rovu

V rudniku La Combelle Bayard v Charbonnier-les-Mines se je 20. septembra smrtno ponesrečil slovenski rojak Karel Zajko. Nesreča se je zgodila, ko je kopal s tremi drugimi rudarji premog tristo metrov globoko pod zemljo, kamor je nenadoma vdrla voda. Ostali rudarji so se rešili, Karla Zajka pa je deroča voda odnesla in je bila rešitev prepozna. Zapustil je ženo in dva otroke.

Vinska trgatev v Aumetzu

Dne 29. septembra je Slovensko delavsko društvo pripravilo vinsko trgatev, ki je spet zares lepo uspela. Na trgatev so povabili ansambel Veseli bratci iz Charleroi v Belgiji, ki je neumorno skrbel, da plešalcem in tudi vsem ostalim ni bilo dolgčas. Na programu je bila »prava« trgatev, žal pa je grozdja kar hitro zmanjkalo. Tudi loterija je bila privlačna, saj

je bil glavni dobitnik sodček vina. Dobila ga je rojakinja Urbančičeva iz Mont Bonvillers, ki ga prav gotovo ni sama izpraznila.

Počastitev ostarelih

Župan v Tucquegnieux-Marine je 28. oktobra pripravil pogostitev za vse nad 65 let stare župljane. Bilo je imenitno. Zbralo se nas je okrog 300. Po narodnosti pa smo bili poleg Francozov še Italijani, Poljaki in Slovenci. Seveda smo se Slovenci vsedli skupaj in pokramljali. Bilo je prijetno srečanje in hvala zanj.

M. L.

Belgija

»Slovenski dan« v Eisdenu

Slovenski dan, trinajsti po vrsti, je bil v soboto 13. oktobra v Eisdenu. V dvorani Casino je bila prireditev z bogatim programom. V uvodu je zbrane pozdravil Stanko Revinšek, predsednik društva Slomšek. V programu so nastopili Mladinski zbor, recitatorji, mešani pevski zbor »Zvon«, študentovski ansambel itd. Društvo Slomšek je ob zaključku podelilo nekaj diplom častnega članstva. Prijeli so jih: Vili Rogelj, Angela Globokar, Lojzka Novak-Dimec in Marija Cesarjeva.

ZDA

Dva jubileja

Federacija društev Ameriške bratske zveze v Ohio se je letos ob svoji letni proslavi spomnila dveh pomembnih obletic: 40-letnice Federacije društev ABZ v Ohio in 75-letnice ustanovitve Ameriške bratske zveze. Jubilejno prireditev, ki je lepo uspela, so imeli v soboto 3. novembra v Slovenskem društvenem domu v Euclidu. V programu so nastopili: folklorna skupina Kres, duet Zarje, nekaj znanih harmonikarjev, za ples pa je igral Maršičev orkester »Veseli Slovenci«.

Slovenski narodni festival v Clevelandu

Slovenska kulturna društva, ki se redno zbirajo v slovenskem društvenem domu v Euclidu, Ohio, so v nedeljo 14. oktobra imela v tem domu skupni nastop, ki so ga imenovali Slovenski narodni festival. Namen prireditve je bil v programu podati poslušalcem izbor najlepših slovenskih narodnih pesmi, ki so jih peli znani in priljubljeni pevci. Med drugim so v programu sodelovali: moški pevski zbor Slovan, ženski pevski zbor Slovenske ženske zveze »Dawn Choral«, mladinski

Mary Bostian, nova glavna predsednica Slovenske ženske zveze

pevski zbor krožka št. 2 SNPJ, mešani pevski zbor Zarja, Barbershop zbor iz Euclida in še nekateri. Kot gost je na koncertu sodelovala slovenska folklorna skupina Kres. Po koncertnem programu je bila družabna zabava s plesom.

Slike iz Slovenije

V Prosveti smo prebrali, da je euclidski mestni odbornik Jay W. Collins oktobra na seji Kluba slovenskih upokojencev prikazoval slike iz Jugoslavije, predvsem pa iz Ljubljane in drugih slovenskih krajev. Slike je posnel poleti, ko je obiskal s soprogo in hčerko Slovenijo kot odposlanec dobre volje, da bi posredoval povezavo med euclidskimi Slovenci in domovino. Poročali smo že, da je takrat g. Collins organiziral v ljubljanskem hotelu Turist srečanje s sorodniki euclidskih Slovencev, katerim je prikazoval slike iz življenja naših rojakov v Euclidu. Njegova misija je vsekakor uspela.

Po 47 letih na rodni grudi

V Prosveti rojaki precej pišejo o svojih obiskih domače slovenske dežele. Med temi zanimivimi dopisi se danes bežno ustavimo ob obširnem članku 86-letnega rojaka Louisa Praprotnika iz St. Louisa v Montani. Na ponovno povabilo sorodnikov je prišel letos na obisk po dolgih 47 letih. Spremljala sta ga sin in snaha. Prispeli so s prvo skupino maja, ki se je udeležila prireditve Kmečke ohceti. Rojak Praprotnik zelo zanimivo opisuje, kako ga je kar 45 sorodnikov, ki so se pripeljali v 14 avtomobilih, prišlo čakati na letališče Brnik. Ta procesija avtomobilov ga je potem spremila vse do njegovega rojstnega kraja Šmartnega ob Paki. Pospremili so ga prav na dvorišče

domače hiše, kjer so ga sprejeli ožji sorodniki, vaški moški pevski zbor pa mu je za dobrodošlico zapel lepo pesem »Moj rodni dom«. Rojak Louis Praprotnik je z zadovoljstvom ugotovil, da je v domači izbi še vse tako, kakor je bilo nekoč: da v kotu še stoji tista velika miza, v drugem kotu pa stara krušna peč.

Najlepši dan na Slovenskem je rojak Praprotnik doživel, ko je 27. maja praznoval svoj 86. rojstni dan. Domači so mu pripravili veliko slovesnost, na kateri se je zbralo in slavljenju čestitalo kar 163 sorodnikov — odraslih in otrok.

Rojak Praprotnik je eden od ustanoviteljev slovenskega podpornega društva v St. Louisu v Montani, ki je bilo ustanovljeno leta 1908. Celih 65 let je zvest odbornik tega društva, kjer je opravljal že razne funkcije od reditelja do predsednika, zdaj pa je predsednik nadzornega odbora. Pa še nekaj zanimivosti iz njegovega življenja: le enkrat v življenju je bil pijan, le enkrat je imel cigareto v ustih in puško v roki. Veliko je delal, se gibal in zmerno živel. Trikrat je bil na smrt bolan. Sedem let ni mogel hoditi, a volja do življenja je zmagala. Sam si je izdelal po svojem načrtu preprosto telovadno napravo, s katero redno telovadi, včasih celo ponoči, če ga začne trgati po udih.

Zelo zanimiva in obširna članka o vtisih z obiska v domovini, ki sta izhajala v Prosveti v več nadaljevanjih, sta napisala tudi naša znana ameriška kulturna delavca Frank L. Tekautz in Louis Kaferle. V članku »254 in devet na poti v Slovenijo« pripoveduje Frank L. Tekautz o lepih in manj lepih vtisih z obiska Minnesotčanov v domači deželi, ki so lani prvič prišli skupini prišli obiskat Slovenijo. Pobudnik in organizator tega izleta pa je bil prav rojak Frank L. Tekautz. »Odmevi z gostovanja pevskega zbora Jadran v Sloveniji« pa je naslov obširnega zanimivega članka rojaka Louisa Kaferla, v katerem opisuje uspešno in zanimivo pevsko popotovanje in gostovanje pevcev našega odličnega pevskega zbora Jadran iz Clevelanda v domači deželi. Jadranovi pevci so prvič prepevali na slovenskih tleh in je bilo za večino pevcev to tudi prvo srečanje z deželo njihovih staršev.

Kulturni praznik v Chicagu

Slovenska naselbina v Chicagu je 11. novembra doživela pomemben kulturni dogodek: jubilejni koncert pevskega zbora France Prešeren, ki prepeva že petinštirideset let. Pestra in živahno razgibana je bila zgodovina zbora skozi ta leta. Mnogo mož in fantov, ki so nekoč prepevali v njegovih vrstah, danes žal ni več. Povedali smo že v Rodni grudi, da se je pevski zbor Prešeren iz moškega

pred dvema leti preosnoval v mešani pevski zbor. Takšen se je predstavil na jubilejnim slavlju, za katerega je zbor izdal posebno programsko knjižico. Program za jubilejni koncert je bil zelo razgiban in bogat. Predstavili so se v raznih zasedbah: kot zbor, duet, trio, kvartet. Slavje je zelo poživil mladinski pevski zbor krožka št. 265 SNPJ, ki je nastopil v slovenskih narodnih nošah. Sodeloval je tudi pevski zbor sv. Štefana iz Chicago. Po koncertu je bila družabna zabava s plesom. Igral je orkester Franka Gradiška.

Avstralija

Slovenski center v Melbournu

Slovensko društvo Melbourne je nedavno izdalo posebno publikacijo, v kateri predstavlja članom in prijateljem načrte, kakšen bo Slovenski kulturni in razvedrilni center v Melbournu. Iz uvodne besede povzemamo na kratko: »Več kot dve desetletji sta pretekli odkar smo se Slovenci v večjem številu pričeli naseljevati v Avstraliji. Ni bilo lahko tista prva leta, ko smo tavalili po ulicah Melbournu sami! In če smo po sreči zaslišali slovensko besedo, nam je bilo, kot da je sedi noči nenadoma zasijalo sonce. Spoznali smo se in počasi so se ustvarili stalni stiki. V drugi polovici leta 1954 je skupina rojakov pripravila prvo slovensko plesno zabavo, ki je tako dobro uspela, da so njeni organizatorji uvideli potrebo po ustanovitvi društva. Dvainpetdeset rojakov se je zbralo v St. Albanu in z navdušenjem prisostvovalo rojstvu prve slovenske organizacije v Melbournu. Vedno več rojakov se je pridružilo društvu. Začelo se je redno delo: plesne zabave, veseli večeri, gledališke igre, pikniki. Udejstvovanje Slovenskega društva Melbourne je vse bolj raslo. Leta 1956 smo začeli izdajati društveni »Vestnik«. S povečanjem članstva je vse bolj rasla potreba po stalnem društvenem središču. Leta 1960 smo prevzeli ključne prve slovenske društvene

Dragica Groznikova pripravlja doma pecivo za tekmovanje. Veliko vaje je bilo treba za zmago

posesti v Avstraliji na Princess Hillu in ga imenovali Slovenski dom.

Kakor pred 18 leti, ko smo na prvi zabavi uvideli, da je nastopil čas za ustanovitev društva, tako smo zdaj spoznali, da moramo narediti velik korak naprej. Zopet se je spontano zbrala skupina ljudi: stari naseljenci, kakor tudi tukaj rojena in vzgojena naša mladina. Pred nekaj meseci smo začeli z resnim raziskovanjem možnosti in prišli končno do načrta, s katerim danes stopamo pred vas.

Leta 1972 je Slovensko društvo Melbourne kupilo v tem mestu hrib, na katerem zdaj nameravajo urediti svoj Slovenski kulturni in razvedrilni center. Tam bo stal društveni dom z vaškim trgom, podobnim kakor po slovenskih vaseh. V bližini bodo zgradili »Mladinski center«, kjer bo mladina imela možnost, da se poleg razvedrila udejstvuje tudi v raznih športnih zvrsteh. Nedaleč stran bodo uredili Dom za upokojence, da bodo tako rojaki, ki se jim je življenje prevesilo v večer, v domačem okolju preživljali svoje jesenske dneve. To so lepi in veliki načrti in želimo jim, da bi jih naši rojaki v Melbournu tudi uresničili.

Člani odbora Slovenskega društva »Bled« v Hobartu na Tasmaniji. Z leve proti desni: Peter Slana, Jože Haložar, Jože Mavrič in Jože Ladič

Štiri desetletja v istem kraju

Letos poleti nas je v uradu Matice spet obiskala tudi rojakinja Katy Bernikova iz Clarendon Hillsa, Ill. Dobri znanci smo že iz prejšnjih let, saj na vsakih nekaj let prav rada prihaja pogledat svoje domače kraje in nas nikoli ne pozabi obiskati v našem uradu. Letošnjega obiska smo bili pa posebej veseli še zato, ker smo videli kako je spet pri dobrem zdravju, čvrsta in živahna. Ob zadnjem obisku pred dvema leti se je namreč tako slabo počutila, da je morala v Ljubljani iskati pomoči na kliniki, kjer so se naši zdravniki z vso skrbjo zavzeli zanjo. Veseli smo bili, ko smo takrat po njenem povratku v ZDA prejeli njeno pismo v katerem pravi med drugim: »Dobre zdravnike imate pri vas. Zares se potrudijo, da pomagajo bolniku. V novi kliniki je lepo. Tudi medicinske sestre so prijazne in ustrezljive. Opazila sem tudi, da v laboratorijih delajo le ženske in tudi zdravnici imate dosti.«

Med našimi ameriškimi društvenimi in kulturnimi delavci iz preteklih deset letih sta imeni Petra in Katy Bernikove dobro znana. Letos marca bo minilo že deset let odkar je Katy ovdovela. Hitro beži čas. V beležnici imam nekaj skromnih zapiskov iz nekega razgovora s Katy.

Med drugim je povedala, da že štiri desetletja živi v Clarendon Hillsu, Ill. Ko sta se s Petrom tja priselila, je bil to majhen kraj. Imel je devetsto prebivalcev, šolo in eno samo (presbiterijansko) cerkev. Danes ima že nad sedem tisoč prebivalcev, ki večji del delajo v Chicagu, več šol in štiri cerkve. Njen rojstni kraj je bil Žužemberk, nanj je še danes navezana s posebej toplimi vezmi, Peter Bernik pa se je iz Stare Loke pri Škofji Loki leta 1913 priselil v Ameriko. Doma je obiskoval gimnazijo in trgovsko šolo, v Ameriko pa je šel, ker sta se sprla z očetom. Katy se je srečala s Petrom v Clevelandu, kjer je bil takrat zaposlen pri slovenskem zlatarju Černetu. Zatem je moral k vojakom, Katy pa se je odpravila v Chicago, kjer se je pri prijateljici Minki Aleshevi naučila slavninarske obrti.

Vzela sta se po prvi svetovni vojni leta 1919. Imata dva sinova. Do leta 1934 so živeli v Chicagu, zatem so se preselili v Clarendon Hills. Peter je bil trideset let zaposlen v glavnem uradu Slovenske narodne podporne jednote. Do leta 1921 je bil pomožni urednik Prosvete, zatem je delal v tajništvu te organizacije. Katy je skromna, ne govori o sebi, pripovedovala je le o svojem soprogu Petru, s katerim jo je vezala skupna življenjska pot štiri in pol

desetletja. Pomenek se je bežno dotaknil nastopov pri mešanem pevskem zboru Sava, ki ga že dolgo ni več in pa živo razgibanega dela pri dramskem odseku Jugoslovanske socialistične zveze.

Leta 1956 je Peter Bernik prišel pogledat svoj stari kraj, Katy pa tri leta kasneje. Petra potem ni bilo več, umrl je leta 1964. Katy pa prihaja na vsakih nekaj let pogledat kaj je kaj novega pri nas in obiskat domače. Navdušena je nad vsem novim, naprednim. Če ji pa kaj ni všeč, pa to tudi odkrito pove. Rada popotuje. Posebej všeč so ji naši obmorski kraji in dalmatinski otoki. Od tam potem odnaša v srcu toplo sonce prek morja v deželo, ki je njena druga domovina.

IS.

Kaplova mama, njena štiri dekleta in ...

Ko sem brskala v beležnici po zapiskih o srečanjih v zadnjem poletju, mi je kakor živa stopila nasproti naša dolgoletna naročnica in dobra znanka vedno živahna Jennie Kaplova iz Euclida Ohio. Ob lanskem obisku se je smehljala na nek poseben način, rekla bi, da malo skrivnostno. To svojo srečno skrivnost pa nam je kmalu tudi razkrila: povedala je, da bo svoj 75. rojstni dan praznovala na domačih tleh in da bodo letos z njo tudi njene štiri hčerke, ki so to pot prvič obiskale Slovenijo. Seveda so vse štiri že gospe in imajo svoje družine. Sophie Matuchev, Betty Rottarjevo in Vido Zakovo sem kasneje tudi osebno spoznala, ko sem kos poti spremljala clevelandski pevski zbor Jadran na njegovi pevski turneji po Sloveniji. Hčerka Marion je pa soproga glasbenika Stanleja Slejka, člana orkestra Romana Possedija iz Chicaga, ki nas je tudi lani obiskal. Pred povratkom v Ameriko se je tudi Stanley Slejko oglašil v našem uredništvu. Mudilo se mu je, zato je bil naš pomenek kratek, a res zelo zanimiv. Slejkovi kakor Kaplovi so zelo znani v naših ameriških društvenih in kulturnih krogih. Izhajajo iz Primorske: oče, Frank Slejko, je doma iz Bukovja pri Postojni. Jennie Kaplova je iz Dolnje Košani pri Pivki, njen mož Ivan pa iz Skala pri Pivki. Bratje Slejko: Frank, Stanley in Eddie so znani glasbeniki, ki občasno tudi skupaj nastopajo. Frank igra violino, Stanley bas, Eddie pa saksofon klarinet. Oče Frank je kot samouk sam izdelal violino, čeprav ne igra nanjo. Pač pa igra njegov sin — že sedemindeset let. Prav toliko let je Stanley tudi član clevelandskega Filharmoničnega orkestra. Zvedeli smo tudi, da je Dejan sin Stanleja in Marion Slejko, vnuk Jennie Kaplove in Avguste Slejko, nekdanje dolgoletne predsednice Progresivnih Slovenk glasbeno zelo nadarjen. Že štirinajstleten je kot študent igral solistične vložke z znanim Hermit orkestrom in drugod. Lani je prejel štipendijo v vrednosti 1.100 dolarjev za dvomesečno izpopolnjevanje glasbenega študija na odlični glasbeni šoli Interlochen v Michiganu.

Seveda nam je tudi babica Jennie Kaplova s ponosom veliko povedala o svojih vnukih, ki jih je za »cel kup«. Nekateri med njimi so že odrasli, deset pa jih še prepeva pri jednotinem mladinskem zboru. Joj, kakšen živ-zav je bil predlani, ko sta z možem Ivanom slavila zlato poroko. Od ponosa in sreče so se ob tem spominu mladostni babici Jennie kar zasolile oči. Posebej je pripovedovala o vnuku Dejanu, ki je tako zavzet za glasbo, pa še o Marku, sinu hčerke Betty Rottarjeve, ki že tretje leto obiskuje v Bowling Green državno univerzo, kjer je član univerzitetnega pevskega zbora.

Ivan in Ivanka Kaplova iz Euclida leta 1971 ob zlati poroki v krogu vnukov. Koliko jih je, kajne, pa še trije manjkajo

Lani poleti je ta zbor priredil veliko koncertno turnejo, na kateri so v mesecu in pol obiskali triindvajset ameriških dežel in dve kanadski provinci.

Pevski zbor Jadran je nastopil v Tržiču, v Ribnici in Ilirski Bistrici. Med pevkami so bila Jeannina dekleta: Sophie, Betty in Vida. Med poslušalci pa je bila njihova mama, ki se je s sorodnikom iz Ljubljane pripeljala na koncert. V Ribnici je po koncertu pohitela k hčerkam. Objele so se in v njihovih očeh je bilo samo iskriko sonce, čeprav je bila vsenaokrog temna noč. Jennie mi je zaupala: »Danes imam rojstni dan.«

Srečno, Kaplova dekleta! Veselilo nas bo, če bomo ob prihodnjem srečanju spoznali tudi katere od številnih vnukov nasmejane babice Jennie.

IS.

Frank Rupert pri 91. letih fant in pol

To smo ugotovili pri srečanju v zadnjem poletju. Res, pravi kerlec je. Kako tudi ne bi bil, pravi sam, ko pa je bil vedno dobre volje, to pa kljub temu, da življenje ni bilo vselej dobro z njim. Iz Vevč je doma, to se danes pravi, da je takorekoč Ljubljančan. Prav od mladih nog je bil za našo lepo pesem vnet in je še danes. V Ameriki je prepeval pri številnih pevskih zbora. Pri Slovanu v Euclidu pa prepeva od ustanovitve leta 1936.

Frank Rupert, 93 let, še vedno aktiven pevec pri pevskem zboru »Slovan« in njegova hčerka Mary Dolšak, pevka pri zboru »Jadran«

Ameriška rojakinja Katy Bernik in društveni delavec Lojze Medle iz Durmersheima v ZR Nemčiji med obiskom na našem uredništvu

lahko sliši: »Saj so nam tudi že kaj ukradli!«

Res je, da so takšni starši redki, toda obstajajo; še več pa jih je, ki ob ugotovitvi, da otrok krade, doživljajo čustvo sramu in zadrege ter povsem upravičeno dolžijo tudi sebe, da so za otrokovo dejanje sokrivi. Morda preostro, toda res je, da so starši tisti, ki že od rojstva otrokom privzgajajo občutek lastnine, ko otroka učijo pojme »moje«, »tvoje«, »naše«, »njihovo« itd.

Otrok, star dve leti, še ne ve, kaj je njegova ali tuja lastnina; star tri, štiri ali več let pa že dobro ve, katera »punčka« ali »medo« je njegov in kateri ne. Popuščanje otroku v predšolski dobi, ko zaradi nezrelosti ne zna ločiti svoje in tuje lastnine, pa se staršem in samemu otroku maščuje pozneje. Otrok star devet, deset ali več let ne zna ceniti svoje in ne tuje lastnine, ker mu vzgoja ni dala prilžnosti, da bi se naučil.

Toda prepovedi in same prepovedi »to smeš, to je tvoje in to ne, ker ni tvoje« malo zaležejo, če pozabimo na otrokovo osebnost, njegove želje, interese in ne naposled — na njegove potrebe. Otrok mora imeti svojo lastnino, dovoliti mu moramo v mejah možnosti, da zadovolji svojo željo, da ima svojo igračo. Starejšemu otroku moramo omogočiti, da zbira različne sličice, znamke ali druge predmete. Ob takšni interesni dejavnosti si otrok širi življenjska obzorja in hkrati pridobiva odnos do svoje in tuje lastnine.

Ni pomembna le zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb (po hrani, oblačilih in obutvi), ampak tudi uresničitev želja in interesov otroka. Tako bodo skušnjave ob pogledu na tisto, kar imajo drugi otroci precej manjše.

Pri obravnavanju otroških kraj presojamo tako radi samo dejanje po škodi, ki jo je otrok naredil družbi. Redko kdaj ali celo nikoli pa ne presojamo kraje tako, da bi se skušali vživeti v otroka. Otroka, ki je kaj ukradel, ne smemo prehitro obsoditi in ga za vedno zaznamovati za »tatu«. Ločiti moramo tatvine od tistih dejanj (odrasli so jih tudi doživljali, ko so na primer »rabutali« sosedova jabolka), katerih cilj je preizkusiti svoje moči in sposobnosti. Časi se spreminjajo in ker ni več »sosedovih jabolk«, so otrokom pogosto sredstvo preizkušanja »moči in sposobnosti« samopostrežne trgovine. Prav to so situacije, v katerih morajo odrasli zelo previdno ravnati in otroka z občutkom poučiti o neprimer- nem dejanju in neprijetnih posledicah.

V obdobju zorenja — pubertete, zaradi stisk, iskanja samega sebe, se pogosto zgodi, da mladostnik poseže tudi po tujih rečeh. Vprašan, zakaj je na primer brskal po žepih sošolcev v garderobi telovadnice, nam bo največkrat odgovoril, da ne ve. Lahko mu verjamemo, ker resnično ne bo znal razložiti svojega dejanja, katerega se navadno tudi sramuje.

Toda spoznanje, da se pubertetnik lahko zateče h tatvini in da ga moramo razumeti, še nikakor ne pomeni, da vzgojni ukrep ni potreben. Razumevanje nam omogoča le to, da pubertetnika za storjeno dejanje primerno opomnimo, kaznujemo, če je treba in ga tako pripravljamo za življenje v skupnosti. Zavedati se moramo, da skupnost do tistih, ki kradejo, ni tako prizanesljiva; zato je še toliko bolj pomembno pravočasno in ustrezno ukrepanje staršev ali vzgojiteljev, ko prvič opazijo pri otroku težnjo ali nagib h kraji.

Kolikokrat si me poljubila, mama?

Zgodila se je avtomobilska nesreča, ena od tolških.

Njegov lepi rdeči avtomobil je bil samo še kup stolčene pločevine, on sam pa je umiral v bolnišnici. Mati, vsa strta od bolečine in obupa, se je sklanjala nadenj. Očeta ni bilo. Bil je spet nekje zunaj, v tujini, na službenem potovanju. Zdravnik ji je povedal, da so sinove poškodbe tako hude, da ne bo preživel. Tega sploh ni mogla zapopasti, saj je bil še zjutraj tako prekipelavoče živ, tako vesel teh svojih enaindvajsetih let. Ko je gledala pred seboj sinov negibni razbiti obraz, je bilo v njej vse ena sama razbolela rana, da ni zmogla več. Pa se je sklonila in ga začela poljubljati. In glej — njenčeve veke so se razprle. Njegove zenice so se v začudenju zazrle

v mater in tiho, raztrgano je zašepetal: »Mama, kolikokrat v življenju si me poljubila?«

Obnemela je čakala, da reče še kaj. A to so bile njegove zadnje besede, s katerimi se je poslovil od matere in življenja.

In te besede, ta grenki poslednji očitek, zdaj nenehno odmeva v njej. Sprva se ji je zdel krivičen, saj sta imela z možem svojega Marka tako rada. Skušala sta mu nuditi vse, česar nekoč v njegovih letih sama nista imela. Tako sta se trudila, tako prizadevala... A zdaj je sprevidela, da je pri vseh svojih prizadevanjih na nekaj pozabila.

Vsega mu je dajala, le na drobne dokaze svoje materinske ljubezni je pozabila.

Ina

Moj otrok – krade

Oh, ti naši otroci! Kolikokrat nam delajo sive lase, kolikokrat nas s svojimi dejanji spravljajo v nejevoljo in zaskrbljenost! Včasih se jih celo sramujemo.

Čustvo sramu nas preplavlja takrat, ko ob pospravljanju otroških oblačil ali šolskih stvari ugotovimo, da ima naš otrok neko stvar ali predmet, katerega izvora ne poznamo. Vemo pa, da otroku nismo dali denarja, da bi si takšne reči kupil. Takrat se navadno hitrejšemu utripu srca in zaskrbljenosti (»Kaj pa, če je komu ukradel te reči?«) pridruži pogosto še prehiter sklep: »To mi bo že plačal, ko pride domov!« Starši, ki znajo obvladovati svoja čustva in ki ob takšnih ugotovitvah razumsko ravnajo, navadno otroka počakajo in povsem mirno vprašajo, odkod ima reč, ki so jo našli in za katero trdno vedo, da si je otrok ni mogel kupiti. Preden otroka obsodimo, da si je prilastil nekaj, kar ni njegovo, ali preden izrečemo besedo »kraj«, moramo skrbno in natančno preveriti izvor predmeta. Neredkoma prav s prehitrim sklepanjem ranimo otrokova čustva; in kar je še bolj nevarno: z izkazanim nezaupanjem v otrokovo poštenje ga naravnost pahnemo v krajo, laži in druge oblike neprimerne vedenja.

Tako kot velja pregovor, da je bolje preprečiti kot pa zdraviti — v zdravstvu, velja še bolj v vzgojnih prizadevanjih. S pravnimi vzgojnimi ukrepi bomo preprečili razvoj in pojavljanje negativnih psihičnih znakov, ki prav tako rušijo duševno zdravje našega otroka.

Včasih pa se zgodi, da si je otrok resnično prisvojil tujo lastnino. Kako bomo reagirali in ali sploh bomo reagirali, je odvisno od nas, staršev; od naših moralnih norm, ki smo si jih oblikovali z dosedanjimi izkušnjami in med osebnim razvojem. Zakaj pravim, ali bomo sploh reagirali na otroško krajo? Zato, ker so tudi starši, ki na krajo svojega otroka sploh ne reagirajo. Nasprotno, marsikdaj zaradi svojih osebnih razočaranj ali moralne izkrivljenosti otroka še bolj vzpodbujajo h kraji. Namesto obsodbe storjenega dejanja od takšnih staršev otrok

Revolucija v moji kuhinji

Pred nekaj leti so me vztrajne bolečine v hrbtu prisilile, da sem se namenila h kiropraktiku. Dvakrat tedensko me je s krepkimi sunki uravnaval. Nekega dne pa je zahteval, da mu napišem na listek, kako izgleda moja prehrana.

Ob naslednjem obisku sem mu izročila listek, on pa je vzel v roko rdeč svinčnik in s krepkimi zamahi prečrtal vse, kar je bilo proti njegovim načelom o zdravi hrani.

»Jejte veliko surove zelenjave, opustite pa mesne jedi! Korenje, peso, zelje, kolerabice in špinačo ne kuhajte več. Naribajte si iz tega surove solate! Jejte Bircherjevo sadno jed!«

Nekdanja učiteljica se je tisti trenutek počutila kot majhen šolarček, ki je napravil v nalogi kopico napak. Ali sem res sebe in mojo družino doslej napak hranila? Kljub vsakdanjem uživanju solate in sadja sem postala negotova. V reform trgovini sem si kupila nekaj knjig in se začela resno zanimati za zdravo prehrano.

V moji kuhinji so se kmalu pokazale posledice. Zgodila se je prava revolucija. Za vedno je izginila bela moka, izginil je bel sladkor, izginile so bele testenine, vse konzerve in neprimerna posoda. Zdaj kuham v težki, emailirani posodi. Na kuhinjski mizi je pritrjen in za takojšnjo rabo pripravljen ročni mlin za žito. Vsak dan sproti pričaram iz njega dišečo, črno domačo moko, polno dragocenih vitalnih snovi. V omari so pšenični, ovseni, proseni kosmiči, testenine iz polnovrednega žita, nepoliran riž, prava morska sol, rjavi sladkor in melasa, med in črn kruh, kot ga jedo švicarski kmetje v Wallisu. V hladilniku je vedno sveže mleko, skuta, jajca, jogurt, sir vseh vrst in biološko, se pravi z naravnimi gnojili vzgojena zelenjava. Vedno so doma sveža jabolka, limone, banane, pomaranče ali mandarine ter drugo sezonsko sadje, mandeljni, lešniki, fige in rozine. Skratka: sama naravna hrana, ki ni denaturirana.

Ko sem pred dnevi dobila v izpolnitev anketne liste nekega zavoda za zdravo prehrano, sem ob odgovorih napravila pregled rezultatov, ki so se v tem času pokazali. Bila sem prijetno presenečena nad tako pozitivno bilanco. Tule na kratko nekaj ugotovitev.

Vsi štirje družinski člani smo takorekoč neumorni, manj se utrudimo, kot smo se pred leti. Tudi bolj produktivni smo. Gripa, ki so se prej vsako zimo po večkrat pojavljale v našem domu, so skoraj povsem izostale. Nih-

če ni v zadnjih treh letih čuval bolniške postelje. Moji nekdanji nahodi, ki so trajali kar v enem od oktobra pa tja do aprila, so popolnoma izginili. Saj res, tega še opazila nisem! In medtem, ko imajo vsi otroci iz hiše operirane mandeljne, naša dva fanta niti ne vesta zanje, ves čas ni bilo niti ene angine. Nekdanje zaprtje je pri vseh izginilo brez sledu; danes imamo vsi odlično prebavo in nobenih prebavnih motenj.

Zdravniki in zobozdravniki bi bili v zadnjih letih brez kruha, če bi jih ljudje tako malo potrebovali kot naša družina. Zobje ne gnijejo več, zobnega kamna tudi ni. Kje je še fant, ki ima pri 18 letih eno samo plombirano luknjico na zobovju? In kje so danes še 9-letni fantiči s popolnoma zdravimi, nepopravljenimi zobmi? Znan ljubljanski specialist mi je pred 20 leti prerokoval, da bom zaradi paradentoze v nekaj letih ob vse zobe. Zdravnik je umrl, moji zobje pa še žive in grizejo, paradentoza se je v zadnjih letih skoraj povsem ustavila. Anketa o rezultatih zdrave prehrane v naši družini pa me je opozorila še na nekaj. Na duševno razpoloženje. Naš mlajši sin me je že nekajkrat resno vprašal, če morda jaz vem, zakaj je on vedno tako dobre volje. Sam si ni znal razlagati tega pojava. Jaz pa

Domači kruh. Foto: Janez Zrnc

sem le ugotavljala, da postaja vedno bolj podoben Piki Nogavički, kakršno smo videli v filmih. Poskakuje po stanovanju, glasno prepeva, neprestano ga nekaj zanima in njegova aktivnost je v šoli pritegnila učiteljevo pozornost. A barometer dobre volje se je dvignil pri nas vseh. Družinsko življenje je postalo bolj živahno, veselo, dejavno.

Revolucija v kuhinji se je zgodila namenoma počasi, skoraj neopazno, a temeljito. Nihče ni bil nejevoljen nad pojavno neke nove jedi, nasprotno! Sveže solate, lepo okrašene z redkvicami, drobnjakom, paradižnikovimi in jajčnimi rezinami, polite z okusno solatno omako so vedno našle dobre in zadovoljne odjemalce. Kaj šele skute in jogurtove jedi, pa dišeče sadne in rozinove pogače, pripravljene iz domače črne moke, medu, mleka in jajc, polite s skutino kremo! Pa kranjska potica, kako slastna, dišeča in polnovredna je iz sveže mlete pšenice!

Ali nam ni dolgčas po mesnih jedeh, klobasah in konzervah, bo zdaj kdo vprašal.

Ne, nikomur in prav nič. Za nobeno ceno ne bi sedaj zamenjali te polnovredne, bogate hrane za tisto, kakršno jedo danes tisoči okrog nas. Takoimenovano dobro, meščansko hrano. Nobenega poželenja ni po tovrstnih jedeh in običajnih sladkarijah, ker organizem dobi vse, kar potrebuje. Prepričani smo, da nam je ta hrana izboljšala telesno zdravje in odpornost, zvišala telesno in duševno razpoloženje, pregnala bolezni in nagnjenost k nekaterim boleznim. Skratka, danes se počutimo vsi tako dobro kot nikoli prej. Prišla sem do spoznanja, da je zdravje ljudi odvisno predvsem od tega, koliko ve o pravilni prehrani gospodinja in kako skrbi za vsakodnevne obroke.

Šele ob takem temeljitom obračunu o spremembah opazi človek, da so kronične bolečine v hrbtu izginile, da ni v družini več nobene migrene in glavobolov, kadar pride nad švico topli föhn, da sta počasi izginila dva dolgoletna ekcema, ki ju zdravniki niso mogli ugnati, da se revmatične bolečine v levi nogi nič več ne pojavljajo, da se lahko pri delu bolje in dlje koncentriramo, da nas nikdar več ne zebe v roke in noge...

Kako dobro, da pridemo do takih odkritij, dokler smo še dokaj zdravi in naši organi še niso utrpeli škode zaradi kroničnega pomanjkanja vitalnih snovi v hrani!

Na Limbarski gori

Foto: Janez Klemenčič

Janko N. Rogelj

Micka naj bo

Pred mnogimi leti, vzemimo že pred petdesetimi, je bilo življenje v Clevelandu na moč družabno in veselo, še posebej pa po slovenskih gostilnah na aveniji St. Clair. Naši ljudje so imeli dnevna shajališča, sobotna zabavišča, društvene seje in važne konference večidel v javnih lokalih. In naši gostilničarji so bili vselej svetovalci, prvi posojevalci, društveni predsedniki in domači sodniki. Bili so, z eno besedo povedano: višja inštanca. V njihov resor, če lahko tako rečem, so spadala tudi mlada dekleta, ki so prihajala iz domovine onkraj morja in so toliko obetala mladim, življenja lačnim slovenskim fantom v Ameriki.

Tiste dni je stopil v Jožetovo gostilno mlad in spoštovan mož, ki je naznanil svojim prijateljem, da se mu je rodilo dete in je potemtakem zdaj tudi on — oče. Gostilna je bila polna veselih in razigranih obrazov, bil je namreč sveti večer. Ponosni oče se je kar prerinil k točilni mizi ter zaklical gostilničarju: »Vsem daj piti!«

Pa so pili in kadili cigare v pričakovanju, kaj se bo še zgodilo.

»Jože,« pravi tedaj mladi oče, »za botra te prosim.«

»Kristus se še ni rodil, po polnoči vprašaj!«

»Nežka, ti boš pa za botro, če te vprašam,« pristavi srečni oče Ivan.

Vtem so ga obstopili prijatelji in znanci ter mu segli v roko.

Jože in Nežka sta spoznala, da je zadeva s krstom resna. Obljubila sta, da gresta že drugi dan z novorojenčkom pred krstni kamen.

Na božični dan dopoldne se pred Ivanovo hišo ustavi kočija. Boter in botra stopita v hišo, kjer se je nabralo že precej sosed in sorodstva. Vsevprek so govorili o srečnem dogodku. Veseli pomenek je šele pretrgala babica, ki je prinesla novorojenčka in ga izročila botri.

Voznik je pomagal botru in botri, da sta se udobno namestila v čisti, zlikani kočiji.

In že je svetla kočija drčala po cesti St. Clair skozi Ribnico in Žužemberk proti hrvatski cerkvi. Tu in tam se je ustavila kakšna ženska in radovedno gledala potnike, saj so takrat, v tistih časih ženitovanjski in krstni sprevodi še vzbujali pozornost. In sploh je bilo življenje med nami Slovenci v Clevelandu še vse mladostno. Vsi smo si prizadevali, kako bi med seboj postali prijatelji. Danes pa smo siti drug drugega, vsakega skrbi samo še njegova pokojnina.

Na pol pota se Nežka spomni, da se pelje h krstu. Začne premišljati, kako naj se vede pred gospodom fajmoštrom, a tudi Jože pomisli na to, da bo treba delati v cerkvi drugačen obraz kot v gostilni.

Pa reče Jože: »Nežka...«

In tisti hip spregovori tudi Nežka: »Jože...«

Nato pa oba hkrati rečeta vozniku: »Francelj, obrni, gremo nazaj!«

»Zakaj pa?« se začudi voznik.

»Zakaj?« skoraj zajeclja Nežka. »Midva niti ne veva, ali je otrok fant ali punčka. Nisva vprašala...«

Voznik se nasmehne. »To sta mi botra. Srednjega spola

je, ko še ni krščeno. Sicer pa, Nežka, kar potiplji ali pa poglej!«
Jožeta je sram in Nežko zaliva rdečica. Francelj se pa reži.

Preiskave, kakršno naj bi opravila Nežka, so precej nerodne, polne zadrege, kadar so poleg moški. Gostilničarjeva žena jih tudi ni vajena tako, kot na primer babica, ki pozna otroka že po nosu, ali je moškega ali ženskega spola. In zdaj je bila tako raztresena in maloverna, da še svojim prstom ni zaupala. Res, ni jim verjela, dokler ni pogledala in pokazala deteta Jožetu. Bila je punčka. »Se mi je zdelo, da je punčka,« je zdaj modro zatrjeval voznik. »Če bi bil poba, bi se gotovo branil ali vsaj zajokal.«

Botra sta molčala. Jože se je samo kislo nasmehnil, vtem ko je botra osramočena vnovič zavila dete v plenice.

»No, kaj, peljem torej zdaj nazaj, ali naprej?« ju je še zbodel Francelj.

»Kar potegni,« je rekla botra, ki pa jo je še nekaj motilo.

»Ne vem, kakšno ime bi ji dala,« se je obrnila k možu.

»Mary naj bo, saj je tudi mati Mary,« se je odločil Jože.

»Kajpada, Micka, saj je vsaka Kranjica Micka,« je pribil voznik in pognal.

Vrnili so se domov, na dom mladega očeta, kjer so že nestrpno čakali znanci in prijatelji. Na botrinjah se je takrat pilo in pelo.

Na pragu jih je sprejel mladi oče z radovednim obrazom in vprašujočimi očmi.

»Tak, ste nazaj... Punčka je in Mary naj bi ji bilo ime. Nobeden vama ni tega povedal.«

»Je že prav. Za Mary smo jo krstili, kar v krstne bukve pojdi pogledat, če ne verjameš,« je povedal Jože. Nežka je pokimala in sramežljivo povsila oči. Voznik pa je posmehljivo zmajal z glavo. Takšnih botrov še ni vozil. Mladi oče še danes premišljuje, kako je sveti duh razsvetlil botra in botro, da sta uganila spol in ime otroka, ki se mu je rodil tisti božič.

Res je bilo pritejtno v tistih starih časih na aveniji St. Clair, v Ribnici in Žužemberku, in tudi v Kurji vasi tam ob jezeru.

(Iz knjige Janko N. Rogelj: *Svoji k svojim*. Izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani 1973)

V Skoblovem malnu

France je nosil naše žito h Kovtru. Zmleto moko, belo pšenično in črno, zadnjo moko ter otrobe je prinašal domov.

Ko sem že malo zrastle in sva z Žagarjevo Rezko hodili skupaj v šolo, sem se okorajžila in peljala s kripico vrečo turščice k Žagarju.

»Ne smeš napolniti vreče, ker se pri mletju precej namelje, da ne gre vse v vrečo!« so dejali Žagarjev oče. To sem si zapomnila, in drugič pripeljala le dobre pol vreče.

Daleč je bilo k Žagarju, a sem rada hodila tja, ker sem se nazaj grede peljala s kripico navzdol po Kovtrovem Logu. Pri Žagarju so imeli malen in žago. Svetili so z električno. Tudi pri Kovtru so imeli malen in žago in domačo električno. Vse drugače svetlo je bilo tam, kot po drugih hišah.

Rada sem gledala kolo, ki se je počasi sukalo pod vodnim slapom. Žagarjev malen, Zakanjski, Skoblov in Kovtrov malen niso daleč narazen. Vse žene Podlipščica, ki je napeljana v posebno strugo, ki žene te malne in se pod Kovtrovim malnom združi z glavno strugo.

Včasih smo se šele zvečer spomnili, da nimamo moke za zjutraj, da bi skuhal sok. Takrat ni bila štacuna odprta do te in te ure. Kadar sem prišla, so mi postregli. S petrolejko sem jim posvetila, da so mi nasuli moke z velnico. Kadar so mi mama dali, sem kupila še kakšen sladkorček, še rajši pa nekaj rozin. Skoblova mati so se radi malo porazgovorili in mi dostikrat še navrgli pest rozin. Rekli so, da sladkor kvari zobe, rozine, ki smo jim rekli cvebe, pa ne.

Skoblove dekleta so klekljale v hiši na peči. Znale so dobro klekljati in so delale velike vzorce s čudovito zapletenimi rožami. Te vzorce so všili v zaveso in so se mestne gospe ponašale z njimi.

Ko sem bila zadnjikrat doma, sem šla mimo Skoblovega malna. Tam ni več štacune in ni več deklet, ki bi ob dolgih večerih klekljale. Voda pa še teče in žene mlinsko kolo in skozi odprta vrata sem videla dva paha, ki sta se enakomerno dvigala in padala, ter phala proso ali ječmen, ne vem, kaj.

Vesela sem bila tega, z živo zelenim vodnim mahom obloženega žleba in kolesa. Zmeraj manj žita sejejo pri nas in voda zastoj teče mimo sprhnelih mlinskih koles, ki so včasih pela tako veselo in živahno pesem o kruhu. Pesem o sejalcu, žanjicah in mlatičih, pesem o delu in življenju na kmetih.

Če sedi v malnu v hiši, kar koj veš, da se bliža hiši človek, čeprav ni pri hiši psa, ki bi srdito lajal.

Nad Kovtrovo hišo je širok jez. Tam teče voda skoraj neslišno. Plitvina duši šum drobnih valčkov. Ko se valčki zlijejo v zidano, z deskami pokrito strugo nad mlinskim kolesom, šumi voda na glas. Ta glas se spremeni, kakor hitro stopi noga na deske in ljudje v hiši vedo, da je nekdo pred hišo ali pod oknom. Vedo, da je pred hišo človek — vedo bolj za gotovo, kakor če bi zalajal pes.

»Kruhek je božji dar! Pri miru sédi, kadar ješ!« so dejali naša mama. Vse drugače diši kruh, ki je pečen v domači peči. Kruhek, ki je zrastle na domači zemlji in smo se od setve do žetve bali za njegovo rast in rodovitno moč, težkali zrelo klasje, pometali po skednju vsako zrno in ga s spoštljivo hvaležnostjo nosili v malen! Ni slaščice na svetu, ki bi odtehtala kos dobrega domačega črnega kruha!

Marija Jelen Brenčič

Mlin ob Krki. Foto: Ančka Tomšič

Oton Župančič

UGANKI

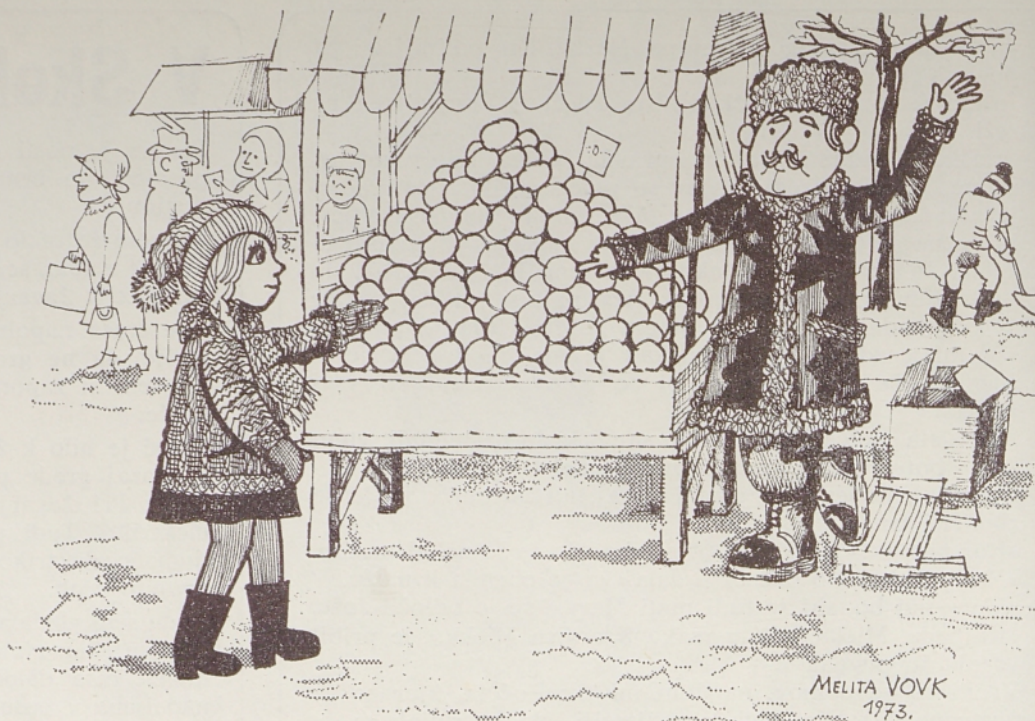
Poleti smo revčki,
brez glasa smo pevčki;
čez zimo, čez zimo
na konjih sedimo,
pojemo, zvonimo.

(kraguljčki na saneh)

Josip Stritar

Mrzlo je, pa vendar greje,
kar jeseni kmet poseje.

(bous)

MELITA VOVK
1973.

Jana Milčinski

Srečno, srečno, srečno!

Vsi si želimo sreče. Tudi Katarinca si je želi. Veliko sreče zase in za očka in mamo, za babico in dedka in za bratca Gregca. Polno, zvrhano naročje sreče.

Toda kakšna je sreča? Ali je bela in lesketajoča se kot sneg? Ali rumena in sladka kot pomaranča? Ali mehka kot mamino lice ali topla kot babičino naročje? Ali velika in močna kot očka ali prijazna in modra kot dedek? Ali pa vesela in glasna kot bratec Gregec?

Katarinca tega ne ve, a si misli: 'Nič zato, če ne vem. Kar šla bom in jo bom iskala.'

Oblekla si je toplo jopico, si obula nove škornje in se odpravila v beli zimski dan sreče iskat.

Gre, gre in beli kristali se ji usipajo izpod korakov. Dimniki na hišah imajo bele kučme in grmčiči ob poti so ogrnjeni v belo pregrinjalo. Katarinca jih gleda in misli: »Ej! Kako je lepo! To je gotovo sreča! Ta bo za mamo!«

In naredi iz snega veliko, trdo kepo in jo spravi v žep.

Potem pride do otroškega igrišča. Sredi poti stoji velikanski sneženi mož, s črnim loncem namesto klobuka, z rdečim korenčkom namesto nosu in z dvema lesketajočima se gumboma namesto oči. Katarinca ga lepo pozdravi in ga pohvali: »Zdravo! Ti si najlepši sneženi mož, kar sem jih kdaj videla. Zelo sem vesela, da sem te srečala.«

Sneženi mož se napihne od ponosa. Veselo se mu zalesketajo oči in Katarinca vidi, kako ji je pomežiknil. Pri tem pa — hop! — odskoči svetli gumb in se zakotali v sneg. Katarinca ga pobere in spravi v žep.

»Zelo si prijazen, dobri sneženi mož! Tvoj gumb bom odnesla domov in ga dala očku za srečo.« Spet gre naprej in pride do ptičje hišice. Jata ptičkov zoblje zrnje in glasno žgoli.

»Glej jih, kako so srečni!« pomisli Katarinca in si zaželi, da bi katerega od ptičkov ujela in ga nesla domov. Toda ptički nočejo živeti v ujetništvu. Da pa ne bi ostala praznih rok,

pobere peresce, ki ga je izgubila sinica in spravi v žep. Ta bo za srečo za dedka.

Šla je naprej in hodila in hodila in novi škorenjci so risali novo pot v novi beli sneg. Želela si je, da bi našla še srečo za babico. Toda začelo jo je zebsti, prsti na rokah so ji otrdeli, v obraz jo je ščipal mraz. Že ji je šlo na jok. Tedaj pa je skozi meglo posijal sončni žarek in ji ogrel najprej nos, potem roke in noge in potem še vso Katarinco. Spet je postala dobre volje in si je rekla:

»Tudi sonce je sreča. Ta sreča bo za babico.« Nastavila je roke in nalovila polne dlani toplega sonca. Stisnila jih je v pest in spravila v žep, da se ji sončna toplota ne bi izgubila. Potem je prišla še do stojnice, ki je bila do vrha naložena z rumenimi pomarančami. Prodajalec jih je prijazno ponujal:

»Kupite, kupite najboljše pomaranče. Zlate so kot sonce in sladke kot bonbon. Kdor jih kupi cel kilogram, mu dam eno po vrhu.«

Katarinca bi jih rada kupila, a kaj ko nima denarja. Zato je zaprosila: »Ali bi lahko, prosim, dobila samo tisto pomarančo za povrhu?«

Prodajalec se je nasmejal in rekel: »Naj bo! Dam ti jo za srečo in ker si mi všeč!«

Tudi Katarinci je bil prijazen prodajalec všeč. Najrajši bi še njega vzela s sabo. A kdo bi potem prodajal pomaranče? Zato se je lepo zahvalila, spravila pomarančo v žep in odšla domov.

Doma je potem razdelila srečo:

babici sončno toploto iz svojih dlani, očku gumb, dedku ptičje pero, bratcu Gregcu pomarančo.

Le za mamo ni imela ničesar. Kajti ob toplih dlaneh se je kepa snega, ki jo je hotela podariti mami, stopila.

»Nič zato,« je rekla mama, »saj si ti moja sreča!«

In tako so bili vsi srečni in zadovoljni, najbolj pa Katarinca.

Lili Novy

NA SANEH

Naj zimski veter veje!
Pripravimo sani!
Kdor zdaj se v sobi greje,
ta ni iz te vasi.

Mi vsi,

mi vsi,

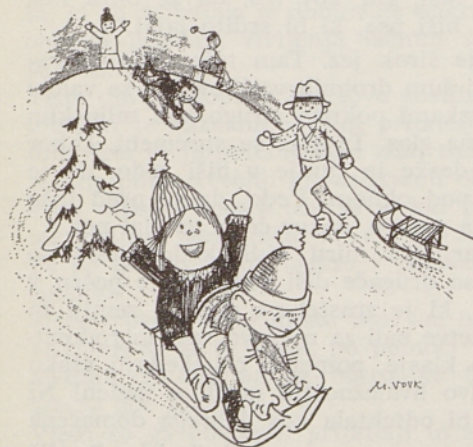
mi vsi pa na sani!

Naj zimski veter veje,
se žene in podi!
Nam tečejo hitreje
po snegu dol sani.

Naprej,

Andrej!

Na klanček se mudi!

Kaj je skrivnost

Skrivnost je, če pravimo, da dedek Mraz vse sliši, pa ga ni ne v sobi in ne pred vrati.

Skrivnost je tudi, če pravimo, da je dedek Mraz prinesel piškote, pa so čisto takšni, kakor jih je napekla babica, pri Andreju pa so čisto takšni, kakor jih je napekla Andrejeva mama.

Skrivnost je tudi, ker govorimo le o enem dedku Mrazu, potem pa jih je veliko. Eden je v dvorani, drugi je v sprevodu na cesti in tretji je doma. Ti isti tretji je najbolj skrivnosten, ker ga nikoli ne vidimo. Samo soba je zaklenjena skoraj vse dopoldne, potem pa pride oče in nas vpraša:

— Ali niste videli dedka Mraza?

Nismo ga videli.

Meni se pa zdi, da je v sobi, nam reče oče.

In soba je čudno razsvetljena, ker gorijo samo sveče na novoletni jelki, dedka Mraza pa le ni. Niti v sobi niti pred hišo ga ni in ga nihče tudi ne išče več. Samo darila izbiramo, kaj je meni in kaj je tebi namenjeno. In vse to je prinesel dedek Mraz. Vriskamo od veselja in pozno gremo spat, na dedka Mraza pa pozabimo. Sanjamo o bonbonih na novoletni jelki.

Anka je prvi del te skrivnosti razvozla: govorimo o enem dedku Mrazu, jih je pa več. Narisala je dva dedka Mraza in nič več ne bo verjela, da je samo eden, tisti, ki pride izpod Triglava. Kdo ve, od kod so prišli?

Tone Pavček

MAČJA USPAVANKA

Sonce dremuca,
dan je zaspal,
muca dremuca,
muca mijav.
Spanec, zaspanec
zvil brk je do tal,
v sanjah jem miške,
tolste meniške,
pijem kakav,
mijav, mijav.
Najsi sem skromna,
ko lev sem ogromna,
pravi babbav,
v snu vsaj, mijav.
In zato muca,
sleherna muca,
rada dremuca,
mijav, mijav!

Krožek mladih dopisnikov

Moj bratec in jaz

Jaz držim svinčnik, mami pa mojo roko s svinčnikom. Ko še nisem bil star štiri leta, sem mamico in atija prosil za bratca. Vsako jutro, ko sem vstal, sem hotel med otroke. Dolgčas mi je, ko sem sam, sem rekel mami, ko me je ob deževju hotela zadržati doma. Še velikokrat smo morali iti spat in potem mi je mami povedala, da bomo dobili dojenčka. Bil sem zelo vesel. Ati je naredil zibko. Potem sva z mamico šela na prste, kolikokrat bo še treba iti spat, da bomo dobili dojenčka. Ko je bilo 27. junija mi je rekla: Duši, nočaj boš drugje spal, zjutraj ti bo pa ati povedal, če imaš bratca ali sestrice.

Ati mi je zjutraj rekel: Veš, sinko, jaz sem pa že pestoval tvojega bratca Ronija.

Mamici sem nesel šopek rožic in ji rekel: Hvala za bratca!

Zdaj me moj 19-mesečni bratec vsako jutro pospremi do vrat, ko grem v vrtec, da mi poljubčka potem pa joka za menoj.

Govorim lepo slovensko z Ronijem in mu tudi pojem. Ko zapojem ringa raja, takrat se Roni že vrti in pleše. Imava veliko knjig iz Ljubljane, povestice in pesmice. Na Štajerskem imam staro mamo in starega ata, v Ljubljani pa tri koše bratrancev. Naš ati je bil v torek naš kuhar. Za kosilo je potolkel kar 26 jajc.

Vse najine vrstnike po svetu in uredništvo Rodne grude pozdravljata

Roni in Dušan Urbas
Winterthur, Švica

Dušan in Roni Urbas iz Winterthura v Švici

Moje počitnice v Jugoslaviji

Ko smo šli v Jugoslavijo je ati tam zidal hišo. Spali in jedli smo pri stari mami. Moje muce so že kar velike. Ena je šekasta, ena pa je tigrasta. Jaz sem malo pomagal atiju, ampak še raje sem se igral z otroci v gozdu. Šli smo se kavboje in Indijance. Iz vej smo si delali hiše, se lovili, skrivali, vozili s kolesi, in koruzo pekli. Enkrat sem šel s staro mamo v Laško, večkrat pa v Luče kopat. Z mamico sem šel pa v Sevnico k mojemu bratrancu. Neko nedeljo smo bili tudi v Murski Soboti. Šel sem tudi v Ljubljano na torto. V domovini imam več prijateljev kakor pa v Nemčiji.

Borut Kokalj,
Rawensburg

Erika Planko, Sindelfingen,

Prižgala sem svečko

Midve z mamico sva bili na dan mrtvih v Jugoslaviji. Na ta veliki praznik se spomnimo vseh rajnih domačih. Prižgala sem svečice, kjer je pokopan moj opa in stric. Obenem smo se vsi skupaj spomnili naših padlih borcev in njim v čast in za njihovo hrabrost sem prižgala tudi svečko. Lepo je bilo v Jugoslaviji na dan mrtvih.

Erika Planko,
Sindelfingen

Svečka na tujem grobu

Ob dnevu mrtvih sem bila na pokopališču. Z menoj sta bila mamica in bratec. Radi bi šli v domovino, pa ni bilo mogoče, ker je bil očka še vedno v bolnišnici. Prižgala sem svečko kar na tujem grobu in mislila na svoje stare starše. Tudi mamica je prižgala eno svečko, svoji mami v spomin.

Erika Šprajcar
5. raz. slov. dopolnilne šole
Sindelfingen

Prevelika sem

Deževen dan je in po prvem snegu diši. V šoli pri slovenskem pouku pa nam je toplo. Bliža se rojstni dan domovine, zato smo bili v razgovoru z njo. Na zemljevidu smo zarisali pot do mesteca Jajca v Bosni, tja, kjer je rojstni kraj naše domovine. Ob njenem prazniku bodo vsi moji sošolci in sošolke postali pionirji. Ponosni so na to in z veseljem pričakujejo ta dogodek v tujini. Jaz sem pa stara že 15 let. Prevelika sem za pionirko. Ko se vrnemo v domovino, bom članica mladinske organizacije. S svojima bratcema in sestrice pa se bom udeležila sprejema slovenskih otrok v pionirsko organizacijo na jugoslovanskem konzulatu v Stuttgartu.

Marija Knavs
8. razred slov. pouka v Calwu

založba *mladinska knjiga*

mikavno branje za najmlajše

Kakor vsa leta doslej, je pripravila založba Mladinska knjiga tudi letos vrsto novitet za mlade bralce. S knjižnim darilom, ki ga lahko izberete iz tega seznama, boste brez dvoma uresničili vsaj eno izmed velikih želja svojih malčkov!

Če boste izbirali med slikanicami:

NEVSAKDANJE POTOVANJE, Ada Škerl, risbe Melita Vovk-Štih, 12 din

KRALJIČNA NA ZRNU GRAHA, H. C. Andersen, risbe Marija Lucija Stupica, 12 din

ALENČICA, SESTRICA GREGČEVA, ljudska, risbe Milan Bizovičar, 14 din

STARA HIŠA ŠT. 3, Ela Peroci, risbe Lidija Osterc, 12 din

JURI MURI V AFRIKI, Tone Pavček, risbe Melita Vovk-Štih, 18 din

RDEČA KAPICA, brata Grimm, risbe Marlenka Stupica, 12 din

HIŠICA IZ KOCK, Ela Peroci, risbe Lidija Osterc, 12 din

...ali med drugimi knjižicami za otroke:

KAJ JE NA KONCU SVETA, Niko Grafenauer, risbe Lidija Osterc, 25 din

KAMNITI MOST, Lojze Zupanc, risbe Gvidon Birola, 42 din

ROŽ, PODJUNA, ZILA, France Bevk, risbe Nikolaj Omersa

ZA LAHKO NOČ, Ela Peroci, risbe Ančka Gošnik-Godec
KEKČEVE ZGODBE, Josip Vandot, risbe Marička Koren, 28 din

ZVERINICE IZ REZIJE, ljudske, izbral Milko Matičetov, risbe Ančka Gošnik-Godec

KDO JE NAPRAVIL VIDKU SRAJČICO, Fran Levstik, risbe Roža Piščanec, 12 din

...boste gotovo storili najbolj prav!

Zato: izberite in ne odlašajte z nakupom! Kajti vse našete in poleg teh še vrsto drugih knjig, lahko naročite pri Mladinski knjigi, izvozni oddelek, Ljubljana Titova 3.

OB PREBIRANJU NAŠIH KNJIG ŽELIMO VAM IN
VAŠIM MALČKOM VELIKO PRIJETNIH URIC V NOVEM
LETU 1974

založba Mladinska knjiga

Ko pridete v domovino, obiščite

Veleblagovnico Centromerkur

v Ljubljani, na Trubarjevi 3 (pri Tromostovju)

CENTROMERKUR

zadovoljni boste z izbiro moške, ženske in otroške konfekcije, igrač, gospodinjskih izdelkov, muzikalij in proizvodov za šport, lov, camp in rekreacijo.

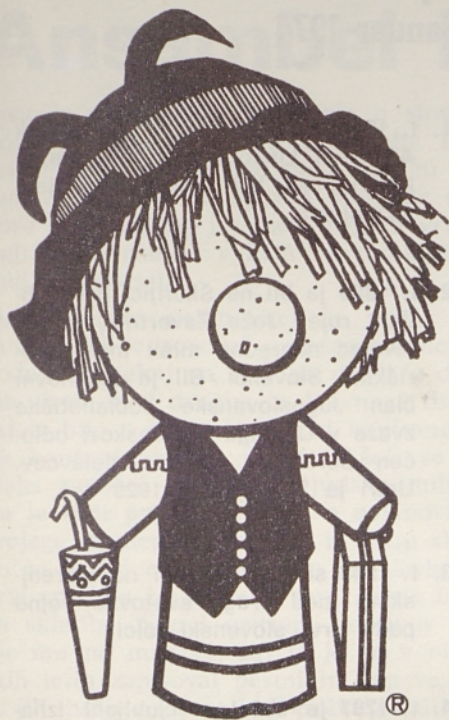
Vsem našim ljudem na tujem želimo **SREČNO 1974!**

hotel turist

LJUBLJANA • JUGOSLAVIJA

se priporoča cenjenim gostom za obisk v sodobno urejenih hotelskih sobah in restavraciji s priznano mednarodno kuhinjo in domačimi specialitetami.

Obiščite tudi naše obrate ZLATOROG, japonsko restavracijo NIPPON in MOTEL TURIST v Grosupljem, oddaljen od Ljubljane 18 km v smeri proti Zagrebu: 65 ležišč, gostom so na voljo restavracija, taverna, notranji in zunanji bazen z ogrevano vodo, kampiranje in parkirišče.

KOMPAS
YUGOSLAVIA

NAJ VAM KOMPAS JANEZ PRINESE SREČNO 1974 IN POTOVANJE PO VAŠI STARI DOMOVINI.

MAY KOMPAS JANEZ MASCOT BRING YOU A HAPPY 1974 AND TRAVEL WITH KOMPAS THROUGH YOUR OLD COUNTRY.

LJUBLJANA, DVORŽAKOVA 11 A

AVTOMOBILE

VOLKSWAGEN

ZA DEVIZE

DOBITE TAKOJ IZ KONSIGNACIJSKEGA SKLADIŠČA

VOLAN

LJUBLJANA — PREDSTAVNIŠTVO MARIBOR

SVETOZAREVSKA UL. 2, TEL. (062) 23-277

Jugoslovanski narodni heroji II.

Lani smo slavili 30-letnico II. zasedanja AVNOJ in v njeno počastitev je 28. novembra izšlo 8 spominskih znamk z našimi narodnimi heroji, in sicer skupaj na eni poli. Takih pol je bilo izdanih 300.000. Vseh osem znamk na poli ali cela pola je veljala 11,20 din. Znamke v zgornji vrsti so po 80 par, znamke v spodnji vrsti pa po 2 din.

Na prvi znamki zgoraj je Dragojlo Dudić, rojen leta 1887 v Klincih pri Valjevu v Srbiji. Bil je kmet. V narodno-osvobodilno vojno je stopil leta 1941 in padel konec novembra 1941 v bojih pri Mačkatu na Zlatiboru v Srbiji.

Na drugi znamki zgoraj je Strahil Pinčur, rojen leta 1915 v vasi Vataša pri Kavadarcih v Makedoniji. Bil je študent prava. V boj proti okupatorju je stopil leta 1941 in bil ujet ter ustreljen januarja 1943 v Skopju.

Na tretji znamki zgoraj je Boris Kidrič, rojen 10. aprila 1912 na Dunaju. Bil je družbenopolitični delavec, državnik in gospodarstvenik. Po aprilskem zlomu

1941 organizator in voditelj Osvobodilne fronte slovenskega naroda. 5. maja 1945 postal prvi predsednik slovenske vlade. Umrl 11. aprila 1953 v Beogradu.

Na četrti znamki zgoraj je Radoje Dakić, rojen 27. novembra 1911 v vasi Crna gora pri Zablaku v Črni gori. Bil je kovinar. V narodnoosvobodilno vojno se je vključil leta 1941. Umrl je 13. januarja 1946 v Moskvi.

Na prvi znamki spodaj je Josip Mažar-Šoša, rojen 18. septembra 1912 v Derventi v Bosni. Končal je trgovsko pomorsko akademijo. Narodnoosvobodilnim vrstam se je priključil leta 1941 in padel 20. oktobra 1944 v Travniku v Bosni.

Na drugi znamki spodaj je Žarko Zrenjanin, rojen leta 1902 v Izbištu pri Vršču v Banatu. Bil je učitelj. V narodnoosvobodilno vojno je stopil leta 1941 in padel 6. novembra 1942 v Pavlišu blizu Vršca.

Na tretji znamki spodaj je Duraku Emin, rojen leta 1917 v Djakovici na Kosovem. Leta 1941 se je takoj priključil narodnoosvobodilnim vrstam. Ubit je bil 23. decembra 1942 na Kosovu.

Na zadnji spodnji znamki je Ivo-Lola Ribar, rojen 23. aprila 1916 v Zagrebu. Študent. V narodnoosvobodilno vojno je stopil leta 1941 in padel 27. novembra 1943 na Glamočkem polju v zahodni Bosni.

Znamke je tiskal beograjski zavod za izdelavo bankovcev v dvobarvnem črtnem tisku. Znamke so pokončne in velike 30 x 37 mm in grebenasto zobčane 12 1/2. Prav gotovo so pole z vsemi osmimi heroji skupaj nekaj posebnega in izrednega za filateliste.

Spominski koledar januar 1974

1. 1. 1863 je ameriški predsednik Abraham Lincoln izdal proglas, s katerim so bili črnici osvobojeni suženjstva.
2. 1. 1869 je bil na Škofljici pri Ljubljani rojen Jože Zaverčnik, razširjevalec napredne misli med ameriškimi Slovenci. Bil je ustanovni član Jugoslovanske socialistične zveze v Chicagu in vseskozi odločen bорец za pravice delavcev. Umrl je 28. avgusta 1929.
3. 1. 1943 so v Begunjah na Gorenjskem med drugo svetovno vojno padli prvi slovenski talci.
4. 1. 1797 je začel v Ljubljani izhajati prvi slovenski časopis »Lub-lanske Novize«, ki ga je urejal slovenski pesnik Valentin Vodnik.
7. 1. 1925 je v New Yorku začel izhajati slovenski tednik Nova doba — New Era. Prvi urednik je bil znani humorist in satirik Anton J. Terbovec, ki je list urejal do 15. januarja 1957.
9. 1. 1573 je bila poražena kmečka vojska, njihov voditelj Matija Gubec pa ujet.
10. 1. 1945 je bilo ustanovljeno Združenje Jugoslovanov v severni Franciji.
12. 1. 1876 se je v San Franciscu rodil znameniti ameriški pisatelj Jack London; umrl je 22. novembra 1916 v Glen Ellenu v Kaliforniji.
23. 1. 1878 je bil na Vinici v Beli krajini rojen veliki slovenski pesnik Oton Župančič. Umrl je 11. junija 1949 v Ljubljani.
29. 1. 1929 je bil v Chicagu ustanovljen znani slovenski pevski zbor »France Prešeren«.

Ansambel Maksa Kumra

Spet je pred vami nov zapis o slovenskem narodno-zabavnem ansamblu. Prepričan sem, da vam že samo ime ni neznano, še manj pa so vam neznane njihove skladbe, saj jih med drugim vrtijo tudi v Clevelandu v ZDA na tamkajšnji radijski postaji.

Maks Kumer, ustanovitelj in vodja ansambla mi je povedal o ansamblu nekaj podatkov, nekaj pa sem jih dobil iz drugih virov, med drugim iz dnevnega tiska, saj je bilo o njem že precej napisanega. Po končani srednji glasbeni šoli se je Maks zaposlil pri godbi ljudske milice. Tu je tudi prišel na misel o ustanovitvi svojega lastnega ansambla. K temu sklepu ga je pripeljala ljubezen do glasbe, v prvi vrsti pa želja, da bi igral svoje lastne skladbe. Snovi oziroma motivov zanje mu ne manjka, saj si je že v otroških letih zapisoval pesmi in napeve, ki so jih ljudje prepevali ali požvižgavali pri vsakdanjih opravkih.

Prvič se je predstavil svoji publiki 1965. Sprva je skupina nastopala kot instrumentalni kvartet, kasneje pa se je njihovo število povečalo za dve pevki, ki sta močno popestrili repertoar ansambla. Pri prehodu iz obdobja je bilo nekaj menjav članov ansambla, tako da zdaj nastopajo v zasedbi: Jože Zupan — bas, Drago Brezovački — kitara, Lejko Milosavljevič — klaviolina, Maks Kumer

— harmonika, Majda Hergost in Anica Resnik pa sta pevki.

Kmalu po prvem nastopu so jih povabili na poskusno radijsko snemanje in tako je bil pri poslušalcih prebit led, kot temu včasih pravimo. Za radio so posneli prek 50 skladb in radijski delavci jih sorazmerno pogostokrat uvrščajo v svoj program. Posneli so tudi že nekaj samostojnih oddaj za televizijo. Prav tako so že posneli kar lepo število plošč — 4 velike in 3 male. Kupiti pa je mogoče tudi kasete z njihovimi skladbami, prav zdaj pa je v pripravi snemanje druge glasbene kasete.

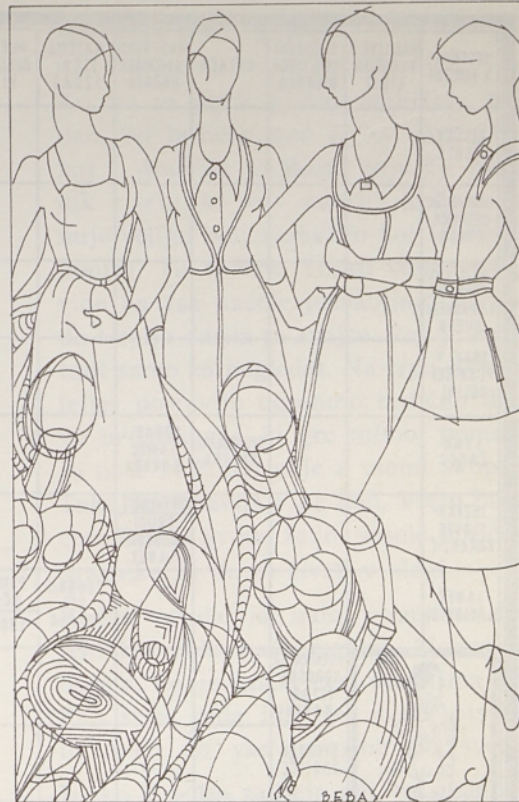
Nastopajo kar precej, na Ptujskem festivalu so že večkrat zaigrali nekaj skladb. Njihov največji uspeh pa je bil na tekmovanju z naslovom Ansambli tekmujejo iz leta 1967. V zelo močni konkurenci so zasedli prvo mesto. Po mnenju vodje so njihove najboljše in najbolj poskočne skladbe: Na kozuharju, Na valovih Krke, Male srnice — starejše skladbe, med novjšimi Odhajam na vrhe, Lep spomin, Paški Kozjak (zelo dobra, hkrati tudi najboljša instrumentalna skladba).

Kot posebnost tega ansambla pa naj navedem instrument klaviolina. To je star instrument, nekak predhodnik orgel, ima več registrov in se da z njim doseči boljše improvizacijo tonov drugih instrumentov.

Z imenom Maksa Kumra pa je tesno povezano ime Vaška godba. To je druga Maksova skupina in je njegova ljubljenska. Maks ima, tako pravi, že od nekdaj rad godbo, zato je tudi ustanovil to skupino. Sestavljena je iz 11 instrumentov: 3 klarineti, 2 trobenti, 2 horni — rogovi, tenor in bariton, tuba in bobni. Z njo je posnel že nekaj uspešnih skladb, dve izmed njih pa sta vrezani tudi v zadnjo veliko ploščo ansambla Maksa Kumra. To sta Na robovih Alp in Veselje na vasi. S tem sem izčrpal podatke o Maksu Kumeru in njegovem ansamblu. Maksu Kumeru lahko zaželimo le še v mojem in vašem imenu še veliko glasbenih uspehov.

Silvo Pust

DOPISUJTE
V RODNO
GRUDO!

Kako se oblačijo Slovenke

Za letošnjo jesensko-zimsko modno sezono je bila značilna predvsem ženstvenost. Spomladi se bo mehka in elegantna oblika oblačil še obdržala. Poudarjena bo s pasovi in šivi. Krila bodo še naprej pokrivala kolena, kroji pa bodo zanimivejši z najrazličnejšimi izrezi in ovratniki.

Modeli na skici naj bodo iz mehkega enobarvnega blaga ali iz blaga z drobnim vzorcem.

1. Obleka s pravokotnim izrezom je v pasu rezana in rahlo nabrana. Rokavi so ozki, na ramenih prav tako rahlo nabrani. Život je rezan v šest pol. Dodatek obleki je tanek pas, usnjen ali iz istega blaga.

2. Značilnost drugega modela so dvojni šivi, ki poživijo obleko tam, kjer je rezana. Krilo je sestavljeno iz štirih pol, s šivi pa je poudarjena srednja navpičnica spredaj in zadaj. Život se spredaj zapenja z gumbi, od prs se dvojni šivi ovalno ožijo proti pasu. Rokavi so na ramenih rahlo nabrani.

3. Ovalno sedlo z ovratnikom zaključuje dvojni šiv. Obleka je rezana v šest pol. Prek prs in cele dolžine krila so prav tako poudarjeni dvojni šivi. Rokavi so ozki, usnjen širok pas pa poudarja vitek život.

4. Spomladanski kostim ima daljšo jopo, katere ovratnik ima ob boku dvojen šiv. Jopica se zapenja z dvema vidnima gumboma pod vratom in na pasu, ostali so skriti. V stranskih šivih sta skrita žepa. Jopa in krilo sta zvonasto krojena.

Zemljevid slovenstva dopolnjujejo

Slovenci v provinci Santa Fe, Argentina

V provinci Santa Fe v Argentini zdaj živi v primerjavi z drugimi argentinskimi provincami le malo ljudi. V mestu Rosario, ki ima okrog 800.000 prebivalcev, smo našli kakih 100 rojakov, predvsem v južnem delu mesta, vključno z obmejnimi mestom Villa Gob, Galvez, kjer so si skoraj vsi postavili lične domove z lepo urejenimi vrtovi in »primorskimi brajdami«. Skoraj tri četrtine izmed njih so že upokojenci velike firme »Frigorifika Swift« (ena od največjih predelovalnic mesa v Južni Ameriki, ki je s pičlimi plačami izkoriščala tisoče priseljencev). Od 800 Jugoslovanov, ki so bili zaposleni pri tej tvrdki, je bila kaka četrtina Slovencev, od katerih jih je po tolikih letih ostala stotina. Mnogi so zgodaj pomrli zaradi raznih bolezni, ki so si jih nakopali pri težkem delu v ledenicah. Samo na pokopališču v Villa Gob, Galvez je število grobov večje kot število tistih, ki smo jih še našli žive.

Ko bi analizirali vsa dejstva, bi ugotovili, kolikšen je bil prispevek priseljencev pri razvoju njihove nove domovine. Prišli bi tudi do dveh dramatičnih rezultatov: izseljenci, ki so bili izučeni za kako obrt, so imeli več sreče. Zaposlili so se v različnih delavnicah ali pri železnici, pošti, telefonskem podjetju, pri tramvaju kot ključavničarji, mehaniki, kovači, mizarji, električarji idr., kjer so služili stalno mesečno plačo z vso socialno oskrbo. Tisti pri »Swiftu« so služili izključno dnevnicke ali urnine. Prirojena gospodarnost jim je kljub skromnim zaslužkom zagotovila relativno blagostanje in dostojno vzgojo otrok. Velik del teh rojakov je danes včlanjen v »Centro Jugoslavo«, med njimi pa je tudi še nekaj utemeljiteljev nekdanjega Delavskega društva »Triglav«.

V glavnem mestu istoimenske province Santa Fe (240.000 prebivalcev) se je pred 30 leti naselilo okoli 20 družin, od katerih jih je ostalo še kakih deset. Zaposleni so bili v pivovarni Santa Fe in pri tramvajskem podjetju. Tam je tudi nekaj obrtnikov. Le v začetku so imeli majhno društveno organizacijo.

Parana (glavno mesto province Entre Rios). Našteli smo samo trideset rojakov, ki so ostanek skupine kakih 50 do 60 ljudi, ki so se naselili tod leta 1935. V notranjosti province (v mestih Diamante, Concepcion de Uruguay, Concordia, Victoria) je raztresenih še nekaj rojakov, ki se ukvarjajo z vrtnarstvom, čebelarstvom in perutinarstvom.

Branko Rubeša, Rosario, ob pomoči Antona Brišarja in Ivana Kreblja

Naši v San Carlos de Bariloche, Argentina

Že več mesecev sem se pripravljala, da vam napišem pismo, ki naj bi morda pomagalo pri izpopolnitvi zemljevida slovenstva v Argentini. Po poklicu sem mizar in delam na svoje ves dan, zvečer pa je roka težka. Jaz sem tu obiskal najstarejšega Slovenca. Rekel mi je, da je on prišel sem leta 1932, za njim pa jih je prišlo še več. Le malo jih je ostalo. Tu na obali stoji katedrala, katere zunanje stene so vse iz klesanega kamna. Tri četrtine je sklesala slovenska roka. Res je bil trd ta kruh. Poleg hiše je stala gostilna »Le veneta«. Vsak Slovenec, ki je tu živel, je tam prebil prve dni. Ko sem prišel jaz, me je ustavil gospodar in me vprašal, od kod sem. Rekel mi je, da je njegova hiša tudi moj dom in da je on moj oče.

Po drugi vojni je prišlo sem še več naših ljudi, ki pa so drugačnega mnenja kot jaz. Še vedno verjamejo v kralja Matjaža in v njegovo vojsko. Mislim, da domovina ni veliko izgubila zaradi njihovega odhoda. Mnogi izmed njih so izgubljeni sinovi, njihovi grobovi ostajajo zapuščeni.

Pred kratkim se nas je zbralo na poslovilni večerji kakih 20 rojakov, včasih se jih zbere tudi 50.

N. N., S. C. de Bariloche, Argentina

Ižanka se oglaš

Ko bo to moje pismo zagledalo beli dan, bo božična noč že za nami. Tukaj v Ameriki je Božič največji praznik v letu, ki se v zadnjih letih praznuje veliko bolj razkošno kot kdajkoli poprej. Tu v New Yorku velike trgovine na vse načine privabljajo kupce, da kupijo darila za svojce. Res je lepo, tudi samo za pogledat. Na trgu Rockefeller postavijo ogromno božično drevo in vsakemu, ki gre mimo, ponudi jo note in lahko poje z vsemi skupaj. Tako se ponavlja vsak dan. Vsem bralcem Rodne grude želim vesele božične praznike in da bi živeli v slogi.

Rodna gruda je nam vsem na tujem kot roka naše matere, ki nas je božala, ko je imela čas. Mati ima veliko srce, rada ima vse svoje otroke in misli na vse, ki smo po svetu.

In ko ji solze zalijejo oči, mi tega ne vidimo. Poseben pozdrav tudi naročnici Ivanki Repar.

Mary Tursich
New York City, ZDA

Najuspešnejše Helidonove plošče

HELIDON

Založba Obzorja Maribor

 Helidon HELDON Tovarna gramofonskih plošč
Ljubljana
Slovenija, Made in Yugoslavia

Long play gramofonske plošče

1. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	FLP 04-021/1-2
2. Ansambel L. Slaka: Glas harmonike	04-027
3. Slovenski oktet: S pesmijo okrog sveta	09-012
4. Stanka Kovačič: Moj fant pa ljubi drugo	04-028
5. Ansambel Mihe Dovžana: Dimnikar	04-023
6. Ansambel L. Slaka: Pod Gorjanci je otoček	04-020
7. Slovenski oktet: Sedem rož	09-009
8. Ansambel bratov Avsenik: Odmev s Triglava	04-005
9. Štirje kovači: Pesem doline	04-022
10. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	04-024

Single play gramofonske plošče

1. Janko Ropret: Ti si moja	FSP 5-071
2. Urban Koder: Cvetje v jeseni	5-072
3. Lojze Slak: Na vinskem sejmu	4-021
4. Jože Burnik: Rojstni dan	4-025
5. Erazem in potepuh	2-002
6. Alfi Nipič: Povem vam, to ni prav	5-070
7. Janko Ropret: Lepa kot sen	5-063
8. Ansambel Odmev: Slovenija moja	4-026
9. Marjana Deržaj: Vrni se še kdaj v Ljubljano	5-068
10. Stanka Kovačič: Mili dom	4-018

Pogled na slovensko vas Dolina pri Trstu. Mesto s svojo industrijo že sili v samo vas, vendar pa ljudje še vedno živijo samosvoje življenje

Med državno mejo in industrijsko cono

Stisnjene slovenske vasi

Veliko Slovencev in slovenskih vasi je ostalo zunaj državnih meja Jugoslavije. Ena izmed takšnih izrazito slovenskih vasi je Dolina, vas na obrobju Trsta, potisnjena v breg, čisto blizu državne meje. Na tabli pred vasjo je ime vasi izpisano v dveh jezikih: Dolina — San Dorligo

della Valle. Dvojezični napisi so tudi na križišču sredi vasi: Županstvo — Municipio, Gostilna — Trattoria, Orožniki — Carabinieri...

Tako se zdi normalno. Vendar tako še zdaleč ni v vseh slovenskih vaseh na Tržaškem. Se celo v Dolini, ki ima pretežno slovensko prebivalstvo, se je zataknilo. Orožniki so menili, da tako svete besede ne gre napisati na kažipotu tudi v slovenščini. Zadeva je šla pred mešano komisijo: sestanki, uradni dopisi, telefonski pogovori. Končno je tudi ta dvojezični napis dobil vse uradne blagoslove. V sami Dolini živi danes tisoč prebivalcev, dolinska občina pa jih ima pet tisoč petsto. Do leta 1918 bi v vseh teh vaseh lahko Italijana iskali z lučjo. Danes živi v dolinski občini petinosemdeset odstotkov Slovencev in petnajst odstotkov Italijanov. Med dvajsetimi občinskimi svetovalci je en sam italijanske narodnosti.

Še pred pol stoletja je bila Dolina povsem kmečka vas. Pred leti pa so oblasti dolinske njive razlastile. Na njih je zrasla menda največja evropska tovarna za

ladijske motorje, malo proč pa so postavili dolgo vrsto velikih bazenov za nafto. Dolinčanom ni kazalo drugega kot da se zaposle v tržaški industriji, v ladjedelnicah, v pristanišču, v petrolejskih čistilnicah, v trgovini in obrti. Mesto in industrija ter razvijajoča se tehnika sta jim pobrali vso zemljo. Ostala je samo še zemlja v strmih bregeh, kjer naprej goje daleč naokrog znana vina.

Vino prodajajo najraje kar sami na tako imenovanih osmicah. Kadar ima dolinski gospodar osmico, obesi na hišo zeleno vejo. To pomeni, da je hiša za teden dni spremenjena v domačo gostilno. Razen odličnega domačega vina je gostom na razpolago tudi domač pršut in dosti domačega vzdušja.

En sa mDolinčan še živi samo od zemlje. Ta z žalostjo ugotavlja: »Kmetijstvo je bilo moj največji užitek!« Sluti, da bo moral tudi temu užitku slej ko prej dati slovo.

Sama Dolina je stisnjena, hiša zraven hiše. Stare hiše imajo še kraški značaj, z zaprtimi kraškimi dvorišči. Vse je čisto in vzdrževano. Vse te dolinske vasi — Boršt, Ricmanje, Boljunec, Prebenek, Jezero, Draga, Mačkovlje, Gročana, Pesek, Zavljje, Frankovec... — so med seboj tesno povezane in od velikega Trsta nekako ločene. Zato so se tod ohranile stare družabnosti.

Dolinska župnija hrani dragocen arhiv, ki dokazuje, da se je tod uporabljala slovenska beseda že dolga stoletja. Nekateri zgodovinarji celo trdijo, da je dolinska župnija najstarejša na slovenskem ozemlju. Arhiv hrani celo dokumente iz 15. stoletja. Številni dokumenti so dvojezični, trijezični ali celo štirijezični

Mladina ima svoje krožke in sloveče športnike. Prirejajo slovenske večere s petjem, govori, deklamacijami. Nekateri bolj nadarjeni mladi ljudje celo pesni-kujejo in izdajajo pesniške zbirke.

Eden od najbolj znanih dolinskih običajev pa je majenca. Vse leto se pripravljajo nanjo, ko pa pride čas, sodelujejo vsi kot eden.

Majenco prireja »fantovska«. »Fantovska« — to so vsi vaški fantje od petnajstega leta naprej. Novinci morajo za vstop v »fantovsko« plačati likof. Včasih so imeli tudi svojega fantovskega župana. Kdor se je prkršil proti pravilom »fantovske«, je bil nekoč neusmiljeno tepen.

No, pravila so sedaj razrahljana. Običaj pa se še vedno drži, obdržal se je celo pod fašizmom. Na prvo nedeljo v maju postavijo dolinski fantje sredi vasi visok mlaj — lentjeno, ki ga pripeljejo iz Lipice. V Dolini ne rastejo več tako visoka drevesa. Na vrh mlaja posadijo češnjo. Ker je češenj malo, jo morajo vsakokrat ukrasti. Marsikateri dolinski gospodar ta večer in to noč preždi kar na vrtu, v bojazni, da bodo fantje speljali prav njegovo češnjo.

Mlaj, ki mu pravijo »maj«, dvignejo s škripcem, poprej pa ga okrase s pol tone pomaranč in limon. Pod bogato okrašenim »majem« se začne šagra — ples. Slavje traja tri dni in vseskozi ga spremlja slovenska pesem. Po treh dneh mlaj podro, pol tone pomaranč pa razdele med vaško otročad. Majenca je tako imenitna reč, da si jo vsako leto pride ogledat kakih deset tisoč meščanov iz Trsta.

Tako slovenska občina ima seveda tudi slovenskega župana, ki županuje Dolini že od leta 1949. Vprašamo ga, na katero stvar je najbolj ponosen.

Takole pravi: »Vesel sem, da smo ohranili slovensko občino, kolikor smo le

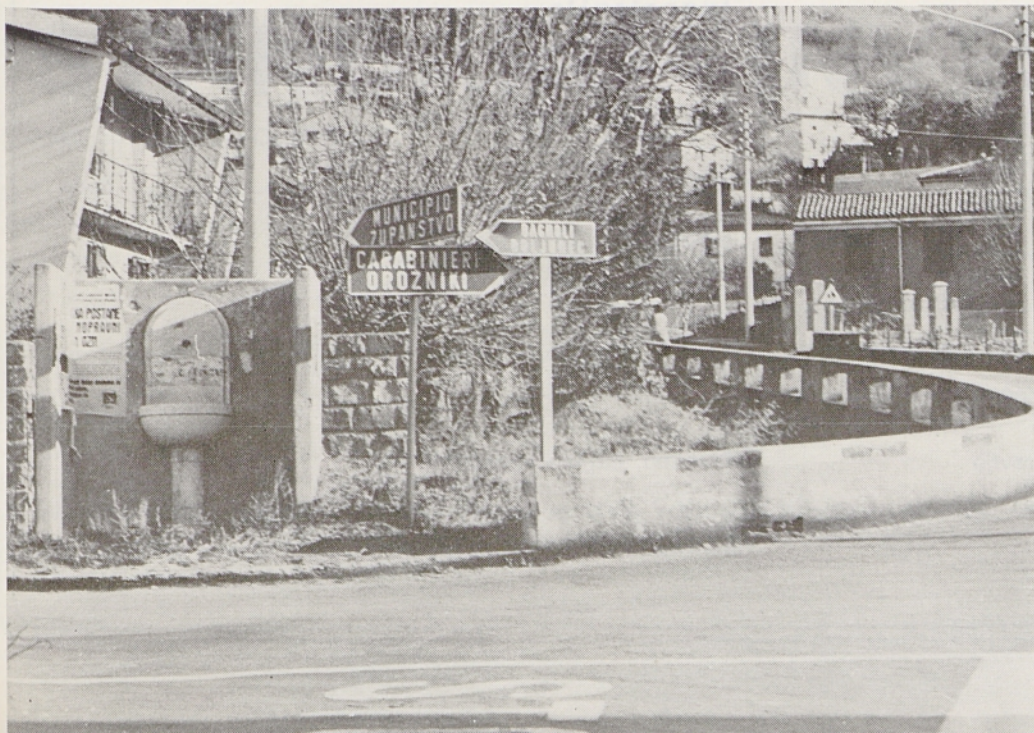

Josip Sancin je zadnji Dolinčan, ki živi samo od kmetijstva. V okolici slovi kot odličen vinar

mogli. To so bila naselja, ki niso imela ničesar, ne vode ne elektrike. Dve vasi sta bili med zadnjo vojno požgani. Sedaj so to v vseh pogledih moderna naselja.« Lepa je Dolina, dober in svež je njen zrak. Zadnji stavek bi morali zapisati v preteklem času. Dolinski zdravnik namreč ugotavlja, da imajo njegovi bolniki vse pogostejše prizadete dihalne organe in jetra. Ko so na širnih poljih pred vasjo postavljali velikanske bazene za surovo nafto, ko so napeljevali naftovod in postavljali velikansko tovarno, so zagotavljali, da to v ničemer ne bo škodovalo vasi. Po mnenju zdravnika pa bo že ogromna gmota železja, ki je zraslo na nekdanjih poljih, spremenila mikroklimo. So še druge nevarnosti. Pred časom so atentatorji zažgali prav enega izmed ogromnih bazenov surove nafte. Več dni se je dvigal velikanski steber dima, viden tudi več deset kilometrov daleč. Dim je oblekel v črno tudi Dolino, sušil je dragocene trte. Dolinčani pa so se spraševali, kaj bo, če se kaj takega ponovi tudi v prihodnosti.

J. K.

Dolina je ena izmed redkih slovenskih vasi v Italiji, ki dosledno uveljavlja dvojezične napise

Konferenca o manjšinah

Mednarodna konferenca o manjšinah ni več samo besedičenje, pač pa vsaj deloma tudi že resničnost. 15. novembra se je namreč v hotelu Enalc zbralo na tridnevnem posvetu trinajst članov pripravljalnega odbora, 47 znanstvenikov iz vse Evrope in tudi precej opazovalcev.

S to predkonferenco je torej pobuda tržaške pokrajine in njenega predsednika dr. Michela Zanettija, ki so jo podprle vse stranke ustavnega loka, rodila prvi sad. Sprva pa je kazalo, da bo ta sad za nas kaj trpkega okusa, saj so se že na samem začetku pojavila nekatera povsem nesprejemljiva stališča, kot na primer vprašanje kategorij, se pravi različnega izvora in različnih značilnosti slovenske manjšine v Italiji ter zahteva njene statistične ugotovitve, kar morajo prav ta čas znova poslušati tudi naši koroški rojaki.

Zato je pravilno opozoril dr. Karel Šiško-vič, da smo Slovenci v Furlaniji-Julijski krajini avtohtono prebivalstvo, ne pa priseljenska manjšina, in da smo kot taki tudi ohranili, kljub razlikam v nekaterih zgodovinskih trenutkih, vse temeljne značilnosti slovenskega naroda. Šiško-vič je orisal posledice fašistične raznarodovalne politike in odločno zavrnil poskuse določanja števila pripadnikov slovenske narodne skupnosti, ker bi bil vsak podatek ponarejen prav zaradi tega raznarodovalnega in asimilacijskega procesa v preteklosti, in to vse dotlej, dokler se ne izpolni cela vrsta pogojev za objektivno statistično ugotavljanje. Zato je za Slovence edino sprejemljiv kriterij ozemeljski obseg, ki se v teku stoletij ni spremenil.

Poleg Šiškoviča so v pripravljalnem odboru tudi Lucijan Volk, dr. Aleš Lokar in dr. Drago Štoka. Volk je govoril o odnosu med slovenskim človekom in ozemljem, na katerem živi, Lokar o gospodarsko-socialnih temeljih slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, Štoka pa o kulturnem in šolskem vprašanju.

Izredno pozitiven je bil tudi prispevek jugoslovanskih znanstvenikov Jerija in Jončiča.

Občutek, da konference ne bo mogoče speljati v zgolj načelno in abstraktno razpravljanje, tem bolj absurdno prav zaradi dejstva, da bi do njega prišlo sredi manjšine, ki se mora še zmeraj iz dneva v dan boriti za svoje temeljne pravice, nam vliva upanja, da bo le prišlo tudi do kakih konkretnih rezultatov.

zmagovalec
tour d'europa

... je
lahko
vaš

* 10% popust za devize
* takojšna dobava
* potrošniški kredit !

slovenija
avto

Ljubljana | Maribor | Kranj
Celje-Avtomotor | Krško | Koper

DRAGI BRALCI! Naročila za

Slovenski koledar 1974

Koledar za Slovence po svetu sprejema

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
Cankarjeva 1/II. 61001 LJUBLJANA Jugoslavija

in naši zastopniki po vsem svetu

V ZDA boste koledar najhitreje prejeli od:

PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave.
CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.
6419 St. Clair Ave.
CLEVELAND, Ohio 44103

TONY'S POLKA VILLAGE
591 E. 185 St.
CLEVELAND, Ohio 44119

• • •

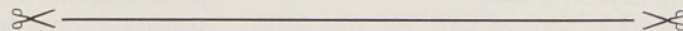
Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revija za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,
čitljivo izpolnite
in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.
Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

.....
.....
.....

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

.....

Prispevki za tiskovni sklad

AVSTRALIJA: Ivan Volavšek 115.— din, Jakob Chuk 4.— a\$, Marija in Stefan Žekš 1,92 Lstg, Anton Ivancic 1.— a\$, Marjan Rožanc 0,23 Lstg, Lojze Drvodel 2.— a\$.

ARGENTINÁ: Slovensko delavsko podporno društvo »LA UNION« iz Cordobe 200.— din.

BELGIJA: Friderik Jošt 15.— Bfr, Rudolf Flere 30.— Bfr.

BRAZILIJA: Sociedade Beneficente e recreativa Bertioga, Sao Paulo 2.— US \$.

FRANCIJA: Ivan Terbizan 4.— FF, Maria Tomšič 10.— FF, Viktor Puklavec 2.— FF, Jean Trstenjak 12.— FF, Marija Kropivšek 17.— FF.

JUGOSLAVIJA: Ivan Novak 4.— DM, Stefan Šajn 10.— din.

KANADA: Albin Blazich 2.— c\$, Francka Zadnik 7,50 c\$, Anton Radovan 2,50 c\$, Canadian South Slov. Association 2.— c\$, Štefan Humar 2.— c\$, Walis Mekinc 1.— c\$, Slavko S. Paulic 3.— c\$, Ignac Tkalec 1.— c\$, Mirko Kolmanič 30.— din, Louis Ožbolt 2.— c\$, Ana Žitko 5.— c\$, Marija

Mesarič-Majcen 4.— c\$, Peter Habjan 2.— c\$, Vinko Babnik 35.— c\$.

NEMČIJA: Jože Seher 4.— DM, Lojzek Stebe 10.— DM, Franc Kosmač 4.— DM, Martin Perc 7.— DM, Vinko Marinko 7.— DM, Alois Starc 10.— din, Alojz Levičar 4.— DM, Alois Izanc 20.— din, Ivanka Brodej 2.— DM, dipl. ing. Jakob Blazina 4.— DM, Joseph Brinjevec 7.— DM, Michael Jelter 12.— DM, Slavko Rabuza 4.— DM, Ervin Speglic 10.— DM, Ignac Tomažič 3.— DM, Anne Leskovšek 3.— DM, Justina Kramberger 2.— DM, Vinko Korber 22.— DM.

SVEDSKA: Anton Bremetz 12,50 Skr, Vilma Ušaj 6.— Skr, Josef Cernosa 24.— Skr, Josef Kragelj 3.— Skr, Pavla Strgar 7.— Skr, Silvester Berginc 6.— Skr.

ŠVICA: Aleksander Gergar 3.— Sfr, Janez Vrtnjak 20.— Sfr, Marija Kočevar 15.— Sfr.

ZDA-USA: Jakob Gorup 1.— US \$, Albert Hrast 3.— US \$, Anton Kos 2.— US \$, Frank, Izidora Candir 5.— US \$, Franc Grosell 2.— US \$, John Zaubi, 1.— US \$, Rozina Brulotte 1.— US \$, John Lickar

1.— US \$, Frances, Valentin Kurent 3.— US \$, Antonia Ezzo 2,40 US \$, Mary Yoger 2.— US \$, Frank Ladra 2,40 US \$, Mary Ivanush 30.— din, Agnes Mroski 1.— US \$, Mary Tursich 3.— US \$, Rudi Priately 5.— US \$, Frank F. Boltezar 1.— US \$, John Sustarsic 1.— US \$, Stefan Štefanc 1.— US \$, Frances Peklay 2.— US \$, Mrs. Peter Jungvirt 1.— US \$, Mrs. M. Stebley 1.— US \$, B. J. Hribar v zahvalo za lep sprejem ob njegovem obisku 10.— US \$, Mary Iskra 1.— US \$, Elizabeth Augustine 1.— US \$, Frances Rozman 1.— US \$, Anna Klun 2.— US \$, Helen Kapla 1.— US \$, Agnes Repovž 3.— US \$, Jennie Janežič 4.— US \$, Steve Hiller 7.— US \$, Justin Udovich 2.— US \$, Albina Horvat 5.— US \$.

V jeseni 1972 nas je obiskala naša dolgoletna naročnica Juliana Borlak, vdova Stumpf, iz Belgije ter pustila na Matiči 3.000.— Bfr za naslednje namene: 1.000 Bfr je darovala za slepo mladino, 1.000.— Bfr za prekmurske poplavlence in 1.000.— Bfr v sklad Rodne grude. Še enkrat se ji zahvaljujemo za darilo.

Organizacija združenega dela

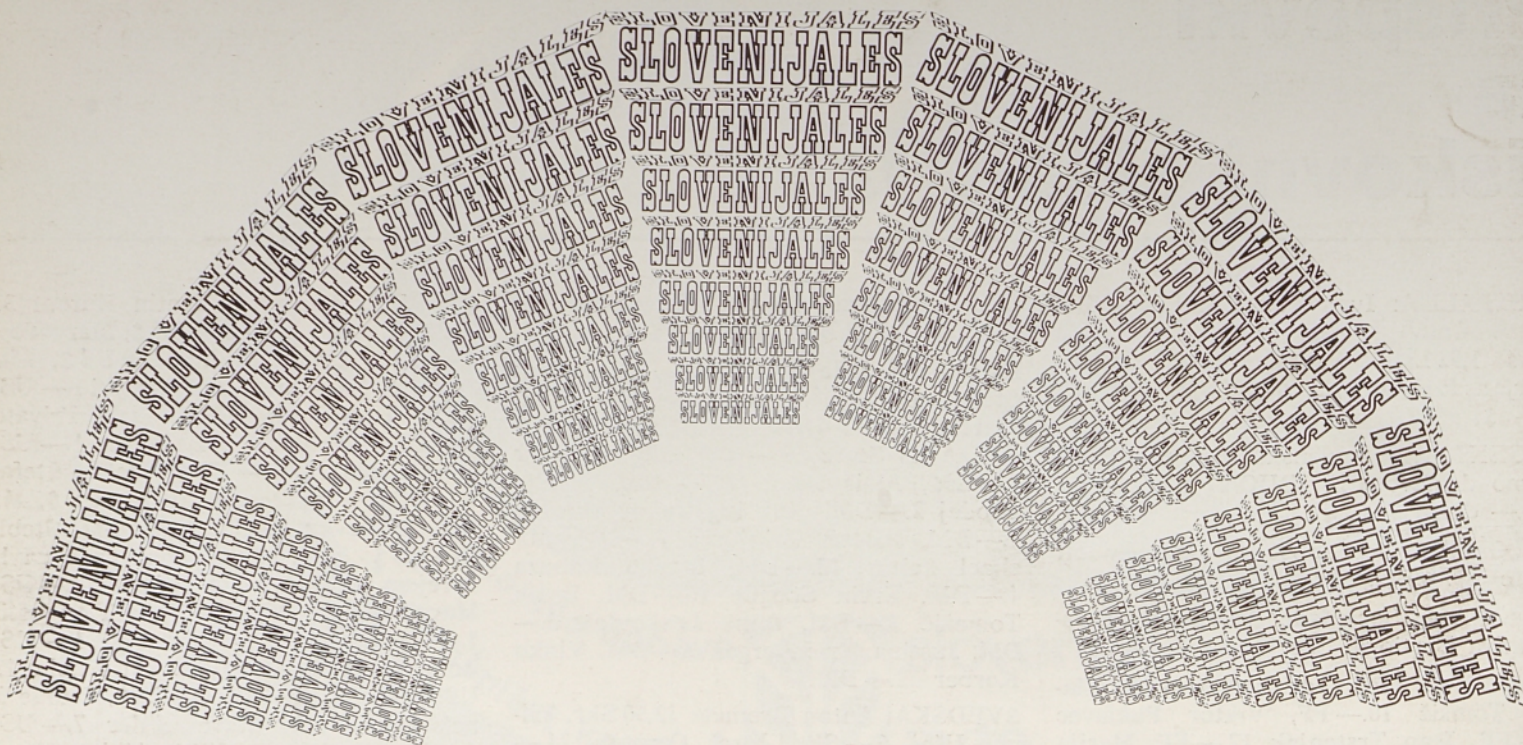
STANDARD - INVEST

61000 LJUBLJANA, Celovška 89

želi vsem izseljencem in zdomcem
srečno in uspešno novo leto 1974!

Ob tej priložnosti želimo seznaniti vse, ki se bodo vrnili v domovino in si želijo zgraditi lasten dom, da pripravljamo v Ljubljani graditev novega naselja z različnimi tipi individualnih hiš.

SLOVENIJALES

**TRGOVSKO IN PROIZVODNO PODJETJE
»SLOVENIJALES«**

61001 Ljubljana, Beethovnova 11

telefon: 23-931, 23-939

telex: 31-314, 31-338

telegram: Slovenijales Ljubljana

poštni predal: 94

Banka: 51000-601-10472 Ljubljana

SLOVENIJALES

Predstavništva v tujini:

Italija
Danska
ZR Nemčija
Anglija
Švica
ZSSR
Madžarska
Libija
Kenija
Saud. Arabija
Slonokoščena obala
ZDA

Kanada

Via della Geppa 9, Trieste, Italia
Vesterbrogade 20 mezz., Denmark, 1620 Copenhagen
Schillerstrasse 7, München 800
Regent Street 233, London W 1, England
Dorflistrasse 73, Zürich, Schweiz
Gruzinski pereulok dom 3, KV, 73, Moscow, CCCP
Apostol utca 14 Jobb, Budapest, Hungary
POB 2967, Tripoli, Libya
Aprimex, Nairobi, POB 973, Kenya
(Radomir Babich) Jeddah, POB 2216, Saudi Arabia
Abidjan
Wood & Furniture Representatives, Inc., Broadway 1775,
New York 10019, N. Y.
SK Furniture Ltd. 1119 Place Bonaventure, Floor E,
Montreal 114, Quebec

Trgovine s pohištvo v Jugoslaviji:

Ljubljana	Titova cesta 50	061	317-658
Ljubljana	Kidričeva 3	061	20-152
Ljubljana	Vižmarje 168	061	51-570
Celje	Zidanškova 10	063	38-41
Maribor	Partizanska 15	062	21-148
Kranj	Savski log		
Zagreb	Savska cesta 58	041	512-281
Zagreb-Sesvete	Zagrebačka b.b.	041	644-619
Osijek	Blok Centar 38	054	31-666

Split	Obala JNA 2-B	058	44-334
Zadar	Marka Oreškovića 3	057	35-79
Beograd	Vuka Karadjića 8	011	623-067
Beograd	Maršala Birjuzova 24a	011	623-067
Beograd Novi	Hošiminova b.b.	011	657-533
Beograd	Karadordeva 75	011	657-253
Novi Sad	Trg svobode 1	024	22-427
Subotica	Autokomanda	091	35-747
Skopje	Branimira Čosića 3	071	36-495
Sarajevo	Braće Ribnikara 14	021	43-765